

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
X. ÉVFOLYAM 3-4. szám
2023. Ősz-Tél
Ára: 1600 Ft

„És az ő atyja és anyja csodálkoznak azokon, amiket felőle mondtak” (Lk 2,33).

Ha az evangélium idézett részét szemügyre vesszük, belátjuk, hogy Mária és József nem ok nélkül csodálkoztak azon, amiket a gyermek Jézusról hallottak. Visszaemlékeztek ugyanis arra, amit születésekor a pásztoroktól hallották, hogy angyalok jelentek meg, örömet hirdettek minden népnek, hogy szűz fogant és szült. Visszaemlékeztek arra, hogy a napkeleti bölcsek nemcsak imádták a kisdedet, hanem titokzatos ajándékaikat is felajánlották neki. Az is emlékeztükben volt, ahogy Simeon kezében tartotta és megáldotta, ahogy Anna jövedőlt róla. Ezeket csodálkozott Mária és József.

„És megáldá őket Simeon, és mondá Máriának, az ő anyjának: Íme, tétetett ez sokak romlására és feltámadására” (Lk 2,34).

Az agg Simeon, aki úgy várta az Úr eljövetelét, miután karjaiban hordozta és megáldotta, Máriát és Józsefet is megáldotta. Azt a részt: „megáldotta őket” nem úgy kell értenünk, mintha ez Krisztusra is vonatkoznék, hiszen az apostol tanúsága szerint minden áldás tőle származik: „Áldott legyen Urunknak, Jézus Krisztusnak Istene és Atyja, aki megáldott minket Krisztusban minden menyeyei, lelki áldással” (Ef 1,3). Tehát a Szentírás fenti kifejezése nem Jézusra, hanem Máriára és Józsefekre vonatkozik. Simeon úgy értette, hogy minden áldásra legmértőbb az, aki méltó volt szülni a mindenekfelett örökké áldott Istent.

„Neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet” (Lk 2,35).

Semmi írás, semmi hagyomány nem tud arról, mintha a Boldogságos Szűz törszűrés következtében költözött volna el a világról. De ha így történt volna is, nem a láthatatlan lelket, hanem a testet járta volna át a tör. Tehát itt a tör azt a kemény megpróbáltatást és hallatlan szenvedést jelképezi, amelyet Mária az Úr szenvedése következtében élt át. Bár nem kételkedett abban, hogy Jézus az Isten Fia és fel fog támadni, mégsem képzelhetjük azt, hogy nagy fájdalom nélkül tudta volna szemlél-
ni az ő szeplőtelen testéből született Üdvözítő keresztre feszítését. Vélhetőleg az ő nagy fájdalomról énekelte egykor a próféta: „Ó, ti mindnyájan, kik jártok-keltek az úton, nézzetek ide és lássátok: van-e oly fájdalom, mint az én fájdalom” (Siral 1,12). Azt a fájdalmat és szenvedést akar-

HALBERSTADTI HAYMO

Karácsony utáni vasárnapra

ta tehát Simeon a tör szóval jelképezni, amelyet Mária Krisztus halálakor érzett. Egyébként sem szokatlan a Szentírásban, hogy tör szimbolizálja a nagy szenvedést. Ebben az értelemben olvassuk az egyiptomi megpróbáltatásokat keményen tűrő Józsefről: „Kard járta át lelkét.”

„És vala egy Anna nevű próféta asszony, Fanuel leánya Aser törzseből, aki igen előrehaladt napjaiban, miután férjével hét esztendeig élt szüzessége után, és már nyolcvannégy éves özvegy volt; nem vált meg a templomtól, böjtöléssel és imádsággal szolgálván éjjel és nappal. Ez

is ugyanazon órában odajövéen dicséri az Urat, és szóla felőle mindazoknak, kik várják vala Izrael megváltását.”

Simeon jóslása után az özvegy Anna lép a színre. Az ugyanis a dolgok rendje, hogy az Úr születéséről először férfiak tegyenek tanúságot, csak azután az asszonyok. Mivel pedig az Úr minden nem és kor megváltására jött, méltó volt, hogy minden kor tanúskodjék az ő születéséről. Jövedőlt is róla a házasetlet élő éppúgy, mint a szűz, jövedőlt az öreg és az özvegy, hogy semmiféle nem, semmiféle kor ne hiányozzék magasztalói közül, és beteljesedjék a jövedölés: „Dicsérjétek az Urat az egekből, dicsérjétek őt a magasságban! Ifjak és szüzek, vének és gyermekek: dicsérjék az Úr nevét” (Zsolt 148, 1–12).

„És miután mindent elvégeztek az Úr törvénye szerint, visszatérének Galileába, az ő városukba, Názáretbe.” Itt Lukács evangélista nem tér ki arra, hogy a kisdedet Heródes üldözése miatt angyali intésre Egyiptomba vitték, és csak az üldözö halála után tért vissza ugyancsak angyal intésére Galileába, Názáretbe, hiszen ezt Máté evangélista már megírta.

„A gyermek pedig növekszik és erősödik vala, telve bölcsességgel, és az Isten kegyelme vala rajta.”

Mint gyermek növekedhetett és erősödhetett, és mint az apostol mondja, testében lakozott az istenség egész teljessége.

Az pedig, hogy „az Isten kegyelme vala rajta”, azt jelenti, hogy az Úristen különös kegyelmet adott az ember Jézus Krisztusnak, hogy emberi léte kezdetétől tökéletes Isten és ember legyen, aki felvévén az emberit, nem vetette le az istenit. Erről mondja Szent János evangélista: „Láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét, ki tele volt malasztal és igazsággal” (Jn 1,14). A zsoltár pedig így szól: „Azért kent fel téged az Isten, a te Istened az öröm olajával, társaid felett” (Zsolt 45,8).

- 1 *Halberstadti Haymo*: Karácsony utáni vasárnapra
- 3 *Orosz Atanáz*: Isten ember lett, és az ember átistenülhet
- 8 *Szent Előd*: Vízkereszt utáni vasárnapra
- 10 *Ivancsó Bazil*: Jézus születésének két arculata
- 14 A Püspöki Szinódus levele Isten népének
- 16 A Püspöki Szinódus magyar résztvevői: a katolikus egyház képes változni
- 18 *Király András*: Véget ért a szinódus. Hogyan tovább?
- 20 Szinódusi záródokumentum: Az egyház, amely mindenkit meghallgat, közel áll a világ sebeihez
- 24 Ferenc pápa *Laudate Deum* című apostoli buzdítása
- 26 Ferenc pápa üzenete a szegénynek világnapjára
- 30 *Ferenc pápa*: Az Úr nem teológiai jegyzeteket vagy lelkipásztori kézikönyvet hagyott ránk
- 32 *Tóthné Espán Margaréta*: Újszentelt papjaink első szolgálati éve

- 36 *Király András*: Fülöp metropolita Szíriában
- 44 *Király András*: Lelki megerősítés Szíriából – interjú Fülöp metropolitával
- 46 *Király András*: A család állt az európai keleti katolikus püspökök athéni találkozásának központjában
- 48 *Vándor Ilka Borbála*: Mit üzennek az egyházatyák korunk emberének?
- 50 *Véghseő Tamás*: 150 éve jött létre a Hajdúdorogi Külhelynökség
- 53 *Véghseő Tamás*: Három történelmi fotó és egy üzenet a múltból
- 54 Tegyetek tanúságot rólam! – Keresztes Szilárd jubileumi beszéde
- 58 *Szilvási Zalán*: Ébredések – Érkezések
- 62 *Palánki István*: Tizenhárom éves a Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat
- 64 *Soléne Tadié/National Catholic Register*: Ablak az örökkévalóságra
- 68 *Király András*: Nyíregyházáról a líbiai pokolba
- 72 *Terdik Szilveszter*: Szent Ambrus temploma Rómában
- 76 *Legeza József*: „Ki adna nekem szárnyakat, mint a madárnak, hogy repüljek”
- 78 *Szilvási Zalán*: Hív a tenger
- 80 *Ivancsó Bazil*: Mária út – idén is
- 84 *Szilvász Zalán*: Gróf Esterházy János hazaszeretete
- 88 *Bródi-Szilágyi Icus*: Végig fogták a kezem – interjú dr. Sereghy Xéniával
- 90 *Ivancsó Bazil*: A Szentföld érdekességei XXI.
- 92 *Ivancsó Bazil*: Új kalandok új helyen – interjú Pintér Gábor hondurasi nunciussal
- 98 *Varga-Juhász Bernadett*: Szerzetesi fogadalomtételt ünnepelt a metropólia
- 102 *Vándor Ilka Borbála*: Nyílt nap a főiskolán és a szemináriumban
- 104 *Vándor Ilka Borbála*: „Nekem van szülőföldem, ahol felnöttem, és van hazám ahol élek”
- 108 *Ivancsó Bazil*: A nyolcadik kontinens
- 112 Gyerekeknek
- 116 *Obbágy Lacus*: „Ez jó multság, férfimunka volt!”
- 122 *P. Tóth Nóra*: Megáldották a megújult nyíregyházi Szent Miklós-székesegyházat
- 128 Ez történt...

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA
SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT
FELELŐS KIADÓ: KOCSIS FÜLÖP ÉRSEK-METROPOLITA

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13–19.

TEL: +3642/597-600 /401 MELLÉK

INFORMÁCIÓ:

GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU

SZÁMLASZÁM: 10702064-72479962-51100005 CIB
(GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS

SZERKESZTŐ: TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA, VÁNDOR ILKA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA,
GERNER ATTILA, KIRÁLY ANDRÁS,
ZADUBENSKZI NORBERT, SZABÓ SÁNDOR
POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA, BRÓDI-SZILÁGYI ICUS
VARGA B. BERNADETT, TRESTYÁNSZKY CSABA

CÍMLAPPOTÓ: PONGRÁTZ ANITA, MINISZTERELNÖKSÉG

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ

NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE ÉS SZEMLÉLET
MEGRENDELHETŐ POSTÁN A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN
VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN

A GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU CÍMÉN.

RENDELÉSSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ
A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2023

OROSZ ATANÁZ

Isten ember lett, és az ember átistenülhet

II. JÁNOS PÁL PÁPA *KELET VILÁGOSSÁGA* CÍMŰ APOSTOLI LEVELÉBEN A II. VATIKÁNI ZSINATRA HIVATKOZVA EMLÍTETTE, HOGYAN JÁRULNAK A KELETI KERESZTÉNYEK „AZ ATYAISTENHEZ A FIÚ, AZ IGE ÁLTAL, AKI MEGTESTESÜLT...; EZ ÁLTAL ÉRIK EL A KÖZÖSSÉGET A SZENTHÁROMSÁGGAL, ÉS ÍGY VÁLNAK »AZ ISTENI TERMÉSZET RÉSZESEIVÉ«... MÁR A FÖLDÖN MEGKEZDŐDIK AZ ISTENIVÉ VÁLÁS... A KAPPADÓKIAI ATYÁKNAK AZ ÁTISTENÜLÉSRE VONATKOZÓ TANÍTÁSA BEVONULT MINDEN KELETI EGYHÁZ HAGYOMÁNYÁBA... EZT AZZAL A GONDOLATTAL FOGLALHATJUK ÖSSZE, AMIT SZENT IRÉNEUSZ (...) KIFEJEZETT: ISTEN EMBERRÉ LETT, HOGY AZ EMBER ISTENNÉ VÁLJON.” A MEGTESTESÜLÉSNEK ÉS ÁTISTENÜLÉSNEK EZT A TEOLÓGIÁJÁT A SZENTATYA A KELETI KERESZTÉNY GONDOLKODÁS NAGY KINCSENEK TEKINTI, S ÓHAJTJA, „HOGY A KATOLIKUSOK MINÉL GYAKRABBAN MERÍTSENEK A KELETI ATYÁK LELKI GAZDAGSÁGÁBÓL, AMELY AZ ISTEN DOLGAINAK A SZEMLÉLETÉRE EMELI FEL AZ EGÉSZ EMBERT.”

A MÉRHELETLEN KORLÁTOZZA MAGÁT

Kelet keresztényei számára valóban elképzelhetetlen olyan ünneplés, amely ne ezen a hittitkon alapulna: Isten emberré lett. A Kárpátoktól Szibériáig ezt a dogmát vallja meg minden ünneplő közösség, valahányszor visszhangozza: Velünk az Isten! Hogy tovább is a Szentatya szavaival folytassuk: „A gazdag liturgikus himnusz-költészet, amelyre joggal büszke minden keleti egyház, (...) elmerül ennek a paradoxonnak a csodálatában: A Mérhetetlen korlátozza magát; egy Szűz fiút szül, aki maga az Élet...” A keleti himnográfia másfél évezrede valóban ilyen képekkel értelmezi Isten emberré levését: a végtelen megjelent a végesben, a gazdag a szegénységben, s az örök szellemi lény az emberek és állatok körében. „Akit a mindenség be nem határolhat, hogyan fért el az anyaméhben? Ki az Atya kebelén van, hogy került az anya karjaiba? A testnélküli önként megtestesült, s az Örökkévaló azzá lett értünk, ami még nem volt... Kétszeresen is született Krisztus, hogy a fönti világot kiegészítse” – vallják a görög hívek karácsony éjjelén,

miután elénekelték Damaszkuszi Szent János szavait: „Krisztus születésével ma az ég és a föld összeköttetésbe léptek. Ma az Isten a földön megjelent, és az ember a mennybe fölemelkedett”. Az Istenszülő Szűz Máriát pedig ilyen meditációval köszöntik: „Kerubtrónként karodban hordozod a megtestesült Istent, aki hatalmas szavával a mindenséget hordozza”. Kozmikus jelentőségű ünnepet hirdetnek meg ezek a szavak, s a gyakran ismétlődő „ma” utal arra, hogy ennek hordereje messze túlmutat a betlehemi istálló kétezer évvel ezelőtti környezetén.

ISTEN EMBERRÉ LETT, HOGY MI ÁTISTENÜLJÜNK

Bűnös elesettségünkből csak maga Isten válthatott meg, amennyiben teljességgel részesülni engedett saját életéből – bizonygatta Nagy Szent Athanasziosz a IV. század derekán. – Ha Jézus Krisztusban nem maga Isten jött volna hozzánk, hanem csak egy teremtmény, akkor ez már nem tudott volna bennünket Istenhez kapcsolni. A nikaiai zsinat hitvalló-

ja a megtestesülés legfőbb okaként azt hangsúlyozta, hogy „más nem változtathatta a romlandót romolhatatlanná, mint maga az Üdvözítő, aki kezdetben a semmiből alkotott mindent, és más nem állíthatta helyre ismét az emberben azt, ami az ő képére lett teremtvé, mint az Atya képe maga”. Éppen ezért az alexandriai egyházfő számára a legfontosabb a Megváltó istensége volt, amely nélkül nem lehetnénk megváltva. Legnagyobb hatású mondata az lett, amelyikben teremtként és megváltóként így mutatta be Isten Igéjét: „Ő maga emberré lett, hogy mi átistenüljünk”. Az Isten „megtestesülésének” célja az, hogy megnyissa az embereknek az Istennel való közösségben zajló új életet. (...)

Nagy Szent Baszileiosz még kortársainak meggyőződéséeként írhatta le: „és a legvégső azok közül, amelyekre vágyódunk: az istenivé válás.” Ennek távlatában az üdvösség nemcsak azt jelenti, hogy az emberiség valamilyen bajból szabadul meg, hanem hogy a megtestesült Ige jóvoltából minden egyes ember a Fiú isteni létmódjában találhat haza az Atyához, aki ingyenes ajándékként gyermekké fogadja őt. „Vágyaink netovábbja: az istenivé válás” tulajdonképpen a Fiú örökségének elnyerését, az ő helyzetébe való beiktatást jelenti, amit az ember csakis kegyelemből kaphat meg. A hetedik századi Szent Maximosz szerint a megtestesülés célja az, hogy az emberiség a körébe érkezett Istentől elnyerje az isteni létmódot: „Az Atyának Fia azért lett Emberfia és ember, hogy az embereket istenné és Isten fiaivá tegye. Hisszük tehát, hogy majd mi is ott leszünk, ahol most a mi helyünkben maga Krisztus van.” Ez az „istenivé válás” tehát nem személytelen elragadtatás az isteni lényegbe, hanem személyes részesedés a megtestesült Ige istenfiúságában. „Ezt akarta az Atyának Igéje, a közénk való leereszkedésének kimondhatatlan módján, (...) hogy az Atyával kibékülhessünk s újra visszajuthassunk arra a boldog életre, amelytől valaha elszakadtunk” – írja egyik levelében a hitvalló. Isten a megtestesüléssel újra fölkinálta azt a boldogságot, amelyre természeténél fogva minden ember rá vágyott, s azt a szellemi jólétet, amely a szétesett világ egységesítését is biztosítaná. (...)

A KÖLCSÖNÖS SZERETET ÖRÖKÖS FOLYAMATA ÉS ÜNNEPE

„Isten jósága folytán az ember értelmes szellemi lelket kapott, mégpedig alkotója képmására” – írja Szent Maximosz, akinél a legszebben bontakozott ki az ókeresztény szemlélet, mely szerint Krisztus hívei épp az Istenhez hasonulással tudják beteljesíteni a minden emberben eleve adott istenképiséget:

„Kinek-kinek minduntalan tudatosítania kell a tőle telhető legteljesebb istenszeretetet, hogy Istenhez hasonulva elnyerhesse az átistenülést.” Ez nemcsak magánügye az embernek, hiszen mint a világ közepén álló „mikrokozmosz”, felelős a szétesett világegyetemért is. „A szentek azt mondják, hogy a létező lények összességét öt megosztás szakította szét; s az első az, amely a teremtetlen természettől választja el a teremtett természetet...” Márpedig ha Isten Igéje ember lett, akkor az Ádám által elmulasztott egységesítő mű kezdetét veszi, s nem is csak egy „mikrokozmoszban”, hanem a Krisztus titokzatos testeként formálódó „makroanthróposz” kozmikus liturgiájában. A megtestesült Ige misztériumában hazatalál a mindenség, mert nemcsak az ég és a föld kerül összekötetésbe, hanem Isten új paradicsomkertben telepíti le a benne egységesülő emberiséget.

A hitvalló szerint „az Ige megtestesülésének titka magában foglalja az Írás összes rejtélyének és előképének erejét, s minden érzékelhető és szellemi teremtmény megértését”. Eszerint még a teremtett világ és a Szentírás értelme is csak a megtestesülés fényében válik világossá, hiszen végső soron „Isten ezért teremtett mindent, (...) hogy az újjászületettek úgy lehessenek istenné, ahogyan emberré lett, és a szenvedélyeket magából kivető ember ugyanannyira elérheti az istenséget, amennyire Isten Igéje az üdvösség rendje szerint önszántából kiüresítette magát tiszta dicsőségéből, s valóban emberré lett.” A hitvallónak a megtestesülésről szóló elméleteiben folyton visszatér az „annyira-amennyire” típusú mondatszerkesztés. Ez a forma juttatja kifejezésre nála a Fiú megtestesülésével végbement hatékony kölcsönhatást. Amit a korábbi egyházatyák még célhatározói mellékmondattal fogalmaztak meg: „Isten emberré lett, hogy mi átistenüljünk”, azt így még nyomatékosabban hangsúlyozza. Mert a megtestesüléssel fölvelt ember épp annyira megdicsőülhet, mint amennyire Teremtője megalázta magát. Ezt a megdicsőülést persze ki-ki csak annyiban érheti el, amennyiben „természetes istenképisége szépségét szabad elhatározásból erényei révén az Istenhez hasonulással bontakoztatja ki”, hiszen a megtestesült Ige nemcsak közvetítő csatorna Isten és ember között, hanem eleven életpélda. (...)

MÁRIAPÓCS – BÚCSÚK ÉS ZARÁNDOKLATOK RENDJE, 2024

Február 2.	Gyertyaszentelő Boldogasszony – A megszentelt élet világnapja
Február 24–25.	Egyházközségi képviselőtestületek Zarándoklata
Március 24.	Pócsi Passió
Április 13.	Futózárandoklat
Április 20–21.	Budapesti Görögkatolikus Helynökség zarándoklata
Május 5.	Anyák és nők zarándoklata
Május 11.	Gyermekbúcsú
Május 12.	Özvegyek és egyedül élők zarándoklata
Május 20.	Máriapócsi Esperesi Kerület zarándoklata
Május 25.	Nyíregyházi Egyházmegye zarándoklata
Május 26.	Betegek és gyógyítók országos zarándoklata
Június 1.	Miskolci Egyházmegye zarándoklata
Június 2.	Nagyszülők és unokák zarándoklata
Június 15.	Ukrán görögkatolikusok zarándoklata
Június 23.	Pedagógusok hálaadó zarándoklata
Július 6.	Motorosok zarándoklata
Július 20–21.	Szent Illés búcsúja – Kárpátaljai Magyar Görögkatolikus Helynökség zarándoklata – 22+ zarándoklat
Július 27–28.	Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye zarándoklata
Augusztus 12–17.	Ifjúsági gyalogos zarándoklat
Augusztus. 17–18.	Nagyboldogasszony búcsúja
Augusztus 24.	Szlovákiai szlovák ajkú görögkatolikusok zarándoklata
Szeptember 5.	A kegykép hazahozatalának emléknapja
Szeptember 7–8.	Kisboldogasszony búcsúja
Szeptember 14–15.	Szent Kereszt felmagasztalásának búcsúja – A katolikus cigányközösségek zarándoklata
Szeptember 21.	Szlovákiai magyar esperesi kerület zarándoklata
Szeptember 27–28.	Kárpátaljai római katolikusok zarándoklata
Szeptember 28.	Görögkatolikus orvosok és gyógyszerészek találkozója
Szeptember 29.	Apák zarándoklata
Október 5.	Bazilita harmadrend zarándoklata – Máramarosi görögkatolikus püspökség román ajkú közösségeinek zarándoklata
Október 6.	Az Istenszülő oltalmának búcsúja – Házaspárok zarándoklata
Október 12.	Romániai magyar ajkú görögkatolikusok zarándoklata
Október 19.	Szeretetszolgálatok zarándoklata
November 4.	A kegykép első könnyezésének emléknapja
November 10.	A kegytemplom búcsúja
December 8.	Gyermekáldást várók-kérők zarándoklata
December 24.	Pócsi betlehemes

Vízkereszt utáni vasárnapra

„Mikor azután tizenkét esztendő lett, fölmenvén azok Jeruzsálembe az ünnepi szokás szerint ... midőn visszatérőben voltak, a gyermek Jézus ott maradt Jeruzsálemben” (Luk 2,42–43).

Mindenekelőtt ne kerülje el figyelmünket ennek az eseménynek csodálatos finomsága. Ismernünk kell, hogy az izraelitáknál az volt a szokás, hogy az ünnepre külön mentek a férfiak és külön az asszonyok. A gyermek Jézus valószínűleg egyszer nevelőatyjával ment a férfiak csoportjában, máskor édesanyjával az asszonyok között, és betöltött mindent jelenlétének édességével. Gondoljunk csak bele, mily szerencsések voltak azok, akik oly hosszú ideig láthatták és hallhatták kedves szavát! Az idősek ámultak, a fiatalok csodálkoztak, és a vele egykorú gyerekek tisztelettel álltak komolysága és beszédének bölcsessége előtt. Azt hiszem, hogy arcának szépsége, az égi kegyelem ragyogása magára vonta mindenki tekintetét, mindenki figyelte szavait. Mindenki vele szeretett volna lenni, mindenki magával akarta vinni. Az öregek csókolták, az ifjak átölelték, a gyermekek kísérték. Milyen nagy lehetett a gyerekek szomorúsága, ha tovább időzött a férfiak között! Mennyire sajnálhatták a jámbor asszonyok, ha kissé hosszasan volt atyjával vagy társaival! Hiszem, hogy mindegyik felkiáltott szíve mélyén: „Csókoljon meg engem szája csókjával” (Én 1,1).

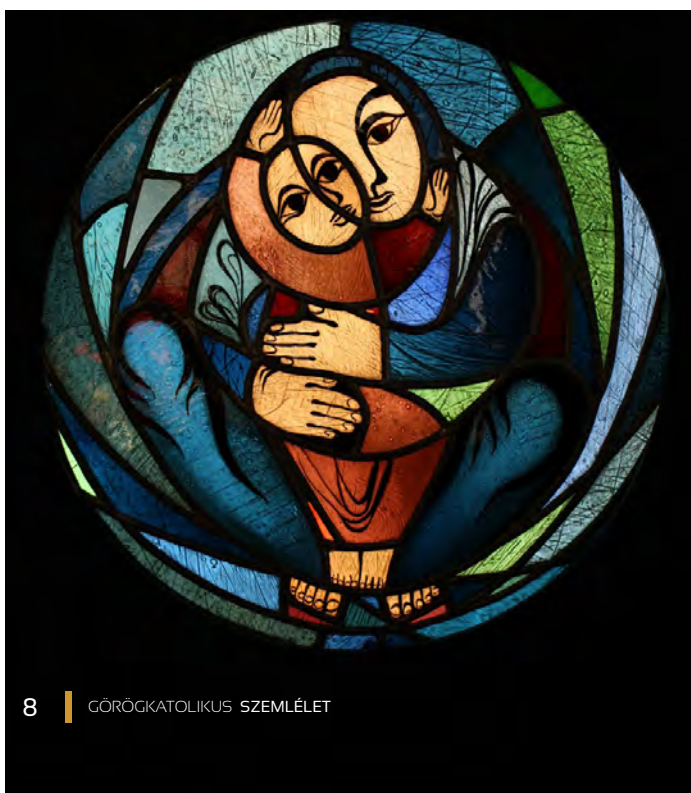

„A gyermek Jézus ott maradt Jeruzsálemben és nem vevék észre szülői” (Luk 2,43).

Mindegyik azt gondolta, hogy a másiknál van. Nem vették észre szülei, hogy nincs velük, míg meg nem tették a napi utat, majd keresték a rokonok és ismerősök között. Mivel nem találták, visszatértek Jeruzsálembe, és három nap múlva megtalálták a templomban. Hol voltál ez alatt a három nap alatt, jószágos Jézusunk? Ki adott neked ételt és italt? Ki adott szállást? Ki viselt rád gondot? Tudom, mivel magad akartad felvenni a mi gyengeségünket, amikor akarod, megmutatod saját erődöt és nincs szükséged semmire, nem úgy, mint az embereknek. Minderről szabad találgatnunk, sejtetnünk valamit, de vakon állítani semmit sem szabad. Mit mondjak, Istenem? Talán azt, hogy annyira hasonló lettél a mi nyomorúságunkhoz mindenben és az emberi természet minden baját magadra vettél, és mint egy a szegények közül ajtóról-ajtóra járva koldultál? Ki adna neked annak a szent ételnek maradékaiból, vagy ki részesít engem azokból a koldult morzsákból?

„Három nap múlva megtalálták őt a templomban a tanítók közt ülve, mint hallgató és kérdező őket” (Luk 2, 46).

Mint angyaloknak beszélt mennyei Atyjának megváltási szándékáról itt, a leghentebb helyen, a jeruzsálemi templomban, és azok előtt, akik ennek a szent ígéretnek kincsét őrizték a szent iratokban. Lassan kezdte kifejteni, először hallgatva és kérdezve, majd eléjük tárva a leghentebb titkokat. Végül mindnyá-

jan csodálkoztak okosságán és feleletein. Örök példát adott a fiataloknak alázatosságra és tiszteletre, hogy idősebbek között hallgassanak, kérdezősködjenek és tanuljanak. Mondd nekem, szeretett úrnőm, Istenem anyja, mekkora csodálkozás, mekkora öröm töltötte el lelkedet, mikor szeretett Fiadat, az Úr Jézust, nem gyermekek, hanem tanítók között találtad, mikor láttad, hogy mindenki szeme feléje irányul, mikor láttad, hogy mindenki órá figyel, mikor okosságáról és feleleteiről beszéltek, kicsinyek és nagyok, tudósok és egyszerűek? *„Megleltem, akit szeret a lelkem, megragadtam, el nem engedem”* (Én 3,4). Tartsd, édes úrnőnk, tartsd, akit szeretsz, borulj nyakába, öleld, csókold és pótold a háromnapi távollétet sokszoros örömmel!

*„Gyermekek! Miért cselekedtél így velünk?
Íme, atyád és én bánkódva kerestünk téged”
(Luk 2,48).*

Újra mondom, úrnőm, miért szomorkodtál? Hiszem, hogy nem éhségtől, nem szomjúságtól féltetted gyermekedet, akiről tudtad, hogy Isten, hanem aggódtál és jelenlétének kimondhatatlan boldogságát kerested. Annyira édes az Úr Jézus azoknak, akik ízlelték jelenlétének boldogságát, annyira gyönyörűség látniuk, hogy a legkisebb távolléte is nagy fájdalmat okoz.

*„Miért, hogy engem kerestetek?
Nem tudtátok-e, hogy az én Atyám
dolgaiban kell lennem?”* (Luk 2,49).

Már itt kezdi felfedni a mennyei titkot, amelyekkel itt foglalkozott három napon át. Erőteljesen és nyomatékosan példát ad az alázatosságra, engedelmességre és saját akaratunk elhagyására, az idősebbek parancsának követésére és még a hasznosabbnak tűnő elhagyására is, mikor itt annyira magasztos, annyira hasznos, annyira szükséges dolgok elhagyásával aláveti magát az idősebbek akaratának.

De mit mond az evangélista azzal, hogy tudniillik *„ők nem értették a beszédet, melyet nekik mondott* (Lk 2,50)? Úgy gondolom, hogy Szűz Máriára nem vonatkoznak ezek a szavak, ki mióta a Szentlélek reá szállott és a Magasságbelinek ereje megárnnyékozta, ismerte fiának minden szándékát. Míg mások nem értették meg és nem tudták, amit mondott, Mária, aki tudta és megértette *„szívében tartja mindez ígéket”* (Lk 2,51). Emlékezetében megőrizte, elmélkedve gondolkodott arról, amit róla hallott és látott, nem feledte el. Így a Szent Szűz már akkor kegyesen gondoskodott rólunk azzal, hogy vízkereszt utáni vasárnapra ezek a kedves, üdvös és annyira hasznos szavak nem merültek feledésbe, és érezzük ennek a lelki tápláléknak édes ízét. Ez a nagyokosságú Szent Szűz mindent megőrizett; hűségesen, szent félelemmel eltelev hallgatott, alkalmas időben elmondotta és rábízta az apostolokra és tanítványokra, hogy prédikálják.

Jézus születésének két arculata

– **hogyan rakható össze?**

AZ EMBERT MÁR RÉGÓTA ÉRDEKLI, HOGYAN LEHET MINDEZEN ESEMÉNYEKET ÖSSZHANGBA HOZNI.

JÓ HÍR AZ, HOGY LEHET. EGYMÁST KIZÁRÓ ELLENTÉT TEHÁT NINCS E KÉT EVANGÉLIUM KÖZÖTT.

De először lássuk, mit is ír Szent Máté, illetőleg Szent Lukács!

Szent Máté először Szent József vívódására fókuszál a várandós Mária láttán. A kis Jézus születése után a napkeleti bölcsék látogatását olvashatjuk, az Egyip-

Aki ismeri és olvassa a Szentírást – vagy legalább az Újszövetséget –, az tudja, hogy a kis Jézus születését és a további eseményeket csak két evangélista írja le: Szent Máté és Szent Lukács. Azonban egymástól teljesen különböző eseményeket beszélnek el: míg Lukácsnál szinte idealizált születést olvashatunk (az egyetlen nehézség, hogy Jézusnak istállóban kell születnie, mert senki nem fogadja be őket), de semmi erőszak nincs benne, addig Máté véres eseményekről, megrázkódtatásról, üldözésről is beszél.

tomba való menekülést, Heródes király gyermekgyilkosságát és az Egyiptomból való visszatérést. Ami érdekes, hogy egy szó sincs arról, hogy Názáretben laktak; Szent Máté evangéliuma mintha azt sugallná, hogy Betlehem a lakóhelyük, és Názáretet új lakóhelynek választják, mert az új király, Heródes Arkhelaosz miatt félnek Betlehembe visszatérni (vö. Mt 2,22–23).

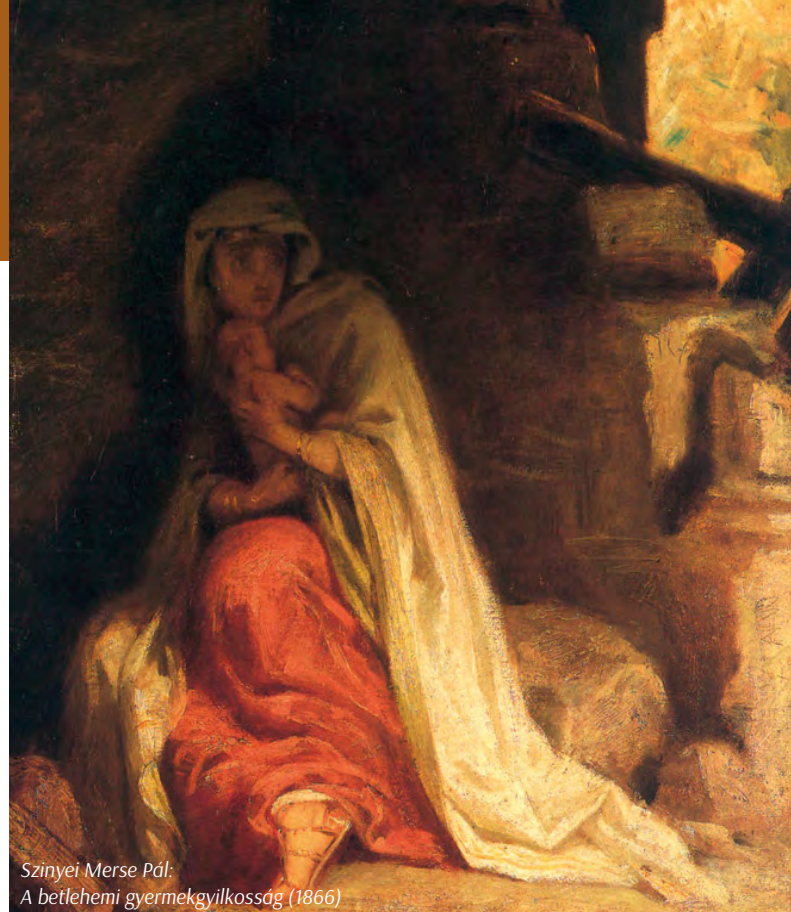
Szent Lukács evangéliuma szerint Augustusz császár népszámlálási rendelete miatt kellett lakóhelyükről, Názáretből Betlehembe mennie Szent Józsefnek és Szűz Máriának; a kis Jézus megszületése után pásztorok jöttek megnézni az újszülött Megváltót. Nyolcnaposan törvényszerűleg körülmélték, negyven naposan pedig bemutatták a templomban. A templomban való bemutatás után pedig végül hazatértek Názáretbe.

Hogyan rakható össze a teljes történet a két evangélium mozaik-darabjaiból, hogy ne legyen ellentmondás Jézus úgynevezett gyermekségtörténetében?

Az egyik megoldásnak a „sola Scriptura”-elv („csak a Szentírás”) tünhet: ha feltételezzük, hogy a bemutatás után már valóban Názáretbe térnek vissza – ahogyan Szent Lukács írja –, akkor az egyiptomi menekülést mindez elé kell tenni: Názáretből Betlehembe mennek, megszületik a kis Jézus, már ott is teremnek a közelben legeltető pásztorokon kívül az igen messziről érkezett bölcsek is. Még az éjjel Egyiptom felé veszik az irányt az angyal intésére. Ez ugyan több napi járőföld, de elég feltételeznünk, hogy nem a messzi Nílusig mentek el, csak a határvidékre költöztek. Ez így is több mint egyhetes út lehetett. Még szerencse, hogy Szent Lukács nem írja, hol történt a körülmelés... Mális meghal Heródes király, így mehetnek vissza, de a hazafelé vezető úton bemutatják a negyven napos kis Jézust a templomban, és így irány Názáret.

Bár a szűkös idővel zsonglörködve meg lehet alkotni ezt az elméletet is, azonban ez nem valószínű. Ha pedig a Biblián kívüli történeti forrásokat is figyelembe vesszük, akkor biztosan nem így történt.

Szinyei Merse Pál:
A betlehemi gyermekgyilkosság (1866)

A másik, jóval helytállóbbnak tűnő feltételezés a következő. Abból kell kiindulni, hogy sem Szent Máté, sem Szent Lukács nem volt jelen a kis Jézus születésénél. Ezért nekik is utána kellett járniuk a történetnek. Lukács ezt meg is írja a teljes evangéliumáról (vö. Lk 1,3), de mindez Szent Mátéra is igaz. Bár Jézus beszélhetett a saját születéséről Máté apostolának, a gyermekségtörténetet (első két fejezet) nem valószínű, hogy ő írta volna meg, és a ma olvasható görög nyelvű Máté-evangélium más részeit sem. Egy harmadik századi alexandriai tudós pap, Órigenész és Szent Jeromos egyházatya azt állítják, hogy Szent Máté héber nyelven írta meg az evangéliumát. Caesareai Euszébiosz, az egyháztörténet-írási első igazi megalkotója is ugyanezt mondja, a második századi apostoli atya Szent Irénéuszra, valamint az apologéta Papiászra hivatkozva. (Nagyon valószínű, hogy rövidebben írta meg, mint a mai görög Máté-evangélium; tehát amikor lefordították, egyúttal jelentősen ki is egészítették, a Máté név pedig rajta maradt.)

A kiindulási alaphoz még hozzá kell vennünk, hogy Szent Lukács nem tudott a véres borzalmakról, ezért írta a bemutatás után: „Elvégeztek mindent az Úr törvénye szerint, aztán visszatértek városukba, a galileai Názáretbe. A gyermek ott növekedett és erősödött. Bölcsesség töltötte el és Istennek kedve telt benne” (Lk 2,39–40). Pedig ide, a bemutatás és a hazatérés közé kell beillesztenünk a Szent Máté által leírt véres megrázkódtatásokat.

Eszerint tehát a történet: Názáretből Augustus császár rendelete alapján kellett Betlehembe menni, ahol megszületett a kis Jézus. A pásztorok közel voltak, így hamar meg tudtak érkezni az újszülötthöz. A napkeleti bölcseknek azonban több hétre is telhetett az útjuk. A fejlett bablioni csillagászati számítások alapján ki tudták ugyan előre számolni a Jupiter és Szaturnusz együttállásának várható idejét (az eléggé helytálló feltételezé-

Benczúr Gyula: Napkeleti bölcsek (1911)

sek szerint ez lehetett a betlehemi csillag), és bár e két bolygó együttállása csak néhány napig tartott, ekkorra megérkezettek Jeruzsálembe – ahol először Heródesnél, a királyi palotában keresték a kis Jézust –, majd Betlehembe, ahol meg is találták. Itt érdemes egy nehézségre felfigyelnünk: „A házba lépve, ott találták a gyermeket anyjával Máriával, és leborulva hódoltak neki” – írja Szent Máté (Mt 2,11). Miért házban találták meg, ha istállóban született, és jászolban feküdt, mivel senki nem fogadta be őket (vö. Lk 2,7)? Itt azt kell feltételeznünk, hogy valóban istállóban született, de lehetséges, hogy a betlehemi lakosok közül másnap, vagy néhány nap után mégis megszánta és befo-

gadta őket valaki. A bölcsek csak azután érkeztek meg, és már házban, rendezett körülmények között találták meg a kis Jézust. Így feloldhatjuk ezt a látszólagos ellentmondást is. Viszont fel kell tételeznünk, hogy mind a körümetelés, mind a templomban való bemutatás még a bölcsek látogatása előtt történt. A babiloni tudósok ez alapján tehát már nem egy újszülöttet, hanem egy negyven napon túl lévő csecsemőt találtak meg Betlehemben. És igen, Betlehemben, mivel a távolság Jeruzsálemtől csak 12 kilométer, onnan tehát könnyű volt eljutni az Úr templomába – ellentétben egy Galileából induló hosszú úttal. Nagy lehetett tehát valamely betlehemi lakos vendégszeretete.

Borúth Andor: Jézus születése (1905)

Érdekes a betlehemi csillag háttere is. A Jupiter és a Szaturnusz az éjszakai égbolt két legfényesebb „csillaga” – noha valójában bolygók. (A Vénusz, amely náluk fényesebb, csak alkonyatkor és/vagy hajnalban látható, ezért a szép magyar elnevezése est-hajnalcsillag.) A babiloni csillagászati naptár szerint, ha ez a két bolygó együtt áll a Halak csillagképben, azt jelenti, hogy Palesztinában megszületett végidő uralkodója. El lehet képzelni, mennyire fényes volt a betlehemi csillag, ha ez a két gázóriás elfedte egymást, és így a fényességük összeadódott...

A bemutatás után jöhetnek a borzalmak az elméletünk szerint. Szent Lukácsot pontosítanunk kell – aki nem tud a megrázó kódtatásokról –, így a bemutatás után a szent család nem Názáretbe tért vissza, hanem még Betlehembe. Ezután jöhettek a napkeleti bölcsek Heródes palotájába, ahol keresték az újszülöttet, majd Heródes tanácsára Betlehembe mentek. Heródes nem valószínű, hogy sokáig várta volna vissza őket. Kettő, vagy legfeljebb három napig kellett várnia ahhoz, hogy rájöhessen: kijátszották a bölcsek, és más úton tértek haza. Ezek után küldhette rá a hadseregét Betlehemre, hogy megöljenek minden két év alatti fiúgyermeket. A születés, körümetelés és a bemutatás napjai tehát még teljes békében és nyugalomban telhettek a szent család számára.

Szent Józsefet az Úr anygala figyelmeztette álmában, hogy azonnal meneküljenek Egyiptomba. József így is tett. Az előző, nem túl helytálló elmélettel szemben itt meg kell állapítanunk, hogy nem csupán a határvidékre költöztek átmenetileg – ami sivatagos, nem élhető környezet –, hanem Kairóba, a Nílus mellé, ahol ma is látogatható az a templom, amely a szent család átmeneti otthona fölé épült. Ide pedig az út legalább két hét volt gyalog, de inkább több.

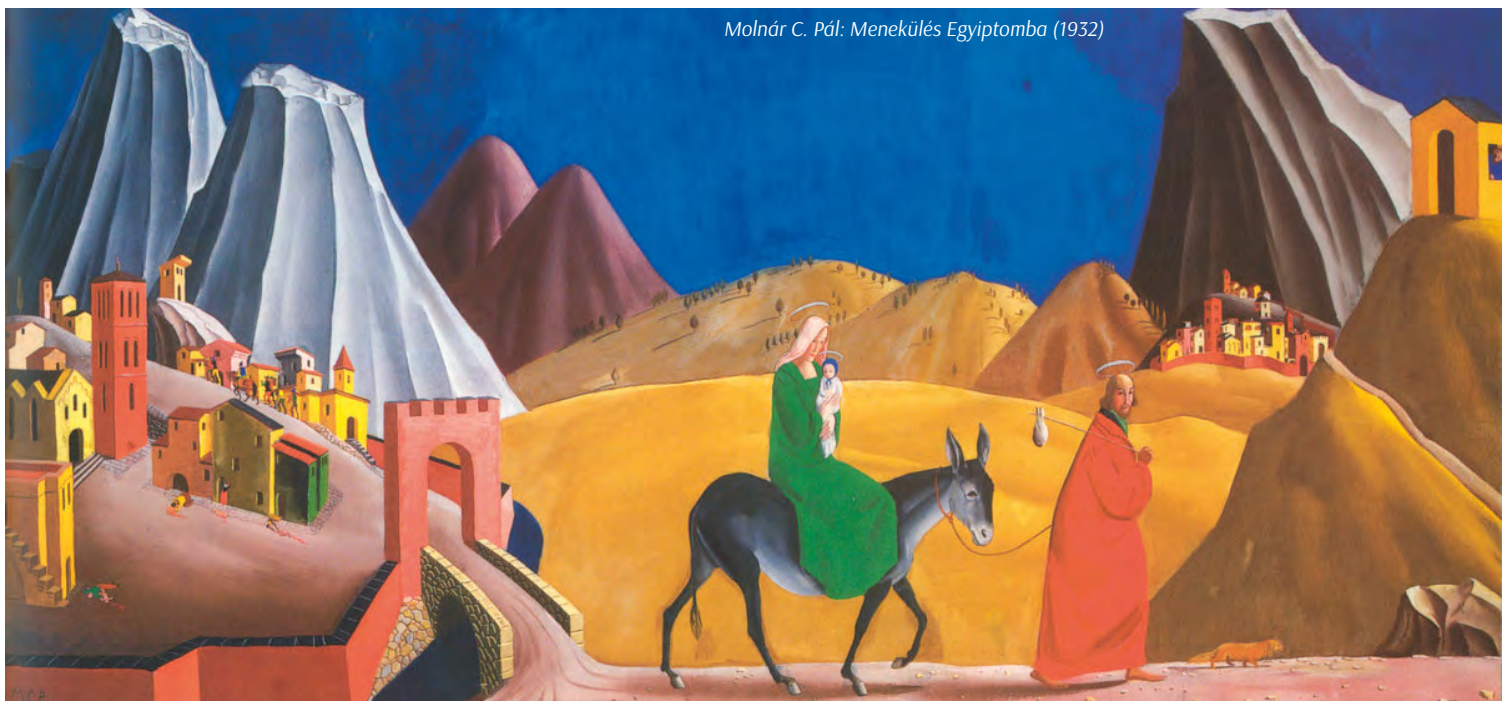
Hogy meddig maradtak ott? Egész biztosan évekig. A Jupiter és Szaturnusz együttállása ugyanis Kr. e. 7-ben történt, ekkor szülehetett Jézus, Nagy Heródes király pedig Kr. e. 4-ben halt meg. Az említett Caesareai Euszébiosz egyháztörténet-író részletesen leírja, milyen borzalmas betegségeket kapott Istentől a gyermekgyilkosságért és minden más gonoszságáért (I. könyv, 8. fejezet). A hazatérés csak ezután volt lehetséges. Tehát Jézus már három éves gyermek volt a hazatéréskor.

És itt figyeljünk fel egy utolsó mozzanatra. Szent Máté azt feltételezi, hogy új otthonuknak választották Názáretet, mivel féltek Júdeába, Heródes Arkhelaosz országába hazamenni (vö. Mt 2,22–23). Miért nem ír semmit Szent Máté Názáretről a korábbiakban? Itt is az a megoldás, hogy bátorságot kell vennünk az evangélista pontosításához. Szent Máté sem lehetett jelen Jézus születésénél, tehát nem tudott mindenről. A születés története pedig valószínűleg nem tőle való, hanem a héberről görögre való fordítás korának kiegészítése. (Ám Szent Máté írta az nevéhez kötődő evangélium körülbelül felét, és Jézus csodáit már látta, példabeszédeit hallotta.) Ezért tehát Egyiptomból Názáretbe tértek vissza, amely a korábbi otthonuk is volt.

Látható tehát, hogy nincs komoly ellentmondás vagy kizáró ellentét a két evangélium között. Jézus születésének tehát két különböző arculatát mutatják be az evangéliumok, ami csak növeli az értéküket.

Jézus születése M.S. 16. századi festő műve

Molnár C. Pál: Menekülés Egyiptomba (1932)

A Püspöki Szinódus levele Isten népének

A Püspöki Szinódus tizenhatodik rendes közgyűlésének résztvevői október 25-én levelet küldtek valamennyi hívőnek, melyet Tózsér Endre piarista atya fordításában olvashatnak.

KEDVES NŐVÉREK, KEDVES TESTVÉREK!

Most, hogy a püspöki szinódus tizenhatodik rendes közgyűlése első ülésszakának munkája a végéhez közeledik, szeretnénk veletek együtt hálát adni Istennek az itt átélt szép és gazdag tapasztalatért. Ezt az áldott időszakot mély közösségben éltük meg mindnyájatokkal. Imáitok támogattak bennünket.

Magunkkal hoztuk várákozásaitokat, kérdéseiteket, de félelmeiteket is. Már két év telt el azóta, hogy Ferenc pápa kérésére elkezdtek a meghallgatás és megkülönböztetés hosszú folyamatát, mely nyitott Isten egész népe számára, senkit sem kizárva, hogy a Szentlélek vezetésével „együtt járjunk”, misszionárius tanítványokként, Jézus Krisztust követve. Fontos szakasz volt ebben a folyamatban az a közgyűlés, amely szeptember 30-tól egybegyűjtött bennünket Rómában. Sok szempontból példátlan élmény volt. Először fordult elő – Ferenc pápa kérésére –, hogy férfiak és nők egyaránt meghívást kaptak arra, hogy – keresztységük alapján – egy asztalhoz üljenek, és ne csak a témák megvitatásán, hanem a püspöki szinódus közgyűlésének szavazásán is részt vegyenek. Együtt, hivatásaink, karizmáink és intézményes szolgálataink egymást kiegészítő valóságában, nyitott szívvel hallgattuk Isten szavát és mások tapasztalatait.

A Lélekben való beszélgetés módszerét alkalmazva alázatosan megosztottuk egymással az összes földrészen megtalálható közösségeink gazdagságát és szegénységét, és igyekeztünk felismerni, mit akar mondani a Szentlélek ma az egyháznak. Így megtapasztaltuk a latin hagyomány és a keresztény Kelet hagyományai közötti kölcsönös eszmecsere előmozdításának fontosságát is. Más egyházak és egyházi közösségek testvéri küldötteinek részvétele erősen gazdagította megbeszéléseinket. Közgyűlésünkre egy válságban lévő világban került sor, melynek sebei és botrányos egyenlőtlenségei fájdalmasan voltak jelen szívünkben, és különös súlyt kölcsönöztek munkánknak, annál is inkább, mivel néhányan közülünk olyan országokból érkeztek, ahol háború dúl. Imádkoztunk a gyilkos erőszak áldozataiért, de azokról sem feledkeztünk meg, akiket a nyomor és a korrupció a migráció veszélyes útjaira sodort. Szolidaritásunkról és elkötelezettségünkéről biztosítottuk mindazokat a nőket és férfiakat,

akik világszerte az igazságosságért és a békéért dolgoznak. A Szentatya kérésére jelentős teret adtunk a csendnek, hogy ösztönözzük az egymásra való tiszteletteljes odafigyelést és a Lélekben való közösség iránti vágyat. A nyitó ökumenikus imavirrasztás során megtapasztaltuk, mennyire növekszik az egység utáni szomjúság a megfeszített Krisztus csendes szemlélésében. A kereszt ugyanis az egyetlen tanítószéke annak, aki életét adta a világ üdvösségéért, tanítványait pedig az Atyára bízta, hogy „mindnyájan egyek legyenek” (Jn 17,21). Szilárdan egybekapcsolódva az ő feltámadása által nekünk adott reményben órá bízunk közös otthonunkat, ahol egyre sürgetőbben hangzik fel a föld és a szegények kiáltása: „Laudate Deum!” (Istent dicsérjétek) – emlékeztetett bennünket Ferenc pápa munkánk kezdetén. Napról napra éreztük a lelkipásztori és missziós változtatásra való sürgető felhívást. Az egyház hivatása ugyanis az, hogy az evangéliumot ne önmagára összpontosítva hirdesse, hanem annak a végtelen szeretetnek a szolgálatába állva, amellyel Isten szereti a világot (vö. Jn 3,16).

Amikor megkérdeztek a Szent Péter tér közelében élő néhány hajléktalant arról, hogy mit várnak az egyház e szinódus alkalmából, azt válaszolták: „Szeretetet!” Ennek a szeretetnek kell mindig az egyház lángoló szívének maradnia, szentháromságos és eucharisztikus szeretetnek, ahogy emlékeztetett bennünket a pápa, amikor október 15-én, közgyűlésünk félidejénél felidézte a Gyermek Jézusról nevezett Szent Teréz üzenetét. „A bízalom az”, ami megadja nekünk a merészséget és a belső szabadságot, ahogy megtapasztaltuk, és nem féltünk szabadon és alázatosan kifejezni hasonlóságainkat és különbözőségeinket, vágyainkat és kéréseinket.

Most mi lesz? Reméljük, hogy a 2024 októberében tartandó második ülésszakig hátralévő hónapokban mindenkinek lehetősége lesz arra, hogy konkrétan részt vegyen a „szinódus” szó által jelzett misszionáriusi közösségvállalás dinamizmusában. Ez nem ideológia, hanem az apostoli hagyományban gyökerező tapasztalat. Amint a pápa emlékeztetett bennünket e folyamat kezdetén: „Félő, hogy a közösség és a küldetés kissé elvont fogalmak maradnak, ha nem ápolunk olyan egyházi gyakorlatot, amely (...) kifejezi a szinodalitás konkrétságát, elősegítve mindenki valódi

bevonását” (2021. október 9.). A kihívások sokrétűek, a kérdések számosak: az első ülészak összefoglaló jelentése tisztázza az elért egyetértési pontokat, megfogalmazza a nyitott kérdéseket, és kijelöli, miként kell folytatni a munkát. Ahhoz, hogy az egyház előre haladjon a megkülönböztetésben, mindenképpen meg kell hallgatnia mindenkit, kezdve a legszegényebbekkel.

Ez a megtérés útját követeli meg, mely egyben a dicsőítés útja is: „Dicsőítelek, Atyám, ég és föld Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsék és okosak elől, és kinyilvánítottad a kicsinyeknek” (Lk 10,21). Meg kell hallgatnunk azokat, akiknek nincs szavuk a társadalomban, vagy akik kirekesztve érzik magukat, az egyházból is. Meg kell hallgatnunk azokat, akik a rasszizmus bármilyen formájának áldozatává váltak, különösen az öslakos népeket egyes térségekben, akiknek kultúráját kigúnyolták. Korunk egyházának mindenekelőtt az a kötelessége, hogy a megtérés szellemében meghallgassa azokat, akik egyházi személyek által elkövetett visszaélések áldozatai lettek, és hogy konkrétan és strukturálisan azon dolgozzon, hogy ez többé ne fordulhasson elő.

Az egyháznak meg kell hallgatnia a világi hívőket is, nőket és férfiakat egyaránt, akik kereszttségüknél fogva mindannyian életszentségre kaptak meghívást: oda kell figyelnie a katekéták tanúságtételére, akik sok helyütt elsőként hirdetik az evangéliumot; a gyermekek egyszerűségére és elevenségére, a fiatalok lelkesedésére, kérdéseire és megrovó szavára; az idősek álmaira, bölcsességére és emlékezésére. Az egyháznak meg kell hallgatnia a családokat, nevelési gondjaikat, a mai világban nyújtott keresztény tanúságtételüket. Meg kell hallania azok hangját, akik

szeretnének részt venni világi szolgálatokban vagy részvételen alapuló tanácskozó és döntéshozó testületekben.

A szinódusi megkülönböztetésben való előrehaladás érdekében az egyháznak különösen szüksége van arra, hogy még inkább összegyűjtse a felszentelt szolgálattevők szavát és tapasztalatát: a papokét, a püspökök első munkatársaiét, akiknek szentségi szolgálata nélkülözhetetlen az egész test életéhez; a diakónusokét, akik szolgálattal az egész egyháznak a legkiszolgáltatottabbak iránti gondoskodását jelenítik meg. Engednie kell, hogy megszólítsa a megszentelt életnek, a Lélek hívásaira éberén figyelő őrszemnek a prófétai hangja. Azokra is oda kell figyelnie, akik nem osztják hitét, de keresik az igazságot, és akikben jelen van és tevékenykedik a Lélek, aki „mindenkinek felkínálja a lehetőséget ahhoz, hogy – csak Isten előtt ismert módon – csatlakozhasson a húsvéti misztériumhoz” (Gaudium et spes, 22).

A világ, melyben élünk, és amelyet ellentmondásaiban is szeretünk és szolgálunk kell, az együttműködés erősítését követeli meg az egyháztól küldetésének minden területén. Isten éppen a szinodalitás útját várja a harmadik évezred egyházától” (Ferenc pápa, 2015. október 17.). Ne féljünk válaszolni erre a hívásra!

Szűz Mária, aki első az úton, kísér bennünket zarándokutunkon. Örömben és bánatunkban ő Fiát mutatja nekünk, és bizalomra buzdít bennünket. Ő, Jézus, a mi egyetlen reményünk!

Vatikánváros, 2023. október 25.

A PÜSPÖKI SZINÓDUS MAGYAR RÉSZTVEVŐI: a katolikus egyház képes változni

A VATIKÁNBAN
OKTÓBER 4. ÉS 29. KÖZÖTT
MEGTARTOTT PÜSPÖKI SZINÓDUS
AZ EGYHÁZ JÖVŐJÉRŐL SZÓLT.

Az egyház élő közösség, és ahol élet van, ott változás van - mondta **Németh Norbert**, a Pápai Magyar Intézet rektora, a püspöki szinódus magyar résztvevői nyilvános kerekasztal-beszélgetésének moderátora, amelyet a tanácskozás utolsó előtti napján, csütörtök este tartottak Rómában. Németh Norbert hozzátette: a mostani püspöki szinódus az egyház jövőjéről szólt, arról, hogy „mennyre képes, mennyre tud és akar az egyház reflektálni a világban végbemenő változásokra úgy, hogy Krisztus hiteles tanúja maradjon”.

A magyar zarándokházként ismert Szent István Házban rendezett beszélgetésen a szinóduson részt vevő Mohos Gábor esztergom-budapesti segédpüspök, Kocsis Fülöp metropolita, Német László belgrádi érsek, Pál József Csaba temesvári püs-

pök, Csizsár Klára Antónia pasztorálteológus, a linzi katolikus egyetem rektorhelyettese, valamint **Szabó Péter** kánonjogász, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog és Államtudományi Karának tanszékvezetője számolt be tapasztalatairól. A szinódus eredményeit tartalmazó dokumentumot, a zárójelentést a közel négyszáz fős püspöki tanácskozás vége után adják át a pápának.

Mohos Gábor hangsúlyozta: a szinódus valóban a világ változásaira kíván reagálni, de folyamatról van szó. A vatikáni tanácskozáson a mai sokszínű egyház képviseltette magát - mondta -, megjegyezve, hogy Afrikában az egyház mennyire élettel teli, miközben Európában éppen ez hiányzik, az egyház a fáradtság jeleit mutatja. Megjegyezte, hogy a globális egyházban a hívők száma nem csökkent. Úgy vélte, az egyház „szellemi harc” korát éli bizonyos ideológiák támadásának tüzeiben, amelynek „kökevényen ellen kell állnunk, ha meg akarjuk tartani a keresztény egyházat”.

A görögkatolikus egyházunkat képviselő **Kocsis Fülöp** rendkívül szakszerűnek nevezte a szinódus szervezését. A tanácskozás közel negyven munkacsoportban zajlott a vatikáni audiencia-teremben felállított asztaloknál. A csoportokban tíz-

tizenkét résztvevő dolgozott előre kiválasztott témakörökben: újdonságot jelentett a személyre szóló táblagép, és az is, hogy mindenkinek alkalmanként négy perc felszólalási ideje volt. A vita helyett a másik résztvevő meghallgatása számított fontosnak - mondta el Kocsis Fülöp. A csoportok munkáját úgynevezett facilitátorok segítették, akiket kommunikációs vagy közösségépítő képességeik miatt választottak. Volt közöttük szerzetes és családanya is. Kocsis Fülöp hangsúlyozta: a szinódusi folyamat nem ér véget a vatikáni tanácskozással, „nagyon sok múlik rajtunk, hogy mennyit tudunk átadni abból, amit itt meghallgattunk, tanultunk”.

Csiszár Klára elmondta, hogy a munkacsoportok összességét huszonnyolc teológus, egyetemi professzor, hittudományi doktor elemzi. Kiemelte, hogy a szakértők között öt volt a laikus nő, és történelminek nevezte, hogy most először a nők is szavazati joggal bírnak. A szinódus nem pillanatnyi eseménynek számít az egyház történetében, eredményei utat mutatnak majd a papnevelésben és a hitoktatók felkészítésében, és erősítik a nők szerepét a teológiában - mondta.

A temesvári püspök kifejtette: először vett részt szinóduson, és a tanácskozás azt bizonyítja, hogy az egyház közösségibbé, testvériesebbé vált. „A szinodalitás a II. Vatikáni Zsinat nagyon erős alkalmazása. Jelzés az ember és Isten, az ember és ember közötti közösségnek” - mondta **Pál József Csaba**. Megjegyezte: az argentin püspök kollegák feladata könnyebb, mivel, ahogyan ők mondják, a latin-amerikai egyházban szinodalitás nélkül nem is tudnak élni.

A már több szinóduson részt vevő belgrádi érsek úgy vélte, a mostani tanácskozás fordulatot képvisel a korábban megszokott klasszikus egyházi férfivilághoz képest, mivel most több fiatal, nő és világi volt jelen. Példaként idézte az ő csoportjában dolgozó tizennyolc éves amerikai teológus hallgatót. **Német László** szerint a mostani szinódus élénk, dinamikus, kereső egyházat mutat. Kifejtette: a szinóduson Európa képviselte magát a legtöbb küldöttel, mégis az öreg kontinens számít a leggyengébbnek, „a mi egyházaink hangja hallatszik a legkevésbé”. A befogadás jelentőségét hangsúlyozta, azt, hogy az egyház valóban mindenki előtt nyitott legyen.

(MTI)

Véget ért a szinódus. Hogyan tovább?

VÉGET ÉRT A XVI. PÜSPÖKI SZINÓDUS RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK ELSŐ ÜLÉSSZAKA. A GÖRÖGKATOLIKUS SAJTÓKÖZPONT AZ UTOLSÓ NAPON KÉSZÍTETT INTERJÚT A SZINÓDUSON TARTÓZKODÓ KOCSIS FÜLÖP ÉRSEK-METROPOLITÁVAL.

Meséljen röviden a szinódus menetéről!

Újdonság volt, hogy a konkrét munkát egy háromnapos lelkigyakorlat előzte meg. Mint utóbb kiderült, ennek célja nem csupán a lelki feltöltődés volt, hanem ráhangolta a résztvevőket a szinódusi munkára. Ugyanis az elhangzott előadásokat már a lelkigyakorlaton is kiscsoportokban dolgoztuk föl. A kijelölt csoportvezető irányította a beszélgetést, aki figyelt arra, hogy az együttlét ne csak egyszerűen a vélemények megismerése legyen, hanem úgynevezett „lélekben való beszélgetés”. Ez volt később az egész szinódus módszertana. Az elhangzott hozzászólások után mindig hallgattunk egy kicsit, sok volt a csönd. Ha szólt valaki, csöndben dolgoztuk föl azt, amit mondott, s arra kellett figyelniünk, hogy milyen gondolatokat támaszt bennünk a másik mondandója.

A sok más újdonság mellett az is meglepő volt, hogy a nyitó szentmisét követően nem a szinódusi teremben gyűltünk össze, hanem a hatalmas VI. Pál teremben, és itt folyt egész októberben a munka.

Miben volt más a VI. Pál teremben ülésezni?

Az egész szinódus lefolytatása, megszervezése forradalmian új volt. Azt kell, hogy mondjam, fantasztikus munkát végeztek az előkészítők, és akik a háttérben dolgoztak. A VI. Pál teremben közel negyven asztal volt elhelyezve, mindegyiknél tizenkét hely kialakítva, ahol kiscsoportokban beszélgethettünk. Már odahaza, jó előre megkaptuk a szinódust előkészítő munkadokumentumot, az úgynevezett Istrumentum Laborist, amely a korábban egyházmegyénként, országonként majd földrészenként megtartott gyűlések összegzett eredményeit tartalmazta. De ez már eleve úgy volt földolgozva, hogy a szöveg három nagy témáját altémákba szerkesztette, s mi előre megjelölhettük azokat a pontokat, melyek bennünket leginkább érdekelnek. Emellett választani kellett nyelvet is, amelyen tudunk beszélni. Ezek alapján aztán a kiscsoportokat úgy osztották be, hogy olyanok legyenek együtt, akik az adott témakörhöz szeretnének hozzászólni, illetve szót is értenek a mellettük ülőkkel. Egy témát négy-öt na-

pon át dolgoztunk föl. Az újabb témakörben pedig újabb kiscsoportba kerültünk, megint csak olyanokkal, akiket az adott témakör jobban érdekelt. Ennek köszönhetően nagyon sok emberrel közvetlenül megismerkedhettünk. Egyik csoportban volt: olasz, madagaszkári, szerb, ghánai, szardéniai, osztrák, lengyel, etióp személy, a másikban: bolíviai, szíriai, brazil, erdélyi, lengyel, horvát, szlovák, svájci, mongóliai és iraki. El lehet képzelni, milyen színes társaság ült össze – még az arcok színe szempontjából is.

Ferenc pápa is jelen volt az üléseken?

Igen, a legtöbb ülésen ő is személyesen részt vett. A középső asztalnál ült a titkárral, Mario Grech bíborossal, Jean-Claude Hollerich bíborossal és a napi témák vezetőivel. A szünetekben sokan mentek oda hozzá beszélgetni, ajándékot átadni, mindenkihez a nála jól ismert közvetlenséggel fordult.

Az asztalokon négy-négy képernyő volt, azon keresztül mindenki láthatta az éppen beszélőt. Középen pedig volt egy

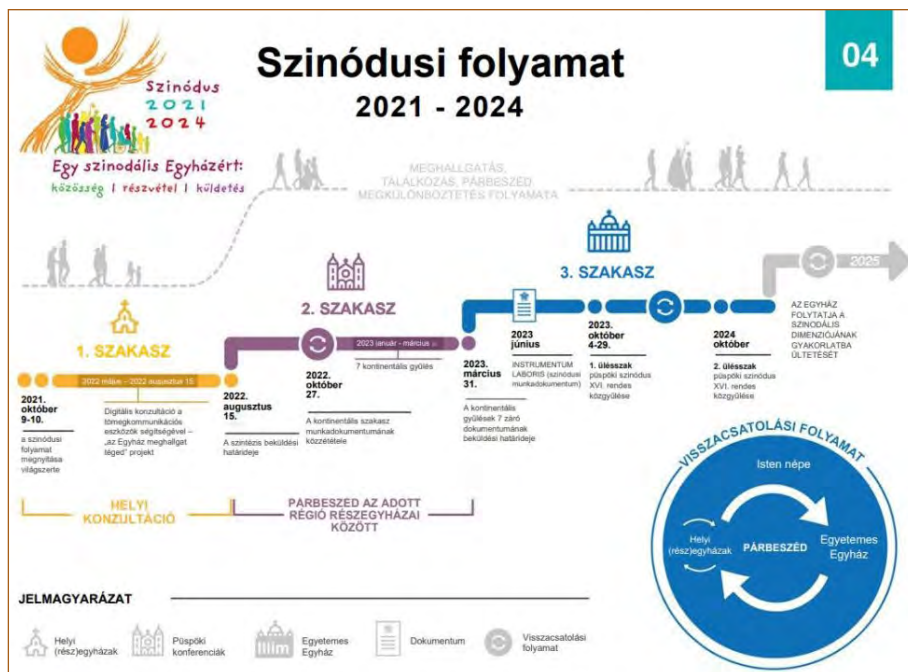

kamera, s amikor valaki beszélt, automatikusan feléje fordult, és az ő képét adták az asztali képernyők. Ezeket az asztalokat – mint utóbb megtudtam – egy lengyel cég készítette, akik végül a teljes berendezést ajándékként ajánlották föl Ferenc pápának.

Minden szinódusi résztvevő kapott egy személyes kártyát, amelyet mindig magunkkal kellett hoznunk. Ezzel engedtek be, de főként ezzel léphettünk be a saját elektronikus felületünkre. Ugyanis mindenkinek névre szóló táblagépe volt. A személyes kártyánkon pedig egy QR kód, amivel hitelesíthettünk magunkat. Így látni lehetett, ki van jelen. Az ülések kezdetén mindig bemondták, hogy hányan vagyunk. A 350 résztvevő száma időnként ingadozott, főleg, talán a koronavírusos megbetegedések miatt.

Hogyan folyt a kiscsoportos munka?

A kezdő imádság után felolvasták a napi evangéliumot. Majd ehhez kapcsolódóan három elmélkedést kaptunk, egy lelki, egy biblikus és egy teológiai tanítást. Csak ezután kaptuk meg az adott téma fölvezetését. Legalábbis a három fő téma bevezetése mindig így kezdődött. Tehát nagyon alaposan lelki készülletet kaptunk. Majd csak ezután következett a kiscsoportos munka. Minden csoportban volt egy segítő, akit már említettem, de rajta kívül még választottunk magunk közül egy jegyzőt meg egy szóvivőt. Ők összesítették a véleményeket, amelyeket aztán a teljes közösség előtt ismertettek. Illetve rajtuk kívül még egyéni hozzászólásokra is volt lehetőség. Tehát témánként nagyon alaposan átbeszéltük az egész szöveget, illetve azokhoz fűzhettük a saját vélemé-

nyünket. A titkárság pedig minden véleményt begyűjtött, összesített, és azokat aztán kiadta a teológusoknak, hogy ők is nézzék át, fűzzenek hozzá meglátásokat. Óriási munka volt az egész. Nekünk is volt feladatunk bőven, de főként az összegzők meg a teológusok dolgoztak szinte éjjel-nappal.

Hány magyar delegált vett részt az ülésen?

A római katolikus püspöki kart Mohos Gábor segédpüspök úr, a görögkatolikus jómagam képviseltem, és jelen volt Kovács Gergely gyulafehérvári érsek, Németh László belgrádi érsek és Pál József temesvári püspök is. Történelmi jelentőségű volt ez, hiszen mind a román, mind a szerb katolikus egyházat magyar főpap képviselte. Emellett két magyar teológus is résztvevője volt a szakértői csoportnak: Csiszár Klára pasztorálteológus, és Szabó Péter, a Görögkatolikus Metropólia kánonjogásza.

Hogyan zárult a szinódus? Mi a konklúzió?

Ahogy említettem, nagyon sokan dolgoztak az összegzésen. Az így elkészült záródokumentum-tervezetet az utolsó hét elején mindannyian megkaptuk, és a legelső héten összeült csoportjainkba összeülve soronként „rágtuk át az egészet.” Ha jól emlékszem, a mi csoportunkból vagy 25-30 kisebb, nagyobb módosítást javasol-

tunk. El lehet képzelni, hogy akkor mennyi lehetett az összes! Illetve be is mondták, több mint 1200 módosító javaslat érkezett. Mindezeket a központi munkacsoport ismét földolgozta, és ennek alapján született meg a záródokumentum utolsó előtti változata.

Ennek a verzióknak minden egyes pontjáról szavaztunk a zárónapon. Így született meg a végső dokumentum.

Az egyes püspöki karok feladata lesz, hogy mit kezd ezzel a dokumentummal, ennek fényében milyen feladatokat állítanak maguk elé a következő egy évben.

Az egy év tapasztalatát fogja a szinódus jövő októberben megvitatni és a pápa elé tární, mint javaslatot. A Szentatya ezeket áttanulmányozza, és ezek alapján fogja meghozni döntéseit, melyeket egy pápai dokumentum formájában közöl majd a világegyházzal.

Most tehát, hogy lezárult a püspöki szinódus első szakasza, újra a papoké és a híveké a szó, hogy elmondják, mit látnak benne, mire készíti ez őket, mit tennének még bele. A cél, hogy szinodális egyházzá váljunk, amely nem akar kizárni senkit, amely mindenkire oda akar figyelni, mindenkinek a hangját meg akarja hallani, hogy ezáltal vonjunk be minél többeket a Krisztust követő életbe.

Szinódusi záródokumentum: Az egyház, amely mindenkit meghallgat, közel áll a világ sebeihez

OKTÓBER 28-ÁN JELENT MEG A SZINODALITÁSRÓL SZÓLÓ,

A 16. PÜSPÖKI SZINÓDUS ELSŐ ÜLÉSSZAKÁT LEZÁRÓ ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS.

ELŐRETEKINTVE A 2024-ES MÁSODIK ÜLÉSSZAKRA, A SZÖVEG OLYAN TÉMÁKRÓL NYÚJT ELMÉLKEDÉSEKET ÉS JAVASLATOKAT, MINT A NŐK ÉS A VILÁGIAK SZEREPE, A PÜSPÖKI SZOLGÁLAT, A PAPSÁG ÉS A DIAKÓNIA, A SZEGÉNYEK ÉS A MENEKÜLTEK HELYZETE, A DIGITÁLIS MISSZIÓ, AZ ÖKUMENIZMUS ÉS A VISSZAÉLÉSEK.

Nők és világiak, diakónia, szolgálat és tanítóhivatal, béke és klíma, szegények és menekültek, ökumenizmus és identitás, új nyelvezet és megújult struktúrák, régi és új missziók (beleértve a „digitális” missziót is), mindenki meghallgatása és minden mélyebb vizsgálat, még a legellentmondásosabb kérdésekben is. A szinódus 16. közgyűlése által jóváhagyott és október 28-án közzétett összefoglaló jelentésben a világ és az egyház megújult szemlélete és igényei szerepelnek.

A negyvenkét oldalas dokumentum a közgyűlés munkájának eredménye, amelyre „a világban a régi és új háborúk tombolása alatt került sor, amelyek drámai következményekkel járnak, és számtalan áldozatra vannak hatással”. A jelentés így folytatódik: „Körünkben a szegények, a menekülni kényszerülők, az erőszak és az éghajlatváltozás pusztító következményeitől szenvedők kiáltása visszhangzott. Kiáltásukat nemcsak a médián keresztül hallottuk, hanem sok olyan jelenlévő hangján keresztül is, akik személyesen érintettek ezekben a tragikus eseményekben, akár családjuk, akár népük révén” (Előszó).

Az egyetemes egyház erre és sok más kihívásra próbált meg választ adni a munkacsoportokban és a felszólalásokban. Minden az összefoglaló jelentésben összegződött, amely előszóra és három részre tagolódik, és meghatározza a 2024-es

második ülészakon elvégzendő munka irányvonalát.

MINDENKIT MEGHALLGATNI, KEZDVE A BÁNTALMAZÁSOK ÁLDOZATAIVAL

Az Isten népéhez írt levélhez hasonlóan a szinódusi közgyűlés megerősíti „a nyitottságot arra, hogy mindenkit meghallgassunk és elkísérjünk, beleértve azokat is, akik visszaéléseket és sérelmeket szenvedtek el az egyházban”, illetve „az ilyen visszaéléseket elősegítő strukturális feltételek kezelése a figyelmünk középpontjában áll, és a bűnbánat konkrét gesztusait követeli meg”.

A SZINODÁLIS EGYHÁZ ARCULATA

A szinodalitás az első lépés. Ez egy olyan kifejezés, amelyről a szinódus résztvevői maguk is elismerik, hogy „az Isten népe sok tagja számára ismeretlen kifejezés, amely egyesek számára zavart és aggodalmat okoz” (1f), beleértve a hagyománytól való eltéréstől, az egyház hierarchikus jellegének lealacsonyításától (1g), a hatalom elvesztésétől vagy éppen ellenkezőleg, a mozdulatlanlanságtól és a változáshoz szükséges bátorság hiányától való félelmet. Viszont a „szinodális” és a „szinodalitás” olyan kifejezések, amelyek „az egyházi lét olyan módjáról beszélnek, amely integrálja a közösséget, a missziót és a részvételt”. Tehát az egyház megélésének

egy olyan módját jelölik, amely értékeli a különbségeket és elősegíti mindenki aktív részvételét. Ez a diakónusokkal, papokkal és püspökökkel kezdődik: „Egy szinodális egyház nem nélkülözheti a hangjukat” (1n), olvashatjuk. „Meg kell értenünk azokat az okokat, amelyek miatt egyesek közülük ellenállnak a szinodalitásnak.”

MISSZIÓ

A dokumentum a továbbiakban kifejti, hogy a szinodalitás kéz a kézben jár a misszióval. Ezért szükséges, hogy „a keresztény közösségek szolidaritást vállaljanak más vallású, meggyőződésű és kultúrájú emberekkel, elkerülve ezzel egyrészt az önreferencialitást és az önfenntartást, másrészt az identitásvesztés kockázatát” (2e). Ebben az új „pasztorális stílusban” sokak számára fontosnak tűnik, hogy „a liturgikus nyelvezetet tegyük a hívek számára hozzáférhetőbbé, és építsük be a kultúrák sokféleségébe” (3 l).

KÖZÉPPONTBAN A SZEGÉNYEK

A jelentés bőséges teret szentel a szegényeknek, akik „szeretetet” kérnek az egyháztól, amelyet „tisztelőként, elfogadás-ként és elismerésként” (4a) értelmezünk. Mivel „az egyház számára a szegények és a társadalom peremére szorultak támogatása elsősorban teológiai kategória, mielőtt kulturális, szociológiai, politikai vagy filozófiai kategória lenne” (4b), a

dokumentum megerősíti, hogy nemcsak az anyagilag nélkülözők számítanak szegénynek, hanem a migránsok, az őslakosok, az erőszak és a bántalmazás áldozatai (különösen a nők), a rasszizmus és az emberkereskedelem áldozatai, a szenvedélybetegek, a kisebbségek, az elhagyott idősök és a kizsákmányolt munkavállalók is (4c). A dokumentum szerint „a legkiszolgáltatottabbak közé a meg nem született gyermekek és édesanyjaik tartoznak, akiknek érdekében folyamatos érdekérvényesítésre van szükség”. „A közgyűlés meghallja az »új szegények kiáltását«, amelyet a több kontinens számos országát sújtó háborúk és a terrorizmus vált ki, és a közgyűlés elítéli az ilyen viszályokat okozó korrupciós politikai és gazdasági rendszereket.”

A HÍVEK ELKÖTELEZETTSÉGE A POLITIKA TERÜLETÉN ÉS A KÖZJÓ ÉRDEKÉBEN

Ebben az értelemben az egyháznak el kell köteleznie magát mind az egyének, kormányok és vállalatok által elkövetett „igazságtalanságok nyilvános elítélése” mellett, mind pedig a politikában, egyesületekben, szakszervezetekben, népi mozgalmakban való aktív részvétel mellett (4f és 4g). Ugyanakkor nem szabad elhanyagolni az egyház konszolidált fellépését az oktatás, az egészségügy és a szociális segítségnyújtás területén, „bárki diszkriminációja és kirekesztése nélkül” (4k).

MIGRÁNSOK

A migránsokra és menekültekre is hangsúlyt fektetnek, „akik közül sokan viselik az elszáhitottság, a háború és az erőszak sebeit”. Ők „gyakran a megújulás és a gazdagodás forrásává válnak az őket befogadó közösségek számára, és lehetőséget nyújtanak arra, hogy közvetlen kapcsolatokat alakítsanak ki a földrajzilag távoli egyházakkal” (5d). A velük szembeni egyre ellenségesebb hozzáállás ellenében a közgyűlés úgy fogalmaz: „Arra vagyunk hivatva, hogy befogadjuk őket, hogy elkísérjük őket egy új élet építésében, és hogy valódi interkulturális közösséget építsünk a népek között.” Ebben az értelemben alapvető „a migránsok liturgikus hagyományainak és vallási gyakorlatának tiszteletben tartása”, valamint saját nyelvük tiszteletben tartása.

Például egy olyan szó, mint a „misszió”, olyan kontextusokban, ahol „az evangélium hirdetése gyarmatosítással, sőt népirtással társult”, „fájdalmas történelmi emlékekkel” terhelt, és „akadályozza a mai közösséget” (5e). „Az evangelizálás ezekben a kontextusokban megköveteli az elkövetett hibák elismerését, az ezekkel kapcsolatos új érzékenység elsajátítását” – áll a dokumentumban.

A RASSZIZMUS ÉS AZ IDEGENGYŰLÖLET ELLENI KÜZDELEM

Azonos mértékű elkötelezettséget és gondoskodást követel az egyháztól, hogy „határozottan részt vegyen az oktatásban, a párbeszéd és a találkozás kultúrájában, a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelemben, különösen a lelkipásztori képzésen keresztül” (5p). Sürgős továbbá „az egyházon belüli, a faji igazságtalanságot létrehozó vagy fenntartó rendszerek” (5q) azonosítása.

KELETI EGYHÁZAK

A migráció témájánál maradván a jelentés Kelet-Európára és a közelmúlt konfliktusaira tekint, amelyek miatt számos hívő érkezett a katolikus Keletről a latin többségű területekre. Szükséges – mondja a közgyűlés –, hogy „a helyi latin rítusú egyházak a szinodalitás nevében segítsék a kivándorolt keleti híveket identitásuk megőrzésében és sajátos örökségük ápolásában, anélkül, hogy asszimilációs folyamatoknak vetnék alá magukat – ez az atyák kérése” (6c).

A KERESZTÉNY EGYSÉG FELÉ Vezető ÚTON

Az ökumenizmussal kapcsolatban a jelentés „lelki megújulásról” beszél, amelyhez „bűnbánati folyamatokra és az emlékezet gyógyítására” van szükség (7c). A továbbiakban idézi Ferenc pápa kifejezését a „vér ökumenizmusáról”, azaz „a különböző felekezetű keresztényekről, akik életüket adják a Jézus Krisztusba vetett hitért” (7d), és megemlíti az ökumenikus mártírológia javaslatát (7o). A jelentés azt is hangsúlyozza, hogy „a keresztények közötti együttműködés” forrást jelent „a gyűlölet, a megosztottság és a háború kultúrájának megszüntetéséhez, amely csoportokat, népeket és nemzeteket uszít egymás ellen”. Nem feledkezik meg az úgynevezett vegyes házasságok kérdéséről sem, amelyek olyan valóságok, amelyekben „lehetséges egymást evangelizálni” (7f).

VILÁGIAK ÉS CSALÁDOK (II. RÉSZ)

„A világiak, a megszentelt életet élők és a felszentelt papok egyenlő méltósággal rendelkeznek” (8b): ezt a meggyőződést nyomatékosan hangsúlyozza az összefoglaló jelentés, amely emlékeztet arra, hogy a világi hívek „egyre inkább jelen vannak és aktívan részt vesznek a keresztény közösségek szolgálatában” (8e). Hitoktatók, teológusok, nevelők, lelkivezetők és katekéták, akik aktívak a hit védelmében és az ügyvitelben: hozzájárulásuk „nélkülözhetetlen az egyház küldetéséhez” (8e). A különböző karizmákat ezért „elő kell hívni, el kell ismerni, és teljes mértékben

meg kell becsülni” (8f), és nem szabad figyelmen kívül hagyni, alulértékelní vagy „klerikalizálni” (8f).

NŐK AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN ÉS KÜLDETÉSÉBEN

Az egyház részéről erős elkötelezettségre van szükség, hogy a nőket életük minden területén, beleértve a lelkipásztori és szentségi életet is, kísérje és megértse. A nők – fogalmaz a jelentés – „igazságosságért kiáltanak azokban a társadalmakban, amelyeket még mindig a szexuális erőszak, a gazdasági egyenlőtlenség és az őket tárgyként kezelő tendencia jellemez” (9c), és hozzáteszi: „A lelkipásztori kísérésnek és a nőkért való erőteljes kiállásnak kéz a kézben kell járnia.”

KLERIKALIZMUS

A zsinaton jelen lévő nők közül sokan „mély hálájukat fejezték ki a papok és püspökök munkájáért”, de „egy sebeket ejtő egyházzal is beszéltek” (9f). „A klerikalizmus, a sovíniszta mentalitás és a tekintély nem megfelelő megnyilvánulá-

sai továbbra is sebeket ejtenek az egyház arcán, és károsítják a közösséget.” „Mély lelki megtérésre van szükség, amely minden hatékony strukturális változás alapja”; és a közgyűlés megjegyezte, hogy „olyan egyházat kívánunk előmozdítani, amelyben férfiak és nők együtt párbeszédet folytatnak... alárendeltség, kirekesztés és versengés nélkül” (9h).

A DIAKONÁTUS MEGNYITÁSA A NŐK SZÁMÁRA?

A diakonátus nők előtti megnyitásáraól különböző vélemények ismeretesek (9j): egyesek számára ez „elfogadhatatlan, mert a hagyománytól való elszakadást látnak benne”; mások szerint ez az ősegyház gyakorlatát állítaná vissza; megint mások „az idők jeleire adott megfelelő és szükséges válasznak tekintik... amely visszhangra találna sokak szívében, akik új energiát és életerőt keresnek az egyházban”. Vannak, akik aggódnak amiatt, hogy a diakonátus megnyitása a nők előtt „aggasztó antropológiai zűrzavarral járna, amely, ha megtörténne, az egyházat a korszellemhez kötné”. A színódusi atyák

és anyák azt kéri, hogy folytassák „a nők diakonátushoz való hozzáféréseinek teológiai és lelkipásztori kutatását”, felhasználva a pápa által külön erre a célra létrehozott bizottságok eredményeit, valamint a már elvégzett teológiai, történelmi és exegetikai kutatásokat: „Ha lehetséges”, mondják, „e kutatás eredményeit a közgyűlés következő ülészakán be kell mutatni” (9n).

DISZKRIMINÁCIÓ ÉS VISSZAÉLÉS

Eközben a jelentés hangsúlyozza annak sürgősségét, hogy „a nők részt vehessenek a döntéshozatali folyamatokban, és felelősségteljes szerepet vállalhassanak a pasztorális gondozásban és szolgálatban”, megjegyezve, hogy az egyházjogot ennek megfelelően kell módosítani (9m). A foglalkoztatási diszkrimináció és a tisztességtelen díjazás eseteivel is foglalkozni kell, beleértve azokat az eseteket az egyházban, ahol a felszentelt nőket gyakran „olcsó munkaerőnek” tekintik (9o). Hasonlóképpen bővíteni kell a nők hozzáférést a teológiai oktatáshoz és képzési programokhoz (9p), beleértve az elfogadó

nyelvhasználat előmozdítását a liturgikus szövegekben és az egyházi dokumentumokban (9q).

MEGSZENTELT ÉLET

A megszentelt élet különböző formáinak gazdagságát és változatosságát vizsgálva a jelentés figyelmeztet a „tekintélyelvű stílushoz való ragaszkodásra, amely nem ad teret a párbeszédnek”. A jelentés azt is megjegyzi, hogy „a vallásos életben élők és a világi egyesületek tagjai, különösen a nők által tapasztalt különféle visszaélések esetei jelzik a hatalom gyakorlásának problémáját, és határozott és megfelelő beavatkozást igényelnek” (10 d).

DIAKÓNUSOK ÉS KÉPZÉS

A közgyűlés háláját fejezi ki a felszentelt papoknak, akik „arra hivatottak, hogy Isten népe iránti szolgálatukat az emberekhez való közelségben, mindenkit elfogadva és meghallgatva éljék meg, miközben mély személyes lelkiséget és imaéletet ápolnak” (11b). A jelentés figyelmeztet a klerikalizmusra, a „papi hivatás torzítására”, amelyet „már a képzés legkorábbi szakaszától kezdve meg kell akadályozni” azáltal, hogy „szoros kapcsolatot” biztosítunk az emberekkel és a rászorulókkal (11c).

CÖLIBÁTUS

Megemlítették a cölibátus témáját is, amely különböző elbírálásban részesült a közgyűlésen. „Értékét mindenki elismeri mint gazdag prófétai és Krisztusról szóló mélyes tanúságot” – áll a jelentésben, miközben megjegyzi, hogy egyesek azt kérdezik, „hogyan a papi szolgálathoz teológiai szempontból való illeszkedésének szükségszerűen fegyelmi kötelezettségé kell-e válnia a latin egyházban, mindenekelőtt olyan egyházi és kulturális kontextusban, amely ezt megnehezíti. Ez a vita nem új, de további megfontolást igényel.”

PÜSPÖKÖK

Számos elemzés foglalkozik a püspök alakjával és szerepével, aki arra hivatott, hogy „a szinodalitás példája” (12 c) legyen azáltal, hogy „társfelelősséget” gyakorol, amelyet az egyházmegye más szereplői

és a papság részvételeként értelmezünk, azért hogy könnyítsen az „adminisztratív és jogi kötelezettségek” terhén, amelyek akadályozhatják küldetését (12e). Ezzel együtt a püspök nem mindig találja meg a szükséges emberi és lelki támogatást, miközben „nem ritka a magányosság egyfajta érzése” (12e).

VISSZAÉLÉSEK

A visszaélések kérdésében, amely „sok püspököt abba a nehéz helyzetbe hoz, hogy össze kell egyeztetnie az atyai és a bírói szerepet” (12i), a jelentés támogatja annak vizsgálatát, hogy „célszerű-e a bírói feladatot egy másik, kánonilag meghatározandó testületre bízni” (12i).

KÉPZÉS (III. RÉSZ)

A képzésre vonatkozóan is „szinódusi megközelítés” szükséges, amely mindenekelőtt azt ajánlja, hogy „a párkapcsolati és szexuális neveléssel kapcsolatos munkát kell végezni, hogy a fiatalokat érzelmi és szexuális identitásuk érlelődésében kísérjük, és támogassuk a cölibátusra és megszentelt tisztaságra hivatottak érlelődését” (14g). A jelentés hangsúlyozza „a humán tudományok közötti párbeszéd” (14h) elmélyítésének fontosságát, hogy lehetővé váljon „az egyházon belül ellentmondásos kérdések alapos megfontolása” (15b) – vagyis többek között olyan kérdések, „mint az identitás és a szexualitás kérdései, az élet vége, a bonyolult házassági helyzetek és a mesterséges intelligenciával kapcsolatos etikai kérdések”. Az ilyen kérdések éppen ezért ellentmondásosak, „mert új kérdéseket vetnek fel” a társadalomban és az egyházban (15g). „Fontos, hogy időt szánjunk erre az elmélkedésre, és a legjobb energiáinkat fektessük bele, anélkül, hogy engednénk az egyéneknek és az egyház közösségének ártó, leegyszerűsítő ítéleteknek” – mondja a jelentés, miközben emlékeztet arra, hogy „az egyház tanítása már most is irányt mutat számos ilyen kérdésben, de ez a tanítás nyilvánvalóan még mindig lekipásztori gyakorlatba való átültetésre szorul”.

MEGHALLGATÁS

Ugyanezzel az aggodalommal a jelentés megismétli a felhívást, hogy hallgassuk

meg és kísérjük „azokat az embereket, akik úgy érzik, hogy házassági helyzetük, identitásuk vagy szexualitásuk miatt marginalizálódtak vagy kirekesztettek az egyházból”. „A közgyűlésen mély szeretet, irgalom és együttérzés érződött azok iránt, akiket az egyház megbántott vagy elhanyagolt, vagy akik úgy érzik, hogy megbántotta vagy elhanyagolta őket, akik szeretnének egy olyan helyet, amelyet »otthonnak« nevezhetnek, ahol biztonságban érezhetik magukat, ahol meghallgatják és tiszteletben tartják őket, anélkül hogy attól kellene tartaniuk, hogy megítélik őket” – áll a dokumentumban, miközben hangsúlyozza, hogy „a keresztényeknek mindig tiszteletet kell tanúsítaniuk minden ember méltósága iránt” (16h).

TÖBBNEJÜSÉG

A szinódusi teremben a szinódus néhány afrikai tagja tapasztalatainak fényében a SECAM (Afrika és Madagaszkár Püspöki Konferenciájának Szimpóziuma) arra kapott ösztönzést, hogy támogassa „a teológiai és lekipásztori megfontolást” a poligámia témájában és a „többnejűségben élő, hitre tért emberek kísérését” (16q).

DIGITÁLIS KULTÚRA

Végezetül az összefoglaló jelentés a digitális környezetről szól: „Rajtunk áll, hogy elérjük a mai kultúrát minden olyan térben, ahol az emberek értelmet és szeretetet keresnek, beleértve azokat a tereket is, ahová mobiltelefonjaikon és táblagépeiken keresztül jutnak el” (17c), szem előtt tartva, hogy az internet „kárt és sérülést is okozhat, például megfélemlítés, dezinformáció, szexuális kizsákmányolás és függőség révén”. A jelentés hozzáteszi: „Sürgősen meg kell fontolni, hogy a keresztény közösség hogyan támogathatja a családokat abban, hogy az online tér ne csak biztonságos, hanem lelkileg is életet adó legyen” (17f).

Fordította: a temesvári püspökség sajtóirodája (közvetítette: Romkat.ro)

Forrás: Salvatore Cernuzio/Vatican News

Ferenc pápa LAUDATE DEUM című apostoli buzdítása

OKTÓBER 4-ÉN JELENT MEG FERENC PÁPA ÚJ APOSTOLI BUZDÍTÁSA LAUDATE DEUM („DICSÉRJÉTEK ISTENT”) KEZDETTEL, MELYNEK ÖSSZEFOGLALÓJÁT OLVASHATJÁK.

A LAUDATE DEUM apostoli buzdítás nem hivatalos összefoglalója

Kulcsfogalmak:

Az éghajlati válság sürgős kezelése | A technokrata gondolkodás elhagyása | A globális együttműködés megerősítése | Olyan intézmények, amelyek valódi tekintéllyel rendelkeznek és az éghajlati válság ellen képesek fellépni | Remény a dubaji COP28-ban | Spirituális felelősségünkre való emlékezés közös otthonunk védelmében | Közös előrehaladás a bolygó megbékítése érdekében.

Szinopszis:

Személyes tapasztalataink és a tudományos bizonyítékok is arról tanúskodnak, hogy az éghajlati válság nyugtalanító méreteket ölt. Már régóta részesei vagyunk annak a szenvedésnek, amelyet ez okoz, miközben a globális kormányzás, ahogyan az előzőekben kitértünk rá, nem volt képes megfelelően kezelni ezt a problémát. Milyen út nyílhat még előttünk abban a „keves időben”, ami még hátravan? Személyes változások, kulturális változások, szövetségek, globális megállapodások és hatékony tekintéllyel rendelkező multilateralizmus... és együtt ugyanabba az irányba haladni.

Összefoglaló:

Már nyolc év telt el a *Laudato si'* kiadása óta, de az idő múlásával a reakciók és a meghozott intézkedések egyre elégtelenebbnek tűnnek, miközben „a minket befogadó világ szétesőben van, és valószínűleg közeledik a törésponthoz” (vö. LD 2).

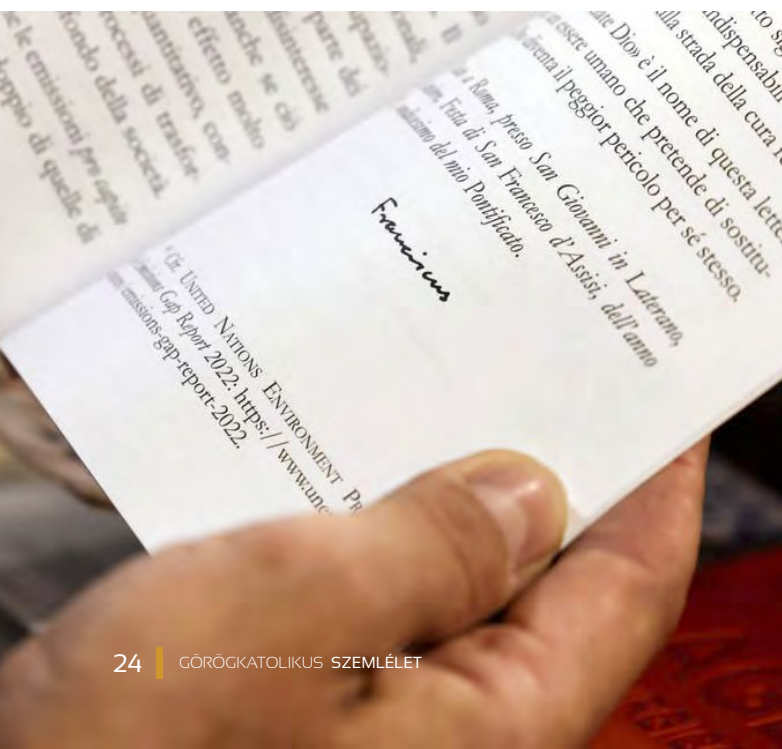
I. FEJEZET: GLOBÁLIS KLÍMAKRÍZIS

Ellenállás és zürzavar (6)

Emberi okok (11) Károk és kockázatok (15)

Az éghajlatváltozás tagadhatatlan és hatásai egyre láthatóbbak: „az éghajlatváltozás jelei ott vannak, egyre nyilvánvalóbbak” (vö. LD 5). Ennek ellenére, hogy egyesek megpróbálják ezeket minimalizálni vagy nevetségessé tenni (vö. LD 6), a valóság az, hogy a helyzet nem tűr halasztást. A probléma fő oka az emberi tevékenység („az éghajlatváltozás emberi – „antropogén” - eredetéhez többé nem férhet kétség” (vö. LD 11)), a katasztrófákat súlyosbítja és halmozza a felgyorsult világ, és sok esetben visszafordíthatatlanná teszi azokat. Még ha nem is tudunk minden kárt helyrehozni, akkor is tehetünk intézkedéseket a még súlyosabb károk megelőzésére (vö. LD 11, 14, 15, 16).

Azzal kell kezdenünk, hogy elfogadjuk, „van egyfajta felelősségünk azért az örökségért, amelyet e világon való átkelésünk után magunk után hagyunk” (vö. LD 18). Ha valamit megtanultunk az elmúlt COVID-19 világiárványból, az a többi élőlényvel és a környezettel való szoros kapcsolat: „minden mindennel összefügg”, és „senki sem menekül meg egyedül” (vö. LD 19).

2.FEJEZET: A NÖVEKVŐ TECHNOKRATA PARADIGMA

Hatalom használatának újragondolása (24)

Az etikai hajtóerő (29)

Mégis gyakran azt gondoljuk, hogy a technológia és a gazdasági hatalom az, ami minden problémánkat megoldja, mintha „képességeink és lehetőségeink a technológia segítségével a végtelenségig bővíthetők lennének” (vö. LD 21). Fel kell tennünk magunknak a kérdést: „Kinek a kezében van és lehet ennyi hatalom? Óriási kockázatot jelent, ha az emberiség egy kis részénél van” (vö. LD 23). Annyira elmerültünk ebben a technokrata paradigmában (vö. 2. fejezet), hogy azt hisszük, a természet egy kiaknázandó erőforrás és ambíciónkban elfelejtjük, hogy eredendően a természet vagyunk (vö. LD 25). Ezért át kell gondolnunk a hatalom gyakorlását, és fel kell ismernünk, hogy a féktelen ambíció etikailag nem fenntartható (vö. LD 28). Természetesen, ha hagyjuk, hogy magával ragadjon bennünket a „minimális költséggel járó maximális haszon logikája [...], akkor a közös otthonért való őszinte aggodás ellehetetlenül” (vö. LD 31).

3. FEJEZET: A NEMZETKÖZI POLITIKA ERŐTLENSÉGE

A multilateralizmus átalakítása (37)

Az éghajlati válság kezeléséhez elengedhetetlen a globális együttműködés. Szükség van azonban az államok közötti multilaterális megállapodásokra, valamint „hatékonyabb globális

szervezetekre, amelyek felhatalmazással rendelkeznek a globális közjó biztosítására” (vö. LD 35), függetlenül az egyéni érdekektől (vállalatok vagy országok) (vö. LD 34, 35). Újra kell gondolnunk a döntések meghozatalának és legitimálásuk módját, mivel a jelenlegi és a korábbi megközelítések elégtelenek (vö. LD 43).

4.FEJEZET: KLÍMAKONFERENCIÁK: ELŐRELÉPÉSEK ÉS KUDARCOK

Az évtizedek során nemzetközi konferenciákat szerveztek az éghajlati válsággal való szembenézésre, de a hatékony ellenőrzési és szankcionálási mechanizmusok hiánya miatt gyakran nem sikerült végrehajtani a megállapodásokat. A globális közjó érdekében döntő fontosságú az országok önző pozíciójának a leküzdése (vö. LD 44, 52).

5. FEJEZET: MI VÁRHATÓ A DUBAJI COP28-TÓL?

A közelgő dubaji ENSZ COP28 klímakonferencia fontos fordulópont lehet, ha bebizonyosodik, hogy az 1992 óta tett erőfeszítések őszinték voltak (vö. LD 54). A szükséges átmenet (például az energiaügyekben) azonban nem halad elég gyorsan (vö. LD 55). Meg kell haladnunk azt az irányt, hogy elszigetelt technikai megoldásokat keresünk, mert fennáll a veszélye annak, hogy bezárkózunk a foltozgatás logikájába (vö. LD 56, 57), „miközben a felszín alatt a romlás folyamata halad előre, amelyet továbbra is táplálunk” (vö. LD 57).

Azoknak, akiknek be kell avatkozniuk, az államoknak és a közjó politikai döntéshozóinak, gondolniuk kell a gyermekeik jövőjére, „nem pedig egyes országok vagy vállalatok körülményes érdekeire” (vö. LD 60). Valóban, „miért akarunk ma egy olyan hatalmat megőrizni, amelyre azért fognak emlékezni, mert képtelen volt beavatkozni, amikor az sürgős és szükséges volt?” (vö. LD 60).

6. FEJEZET: LELKI INDÍTÉKOK

A hit fényénél (62) Közösségben és felelősséggel járva (66)

A pápa minden embert, minden vallási felekezetet felszólít arra, hogy reagáljon. Emlékezteti a katolikus híveket az Istenbe vetett hitükre és az Isten teremtésének gondozásával kapcsolatos felelősségükre. Ez a felelősség magában foglalja a természet törvényeinek tiszteletben tartását és a teremtés szépségének és gazdagságának felismerését (vö. LD 61, 62, 63, 64). Ferenc pápa arra hív bennünket, hogy közösségben, együtt, szinodálisan járjunk, és dolgozzunk „a minket befogadó világgal való kiengesztelődésért” (vö. LD 69).

Ennek a Buzdításnak LAUDATE DEUM („Dicsérjétek Istent”) a címe; „mert az ember, aki Istent akarja helyettesíteni, a legnagyobb veszélyt jelenti önmagára nézve” (vö. LD 73).

Ferenc pápa üzenete a szegények világnapjára

„Ne fordítsd el arcodat a szegénytől”
(Tób 4,7)

1. A szegények világnapját, mely az Atya irgalmasságának gazdag jele, hetedik alkalommal tartjuk meg, hogy kísérje közösségeink útját. Az egyház fokozatosan beépíti ezt a napot lelkipásztori gyakorlatába, hogy egyre többet fedezzünk fel az evangélium központi tartalmából. Nap mint nap törekszünk gondoskodni a szegényekről, ez mégsem elég. A szegénység árja keresztülfolyik városainkon, egyre csak dagad, mígnem kiárad; és mintha elárasztana minket is, hiszen a segítségért, támogatásért és szolidaritásért könyörgő testvéreink kiáltása egyre hangosabbá és hangosabbá válik. Ezért összegyűlünk Jézus Krisztusnak, a világmindenség királyának ünnepe előtti vasárnapon az ő asztala körül, hogy ismét megkapjuk azt az ajándékot és törekvést, hogy megéljük a szegénységet és szolgáljuk a szegényeket.

„Ne fordítsd el arcodat a szegénytől” (Tób 4,7). Ez a mondat segít megragadni tanúságtételünk lényegét. Ha elidőzünk Tóbiás könyvének, egy kevésbé ismert ószövetségi szövegnél, mely magával ragadó és tele van bölcsességgel, akkor jobban megérthetjük azt az üzenetet, amelyet a szent szerző közvetíteni kíván. A családi élet egyik jelenete tárul fel előttünk: egy apa, Tobit búcsút vesz fiától, Tóbiástól, aki hosszú útra készül. Az öreg Tobit fél, hogy soha többé nem találkozik a fiával, ezért „lelki végrendeletet” hagy rá. Tobitot Ninivébe deportálták és megvakult, tehát kétszeresen is szegény, de sosem veszítette el a bizonyosságot arról, amit neve is kifejez: „Az Úr az én javam.” Ez az ember, aki

mindig is bízott az Úrban, jó apaként nem annyira anyagi javakat akar fiára hagyni, mint inkább a helyes életvezetésre vonatkozó bölcsességet, ezért azt mondja neki: „Mindennap emlékezz meg, gyermekem, a mi Urunkról, Istenünkről, és vigyázz, hogy ne vétkezz, és ne hágd át parancsolatait. Cselekedj igazságosan életed minden napján, és ne járj az igazságtalanság útjain” (Tób 4,5).

2. Amint az nyomban látható, amikor az öreg Tobit fia lelkére köti, hogy nap mint nap emlékezzen meg az Úrról, nem egyszerű emlékezésről vagy Istenhez intézett imáról beszél. Konkrét tettekre utal: jócselekedetekre és igazságos életvitelre. Majd a felszólítás még konkrétabbá válik: „Adj alamizsnát a vagyondból. Ne fordítsd el arcodat a szegénytől soha, s akkor Isten sem fordítja el arcát tőled” (Tób 4,7).

E bölcs öregember szavai igencsak meglepőek. Ne feledjük, hogy Tobit éppen egy irgalmas tette után veszítette el látását. Ahogy ő maga meséli, életét ifjúkorától kezdve az irgalmasság cselekedeteinek szentelte: „Én, Tobit, egész életemben igaz úton jártam, s a jót tettem. Böven osztottam alamizsnát testvéreimnek és azoknak az embereknek, akik velem együtt kerültek az asszírok országába, Ninivébe. (...) Kenyeremet az éhezőknek, ruhámat a rongyosoknak adtam. Ha láttam, hogy meghalt valaki a nemzetségemből, és odadozták Ninive fala tövébe, eltemettem” (Tób 1,3–17).

Az irgalmasság cselekedetei miatt a király elvette minden vagyonát, így Tobit teljesen elszegényedett. Az Úrnak azonban még szüksége volt rá, s ezért miután újra elfoglalta intézői tisztését, félelem nélkül folytatta korábbi életvitelét. Hallgassuk meg

beszámolóját, mely számunkra is üzenetet hordoz: „Pünkösdkor (a hetek ünnepén) jó ebéd volt. Leültem enni. Elém tették az ételt, különféle fogásokat hoztak. Azt mondtam Tóbiásnak, a fiamnak: »Eredj, gyermekem, aztán ha nélkülözőre akadsz a testvérek körében, akiket ide hurcoltak Ninivébe, hozd ide, s ha derék ember, neki is jut az ételből. Megvárlak, fiam, amíg visszatérsz«” (Tób 2,1-2). Milyen fontos lenne, hogy a szegények világnapján magunkévá tegyük Tobitnak ezt a törődését! Ha meghívnánk az embereket, hogy miután osztoztunk az eucharisztikus lakomában, a vasárnapi ebédet is együtt költjük el. Az eucharisztia ünneplése valóban a közösség kritériumává válna. Ha az Úr oltára körül összegyűlve tudatosítjuk, hogy mindannyian testvérek vagyunk, mennyivel inkább láthatóvá válna ez a testvériség, ha megosztanánk az ünnepi ételt azokkal, akiknek a legszükségesebb is hiányzik!

Tóbiás megtette, amit az apja kért, de azzal a hírrel tért vissza, hogy egy szegény embert megöltek, és a tér közepén hagyták. Az öreg Tobit habozás nélkül felállt az asztaltól, és elment eltemetni a férfit. Amikor fáradtan hazaért, elaludt az udvaron; madárürülék hullott a szemébe és megvakult (vö. Tób 2,1-10).

A sors iróniája: jótékonykods és szerencsétlenség sújt le rád! Gondolkodhatunk így is, de a hit megtanít mélyebbre látni. Tobit vaksága erőforrásává vált, s ő még inkább felismerte a szegénység sokféle formáját környezetében. Az Úr pedig a maga idejében visszaadta az idős apa látását, és megajándékozta annak örömeivel, hogy újra láthatta fiát, Tóbiást. Amikor eljött ez a nap, Tobit a fia „nyakába borult. Sírva mondta: »Látlak, fiam, szemem fénye!« Majd így folytatta: »Áldott legyen az Isten. Áldott legyen hatalmas neve. Áldott legyen minden anyyala. Áldott legyen a neve mindörökké«” (Tób 11,13-14).

3. Feltehetjük magunknak a kérdést: honnan meríti Tobit azt a bátorságot és belső erőt, amely képessé teszi arra, hogy egy pogány nép országában Istent szolgálja, és annyira szeresse felebarátait, hogy saját életét is kockáztassa értük? Egy rendkívüli példa áll előttünk: Tobit hűséges hitves és gondoskodó apa; messze viszik hazájától és igazságtalanul szenved; üldöztetés éri a király és saját felebarátai részéről... Hiába olyan jószívű, próbát kell kiállnia. Ahogy a Szentírás számos történeten keresztül tanítja nekünk, Isten nem kíméli meg a próbatételől azokat, akik jót cselekszenek. Hogy lehet ez? Nem azért teszi, hogy megalázzon bennünket, hanem hogy megerősítse a belé vetett hitünket.

Tobit a megpróbáltatások idején felfedezi saját szegénységét, ez pedig képessé teszi arra, hogy meglássa a szegényeket. Hűséges Isten törvényéhez, megtartja a parancsokat, de nem elégszik meg ennyivel. Azért tud ténylegesen törődni a szegényekkel, mert saját bőrén tapasztalta meg a szegénységét. Ezért a fiához, Tóbiáshoz intézett szavai jelentik az ő igazi örökségét: „Ne fordítsd el arcodat a szegénytől” (Tób 4,7). Amikor egy szegény emberrel állunk szemben, nem szabad elfordítanunk róla a tekintetünket, mert attól fosztanánk meg magunkat, hogy meglássuk az Úr Jézus arcát. A felszólítás úgy szól, hogy „egyetlen szegénytől” se forduljunk el. Minden ember a felebarátunk, bőrszíntől, társadalmi helyzettől, származástól függetlenül... Ha szegény vagyok, akkor fel tudom ismerni, melyik testvéremnek van valóban szüksége rám. Az a hivatásunk, hogy találkozzunk minden szegény emberrel és a szegénység minden formájával, lerázva magunkról a vélt jólétünket védő közömbösséget és kifogásokat.

4. Olyan történelmi időszakban élünk, amely nem kedvez a legszegényebbekkel való törődésnek. Egyre harsányabb a jólétre irányuló felszólítás, miközben a szegénységben élők hangja elhal. Hajlamosak vagyunk figyelmen kívül hagyni mindent, ami nem illik bele az életről alkotott elképzelésünkbe, különösen is igaz ez a fiatalabb generációkra, akik a legkönnyebben sebződnek meg a jelenleg zajló kulturális változásoktól. Zárójelbe kerül, ami kellemetlen és szenvedést okoz, míg a testi erő és szépség felértékelődik, mintha az egyetlen a legfontosabb elérendő cél. A virtuális valóság felváltja a valódi életet és egyre könnyebb összekeverni a két világot. A szegények képekké válnak, melyek néhány pillanatra meghatnak bennünket, de amikor az utcán, élőben találkozunk velük, bosszankodunk miattuk, és elutasítjuk őket. A rohanás, mely mindennapi életünk része, nem engedi, hogy megálljunk, segítsünk a másoknak, törődjünk a másikkal. Az irgalmas samaritánus példázata (vö. Lk 10,25–37) nem egy múltbeli mese, hanem tükör mindannyiunk jelenének. Delegálni a feladatot könnyű, pénzt adni, hogy mások jótékonykodhassanak, nagylelkű gesztus; a keresztények hivatása azonban személyes bevonódásra szól.

5. Adjunk hálát az Úrnak, hogy olyan sokan vannak olyan férfiak és nők, akik a szegények és a kirekesztettek szolgálatának szentelik magukat és osztoznak az életükben: minden korosztályt és társadalmi helyzetet képviselő emberek, akik befogadják kirekesztetteket és a szenvedőket, és gondoskodnak róluk. Ők nem szuperhősök, hanem „szomszédaink”, akikkel nap mint nap találkozunk, és akik a szegények mellett csendben maguk is szegénnyé lesznek. Nemcsak adnak valamit, hanem meghallgatnak, párbeszédet kezdeményeznek, próbálják megérteni a másik helyzetét, problémáinak gyökerét, hogy megfelelő tanácsokat adhassanak. Figyelnek az anyagi szükségletekre, de a lelki szükségletekre is, a teljes ember felemelésére. Isten országa jelen-

valóvá és láthatóvá válik ebben a nagylelkű és ingyenes szolgálatban; a mag ezeknek az embereknek az életében jó talajba hullott és meghozta gyümölcsét (vö. Lk 8,4–15). A nagy számú önkéntesért érzett hála imádságra indít, hogy tanúságtételük gyümölcsöző legyen.

6. A *Pacem in terris* enciklika hatvanadik évfordulóján sürgősen fel kell idéznünk Szent XXIII. János pápa szavait, aki azt írta, hogy „az embernek joga van az élethez, joga van a testi épséghez, joga van mindazokhoz az eszközökhöz, amelyek szükségesek a tisztességes megélhetéshez: ilyenek elsősorban a táplálék, a ruházat, a lakás, a pihenés, a gyógykezelés, végül az államtól nyújtandó szükséges szolgáltatások, amelyekkel az egyénekről gondoskodik. Ebből következően ahhoz is joga van az embernek, hogy gondoskodjanak róla, ha egészsége megrendül, ha megrokkann, ha megözyegyül, ha megöregszik, ha kénytelen munka nélkül élni, ha saját hibáján kívül nem tudja megszerezni a létfenntartáshoz szükséges eszközöket” (11).

Mennyi munka áll még előttünk, hogy ezek a szavak a politikai élet és a jogalkotás komoly és hatékony erőfeszítései révén valóssá váljanak! A közjó felismerésére és szolgálatára törekvő politika korlátai és néha kudarcai ellenére növekednie kell a szegények iránti önkéntes elkötelezettség értékében hívó sok polgár szolidaritásának és a szubszidiaritásnak. Természetesen fontos javaslatokat tenni és nyomást gyakorolni annak érdekében, hogy a közigazgatások jól végezzék feladatukat, de nincs értelme passzívnak maradni és mindent „felülről” várni: a szegénységben élőket is be kell vonni a változás és a felelősségvállalás folyamatába, s ebben állandóan támogatni kell őket.

7. Sajnos ismét meg kell állapítanunk, hogy a szegénységnek a már leírtak mellett új formái is feltűnnek. Különösen a háborús övezetek lakosságára gondolok, közülük elsősorban a gyermekekre, akiket megfosztanak a gondtalan jelentől és a méltó jövőtől. Senki se szokjon hozzá ehhez a helyzethez! Próbáljunk meg tehát továbbra is mindent megtenni annak érdekében, hogy a béke – mint a feltámadt Úr ajándéka és az igazságosság és a párbeszéd iránti elkötelezettség gyümölcse – megerősödjön.

Szóvá kell tennem a spekulációkat, amelyek – több ágazatban – drámai áremelkedéshez vezetnek, sok családot még inkább nincstelenné téve. A fizetés gyorsan elfogy, és az emberek olyan nélkülözésbe kényszerülnek, amely aláássa emberi méltóságukat. Amikor egy családnak választania kell a táplálkozáshoz szükséges élelmiszer és a gyógykezeléshez szükséges gyógyszerek beszerzése között, akkor fel kell emelnünk szavunkat, és az emberi méltóság nevében emlékeztetnünk kell arra, hogy az embernek joga van ehhez a két dologhoz.

És hogyan is hagyhatnánk szó nélkül azt az etikai igazságtalanságot, amely a munka világát jellemzi? A munkavállalókkal szembeni embertelen bánásmód, az elvégzett munka nem megfelelő díjazása, a bizonytalanság, a rengeteg áldozatot követelő munkahelyi balesetek, melyekért gyakran az a mentalitás okolható, amely az azonnali profitot a biztonság elé helyezi... Szent II. János Pál szavai jutnak eszünkbe: „a munka értékének elsődleges alapja maga az ember, aki alanya a munkának (...). Jóllehet

igaz, hogy az ember a munkára született, és arra kapott meghívást, mégis »a munka szolgálja az embert, és nem az ember a munkát.« (Laborem exercens enciklika, 27).

8. Ez a lista, amely már önmagában is drámai, csak egy kis hányadát tükrözi a szegénység mindennapi életünk részét képező helyzeteinek. Semmiképpen sem mehetünk el szó nélkül egy olyan baj mellett, amely napról napra nyilvánvalóbb és főleg a fiatalok világát érinti. Mennyi frusztráció van jelen, sőt, öngyilkosságok történnek a fiatalok körében, akiket becsap egy olyan kultúra, amely „alkalmatlannak” és „kudarcot vallottnak” bélyegzi őket. Segítsünk nekik válaszolni ezekre a káros impulzusokra, hogy mindenki megtalálja az utat, amelyen erős és nagylelkű személyiséggé válhat.

Amikor a szegényekről beszélünk, könnyen beleeshetünk abba a hibába, hogy csak üres frázisokat puffogtatunk. Alattomosan megkísérthet, hogy megálljunk a statisztikáknál és a számoknál. A szegények viszont emberek, akiknek arcuk, történetük, szívük és lelkük van. Ők is testvéreink és nővéreink, érdemeikkel és hiányosságaikkal, mint mindenki más, és fontos, hogy mindegyikükkel személyes kapcsolatba kerüljünk.

Tóbiás könyve megtanít bennünket arra, hogy konkrétan kell lennie mindennek, amit a szegényekkel és a szegényekért teszünk. Ez a kérdés az igazságossággal függ össze, amely mindannyiunkat arra kötelez, hogy keressük egymást és találkozzunk egymással, hogy elősegítsük annak a harmóniának a megvalósulását, amely nélkül egyetlen közösség sem válik igazán közösséggé. A szegények iránti figyelem tehát nem merül ki a sietős alamizsnálkodásban, hanem az igazi személyes kapcsolatok helyreállítását kívánja meg, melyeket a szegénység aláásott. Ily módon a „szegényektől való el nem fordulás” az irgalmasság és a szeretet jótéteményeinek elnyeréséhez vezet, mely az egész keresztény életnek értelmet és értéket ad.

9. A szegényekre való odafigyelésünket mindig az evangéliumi realizmusnak kell jellemeznie. Ha adunk, annak mindig a másik konkrét szükségleteire kell válaszolnia és nem szólhat arról, hogy megszabadulunk a felesleges dolgainktól. Itt is a megkülönböztetés képességére van szükségünk a Szentlélek vezetésével, hogy testvéreink valódi szükségleteit lássuk és ne a saját törekvéseinket. Amire minden bizonnyal nagy szükségük van, az az emberségünk és a szeretetre nyitott szívünk. Ne feledjük: „Hivatásunk, hogy felfedezzük bennük Krisztust, ügyeik kapcsán a szolgálatukba állítsuk a hangunkat, de az is, hogy barátaik legyünk, meghallgassuk, megértsük őket, és befogadjuk azt a titokzatos bölcsességet, amelyet Isten általuk akar közölni velünk” (Evangélii gaudium, 198). A hit arra tanít bennünket, hogy minden szegény ember Isten gyermeke, akiben Krisztus van jelen: „*amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettedek, velem tettétek*” (Mt 25,40).

Idén ünnepeljük a Gyermek Jézusról nevezett Szent Teréz születésének százötvenedik évfordulóját. Az *Egy lélek története* című önéletrajzában egy helyen ezt írja: „Ő, most értem, hogy a tökéletes szeretet mások hibáinak elviselésében áll, abban, hogy egy cseppet sem csodálkozunk gyöngéiken, hogy épülünk a legcsekélyebb erényen, melyet szemünk láttára gyakorolnak, főleg pedig azt értettem meg, hogy a szeretet nem maradhat a szív mélyén elzárva: Gyertyát sem azért gyújtanak, mondta Jézus, hogy a véka alá tegyék, hanem a gyertyatartóra, hogy világítson *mindenkinek*, aki a házban van. Úgy gondolom, hogy ez a gyertya a szeretetet jelképezi, melynek világítania, boldogítania kell, nemcsak azok számára, akik nekem a legdrágábbak, hanem mindenkinek, aki csak a házban van, kivétel nélkül” („C” kézirat, 12r, in Lisieux-i Szent Teréz: *Önéletrajz*, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2015, 287).

Ebben a házban, mely a világ, mindenkinek joga van megtapasztalni a szeretet fényét, senkit sem szabad megfosztani tőle. Ezen a világnapon Szent Teréz fáradhatatlan szeretete lelkesítse szívünket, és segítsen bennünket, hogy „**ne fordítsuk el arcunkat a szegényektől**”, és szemünket mindig Urunk, Jézus Krisztus emberi és isteni arcára szegezzük.

Ferenc

(MKPK Sajtószolgálat)

Ferenc pápa: Az Úr nem teológiai jegyzeteket vagy lelkipásztori kézikönyvet hagyott ránk

A Szentatya december 6-án huszonkilencedik alkalommal tartott katekézist az evangelizáció iránti szenvedélyről. Elmélkedésében kiemelte, hogy az evangélium hirdetésének a Szentlélekben kell történnie, vagyis kreatívnek és egyszerűnek kell lennie. Nem szabad megülednie, hanem állandóan új ihletet kell meríteni a Lélekből mint forrásból.

KEDVES TESTVÉREK!

Ahogy a korábbi katekézisekben láttuk, az evangélium hirdetése öröm, mindenki a címzettje, és a másnak kell szólnia. Most fedezzük fel az egyik utolsó lényegi jellemzőjét: az evangélium hirdetésének a Szentlélekben kell történnie. „Isten közléséhez” ugyanis nem elég a tanúságtétel örömteli hitelessége, sem az evangélium-hirdetés egyetemessége vagy az üzenet időszerűsége.

A Szentlélek nélkül minden buzgóság hiábavaló és megtévesztően apostoli: a Lélek nélkül az csak a miénk lenne, és nem hozna gyümölcsöt.

Az *Evangelii gaudium* kezdetű apostoli buzdításban emlékeztettem arra, hogy Jézus „az örömhír első és legnagyobb hirdetője”, és hogy „az evangelizáció minden válfajában mindig Istené az elsőség, aki meg akar hívni bennünket a vele való együttműködésre, és Lelkének erejével ösztönöz minket” (12). Itt van tehát a Szentlélek elsőbbsége! Ezért hasonlítja az Úr Isten országának dinamizmusát ahhoz az emberhez, „aki magot vet a földbe; utána, akár alszik, akár ébren van, éjjel vagy nappal, a mag kicsírázik és szárba szökik, maga sem tudja, hogyan” (Mk 4,26–27).

A Lélek a főszereplő, ő mindig megelőzi a misszionáriusokat, és ő teszi lehetővé, hogy munkájuk gyümölcsöt hozzon.

Ennek tudata nagy vigaszt nyújt nekünk! És segít világosabban meglátni egy mást, ugyancsak döntő jelentőségű dolgot: azt, hogy apostoli buzgóságában az Egyház nem önmagát hirdeti, hanem egy kegyelmet, egy ajándékot hirdet, és Istennek pontosan a Szentlélek az ajándéka, ahogyan Jézus a szamariai asszonynak mondta (vö. Jn 4,10).

A Lélek elsőbbsége azonban nem vezethet bennünket tétlenségre. A bizalom nem ment fel a munka alól. Az önmagától növekvő mag életerejére nem jogosítja fel a földművest a termőföld elhanyagolására. Jézusnak az egyik utolsó buzdítása így hangzott mennybemenetele előtt: „Megkapjátok a Szentlélek rátok leszálló erejét, és tanúim lesztek (...) egészen a föld végső határáig” (ApCsel 1,8).

COPYRIGHT © VATICAN MEDIA

Az Úr nem teológiai jegyzeteket vagy alkalmazandó lelkipásztori kézikönyvet hagyott ránk, hanem a misszióba küldő Szentlelket. És a Lélek által bennünk felébresztett bátor vállalkozókedv arra késztet, hogy utánozzuk az ő stílusát, melynek mindig két jellemzője van: a *kreativitás* és az *egyszerűség*.

Kreativitás, hogy örömmel hirdessük Jézust mindenkinek a mai világban. Korunkban, mely nem kedvez a vallásos élet-szemléletnek, és amelyben az evangélium hirdetése sok helyen nehezebbé, fáradtságosabbá és látszólag eredménytelenné vált, kísértésünk támadhat felhagyni a lelkipásztori szolgálattal. Lehet, hogy biztonságos keretek közé menekülünk, mint amilyen a megszokott dolgok ismételtetése, egy belső szférára szűkülő lelkeség csábítása vagy a liturgia központi szerepének félreértett hangsúlyozása. Ezek olyan kísértések, amelyek hagyományhoz való hűségnek álcázzák magukat, de gyakran a Léleknek adott válaszok helyett inkább a személyes elégedetlenségre született reakciók. Ezzel szemben a **Lélekhez való hűség bizonyítéka a lelkipásztori kreativitás, a Lélekben való bátorság, az ő missziós tüzevel való lángolás.**

Ezért írtam, hogy „Jézus Krisztus képes áttörni a mi unalmas sémáinkon is, amelyekbe megpróbáljuk bebörtönözni őt, és meglep a maga folytonos isteni kreativitásával. Minden alkalommal, amikor

igyekszünk visszatérni a forráshoz és megpróbáljuk visszanyerni az evangélium eredeti frissességét, új utak, kreatív módszerek, más kifejezési formák, beszédesebb jelek és a mai világ számára megújult jelentésű szavak tárulnak fel” (*Evangélii gaudium*, 11).

Kreativitás tehát, és aztán **egyszerűség**, épp azért, mert a Lélek a forráshoz, az „első evangéliumhirdetéshez” vezet bennünket. „A Szentlélek tüze az” ugyanis, ami „felébreszti bennünk a Jézus Krisztusba vetett hitet, aki halálával és feltámadásával kinyilatkoztatja és közli velünk az Atya végtelen irgalmát” (uo. 164). Ez az első evangéliumhirdetés, ennek kell

„középpontjában állnia az evangelizáló tevékenységnek és az Egyház megújítására irányuló minden törekvésnek”, hogy újra és újra elmondjuk: „Jézus Krisztus szeret téged. Életét adta azért, hogy üdvözítsen, és most mindennap melletted él, hogy megvilágosítson, megerősítsen, megszabadítson téged” (uo.).

Testvérek, engedjük, hogy a Lélek magával ragadjon bennünket, és hívjuk őt mindennap: ő legyen létünk és cselekvésünk forrása; ő legyen minden tevékenység, találkozás, összejövetel és evangéliumhirdetés kezdeténél! Ő életi és megfiatalítja az egyházat: vele nem kell félnünk, mert ő, aki a *harmónia*, mindig egyben tartja a kreativitást és az egyszerűséget, közössé-

get teremt és misszióba küld, megnyit a különbözősége és visszavezet az egységre. Ő a mi erőnk, evangéliumhirdetésünk lélegzése, apostoli buzgóságunk forrása. Jöjj, Szentlélek!

Fordította: Tözsér Endre SP
Fotó: Vatican Media

Újszentelt papjaink első szolgálati éve

Munka, szakma, végzettség, hivatás – többféle szóval is kifejezhetjük, mi a foglalkozásunk. A legszebb talán mégis a legutolsó, mert azt sugallja: a választott pálya nemcsak a megélhetés forrását jelenti, hanem elhivatottság, meggyőződés is van mögötte. „Minden igazi hivatás önmagunk odaajándékozásából születik, ami az egyszerű áldozatvállalás érett formája” – mondja Ferenc pápa. F fiatal papjaink első szolgálati évét bemutató rovatunkban erről az érett áldozatvállalásról, útkeresésről, talentumokról olvashatnak.

Gorcsa János

Építsünk olyan egyházat, amire szüksége van az embereknek

Gorcsa János 1993. április 12-én született papi családban. Gimnáziumi évei nagy hatást gyakoroltak görögkatolikus identitása alakulására. Itt erősödött meg benne végleg a papság gondolata. 2018-ban megszerezte teológiai diplomáját. 2022. május 25-én, húsvét ünnepzárásának napján édesapja szolgálati helyén, Tokajban szentelték pap-pá. Az azóta eltelt közel másfél esztendőben a Miskolc-Belvárosi Görögkatolikus Paróikia segédlelkészeként szolgál, ahol ugyanolyan odaadással végzi liturgikus feladatait, mint a zarándoklatszervezést, hitoktatást, lelkipondozást.

viszont találkoztam görögkatolikus fiatalokkal az ország egész területéről, így rá kellett döbbernem, hogy ez az egyház egy kicsit nagyobb család, mint azt gondoltam. Az itt töltött évek tovább erősítették az otthonról hozott görögkatolikus hagyományok szeretetét. A papság gondolata már az általános iskolában foglalkoztatott, de akkor még kevésbé volt támogató a közeg, mint a gimnáziumi évek alatt, így kevésbé is vállaltam fel mások előtt. A gimnáziumi környezet és az emberek mind arra biztattak, hogy ebbe az irányba induljak el. Nem tudok egyetlen pillanatot kiemelni, egyetlen él-

FOCIMEZ ÉS REVERENDA

Édesapád is görögkatolikus áldozópap, így a vallásos környezet, a templom közelsége adott volt az életedben. Hogyan élted ezt meg gyermekkorodban? Egyértelmű volt a pályaválasztás?

Amikor megszülettem, édesapám még Rozsályban szolgált áldozópapként. 1995-ben, két és fél éves koromban Szilárd püspök atya Tokajba helyezte őt. Rozsályról nem sok emlékem maradt. A gyerekkoromat Tokaj és környezete határozta meg. Itt végeztem el az általános iskolát, majd Hajdúdorogon folytattam a tanulmányaimat. Az állami iskola után, a gimnáziumban éreztem meg igazán, hogy milyen a görögkatolikus identitás. Az általános iskolai környezet miatt azt gondoltam, hogy a vallás csak valami családi hagyomány, amit a papcsaládok élnek meg, de rajtunk kívül senki más. Dorogon

ményt meghatározni az életemből, ami segített volna a döntés meghozatalában. Egy folyamatként tudnám leírni, ami rengeteg apró döntésből állt, amit minden nap meg kellett hozni, és ez így van a mai napig is. Elvégeztem a kántorképzőt, énekeltem a gimnázium kórusában és lettem arról a vágyamról, hogy focista legyek. Ugyanabban az időpontban volt az edzés, mint a kóruspróba, így döntenem kellett. Akkor bosszantónak tűnt, de úgy érzem, jól döntöttem.

Milyenek voltak az első szemináriumi élmények?

2011-ben, az érettségi megszerzése után a Görögkatolikus Papnevelő Intézetbe jelentkeztem és nyertem felvételt. A hangukatot tekintve nem nagy változás volt a szeminárium a gimnáziumhoz képest, főleg azért, mert hatan jelentkeztünk a gimnáziumi osztályomból, így több mint az évfolyam harmadát a dorogi különítmény adta. A többiek se voltak ismeretlenek, mert a záródoklatokon és más ifjúsági programokon már találkoztunk, legalább látásból ismertük egymást. A kirándulások, a közös élmények és természetesen a foci szeretete hamar összetartó közösséget kovácsolt belőlünk. Első évünkben, a propedeutikus, előkészítő évben a nyíregyházi római katolikus plébánián laktunk. Csak étkezések és néhány szertartás alkalmával találkoztunk a felsőbb éves, úgynevezett nagy szeminaristákkal. Én nagyon szerettem, hogy csak az évfolyam lakik az épületben, nagyban segítette ez a közösséggé válásunkat. Volt, aki nehezen tudott hozzászokni a szemináriumi körülményekhez, mint a korán kelés, kötött napirend, kevés szabadidő, bezártóság, de mindig kerestünk elfoglaltságot, amivel ki tudunk kapcsolódni a négy fal között is. Ilyen volt a biliárd, amit előszeretettel játszottunk a plébánián. Büszkén gondolok vissza a nulladikos focicsapatunkra. Az országos, szemináriumok közötti bajnokságra külön csapatot tudtunk indítani, így két görögkatolikus csapat is

játszott. Összesítésben harmadik helyezettek lettünk. Csak a felsőbb éves görög kispapok és a gyulafehérvári szeminaristák tudtak minket legyőzni.

A teológiai tanulmányaim mellett a kántori szolgálat, a Szent Damján Kórus határozta meg a szemináriumban töltött éveimet. Ezeknek köszönhetően sokszor volt lehetőségem meglátogatni egyházközségeket, emberekkel találkozni, akik azt éreztették, hogy hasznos, amit csinálunk a szemináriumban, és hogy várnak ránk idekint. Ebből sok erőt merítettem a szürke hétköznapokban. Csak ezek a programok tudtak kizökkenteni a szeminárium monotonitásából, ami sokszor nehéz, de már csak néhány év távlatából is megspé-
pülnek ezek az emlékek.

EGY CÉL, TÖBBFÉLE ÚT

Egyik bátyád néhány évvel előtted kezdte meg a szemináriumot. Befolyásolta ez valamiben a diákéveidet?

Sokszor felteszik nekem ezt a kérdést. A szemináriumban az első pillanattól otthon éreztem magam Péter bátyámnak köszönhetően. Ebből a szempontból kitaposott út volt előttem, amin persze könnyebb haladni, de sokszor úgy éreztem, hogy egy általuk kialakított képnek kell megfele-

nem. Ez sokszor nehézséget okozott abban, hogy a saját személyiséget kibontakoztassam. De nem ragaszkodtam görcsösen ahhoz, hogy megfeleljek ezeknek az elvárásoknak, hanem a saját céljaimat azzal a természetességgel próbáltam elérni, ahogyan én jónak láttam. Úgy gondolom, minden ember különböző talentumokat kapott, ennek megfelelően a papok is különböző módokon élnek meg hivatásukat, más módokon szolgálják a közös célt.

A kibontakozásra és a talentumok kamatoztatására is alkalmas a harmadik évfolyam utáni gyakorlati év. Merre vitt az utad és milyen élményeket, tapasztalatokat szerezteél ez idő alatt?

2014 szeptemberében Karácsván (Kárpátalja – a szerk.), a Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceumban kezdtem meg a szociális évet, mint nevelőtanár. Nagyon hasznos tapasztalat volt megismerni a határon túli magyarság életérzését, így tovább bővült a tudásom arról, mit is jelent magyar görögkatolikusként lenni egy másik országban. Itt tapasztaltam meg először azt is, milyen az iskolapad másik oldalán állni. Egyik pillanatról a másikra diákból tanár lettem annak minden felelősségével együtt.

A második félévet Tecklenburgban töltöttem, Németországban, ahol egy Bárka közösségben voltam önkéntes. Egy nagy családi háznál éltek együtt fogyatékkal élő emberek és egészségesek. Segítettük egymás életét, kiegészítettük egymást. Volt ott egy lakó, Johannes, aki nagyjából annyi idős volt, mint én, kb. 21–22 éves, de egy veleszületett rendellenesség miatt szellemileg egy óvodás szintjén volt. Mellette huszonnégy órás szolgálatban volt az ember, és segíteni kellett minden lépését. Viszonzásul olyan feltétel nélküli szeretetet kaptam, amire jó visszagondolni a mai napig. Ez a tapasztalat tágitotta a világlátásomat, mert a világ mindenféle országából, például Lengyelországból, Ukrajnából, Guatemalából, Afrikából és a Fülöp-szigetekről is voltak itt önkéntesek.

Merre vezetett az utad a diplomaszerezés után?

Atanáz püspök atya előbb a sajládi Fráter György Katolikus Általános Iskola görögkatolikus hitoktatójává, később a Sajópetri Görögkatolikus Parókia lelképásztori kisegítőjévé nevezett ki. Ugyanitt teljesítettem diakónusi szolgálatot is. A hitoktatás és a templomi szolgálat mellett részt vettem a Sajópetri Egyházközség cigánypasztorációs munkájában is. Bevallom fenntartásokkal kezdtem meg a munkát, de olyan sok szeretetet kaptam a cigánygyerekektől és a segítőtől is, hogy hamar elszálltak ezek a félelmeim. Ma már Miskolcon szolgálom, de a sajlópetri gyerekek még itt is megtalálnak, vagy átköszönnek az utca másik oldaláról, ha meglátnak a városban. A kapcsolat nem szűnt meg, ha időm engedi, meglátogatom a tanodás gyerekeket.

KIS FALUSI TANODÁBÓL A SZÉKESEGYHÁZBA

2022-ben következett az újabb mérföldkő, a papszentelés. Hova kaptál kinevezést?

Püspök atya a Miskolc-Belvárosi Görögkatolikus Parókia segédlelkészévé nevezett ki és jelenleg is ebben a közösségben szolgálom több mint egy éve. Nagy váltás volt a sajlópetri kis közösség után a székesegyházban szolgálatot teljesíteni. Legalább akkora, mint a diakónusság után a papi szolgálatot végezni.

Elsődleges feladatomban az egyházközségben a mindennapos templomi szolgálat. Első önálló szertartásom egy paraklizis volt a székesegyházban. Ez azért jelentett sokat, mert ez az ájtatosság volt gyermekkorom meghatározó imádsága, és a legerősebb gyerekkori Istenélményeim is a paraklizishez kapcsolódnak.

Egyik első feladatomban az egyházközségben az elsőáldozók vizsgáztatása volt. Hamarabb találkoztam a későbbi hittanosaimmal vizsgaszituációban, mint hittanórán. Ezek után összességében nem volt kérdés, hogy én fogom felkészíteni a gyerekeket az elsőáldozásra. Sikertelenül egy kis közösséget csiszolni belőlük a tanév során, ők adták elő betlehemes játékot a templomban karácsonykor, velük

tudtunk elmenni Máriapócsra a gyermekbúcsúra és a napközi nyári tábornak is erős magja maradt a kis csipet-csapat.

A közösségi oldalak alapján nemcsak a gyerekekkel szoros a kapcsolat.

Igyekszünk a felnőttek számára is programokat szervezni. Augusztusban például Sajópálfalára zárandokoltunk el az egyházközség néhány férfi tagjával. Nem hosszú táv, nem sok idő, mégis nagyon jó lehetőség volt a kikapcsolódásra, feltöltődésre. Az élménybeszámoló után a családok kezdtek érdeklődni, nem lehetne-e hasonló programokat szervezni, így októberben már családos túrát „kellert” szerveznünk a Bükkbe. Nagyon jó érzés, hogy egy ilyen nagyvárosban a napi nehézségek mellett is igényük van az embereknek a közösségépítésére. Fontosnak tartom, hogy olyan egyházat építsünk, amire az embereknek szükségük van, ahová szívesen járnak és nem újabb tehernek érzik, hanem feltöltődési lehetőséget látnak az egyházközségi programokban.

Tapasztalatokat szerezhetek a gimnazisták hitoktatásában is. Minden kreativitásomat elő kell vennem, hogy felkeltsem a tinédzserek figyelmét és érdeklődését az egyház iránt. Érzem azt, hogy mennyire túlhajtottak a gyerekek az élvonalba tartozó iskolákban, ezért sokszor a lelkigondozásra több időt szánunk. Hosszú távon fontosabbnak gondolom az érzelmi magabiztosságot, mint a lexikális tudást.

A tanítás, szervezés mellett a templomi szolgálatra is van lehetőség?

A székesegyházban nincs hiány szertartásokból. Ez sokszor fárasztó a mindennapi teendők mellett, ugyanakkor mégis ezek adják a legnagyobb segítséget és erőt a hétköznapiakban. A papságom szempontjából nagyon jó tapasztalatszerzés, hogy gyakorlatot szerzek minden szertartás végzésében, ugyanakkor igyekszem odafigyelni, hogy ne legyen rutinszerű az oltárnál végzett szolgálat. A székesegyházi szolgálatban a másik nagyon izgalmas dolog, hogy az ember megtapasztalhatja a papi létezés

mélységét és magasságát is akár egy nap leforgása alatt. Megtapasztalom a nagy közösségben való imádkozást, hiszen a vasárnapi Szent Liturgiákon több mint száz fő van jelen, és a magányos áldozatbemutatást, amikor hétköznapi este csak néhányan ülnek a padokban.

Atanáz püspök atya ragaszkodik hozzá, hogy a székesegyházban minden szertartás alatt biztosítsunk lehetőséget a gyónásra. Ezt már tudják az egész városban és jönnek más egyházközségekből is, sőt az egész egyházmegyéből, mert volt olyan ember is, aki harminc kilométert buszozott azért, hogy elvégezze a gyónását. Ezek az esetek jelzik, hogy számítanak ránk az emberek, még akkor is, ha vannak olyan reggelek, amikor nehéz felkelni a reggeli szertartásra.

KIRÁLY ANDRÁS

Fülöp metropolita Szíriában

Negyedik alkalommal látogatott Szíriába Fülöp metropolita, hogy anyagi és lelki támogatást vigyen a szíriai keresztényeknek

Joggal teheti föl a kérdést az olvasó, hogy miért kell nekünk tőlünk háromezer kilométerre élő keresztényeken segíteni. A Görögkatolikus Metropólia természetesen hazánkban is tevékenyen részt vesz a karitatív és szociális tevékenységekben, de ezen kívül fontosnak érezzük, hogy a kereszténység bölcsőjében a háborúk és gazdasági válság miatt egyre fogyatkozó keresztényeken is segítsünk, ha csak jellekes mértékben is. Az elmúlt évek minden közel-keleti és magyarországi találkozója bizonyítja, hogy az anyagi támogatáson túl rendkívül nagy erővel bír a törődés, a személyes kapcsolat.

Az egykor virágzó Szíria ma már csak árnyéka önmagának. Izrael 1967-ben megszállta és elfoglalta a Golán-fennsíkot, melyet Szíria sikertelenül próbált visszaszerezni. Hiába szólította föl az ENSZ Izraelt, hogy vonuljon ki, a terület a mai napig izraeli megszállás alatt áll. Az egyetlen ország, mely a területet Izrael részének ismeri el, 2019 óta az Amerikai Egyesült Államok.

2011-ben felkelés tört ki az országban, mely hamarosan rettenetes pusztítást és vérontást okozó háborúvá vált. Szíria, a kormányellenes erők, az Egyesült Államok, Törökország, Oroszország, a kurdok és Irán vívta egymással a harcát Szíria területén. A káoszt kihasználva egy még rettenetesebb ellenség, a külföldi harcosokkal gyarapodó Iszlám Állam nevű terrorszervezet és a sokszor egymással is harcoló szövetségeseinek kegyetlen terjeszkedése tette még nehezebbé a lakosság életét. A tizenkét éve tartó háború még most sem ért véget. Noha az ország nagy részét visszaszerezték a kormányerők, az északi részeket még mindig az iszlamisták, lázadók és szeparatisták tartják kezükben.

A több mint egy évtizede tomboló háború országszerte egész falvakat, városokat tett a földdel egyenlővé. Több mint 230 ezer ember vesztette életét, közülük 15 ezren kínzás következtében, 150 ezren eltűntek, és 14 millióan voltak kénytelenek elhagyni otthonukat, akik közül milliók menekültek külföldre. Rengetegen élnek ma is menekülttáborokban Szíriában és a szomszédos országokban. A nyugati országok ráadásul a háború kitérése óta embargó alatt tartják Szíriát, jelentősen megnehezítve a kereskedelmet és a lakosság ellátását.

A háború előtt 47 szír líra ért 1 dollárt, ma 13 000 líra 1 dollár. A havi átlagkereset nagyjából 400 000 líra, vagyis 30 dollár, ami tízezer forintnak felel meg. Kétféle benzinkút van: az állami kutakon havonta kétszer, összesen 50 litert lehet tankolni 1 dolláros literenkénti áron, a nem állami tulajdonú kutakon korlátlanul, de ennél jóval drágábban. Egy átlagos keresetből tehát nem lehet megtankolni egy autót, és akkor még nem beszéltünk a lakhatásról, étkezésről, és a gazdasági válság miatt még jobban elharapódzó korrupcióról.

A Görögkatolikus Metropólia felhívására rövid idő alatt összegyűlt összeg egy ember kishíján 38 évnyi átlagkeresete, a sok kisebb-nagyobb felajánlás tehát óriási segítséget jelent. Ezúton is hálásan köszönjük mindenkinek, aki ehhez hozzájárult!

Ebben a korántsem rózsás helyzetben tört ki a legújabb izraeli háború, amelynek Libanonba és Szíriába tolódása ismét sokakat késztet menekülésre az országból. A Mediterrán-tengeren, nem messze Libanon partjaitól két óriási amerikai hadihajó és egy atomtengeralattjáró, az Arab-félsziget túloldalán pedig kínai hadihajók állomásoznak.

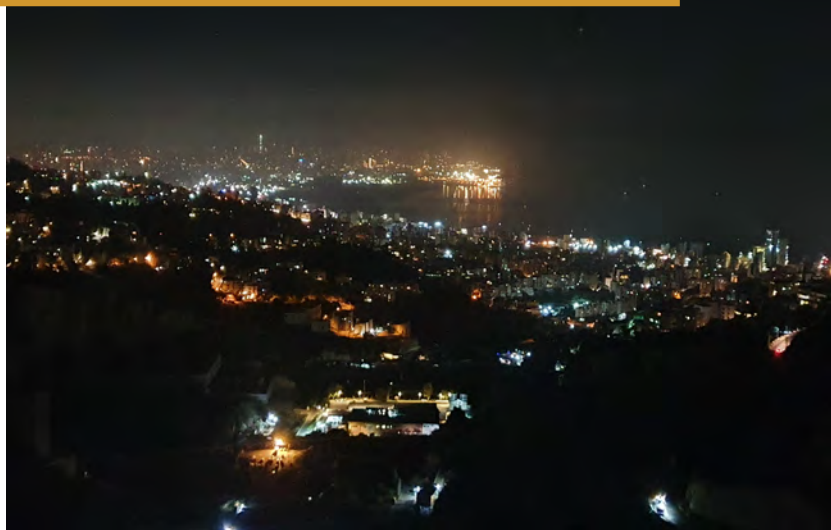
Szíria mindig is közismert volt a palesztinok függetlenségének támogatásáról, Irán pedig Izrael-ellenességéről. A Szíriával határos perzsa nagyhatalom feltehetően pénzzel, harcosokkal és fegyverekkel is támogatja az Izrael-ellenes Hezbollahot és Hamaszt egyaránt. Az október elején kirobbant izraeli-Hamasz háború októberben már áterjedt Libanon és Szíria déli részére, ahol Hezbollah-támaszpontokat és egy szír katonai támaszpontot lőttek izraeli rakéták, október végén pedig lebombázták a damaszkuszi és aleppói reptér kifutópályáit is, hogy Iránból ne érkezhessen támogatás légi úton – ellehetetlenítve ezzel a szíriai légi közlekedést. Eközben az amerikaiak két helyen is Irán-közelinek vélt katonai objektumokat bombáztak Szíriában. Homszban dróntámadás ölt meg száz embert, amire válaszul a kormányerők és orosz vadászgépek 65 ember halálát okozták a lázadók által kézben tartott Idlib bombázásával, mire a lázadókat támogató Törökország is katonai lépésekkel fenyegetett.

Egyre többen félnek attól, hogy Izrael, az Egyesült Államok és a muszlim világ vezetői pozíciójára pályázó Törökország harca Iránnal, Oroszországgal és Szíriával (a Hezbollahot és Hamaszt nem is említve) újabb tragikus háborúba sodorja a térséget.

Ebbe a nyomasztó, félelemmel teli helyzetbe vitt a Görögkatolikus Metropólia szerény anyagi, és sokat jelentő személyes támogatást. A nélkülözők minden nap hosszú sorokban állnak a keresztény egyházak karitáspontjainál, hogy alapvető élelmiszert, pelenkát, gyógyszert kapjanak. Bízunk benne, hogy sokaknak tudunk segíteni legalább ilyen apróságokkal.

H.AJDÚDOROGI
FŐEGYHÁZMEGYE

Fülöp metropolita szerda este érkezett Bejrútba, ahol a hazai, hideg novemberi időjárással ellentétben huszonkét fokos tavaszi meleg, és jó barátja, a damaszkuszi melkita parókus, Naim atya fogadta. A melkita patriarkátus bejrúti épületében töltött éjszaka után csütörtökön átadta a Görögkatolikus Metropólia felhívására összegyűlt adományt, melyet rászoruló családok, keresztény menekültek, és a karitász munkájának megsegítésére, valamint az Al Dmeine-i parókia munkájának megsegítésére fognak fordítani.

A Bejrút melletti hegyekben három kedves találkozója is volt Fülöp metropolitának. Délelőtt a régi ismerős, a magyarok rendszeres segítségéért minden fórumon hálát adó szír ortodox pátriárka, II. Ignác Efrém fogadta Fülöp atyát, aki részletesen beszámolt a szíriai keresztények helyzetéről. Elmondta: a háború áldozatai és az országból elmenekülők miatt mára mindössze 400 000 keresztény maradt az országban. Arra kért bennünket, hogy hozzá hasonlóan minden nap imádkozzunk a békéért, mert az izraeli agresszió borzalmas konfliktusba sodorhatja a Közel-Kelet országait. Nem nevezte véletlennek, hogy a tízezer palesztin áldozat közel fele gyermek, szerinte a palesztin népesség gyarapodását akarja így megfékezni Izrael.

A jelen helyzet mellett a múltba is betekintést nyerhettünk általa: hosszán – fényképekkel és levéltári dokumentumokkal – mesélt

Németh István Teodóz kalandos pályát futó római katolikus papról, aki megnősült, majd ortodox hitre tért, és Szentesen működött. Magyarul szerette volna végezni a szertartásokat, ám ezt a szerb egyházi vezetés nem engedélyezte. Kapcsolatba került a szír ortodoxokkal, ki is utazott hozzájuk Szíriába. I. Ignác Efrém pátriárka 1934-ben Homszban püspökké szentelte (nem tudván családjáról), idehaza pedig meg akarta alapítani az első magyar ortodox püspökséget. A szír ortodox pátriárka azonban, miután kiderült számára, hogy családosa, megfosztotta tisztségétől. A második világháborút követően Németországba ment, Münchenben halt meg 1969-ben.

Jordániában, valamint Ausztráliában. Főleg iskolákat vezetnek. Nehéz anyagi helyzetükben ők is számítanak a magyar kormány támogatására a Hungary Helps programon keresztül.

A hivatások kegyelmének mi magunk is tanúi lehettünk: Fülöp atya első, 2017-es látogatásakor fiatalokkal is találkozott Al Dmeinében, abban a faluban, amelynek iszlamistákkal folytatott harcok során megrongált templomát a magyar görögkatolikusok gyűjtéséből újjitották föl. Egy fiatal lány, Sally ekkor elárulta Fülöp atyának, hogy gondolkodik a szerzetesi hivatáson. Azóta már a központi rendház szerzetese.

be lehet rakni, így azt tovább forgatva „gazdát cserél” a ráhelyezett tárgy. Előtünk egy hölgy tojásokat hozott a nővéreknek. Hallottuk a fal túloldalán lévő nővért, de látni nem láttuk. A látogató a forgóba helyezte a tojásokat, a nővér megforgatta a különös szerkezetet, elvette a tojást, és cserébe egy rózsafüzért forgatott ki. Vendéglátónk és sofőrünk, Naim atya közölte a nővérral, hogy Fülöp atya, a magyar görögkatolikus metropolita jött látogatóba. Hamarosan egy kulcsot forgatott ki a nővér, mely a szomszédos szoba ajtaját nyitotta. Ez volt a látogatószoba. A szobában ikonok, székek, a falon pedig egy duplafalú rács, melynek túloldala egy fa tolóajtóval is el volt zárva. Ez volt

A pátriárkánál tett látogatás után Fülöp atya a libanoni bazilita nővérek központi monostorát látogatta meg. A közös ebéd és imádság után a nővérek megmutatták hatalmas kertjüket, ahol roskadozó fák és bokrot termettek banánt, narancsot, mandarint, pomelót, a hazai boltokban kaphatónál kétszer nagyobb avokádót, szőlőt, olajbogyót. A veteményesben retek, káposzta, saláta, spenót és számtalan más zöldség várta a szüretet. A nővéreknek azon túl, hogy az ételeik 90%-át maguk termelik, ez a fő bevételi forrásuk. Szükségük van rá, mert – mint megtudtuk – csak az egészségbiztosítás egy főre évi 1000 dollár (355 000 Ft), a közösségben pedig 180-an vannak az országban. A rendnek tizennyolc háza van van Libanonban, kettő Szíriában, és jelen vannak

Újabb hegytető, újabb szerzetesközösség: Fülöp atya öt év után ismét meglátogatta a bizánci szertartású karmelita nővéreket, akik jól emlékeztek a látogatásra. Ők szigorúan elzárva élnek a világtól, senki nem találkozhat velük egy légtérben. Egyedüli kivétel II. János Pál pápa volt, aki 1991-ben bemehetett a zárdába és ott köszöntötte őket.

A nővéreket ennek ellenére lehet látogatni. Az előtérben egy kis ablak van, melynek ajtajára zsinag van kötve. Az ajtót kinyitva a zsinag meghúzza a fal túloldalán lévő csöngőt, mely hangosan kolompol. Az ajtó mögött azonban nem ablaküveg, hanem egy forgó alkalmatosság van, mely eltakarja egymástól a fal két oldalán beszélő személyt. A forgóba azonban bármit

a nővérek ablaka a külvilágra. Hamarosan halk neszezés, pusmogás hallatszott a túloldalról, és egyszer csak elhúzódott a tolóajtó. Hús, tetőtől talpig fedett nővér mosolygott ránk a dupla rácsfal mögül. Két oldalt ültek, elöl az idősebbek, hátul a fiatalabbak, középen, térdelve az első fogadalmások, legelől a novícia.

Az ember az egész hely miliójét érezve kissé tartózkodva, félve, talán kényelmetlenül is érzi magát. Forgótálca, arctalan hang, kulccsal nyitható társalkodó, dupla rácsfal, mögötte tolóajtó. Miközben a túloldalról érkezőkre várunk, elképzeljük őket, a falon függő ikonokon, bibliai idézeteken végignézve és a szigorú szerzetesség lelki gyümölcsein gondolkodva enyhül a kényelmetlenség, s mikor elhú-

zódik a tolóajtó és hús, egész testét fedő, de örömtől és lelki békétől mosolygó arc fogad, akkor már jól, néhány perc beszélgetés, gyöngyöző kacajok, vicces történetek után pedig egyenesen otthon érzi magát az ember.

Ezek a nővérek szabad akaratukból választják ezt az életet, szabad akaratukból adják át magukat teljesen az Istennek. Szigorú napirend szerint élnek, nem érintkeznek senkivel, hogy minél teljesebb legyen kapcsolatuk a Mindenséggel. Megfosztják magukat a világtól, hogy övék legyen a világ. Elhagyják családjukat, hogy egyedül Istené legyenek. Kiüresítik magukat, hogy elteljenek a Lélekkel. Mindenüket eltakarják, csak az arcukat nem, hogy egymásban láthassák az Isten képmását. Semmi másról nem szól az életük, mint imádságról és munkáról. És boldogok. Kacagnak, viccelődnek. És egyre többen vannak, új monostort kellett nyitniuk. Kell bizonyos szintű érettség ahhoz, hogy ezt megértse az ember, de ha megérti, örömmel és egyben hiányérzettel távozik tőlük. Hiányérzettel, hogy nem látja őket sűrűbben, nem meríthet erőt és reményt tőlük gyakrabban. A látvány, és ami mögötte van, sokáig kísér, és elgondolkodtat. Elgondolkodtat saját életéről, gyarlóságairól, a hitéről, az önátadásról, az imádságról, az örökkévalóságról, Istenről. És arról, hogy van, aki helyettem is, értem, bűnösért is imádkozik.

A karmelita nővéreknél tett látogatás után Damaszkusz felé vettük az irányt. A szír határ tartogatott még egy különleges találkozást. Szőke fiatalember lépett oda hozzánk, és – hogyan máshogy? – tört *magyarsággal* köszöntött bennünket. Steven két éves koráig élt Budapesten. Édesanyja ausztrál, öt éve elhunyt édesapja magyar. Ausztráliában nőtt föl, az élet pedig Damaszkuszba sodorta, ahol karitatív munkát végez. Hiába szerénykedett, szépen törte a magyart, tisztán lehetett érteni. Édesapjával időnként magyarul beszélt, és ha teheti, ellátogat Magyarországra, hogy gyakorolja a nyelvet.

Damaszkuszban, a melkita patriarkátus épületében I. József pátriárka és Nicolas Antiba emeritus helynök-püspök fogadta Fülöp atyát, akik az arab vacsora előtt magyar pálinkával köszöntötték egymást.

Fülöp metropolita szíriai útjának második napja a fiatalokkal való találkozás jegyében telt. Dél előtt az óvárostól negyed órnyi útra lévő Al Riaya melkita magániskolába látogatott. Szíria legnagyobb alap- és középfokú oktatási intézménye óvodától érettségiig biztosítja a színvonalas keresztény szellemű oktatást. Az Asszad elnök feleségének fővédnöksége mellett 2011-ben megnyílt, hatalmas iskolában a legkisebbeknek játszóterek, ugrálóvárak, a nagyobbaknak informatikaterem, laboratóriumok, könyvtár és több sportpálya áll rendelkezésére. A legjobb minőségű felszereltséggel ellátott iskolát azonban nem élvezhették sokáig a diákok: a nem sokkal később kirobbant polgárháború során 2012-ben dzsihadisták foglalták el és létesítettek támaszpontot a területén, melyből föld alatti menekülő alagutat is ástak. A rajtaütésnek áldozatul esett egy szerzetesnővér és egy diák is. Néhány év múlva a kormányerők heves harcok árán visszafoglalták az épületegyüttest, mely a damaszkuszi front elvonulása után szellemvárosként emlékeztetett a háborúra.

A romos iskolát 2018-ban meglátogatta Fülöp atya is, amely akkor siralmas állapotban volt. Ablakai kilóve, falai szétlyuggatva, mindenütt vasbeton- és téglatormelék, a kihalt folyosókon üvegszilánk ropogott és üres gránátosládák heverték, az ajtók kitépve, megégett könyvek heverték a földön szanaszét dobálva, a falakra festve keresztényellenes halálos fenyegetések, az épület sarkain géppuskafészek homokzsákokkal, nagy kaliberű éles löszerekkel és töltényhüvelyekkel, melyekben bokáig lehetett gázolni. Nyomasztó és kísérteties volt az épületegyüttes puszta látványa is. Az egykor gyerekzsivajtól hangos épületben csak a szél zúgását és az üvegszilánkok, töltényhüvelyek csörgését lehetett hallani.

2020-ban a Thouret Szent Johanna Antida által alapított Keresztény Szeretet Nővérei visszatértek és hozzáálltak a romok eltakarításához. Csatlakoztak hozzájuk a diákok és szülei is. A Görögkatolikus Metropólia anyag támogatásával és közvetítésével a magyar kormány Hungary Helps programja 700 millió forinttal, az Aid to the Church in Need nemzetközi segélyszervezet pedig víztisztító rendszerrel és bútorokkal járult hozzá az iskola újjáépítéséhez, mely 2021-ben nyitotta meg ismét a kapuit.

Csodálatos volt látni a 2500 ott tanuló kis- és nagydiákot. A néhány éve még ürességtől kongó, borzalmas háború sebeit magán viselő romhalmaz ma makulátlan tisztaságú, csillogó, virágzó iskolaközpont, teli étellel, gyerekzsivajjal. A falakon golyónyomok helyett ikonok, feszületek és Ferenc pápa képei láthatók, a fegyverraktár ma ismét kápolna. A dzsihadisták alagútját föltöltötték és befalazták, a folyosókon és tantermekben kamera, a portán és a kapunál biztonsági szolgálat vigyáz a tanárok és diákok épességére. A gyerekek óvodás koruktól kezdve tanulnak franciául, felső tagozattól pedig angolul is – mondta Jihane nővér, az iskola lelki vezetője. May Bitar igazgatóasszony elmondta: a szír oktatási rendszerben a vallásbéke nevében nem működhetnek egyházi iskolák, sőt, egyházi személy nem lehet igazgató sem. Így a melkita iskola hivatalosan magániskola, ahol van tandíj – kivéve a leginkább rászorultaknak.

Mindenki tudja, hogy az intézmény görögkatolikus, de ezt a nevében nem viselheti. Az igazgató maga is mélyen vallásos. Az iskolába járnak muszlimok is, nekik biztosítani kell a muszlim hittanórákat. Velük nincs semmi probléma, ők a nyitottak közé tartoznak – mondták. A probléma inkább azzal van, hogy a kamaszkorúak, főként a fiúk hajlamosak erőszakossá válni, ők ugyanis életük nagy részében csak a háborút látták maguk körül, folyamatos ellenségeskedéssel, erőszakkal találkoztak, s ez erősen hat a viselkedésükre. Egy másik nagy probléma, hogy az egyetemet végzett fiatalok nagy része külföldre megy dolgozni, amiért nem lehet hibáztatni őket. Szíriában nemhogy anyagilag gyarapodni nem lehet, de megélni is alig.

Az iskola egy menedék, valóságos paradicsom a diákok számára. Rengetegen közülük áram és víz nélkül élnek otthonaikban. Ez a tanárookra is igaz, vannak, akik nagy hidegben bent alszanak az iskolában. Az intézmény mosógépet vásárolt számukra, hogy ott tudják mosni ruháikat.

Jihane nővér a magyar segítségnyújtásnak emléket állító hatalmas tábla alatt áthaladva parkszerű, zöld kertbe vezet bennünket, melyet *Magyarország park*nak neveznek hálaából a segítségnyújtásért. Gyakran hozzák ide a diákokat különböző alkalmakon, hogy a természet közelében legyenek. Sokuknak ez sem adatik meg az iskolán kívül, mivel betonrengetegben élnek, a környéket pedig súlyosan megviselte a háború, nincsenek parkok, játszótérek a közelben.

Az iskolától elbúcsúzva Fülöp atya Damaszkuszban meglátogatta Ananiás házát. Ananiás volt az, aki a vak Sault megkeresztelte. Házát azóta őrzi a keresztény hagyomány.

Délután Naim atya parókiájára, a *Damaszkuszi Istenanya* templomához vezetett Fülöp atya útja, ahol megcsodálhatta a gyerekek és fiatalok csoportjainak találkozóját. (A parókia igen élő közösség, összesen három papja és 18 csoportja van.) Több mint negyven évvel ezelőtt a ma már 91 éves Elias Zahlawi atya hozta létre azt a rendszert, mely iskola után és hétvégén értékes elfoglaltságot, katekézist és közös együttléteket biztosít a gyerekek számára. Először saját parókiáján indított különböző korosztályok számára foglalkozásokat, melyek olyan népszerűek lettek, hogy idővel Damaszkusz minden parókiáján létrejöttek ezek a csoportok. Az egészen kicsiktől kezdve a felső tagozatosokig mindenki együtt énekel, imádkozik, majd életkor szerint kisebb csoportokra oszlanak, melyeket

önkéntes fiatalok vezetnek. Ottlétünk alatt a második korcsoport is megérkezett, odakint pedig már gyülekeztek a legidősebbek: a gimnazisták és fiatal felnőttek. Körülbelül százan társalogtak az este sötétjében a templom előtt. Hazánkban ilyet a szórakozóhelyek előtt lehet látni. Ezek a fiatalok itt, a templom körül élnek a közösségi életüket, hozzájuk hasonló keresztény fiatalokkal. A foglalkozásokat követően este tíz óráig lehetnek együtt.

Az óvárosba visszatérve Fülöp atya negyedszer is meglátogatta azt a keresztény családot, amelynek tagjaival még 2017-ben egy véletlen folytán ismerkedett meg, s akik minden találkozásukra nagy szeretettel emlékeznek, minden találkozásról fényképet készítettek, melyet a falra akasztva őriznek nagy becsben. Egyik hétköznapi nyomorúságukat mi is megtapasztalhattuk. A városban minden nap két óra áramszolgáltatás után négy óra áramszünet következik. Nappal ez kevésbé feltűnő, sötétedés után azonban annál inkább. A családok, üzletek ezért generátorral, a tehetősebbek nap-elemmel vannak felszerelve. A város ilyenkor sötétbe borul, a nagyobb éttermek vannak csupán kivilágítva – ők külön fizetnek azért, hogy ne legyen náluk áramszünet. Szokatlan volt félhomályban beszélgetni az ismerős családdal, és vaksötétben botorkálni a kátyúkkal lyuggatott macskaköves sikátorokon. Az itt élők azonban – mint oly sok más – már ezt is megszokták.

A magyarok adományából a hozzájuk hasonlóan nagy szegénységben élő családok, magányosok, betegek is részesülnek.

Szombat reggel Fülöp atya látogatást tett a Damaszkuszi Teológiai Főiskolán, mely az ország egyetlen teológiai felsőoktatási intézménye. A patriarkátus épületének szomszédságában álló épület 1950-től 2002-ig iskolaként, 2002-től a háború 2012-es kitöréséig szemináriumként működött, 2021-től pedig teológiai főiskolaként várja a szeminaristákat és világi hallgatókat egyaránt. A bakkalaureátusi diplomát és licenciát, a jövőben pedig doktori képzést kínáló főiskola hallgatói főleg Damaszkuszról és környékéről érkeznek. A főiskola rektora, Youssef Lagin archimandrita fogadta és vezette körbe az épületben Fülöp metropolitát, aki a látogatást követően Homsz felé vette az irányt, hogy az ország egyik legismertebb monostorát látogassa meg.

Deir Mar Mousa al-Habashi, vagyis Abesszin Szent Mózes Monostora az Antilibanon hegység északi vonulatain bújjik meg 1320 méter magasságban. A parkolótól 130 méteres szintkülönbséget kell legyűrni a följutáshoz, szerencsére gondosan kiépített lépcsőkön.

Az erődítményhez hasonló, szervesen a sziklákba épülő épületegyüttes igen gazdag történelmi múlttal rendelkezik. A monostor közelében több ezer éves leleteket találtak, fő épületét a 2. században épült római őrtorony képezi, mely a Palmyra-Damaszkusz útvonalat figyelte.

A 6. században szír ortodox monostor lett. Az egykori örtroronyban 1058-ban kápolna épült, melyet teljes egészében freskók fednek. A legrégebbiek a 11. századból származnak, a legújabbban a 13. századból. A monostort a 16. században felújították és folyamatosan bővítették, ám sajnos az 1830-as években teljesen elnéptelenedett: a közösség püspöke áttért a szír katolikus hitre, amire tiltakozásul a többi szerzetes elhagyta a monostort, ami így a következő százötven évben a pásztorok, birkák és vandálok tanyája lett. A templom felbecsülhetetlen értékű freskóinak nagy részét a keresztényellenes muzulmánok megrongálták: kivésték szemeiket vagy arcukat.

1984-ben egy olasz jezsuita, Paolo Dall'Oglio és diakónusa, Jacques Mourad rátalált a romos épületegyüttesre, és elhatározta, hogy rendbe hozza. A következő években barátaival, követőivel, kispapjaival, elcsöndesedésre vágyókkal fokozatosan építette újjá a monostort, mentette meg a freskókat (melyek ma műemléki védelmet élveznek), 1992-ben pedig létrehozta a szír katolikus egyházhoz tartozó Abesszin Szent Mózesről Nevezett Monasztikus Közösséget, melynek érdekessége, hogy férfiak és nők egyaránt tagjai. Külön házban élnek, de az étkezéseik és imádságaik közösek. A napi Szent Liturgia és az esti imádság előtt egyórás csöndes imádságot tartanak. A közösség alappillére az imádság, munka, vendéglátás és párbeszéd. A párbeszédet nagyon szépen valósítják meg: békességben élnek a túlnyomó többségben muszlim lakossággal és pásztorokkal egyaránt. Az egyik ilyen pásztor a háború kitörése óta minden nap hoz nekik friss tejtermékeket. A közeli Nabk városában zeneiskolát és óvodát működtetnek, utóbbiban százhetven muszlim és hat keresztény gyerek jár. Rengetegen járnak ide az év minden szakában, akik elcsöndesedésre, csöndes lelkigyakorlatra vágnak. A lelkigyakorlatos házban ingyen szállást étkezést kapnak, melyet minden nap a közösséggel fogyasztanak el.

Paolo atyát 2013-ban dzsihadisták rabolták el Rakkában, föltehetően meggyilkolták, de hivatalosan eltűntként van nyilván tartva. Utódja a közösség élén Paolo atya első társa, Jacques (Yakub) Mourad, aki 2023-ban Homsz püspöke lett.

Az alapítványok és magánszemélyek által támogatott monostorban tisztított esővizet isznak, a völgy alján fölgyülemlert csapadékot pedig szivattyú segítségével vezetik locsolórendszereken keresztül olajfákra, más ugyanis nem terem meg a sziklás hegyekben.

A háború alatt nem esett bántódásuk, de telefonon jelezniük kellett a hegyekben bujkáló kormányerők parancsnokának, ha ki kellett jönniük a kapun, mert tűzparancs volt kiadva számukra.

A látogatás apropóját az adta, hogy Fülöp atya a színóduson egy kiscsoportban dolgozott a közösség vezetőjével, Houda Fadoul nővérrel.

A monostort elhagyva Fülöp atya késő délután érkezett meg Al Dmeine falujába, amelynek harcokban megrongált templomát teljes egészében a Görögkatolikus Metropólia gyűjtéséből hozták rendbe. Mind a fiatalok, mind a felnőttek csoportos beszélgetésén részt vett. A fiatalokkal a jövőjükéről beszélgetett, és

arról, mik az igazán fontos dolgok az életben. Mind ők, mind a felnőttek (köztük a polgármester) hálaikat fejezték ki a templom újjáépítéséért és a most átadott anyagi segítségért.

Al Dmeine is példája az élő hitnek. A 2800 lakosú településen 260 cserkész, ugyanennyi 18 év alatti és száz egyetemista hittanos van, huszonötven énekelnek a templomi kórusban, a parókia nőegylete pedig százötven tagot számlál.

Az estét Fülöp atya régi ismerőseinél töltötte.

Vasárnap reggel Al-Dmeine falujában vett részt Szent Liturgián. Látogatását megtisztelte Jean-Ardo Abdach homsi püspök is, a kis településen így két püspök és három pap végezte a Szent Liturgiát. Figyelemre méltó, hogy a templom minden vasárnap tele van, a kórus gyönyörűen énekel. Nekünk különösen is szívet melengető, hogy a templomban a máriapócsi Istenszülő ikonja is látható. A szentbeszédet Fülöp atya tolmács segítségével franciául mondta, aki arra hívta föl a figyelmet, hogy Jézus példabeszédeiben minden részlet fontos, azokra oda kell figyelniük. Az irgalmas samaritánusról szóló evangélium értelemeszerűen tanít minket a felebaráti szeretet gyakorlására, és arra, hogy nem szabad különbséget tennünk, hogy kin segítünk. Minden szenvedő embertársunkban Krisztus kell meglátnunk – mondta Fülöp atya, aki tanítását legfőképpen a történet elején egy jelentéktelennek tűnő részletből bontotta ki. A példabeszédben szereplő áldozatot az Istentől való eltávolodással hozta összefüggésbe: „Az összevert ember Jeruzsálemből, a szent városból jött, ezt úgy is értelmezhetjük, hogy a templomtól távolodott el. Nagyon fontos, hogy ne távolodjunk el a templomtól, az egyháztól, Istentől. Nyugat-Európában észre sem veszik az emberek, hogy eltávolodnak Istentől és bűnben élnek. Pedig éppen ellenkező irányt kellene vennünk: a templom felé, egyre közelebb Istenhez. Ez a falu büszke lehet arra, hogy több papot és szerzetest adott az egyháznak.” A fiatalokat arra kérte, hogy ne féljenek meghaladni Isten hívó szavát.

A melkita Szent Liturgia minden részletében megegyezik a miénkkel. Figyelemreméltó különbség azonban, hogy a kis- és nagybemenet náluk valódi körmenet, mely egészen a templomajtóig megy, s onnan középen vissza az oltárig, s ezen a hívek is részt vesznek: felnőttek, fiatalok és gyermekek, akik legelől haladnak gyertyákkal, zászlókkal a kezükben. Különösen szép, hogy az evangélium olvasása közben a gyermekek, kisgyerekes családok körülállják az evangéliumos könyvet, még az egészen kicsi csecsemőket is odaviszik.

A Szent Liturgiát követően egy asszonyokból álló csoport vette körbe a püspök atyákat, és sajátos énekükkel köszöntötték őket, melyet a térségre jellemző kurjongató hangokkal kísérték. Ekkor már az összes hívó a templom oldalán állt, a cserkészek egyenruhában, zászlókkal, dobokkal, rézfúvós hangszerekkel álltak sorfalat a templomkaputól a közösségi házig. A szír keresztényeknél szokás, hogy az egyébként igen népszerű cserkészek egyben zenélnek is, ünnepeken, különleges alkalmakon pedig körmenettel emelik az ünnep fényét. A püspök atyák a főkapun vonultak ki a templomból. A parancsnok jelt adott, és katonai parádékat megszügyenítő hangerővel és lelkesedéssel rákezdték az Örömdára. A püspök atyák a cserkészek sorfala között, a hívek integetése, tapsa és a nők kurjongatása közben vonult a közösségi ház lépcsőjéig. A cserkésziparancsnok jelére dobpergéssel véget ért a zene. Fülöp atya ekkor áldást adott a jelenlévőkre. A püspök, a parókus, a polgármester, a képviselőtestület, az énekkar, a nőegylet, és a fiatalok is külön-külön hálájukat fejezték ki nem csak az anyagi segítségért, hanem a magyar főpásztor látogatásáért, a testvéri kapcsolatért. Az ünnepség végeztével a két püspök atya a közösségi ház fogadótermébe ment, ahol az egyházközség minden tagja egyesével kézfogással, kézcsokkal köszöntötte őket. Sokan közös fényképet kért Fülöp atyától: a cserkészek, a nőegylet, az énekkarosok, családok, és sok fiatal egyesével is. A fiatalok kérésére a szeretettel közrefogott vendég be is kapcsolódott az éneklésükbe. A közösségi teremben ezután a képviselőtestület bőséges ebéddel vendégelte meg a püspök atyákat.

Fülöp atyának ezután megmutatták a homsi jezsuiták falutól nem messze található 60 hektáros bitrokát, melyen szőlőt és olajbogyót természetnek értékesítés céljából. Az egyik fő épület és a borkészítő üzem olyan súlyosan megrongálódott a háború során, hogy már használhatatlan, és a berendezéseket is ellopták. A birtokon a háború előtt mozgássérülteknek működtetett iskolát, ma ez is üresen áll. A lelki gyakorlatos ház azonban ma is várja az elcsöndesedni vágyókat, iskolai csoportokat.

Al Dmeine falujától búcsúzva a szomszédos Al Qusayr városába látogatott el Fülöp atya, mely stratégiai fontosságú volt a háború során. Sajnos ez még ma is meglátszik a településen. Nem csak a főutca legtöbb háza romos, de egy-egy városrészen végigautózva kizárólag földig rombolt házak romjai között haladtunk. A főpásztor találkozott a parókussal és családjával, megnézték a templomot, mely szintén magán viseli a barbár pusztítás nyomát. Dzsihadista szokás szerint a keresztény képeket és ikonokat kivágták, szétzúzták, elégették. Az ikonosztáz négy képe hiányzik, jelenleg festőt keresnek, aki megfestené az ikonokat.

Homszban a szír katolikus püspök fogadta Fülöp atyát, aki nem más, mint az a Yakub Mourad, aki egyik alapítója, később elöljárója volt a Mar Mousa szerzetesközösségnek. Végtelenül kedves, alázatos, mosolygós ember, akit 2015-ben elraboltak és több hónapig tartottak fogva az Iszlám Állam fegyveresei. Elmesélte elrablása, fogsága és szabadulása történetét.

Noha Fülöp atya látogatásának fő célja a melkita egyház tricentenáriumi évének ünnepélyes megnyitása volt, az ünnepséget az izraeli háború áttérjedésének veszélye miatt elhalasztották. Ehelyett vasárnap este, a háború áldozatainak emlékére végzett ünnepi Szent Liturgián vett részt a damaszkuszi Istenszülő elszenderedése pátriárkai székesegyházban. A Szentertást I. József pátriárka végezte Fülöp metropolita, Nicolas Antiba emeritus damaszkuszi érsek-metropolita, Elias Al-Debei, Bosra és Houran érseke, Jean-Abdo Arbach homsi püspök, és számos pap közreműködésével. A szertartáson, – melynek végén panachidát végeztek – jelen volt Mario Zenari pápai nuncius, Armash Nalbandian örmény ortodox püspök, Samir Nassar damaszkuszi maronita érsek, a dolgozók és földművesek államtitkára, az állambiztonsági hivatal képviselője, a legfelsőbb bíróság elnöke, a hírközlési miniszter, Damaszkusz főpolgármestere, és az algériai nagykövet. A szertartást követően, – melyet élőben közvetített a szír állami televízió, – köszönetet mondott az együttérzésért Ashour Abdel Hadi, Palesztina helyettes nagykövete.

A pátriárkától és a vendégektől elbúcsúzva Fülöp atya Bejrútba utazott, ahonnan Isztambulon át érkezett Budapestre.

KIRÁLY ANDRÁS

Lelki megerősítés Szíriából

INTERJÚ FÜLÖP METROPOLITÁVAL

Fülöp metropolita negyedik alkalommal látogatott Szíriába, hogy anyagi támogatást vigyen a nélkülöző keresztényeknek. Élményeiről beszélgettünk vele.

Mi adta az újabb utazás apropóját?

Jövőre lesz háromszáz éve, hogy a melkiták egyesültek Rómával. Ezt a tricentenáriumi évet egy jubileumi ünnepséggel szentelték volna megnyitni, erre kapott meghívást Görögkatolikus Metropóliánk is I. József pátriárkától, amelyet én képviseltem. Sajnos nem sokkal az indulás előtt derült ki, hogy az izraeli háborús helyzetre való tekintettel elhalasztják ezt az ünnepséget. Ehelyett végül a gázai áldozatokért mutattak be Szent Liturgiát, melyre engem is meghívtak. Ezen érsekeken és püspökökön kívül számos politikus is részt vett. A pátriárka beszédében élesen bírálta és népirtásnak nevezte Izrael Gáza elleni háborúját.

Nem volt veszélytelen az út?

Bennem nincs ilyenkor félelem, de szomorú helyzet volt, az biztos. Az ország északi és keleti részét még lázadók tartják kezükben, nő a feszültség Irán és Izrael, Törökország és Izrael, Törökország és Szíria között, miközben Izrael háborút folytat Gáza ellen, s ennek érdekében libanoni és szíriai célpontokat is bombáz. Érkezésem előtt nem sokkal bombázták le a damaszkuszi és aleppói repteret is, hogy Irán ne küldhessen légi útton segítséget a Hezbollahnak. Az Amerikai Egyesült Államok pedig Izrael legnagyobb szövetségeseiként atomtengeraltjárót és a világ legnagyobb hadihajóit küldte a Földközi-tengerre. Az országnak azon a felén, ahol én voltam, rend és biztonság van.

Negyedik alkalommal volt Szíriában. Volt még újdonság?

Magamnak is föltettem ezt a kérdést indulás előtt, ráadásul igen rövid időre mentem ki. De a Jóisten elképesztő gazdagsággal tud meglepni minket mindig. Ez az élet és Szíria gazdagsága is egyben. Új emberekkel, új történetekkel mindig találkozom, és most új szerzetesközösségekkel is találkozhattam. Három szerzetesközösséget látogattam meg, mindhárom teljesen eltérő életformát él. A libanoni bazilita nővérek nyitottak, tanítanak, zöldséget természetnek hatalmas kertjükben. A tőlük nem messze, szigorú elzártságban élő, bizánci rítusú kármelita nővérekkel rácson keresztül beszélgettem, ők jól emlékeztek öt évvel ezelőtti látogatásomra. A szíriai a sivatagban, 1300 méter fölé magasodó sziklák között pedig egy olyan közösségnél jártam, ahol ezeréves freskókat csodálhattam meg. Kicsit szomorú, hogy a 6. század óta virágzó szerzetesség megszűnt, amikor a vezetőjük 1830 körül katolizált, a többiek viszont inkább szétszéledtek, mintsem elhagyják az ortodox hitet. A monostor a következő 150 évben pásztorok, vandálok tanyája lett, ami súlyosan megrongálta a fölbecsülhetetlen értékű freskókat. Aztán az 1980-as években egy olasz jezsuita elkezdte felújítani az egészet. Munkájához egyre többen csatlakoztak, 1992-ben pedig közösséget alapítottak. A terméketlen sziklák között legföljebb az olajbogyó terem, minden mást adományokból szereznek be. Vezetékes víz híján az esővizet gyűjtik, azt isszák és avval főznek. Számunkra az is furcsa, hogy különálló házban ugyan, de férfi és női szerzetesek is élnek a közösségben, együtt imádkoznak és étkeznek. Ide egyébként úgy kerültem, hogy a színóduson az egyik csoportban munkatársam volt egy szír szerzetesnővér, Houda Fadoul, aki meghívott a monostorukba.

Voltam Al Qsayr városában is, amelynek nagy része teljesen romba dőlt a háború alatt. A romok ma is ugyanúgy emlékeztetnek a háború borzalmaira. Elmentem abba a melkita görögkatolikus iskolába, melyben 2018-ban is voltam, de akkor teljesen szét volt löve. Még a dzsihadisták menekülő alagútjába is bementem. A mi közbenjárásunkra a Magyar Kormány 700 millió forinttal támogatta az iskola új-jáépítését. Ma ismét zsúfolásig telve van.

Meglátogattam a damaszkuszi teológiai főiskolát is, és újdonság volt az is, hogy részletesen megismertem az ország gazdasági helyzetét. Szavakkal nehéz kifejezni, mekkora szegénységben élnek az emberek. A pénzük értéke irtózatossá mértékben zuhan, néhány ezer forintnak megfelelő papírpénz alig fér bele az ember kezébe. A nagyvárosokban két órán keresztül van áram, utána négy óra áramszünet következik. Vidéken egy óra áram után öt óra áramszünet. Sok helyen nincs ivóvíz, rengetegen gyűjtik az esővizet

De nem csak az újdonság az élmény, hanem a régi barátokkal való találkozás is. Mindig erővel tölt föl a régi barátok szeretete.

Csak azért hálásak, mert anyagi segítséget kapnak a nehéz időkben?

Már az első látogatásnál érezhető volt, hogy számukra a személyes törődés a legfontosabb. Nyilván sokat jelent az elenyésző anyagi segítség is, mert nagyon nehezen élnek, de a kézfogás, ölelés, személyes beszélgetés jelent legtöbbet. A nyugat embargó alatt tartja az országot, nem sokan jönnek hozzájuk látogatóba, hogy a támogatásukról biztosítsák őket. Megható volt, hogy amikor fiatal katekétákkal találkoztunk, alig várták, hogy közös csoportképet készíthessenek

velem. Nem tudom, hogy ez a magyaroknak szólt-e, vagy az egyházi jelenlétnek, de érezhető volt a gázkodás.

Első látogatásom óta mindig meglátogatok egy családot Damaszkusz óvárosában. A nagymama olyan örömmel fogad, ölel-csókol, akkora megtiszteltetésnek veszi személyes barátságunkat, annak ellenére, hogy ő szír ortodox vallású, és csak tolmácsolás útján tudunk egymással beszélni. A vasárnap esti melkita Szent Liturgiára is eljött, hogy még egyszer elbúcsúzhasson. Al Dmeine falujában a barátom, Naim atya idős édesapja – akinek két fia tűnt el a háborúban – úgy szorított magához, simogatott, csókolt jobbról-balról, mintha a saját fia lennének. Az egész család, az egész falu olyan tisztelettel és szeretettel vett körül, hogy csak na. De idegen kisgyerekek, fiatalok is mosolygósan pacsiztak velem, némelyikük odabújt hozzám, átölelt.

Jó volt látni, hogy mennyire hálásak szíriai testvéreink személy szerint nekem, a magyar görögkatolikus egyháznak, és a magyaroknak általában.

A hálájuknak volt még egy nagyon szép jele. Az újjáépült iskolában kialakítottak egy kis zöld kertet, bokrokkal, fákkal, virágokkal. Jihan nővér, az iskola lelki vezetője szerint ez az ő kis paradicsomjuk, hiszen sokan romos környéken, betonházakban élnek, nyugodt, zöld területet sosem látnak. Ezt a kis paradicsomot *Magyarország kertjének* hívják...

Tapasztalt változást az első évekhez képest az országban?

Az első látogatáshoz képest érezhető volt a különbség. 2017-ben még érezhető volt a háború közelsége, két kilométerenként katonai ellenőrzőpontok voltak bariká-

dokkal, gépfegyveres katonákkal, nyomasztó volt a léghő. Akkor a város egy része még lázadók kezén volt.

2018-ban már jobb volt a helyzet, a városba visszatért az élet, 2019-ben is így éreztem. Az ottani emberek alapvetően vidám, életszerető emberek, ez látszott rajtuk.

Noha a háború még nem ért teljesen véget, az ország távolabbi részére szorult vissza. A gépfegyveres örök még jelen vannak, de jóval kevesebb ellenőrzőponton. Nem éreztem, hogy nyomasztó lenne a léghő, de a beszélgetések során sokszor előjött, hogy értetlenül állnak az újabb háborús helyzet előtt. Nem értik, ők hogy keverednek ebbe, hogy lehet, hogy az ő repterüket Izrael lebombázza.

Van arra reális esély, hogy Szíria is belekeveredik Izrael háborújába?

Sajnos igen. Beszámoltak az amerikai hadihajókról, Izrael és Amerika alkalmi bombázásáról. Izraelnek van konfliktusa Palesztinával és Iránnal, ők pedig tehetetlenül nézik, és nem tudják, mi fog történni. Az ártatlanul szenvedő, kiszolgáltatott embereknek szörnyű lehet ezt átélni.

Mit hozott magával Szíriából?

Szoktam mondani, hogy mi egy kis pénzt viszünk ki, anyagilag segítjük őket, ők pedig lelkileg bennünket. Úgy tapasztalom, hogy az ő hitéletük sokkal erősebb, még háborúban, szegénységben, kilátástalanságban is. Akkor tudjuk ezt a hitet átvenni, ha erről tanúságot teszünk, mert a lélekben való együttérzés ránk is megerősítőleg hat. Mindig meggazdagodva jövök haza onnan, és ezt másokkal is szívesen megosztom beszámoló formájában is, hogy ők is gazdagodhassanak.

A család állt az európai keleti katolikus püspökök athéni találkozójának központjában

SZEPTEMBER 18. ÉS 21. KÖZÖTT GÖRÖGORSZÁGBAN TARTOTTÁK AZ EURÓPAI KELETI PÜSPÖKÖK TALÁLKOZÓJÁT.

Az Athéntól egyórányi útra fekvő tengerparti kisváros, Nea Makri adott otthont a négynapos eseménynek, melynek házigazdája Görögország apostoli exarchája, Manel Nin püspök volt. A görög, ukrán, szlovák, lengyel, horvát, román egyházfőkön kívül jelen volt Nagy-Britannia, Németország és Skandinávia exarchája, Franciaország, Svájc és a Benelux államok keleti egyházakért felelős apostoli adminisztrátora, a Santa Maria Maggiore pápai bazilika kanonokja, Görögország apostoli nunciusa, Vilnius érseke, aki egyben az Európai Püspökkari Konferenciák Tanácsának elnöke, és a Keleti Egyházak Dikasztériumának titkára. A magyar görögkatolikus egyházat Fülöp metropolita, Atanáz és Ábel püspök, valamint Nyirán János fődiakónus képviselte.

A találkozón a püspökök megvitatták a keleti katolikus egyházak szerepét és helyét a modern világban, a különböző kihívásokat, amelyekkel az egész katolikus egyház szembesül, kiemelten pedig az orosz-ukrán háborút. Az Ukrán Görögkatolikus Egyház nagyszámú küldöttséggel vett részt a Szvjatoszlav Sevcsuk nagyérsek vezetésével.

A találkozót megnyitó köszöntőjében Nin püspök azt mondta: „valódi színódusi napok lesznek ezek, mert együttlétünk Krisztust, életünk egyedüli urát középpontba helyezve az imádságról, a visszatekintésről, tanulásról és megosztásról fognak szólni.

Legyenek egyházaink kicsik vagy nagyok, virágzók vagy törékenyek, békében, vagy háborúban, – mi, főpásztorok gyöngeségünkben, de szentelésünkkor az isteni kegyelem által meg-

erősítve hívást kaptunk, mint az apostolok, hogy hajóinkat és hálóinkat hátrahagyva Istenről beszéljünk az embereknek, nem kézzel készült, de szimbolikus hálót kivéve: a szentség és az Isten igéjének hálóját.”

A jelenlévőket Jan Romeo Pawłowski, Görögország apostoli nunciusa is köszöntötte, aki kiemelte a béke fontosságát, mint Krisztus egyházának sajátos küldetését.

A résztvevőknek nem csak a névsora, de az ellátása is maratoni volt: a szállás és étkezés ugyanis a szomszédos Marathon városában volt.

A találkozó második napján Milan Lach pozsonyi segédpüspök tartott előadást a családok nehézségeiről és kihívásairól a mai világban. Ezt követően kiscsoportos beszélgetés során vitatták meg az elhangzottakat a megadott támpontok szerint: „a modern család kihívásai”, az „apa hiánya a családban”, „a hit átadása a családban”. A csoportvezetők ezután megosztották az észrevételeiket.

Délután öt órakor a görögországi exarchátus központjában, az athéni Szentháromság-székesegyházban végeztek ünnepélyes Szent Liturgiát, mely egyben a görögországi exarchátus alapításának százéves jubileuma is volt. Az első világháborút követően a törökök által elfoglalt Anatóliai-félszigetről másfélmillió görögnek kellett elhagynia hazáját, akik között szép számban voltak katolikusok is. Az ő számukra alapította X. Piusz pápa a Görög Bizánci Rítusú Katolikusok Ordinariátusát, mely később exarchátus lett.

A harmadik nap fő előadását Nyirán János tartotta, aki a papcsaládok, papnék, és papgyerekek sajátos helyzetéről beszélt. Mint mondta, a papfeleségeknek egészen sajátos a helyzetük és

küldetésük, hiszen férjük hivatása miatt gyakran kell költözniük, mindig új helyhez, szokásokhoz kell alkalmazkodniuk, a férjüket sokat nélkülözik. Hasonlóan elgondolkodtató módon beszélt a papgyerekek helyzetéről is. Rájuk sokan kiemelt elvárásokkal tekintenek, elvárják, hogy úgy viselkedjenek, mintha ők is papok lennének, holott koruk gyermekei, fiataljai ők is, mint kortársaik. Ráadásul sok papgyerek azt is nehézségként éli meg, hogy az egyház „elveszi tőlük” édesapjukat. A püspökök felelőssége, hogy sajátos nehézségeikben segítsék őket. A János atya által felvázolt vitaindító kérdéseket ezután ismét kiscsoportokban beszéltek meg, hogy hazatérve azoknak tapasztalatait mindnyájan hasznosíthassák a saját egyházmegyjükben.

Délben Bohdan Dzjurak, Németország és Skandinávia exarchája számolt be a háború ukrán családokra gyakorolt romboló hatásáról. Emellett külön is kifejezte háláját, hogy a háború elől menekültek nagy részét nem menekülttáborok, hanem családok fogadták be.

A püspökök este az athéni Megvilágosító Szent Gergely tiszteletére szentelt székesegyházban végeztek örmény rítusú ve-

csernyét. A székesegyház az Örmény Katolikus Ordinariátus székhelye. Az örmények a második világháborút követően lettek népiáltás áldozatai Kis-Ázsiában, s az ide menekült örmény katolikusok számára alapította XI. Piusz pápa 1925-ben ezt az ordinariátust. Vecsernye után gyertyagyújtással emlékeztek az örmény népiáltás és a jelenleg is folyó háború ukrán áldozataira.

Csütörtökön, a találkozó zárónapján összegezték a tapasztalatokat, és kijelölték azokat az irányelveket, melyekkel hazatérve a püspökök még jobban segíteni tudják a családokat. A kezdődő szinódus kapcsán megfogalmazódott az az elhatározás, hogy a hamarosan kezdődő püspöki szinóduson a résztvevő küldöttek egymással összefogva közösen fogják képviselni a keleti egyházak hangját.

A következő találkozót 2024 szeptemberében Nagyváradon tartják, melynek házigazdája Virgil Bercea nagyváradai püspök lesz.

MIT ÜZENNEK AZ EGYHÁZATYÁK KORUNK EMBERÉNEK?

ÚJABB ELŐADÁSRA GYŰLTEK ÖSSZE AZ ÉRDEKLŐDŐK A DEBRECENI MYRA KÁVÉZÓBAN OKTÓBER 12-ÉN. VITO LIMONE PROFESSZOR ELŐADÁSA AZ IDEI TEOLÓGIA BÁR-KINEK SOROZAT MÁSODIK ÁLLOMÁSA VOLT.

A Teológia Bár-kinek program tavaly indult, és a korábbiakhoz hasonlóan az előadók olyan témák közös áttekintésére vállalkoznak, amelyek által az érdeklődők közérthető stílusban nyerhetnek bepillantást a teológia mélységeibe.

A Görögkatolikus Metropólia felkérésére a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola licenciátusi képzésén tanító több nemzetközi szaktekintélyű professzor tart ismeretterjesztő előadásokat a debreceni Myra Kávézóban. Az itt elhangzó előadásokon keresztül szélesebb körben részesülhetnek tudásukból a résztvevők. Ez alkalommal a Vita-Salute San Raffaele Egyetem filozófiai karának kereszténységtörténeti kutatója, Vito Limone tartott előadást *Mit üzennek az egyházatyák korunk emberének* címmel?

Limone az egyetem patrisztikus tanulmányok Genézis Központjának kutatója, amelyet 2012-ben alapított Giovanni Reale professzor, az ókori filozófia történetének szakértője, valamint a San Raffaele Egyetem alapítója, Don Luigi Maria Verzé. Bevezetőjében elmondta, hogy Luigi atya olyan egyetemet hozott létre, amelynek három kara a pszichológiai, amely a lélekkel, az orvosi, amely a testtel és a filozófiai, amely a szellemmel foglalkozik. *„Luigi atya úgy véli, hogy az embernek ebben a felfogásában, ami a lélek, a test és a szellem egysége, a három dimenzió nem különül el egymástól, hanem elválaszthatatlanul és mélyen összefügg egymással. Ezt a tételt az egyházatyák dolgozták ki”* – vezette fel a gondolatait az előadó.

(1) Vito Limone még filozófia szakos hallgatóként kezdett az egyházatyákkal foglalkozni, mert már akkoriban úgy érezte, hogy az egyházatyák tanítása olyan „eszköz” lehet, amelynek segítségével egyre mélyebben megérthetjük az emberi lény természetét, a lélek, a test és a szellem összetettségében.

(2) A másik fontos ok, hogy az egyházatyák olyan emberképet adnak az emberről, amelynek ma is sok mondanivalója van. Az egyházatyák az embert a test, a lélek és a szellem dimenzióinak integrált egységként értelmezik, amelyben a különböző funkciók nem egymástól elkülönülten, hanem elválaszthatatlanul vannak jelen. Egyúttal azt vallják, hogy az ember nem merül ki a funkcióiban és dimenzióiban, hanem hogy az emberben van egy, az embernél magasabb rendű és transzcendens valóság, amely az emberben megnyilatkozó istenség. *„Az egyházatyák antropológiája, amely nyitott a transzcendenciára és az emberen kívüli valami más létezésére, ma is modell lehet ahhoz, hogy ne csak hívők tekinthetnek rá, hanem egyszerűen olyan emberek is, aki az ember természetével, lényegével és sorsával kapcsolatban megkérdőjelezzik önmagukat”* – fejtette ki az előadó.

(3) Az egyházatyák tanítása fontos lehet számunkra azért is, mert egy olyan módszert dolgoztak ki, amely nagy jelentőséggel és hasznossággal bír a tudományok közötti párbeszédben, és amelyből a mai tudományok sokat tanulhatnak. Nem féltek attól, hogy saját koruk tudományos vívmányait és az antik kultúra számos elemét, gondolatát használják, s mindezt úgy tegyék, hogy rájuk építve juttassák el az emberekhez saját keresztény gondolataikat.

Órigenész és Nagy Szent Bazil példáján keresztül mutatta be az előadó azt a módszert, amelyet az ókori kultúra különböző tudományainak a Biblia értelmezésével és a teológiával való összehangolása jellemez. Ez a képesség nagy tanulság a mai tudományok számára, mert megmutatja, hogy a különböző tudományok közötti párbeszéd lehetséges és megvalósítható, és hogy a tudományok között nincsenek korlátok, hanem az egyes tudományok fejlődése éppen a többi tudománnyal való kapcsolat és kölcsönhatás révén történik.

(4) Az egyházatyák tanulmányozásának van egy fontos történelmi oka is. Az atyák a hagyomány tanúi, és mivel a hagyomány a kinyilatkoztatás része, így az atyák magának a kinyilatkoztatásnak a hangjai és tanúi is. Az egyházatyák tanulmányozása értékes „eszköz” is lehet, amelynek segítségével kiváltságos betekintést nyerhetünk az ókori világba.

(5) Az egyházatyák olvasásának a keresztény vallás sokszínűségével kapcsolatban is van egy nagyon fontos válasza. Az egyházatyák szövegeit olvasva azt tapasztaljuk, hogy a történelmi, társadalmi, földrajzi kontextusból vagy filozófiai és teológiai irányultságból adódó különbségek ellenére mindannyian az egyház/kereszténység egyetlen hagyományára hivatkoznak. Ennek az egységét a Krisztusba vetett hit és a hagyomány együtt alapozza meg. „Az egyházatyákat a kereszténységen belüli különböző álláspontok közötti ökumenikus párbeszéd alapvető forrásának tartom” – mondta Vito Limone.

(6) Fontos az egyházatyák üzenete korunk Európájának gondolkodását illetően is. Európát nemcsak fizikai és földrajzi térként, hanem elsősorban európai civilizációként kell értelmezni. Friedrich Hölderlin német költő szerint Európa nem csupán geopolitikai közösség, hanem elvek és eszmék összessége, amelynek két alapvető gyökérből táplálkozik: a görögség és a kereszténység.

Az egyházatyák reflexiói hozzájárultak a keresztény európai kultúra építéséhez, és ezáltal a keresztény identitás és a kereszténység szellemét alkotó értékek és erények meghatározásához.

„Ezért nem lehet valaki európai anélkül, hogy ne lenne keresztény, ami azonban azt jelenti, hogy keresztényként osztozunk bizonyos, az emberre és az emberek közötti kapcsolatokra vonatkozó alapelveken.”

(7) Az egyházatyák egységesen szólnak korunk embereihez azáltal is, hogy különböző irányzataik egyformán tanítanak minket a hit és az értelem viszonyáról. Eszerint a hit nem más, mint Isten személyes és bensőséges megtapasztalása és az Istenbe vetett bizalom. Az értelem szerepe pedig nélkülözhetetlen az isteni kinyilatkoztatás racionális megértéséhez. A hit és az értelem kapcsolatát azonban nem mindig harmonikus szimbóziként értelmezik. Az egyházatyák elmékedéseik nagy részét a hit és az értelem közötti kölcsönhatás témájának szentelik, és folyamatosan arra törekszenek, hogy párbeszédet teremtsenek a két dimenzió között.

Vito Limone előadása segítségével közelebb hozta korunk emberéhez a gyakran idegennek tűnő első századok keresztény gondolkodóinak tanítását. Vito Limone számos olyan nézőpontot mutatott be, amelyek akár aktuális problémák megoldására is választ adnak az egyházatyák útmutatásával. Végül olyan értékekre is felhívta a figyelmet, amelyek miatt a kereszténység üzenete ma is aktuális és újszerű.

Jól lehet, a Teológia Bár-kinek görögkatolikus kezdeményezés, lelkületében ökumenikus, célja, hogy a Debrecenben élő teológusokat, egyetemistákat, vallásukat buzgón gyakorlókat és a tiszta szívvel Istent keresőket is egyaránt meg tudja szólítani.

A Bár ajtaja minden jóakarátú ember előtt nyitva áll!

Fotó: Bródy-Szilágyi Icus/Hajdúdorogi Főegyházmegye

150 éve jött létre a Hajdúdorogi Külhelynökség

1873. szeptember 20-án Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter szűkszavú közleményben tudatta az ország közvéleményével, hogy Ferenc József király „egy a magyarokú görög szertartású katolikusok részére Hajdu-Dorogon fölállítandó vidéki püspöki helynökség céljaira a vallásalpból 3000 forintot legkegyelmesebben engedélyezni méltóztatott.” Ezzel a bejelentéssel kezdődött a Hajdúdorogi Külhelynökség majd négy évtizedes története, mely 1912 tavaszán a Hajdúdorogi Egyházmegye felállításával ért véget.

A közlemény nem keltett osztatlan tettségét a magyar görögkatolikusok körében, hiszen az 1868 áprilisában Hajdúdorogon megtartott első nagygyűlésükön egy önálló magyar görögkatolikus egyházmegye felállítását kérték. A külhelynökség

felállítását úgy értelmezték, hogy azzal a kormányzat az egyházmegye ügyét kívánja véglegesen vakvágányra terelni. Mint ahogyan az Wlassics Gyula későbbi vallás- és közoktatási miniszter egy 1896-ban Vaszary hercegprímásnak írt levelében el-

ismerte, a külhelynökséget valóban csak a magyar görögkatolikusok lecsillapítása és az egyházmegye iránti igény elfeledtetése céljából hozták létre. A kormányzat nem is fordított nagy figyelmet az ügyre, így az is megtörténhetett, hogy a miniszteri közlemény félreértésekre adott okot. A bejelentés ugyanis nem említi a Munkácsi Egyházmegyet, hanem „magyarokú görög szertartású katolikusokról” szól. Ezért az első értelmezések szerint a külhelynökség joghatósága az összes magyar görögkatolikus parókiára kiterjedt volna. Hamarosan kiderült azonban, hogy a miniszteri közlemény túlságosan szűkszavúra sikerült, s az intézkedés csak a Munkácsi Egyházmegye bizonyos parókiáit érinti.

A miniszteri bejelentést követően még bő másfél évet kellett várni az első külhelynök kinevezésére, s majd két és fél évet a külhelynökség tényleges megalakulására. A késlekedés oka Pankovics István munkácsi püspök 1874. augusztus 29-én bekövetkezett váratlan halála volt. Bár az uralkodó a püspök-utódot Pásztélyi Kovács János, máramarosi vikárius személyében már 1874. november 25-én kinevezte, a választott püspök pápai megerősítést csak 1875. márciusában kapott. Így felszentelésére 1875. április 18-án, intronizációjára pedig május 9-én kerülhetett sor.

Az első hajdúdorogi külhelynök személyének kijelölése és kinevezése az új főpásztor első feladatai közé tartozott. Mivel Pásztélyi Kovács püspök közismerten nagybátyja, Pankovics püspök magyarbarát irányzatához tartozott, nem kis meglepetést keltett, hogy választása végül Danilovics János kanonokra esett. Danilovics ugyanis a ruszofil irányzathoz tartozott, s intenzív irodalmi tevékenységében ez tükröződött is. Több írása is megjelent oroszul, melyek közül – hajdúdorogi külhelynöki kinevezése szempontjából – különös jelentőséggel bír a *Családi ünnep* című színdarabja. Ebben Danilovics elítéli azokat a ruszinokat, akik a saját anyanyelvük és kultúrájuk iránti közönyösségük miatt elhagyják nemzetüket. A kinevezésekor mindössze 39 éves külhelynök pappá szentelése után rögtön az egyházmegyei központban kapott feladatokat, a lelkipásztori munkában nem szerzett tapasztalatokat. Harmincegy évesen már kanonok volt, 1872-től pedig az ungvári Szent Bazil Társulat társelnökéként vett részt a Munkácsi Egyházmegye kulturális életének szervezésében. Az ungvári püspöki hivatal kancellárjaként jártas volt az egyházkormányzati ügyekben. Emellett gimnáziumi tanárként is működött. Hajdúdorogon és az egyházmegye magyar részein viszont Danilovics teljesen ismeretlen volt. Ezért akadálytalanul terjedhettek olyan hírek, melyek – a külhelynök korábbi irodalmi tevékenységét félreértelmezve – egyenesen a pánszláv mozgalom hívének állították be őt. A hajdúdorogiak azért is adtak könnyen hitelt az ilyen híreknek, mert a külhelynöki tisztségben

parókusukat, Szabó György főesperest látták volna szívesen.

Az újonnan felállított külhelynökség valós jelentősége azoktól a jogköröktől függött, melyekkel a megyéspüspök az új helynököt felruházta. Pásztélyi Kovács püspök ezeket a jogköröket Danilovics kinevező okmányában sorolja fel. A felsorolásból kitűnik, hogy a megyéspüspök nem bánt bőkezűen a jogkörökkel. A kilenc pontban részletezett jogok és kötelességek egy része a mindennapi egyházkormányzati tevékenységhez kapcsolódik:

- ◆ a külhelynök 12 tagú alszentszéket alapít, mellyel rendszeresen konzultál a megyéspüspök és a főszentszék felügyelete és jóváhagyása mellett (1. pont);
- ◆ a lelkészek, a kántortanítók és a hívek közötti vitákat vizsgálja és eldönti, akár a hivattól való ideiglenes fel-függesztés lehetőségével is élve (3. pont);
- ◆ évente egyszer meglátogatja a külhelynökség parókiáit és iskoláit, s alapos vizsgálat alá vonja működésüket és körülményeiket (6. pont);
- ◆ a kerületi esperesek rendszeres jelentéstételi kötelezettségét az érintettekkel betartatja (7. pont).

A jogok és kötelességek egy másik csoportját alkotják a házassági ügyek. A külhelynök

◆ ítélkezhet az „ágytól és asztaltóli elválasztásra” (vagyis a házastársak különülésére) vonatkozó házassági perekben (2. pont),

◆ felmentést adhat az esküvő előtti háromszori templomi hirdetés, a tiltott idő, kiskorú nőjegyes korhiánya alól, kivéve a papnövendékek és kántortanítók esetét (4. pont).

◆ Liturgikus jogkörei kiterjedtek az egyházi ruhák, szentképek, zászlók, harangok, temetők és a megszentelt helyeket megáldására (5. pont). A két utolsó pont (8–9. pont) a megyéspüspök személyének képviselőt és a külhelynök rendszeres információszolgáltatási kötelezettségét részletezi.

A szűkre szabott jogkörök mellett feltűnő a külhelynök joghatóságának területi korlátozottsága is. A külhelynökség a szabolcsi főesperesség hajdúdorogi (hat), karászi (nyolc), máriapócsi (nyolc), nagykállói (nyolc) és timári (öt) esperesi kerületeinek paróchiáit, összesen harmincötöt foglalt magába. Bár a külhelynökség 1878-ban még a Szatmári főesperesség nyíri kerületével, vagyis kilenc parókiával bővült, a 44 parókia így is a magyar görögkatolikusok közösségének csak egy kis részét jelentette. Eltekintve az Eperjesi és a Nagyváradi Egyházmegyék magyar parókiáitól, feltűnő a Munkácsi Egyházmegye Zempléni főesperessége magyar közösségeinek hiánya.

Bár a magyar görögkatolikus mozgalom vezetője, Farkas Lajos hangot adott csalódottságának és egyértelműen jelezte, hogy a magyar görögkatolikusoknak nem külhelynökségre, hanem egyházmegyére lett volna szükségük, úgy tűnik, hogy a helyi klérus többsége számára ez a megoldás is megfelelő volt. Ez derül ki a külhelynökség első alszentszéki ülésének jegyzőkönyvéből is. Az 1876. február 9-én megtartott ülésen Orosz Gyula hajdúböszörményi parókus hozzászólásában – teljesen a Farkas Lajos-féle irányvonal szellemében – szóvá tette, hogy az 1868. évi nagygyűlés két nagy célkitűzése nem valósult meg. Egyházmegye helyett külhelynökséget kaptak, a magyar liturgikus nyelv ügyében pedig semmilyen előrelépés se történt. Arra kérte az alszentszéket, hogy már az első ülésükön fogalmazzanak meg egy felterjesztést Pásztélyi Kovács János megyéspüspök-höz, melyben kérik, hogy

- ◆ szorgalmazza az egyházmegye felállításának ügyét az illetékes állami és egyházi hivataloknál;

- ◆ kezdeményezze a Szentszéknél a magyar nyelv liturgikus használatának törvényesítését;
- ◆ bővítse a külhelynökség jogköreit;
- ◆ vizsgálta meg a meglévő magyar nyelvű liturgikus fordításokat és gondoskodjon kifogástalan minőségű liturgikus könyvekről.

Ugyan Orosz Gyula parókus az összes érintett görögkatolikus lelkész nevében kívánt szólni, az alszentszék nem fogadta el ezt a javaslatát. Nem tartották időszerűnek a javasolt felterjesztést. A külhelynök mindössze az utolsó pontot támogatta, s azt is abban az értelemben, hogy a fordítás ügyét a saját és nem a megyéspüspök feladataként határozta meg. Ugyanakkor ez nem jelentette azt, hogy Danilovics külhelynök az egyházmegye felállításának kérdését ne tartotta volna fontosnak. Az ülés megnyitásaként elhangzott ünnepi beszédében bőségesen tárgyalta a témát és arra hívta fel az alszentszék tagjainak figyelmét, hogy a külhelynökség létesíté-

sében a fokozatosság elvének megvalósulását lássák és legyen szemük előtt az Eperjesi Egyházmegye példája, mely szintén külhelynökségből fejlődött egyházmegyévé. Az ülést záró javaslatával szintén egy, a magyar görögkatolikusok számára fontos kérdésben indítványozott konkrét lépéseket. Azt javasolta, hogy a „magyar éneklésmódban” járatos kántorok képzése érdekében mielőbb hozzanak létre Hajdúdorogon egy kántortanító-képző intézetet.

Danilovics külhelynök további működése azt bizonyította, hogy az alszentszék első ülésén megfogalmazott vállalását komolyan gondolta és nem csupán a helyiek bizalmának megszerzése lebegett szemei előtt. Hajdúdorogi működése első pillanatától kezdve „*az isteni tiszteltelnél mind bel, mind külszolgálatoknál a magyar nyelvet használni nem késedelmezett*”, amivel még a külhelynökség intézményével szemben oly kritikus Farkas Lajos elismerését is kivívta. Bár a kinevezési okmányában ilyen feladat nem szerepelt, önként felvállalta a liturgikus fordítások elkészítésének feladatát és ezen a téren maradandó, a magyar görögkatolikus liturgikus nyelv későbbi fejlődését alapvetően meghatározó eredményeket ért el a hajdúdorogi liturgikus fordító-bizottság élén.

Ezért a Hajdúdorogi Külhelynökség a csalódásra okot adó kezdetek ellenére a magyar görögkatolikus történet egy fontos intézményévé vált.

(Részlet a szerző 2024 januárjában megjelenő **Bizánci rítus, katolikus hit, magyar identitás**. Magyar görögkatolikusok című monográfiájából)

VÉGHSEŐ TAMÁS

MTA-SZAGKHF LENDÜLET GÖRÖGKATOLIKUS KUTATÓCSOPORT

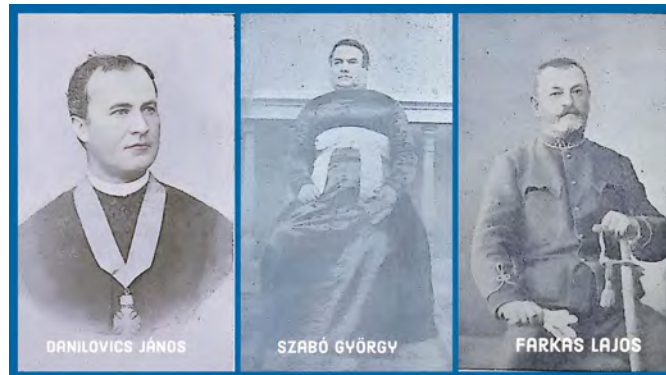
Három történelmi fotó és egy üzenet a múltból

A történelmi kutatások egyik nagy vonzereje a váratlan felfedezésekben rejlik. A levéltárakban őrzött iratok, a könyvtári raktárak mélyén rejtőző régi kiadványok vagy a családi fényképalbumok számos meglepetést tartogatnak. Egy ilyen váratlan felfedezés történetét szeretném most megosztani.

A magyar görögkatolikusok történetének kutatása során az írott források feltárása mellett a kiemelkedő személyiségeket, eseményeket, épületeket és tárgyakat megörökítő fényképek digitalizálását is fontosnak tartom. Ezek a fotók ugyanis a történetünk bemutatásakor – akár a hagyományos, nyomtatott formában, akár az interneten – illusztrációként nagyon jó szolgálatot tesznek. A gyűjtőmunka folyamatos, viszont az egyre gyarapodó gyűjteménynek is vannak meglepő hiányosságai. Ilyen hiányosság volt például az, hogy nem találtam fotót Danilovics Jánosról, aki az első hajdúdorogi külhelynök és a magyar liturgikus könyvek egyik fordítója volt és a magyar görögkatolikus liturgikus nyelv fejlődésére nagyon jelentős hatást gyakorolt. Hiányzott továbbá Farkas Lajosnak, a magyar görögkatolikus mozgalom vezéregyéniségének fotója is. Azt tudtam, hogy létezik róla fénykép, mivel a Vasárnapi Újság 1894-ben közölt egy rajzot, ami fotó alapján készült. Korábbi munkáimat szívesen illusztráltam volna Szabó György hajdúdorogi parókus és főesperes fotójával, aki a magyar görögkatolikus mozgalomban fontos szerepet vállalt. De az ő fotója is a sok-sok (még) hiányzó papi portré közé tartozott.

Egészen váratlan felfedezésként egy ritka kiadványban találtam meg Danilovics János, Farkas Lajos és Szabó György fotóját. „Természetesen” egészen mást kerestem: egy pontatlanul (szerző és cím nélkül) megadott szakirodalmi hivatkozást akartam leellenőrizni az Ungvárott 1913-ban kiadott Magyar Görögkatholikus Naptárban. Ezt a kiadványt ma nagyon nehéz beszerezni. Mint oly sokszor, most is a beregszászi Ortutay Központ munkatársaitól kaptam segítséget. Bendász István atya hagyatékában Marosi Anita tisztelendő asszony megkereste a kiadványt és beszkenelve átküldte nekem, amit ezúton is köszönök.

A Naptárban megtaláltam a keresett cikket és nagy örömmel azt tapasztaltam, hogy a magyar görögkatolikusok mozgalmáról szóló írást számos fotó illusztrálja. Ahogyan lapoztam a pdf-et, egymás után jöttek elő a régóta keresett fényképek Danilovics Jánosról, Szabó Györgyről, Farkas Lajosról... A nyomdai kivétel miatt ugyan gyenge minőségben, de ez nem zavarta meg a felfedezés örömét.

Még nem értem a cikk végére, amikor megfogalmazódott bennem a kérdés, hogy ugyan kinek köszönhetem ezt a váratlan felfedezést. Ki lehet a szerzője a cikknek? Ez se a hivatkozásban, se a cikk elején nem volt feltüntetve. Gyorsan a cikk végére lapoztam és ott nagy meglepetéssel olvastam, hogy a cikk szerzője nem más, mint Véghseő Dániel, a dédapám volt. Elámultam ezen a különös, múltból érkező üzeneten. Amit régóta kerestem, azt dédapám „segítségével” találtam meg.

Hamar össze is állt a kép: a cikk megírásakor dédapám hajdúdorogi káplán volt. Amikor megkapta a felkérést a Naptár szerkesztőjétől a magyar görögkatolikus mozgalom történetének összefoglalására, ami a Hajdúdorogi Egyházmegye megalapítása miatt éppen aktuális téma volt, dédapám gondosan összegyűjtötte a Hajdúdoroghoz kötődő személyiségek helyben elérhető fotóit és azokkal együtt küldte el a cikket Ungvárra.

Nem sejthette, milyen fontos értékmentő munkát végzett a rá egyébként nagyon is jellemző gondosságával és precizitásával. És természetesen nem sejthette, milyen örömet fog okozni dédunokájának 110 évvel később...

Tegyetek tanúságot rólam!

AUGUSZTUS 10-ÉN VOLT 25 ÉVE, HOGY KERESZTES SZILÁRD PÜSPÖK HÉT ÁLDOZÓPAPOT SZENTELT MÁRIAPÓCSON. BÉRES GÁBOR, MAKLÁRY ÁKOS, MOSOLYGÓ PÉTER, MOSOLYGÓ TIBOR, PACSAI JÁNOS, SIVADÓ CSABA ÉS TÖRÖK IZSÁK NEGYEDSZÁZAD ELTELTÉVEL ISMÉT EGYÜTT ÁLLT A MÁRIAPÓCSI BAZILIKA OLTÁRÁNÁL SZENTELŐ PÜSPÖKÜKKEL, HOGY CSALÁDJAIKKAL EGYÜTT SZENT LITURGIÁVAL ADJANAK HÁLÁT HUSZONÖT ÉVES PAPI SZOLGÁLATUK KEGYELMEIÉRT. Szilárd püspök szentbeszédét olvashatják.

Kedves huszonöt évvel ezelőtt újszentelt áldozópapok!

Eltelt a huszonöt év. Úrszínváltás ünnepköre volt akkor is, fényes, napsugaras, reménnyel, dicsőséggel teljes, és augusztus kilencedike volt akkor is, Mátyás apostol ünnepe. A kettő már nem képzelhető el másként az életetekben.

Mátyás apostol nem tartozott a tizenkettőhöz. Amikor Jézus mennybemenetele után az apostolok tanácskoztak, hogy az áruló Júdás helyett kivel egészítsék ki a tizenkettő névsorát, Mátyást választották. Ki volt Mátyás apostol? Nem tudjuk, máshol nem is olvasunk róla. Szent Lukács evangélista írja le, hogy Jézus nemcsak a tizenkét apostolt hívta meg, akiket név szerint megnevezett, hanem kiválasztott más hetvenkettőt is. Az apostolokat küldte „*hogy hirdessék az Isten országát és gyógyítsák meg a betegeket*” (Mt 9,2). A hetvenkettőt is elküldte kettesével, hogy hirdessék az evangéliumot. Nyilván a hetvenkettőből került ki Mátyás apostol.

Mit mond ez nekünk? Jézus mindig gondoskodik utánpótlásról, így tesz az Egyház is. A hetvenkettő kiválasztása nemcsak azt jelentette, hogy már ennyivel többen hirdetik az evangéliumot, hanem azt is, hogy az apostolok kiváltságos meghívásukban nem érezhették magukat kizárólagos pozícióban, ott volt a második csapat, azok, akik bármikor átvehették és folytathatták az ő munkájukat. Isten mindig felmagasztal és megaláz, felmagasztal és alázatosságra int. Emlékeztet a létezésünk, a működésünk, a tehetségeink korlátaira, figyelmeztet az idő múlására. Mennyivel más a mai ünnep bennetek, akkor szentelt papokban és bennem, az öreg püspökben is, mint ami huszonöt évvel ezelőtt volt? De így szép az élet, így kerek a világ. Így tanuljuk meg, hogy mindent Isten szemével, az ő üdvözítő szeretetének fényében lássunk.

Péter így indokolta meg, hogy miért kell Júdás helyére új apostolt választani. „*Kell tehát, hogy azok közül, akik mindig velünk tartottak, amikor a mi Urunk, Jézus közöttünk járt-kelt, kezdve János keresztségétől mennybevétele napjáig, valaki velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról*” (ApCsel 1,21–22). Az apostolok szemtanúk voltak, láttak, hallottak mindent, első kézből, Jézustól kapták a tanítást. Nekik nem lehetett mellébeszélni. Látták Jézust, az imádkozót és szenvedőt, a csodatevőt és a segítőt. Látták Jézust, a dicsőségeset, a meggyalázottat és a megdicsőültet. Ezt a képet senki sem törölhette ki a szívükből.

Ez a tizenkettőnek meg a hetvenkettőnek a küldetése, az ereje, ez a papszentelés felelőssége. Erre mindenkinek el kell jutnia, aki az evangéliumot akarja hirdetni. Nekünk a szemtanúk biztonosságával és bátorságával kell mondanunk: Igen, én láttam az Urat! Történelmileg nem voltam ott, fizikai valóságában nem láttam, de a hittemmel szemtanúja vagyok annak, amit vallok, hogy született, dolgozott, szenvedett, meghalt és feltámadt. A mai világnak sokkal inkább tanúkra van szüksége, mint tanítókra. Tanítani csak az tud, aki tud tanúskodni, aki el tudja mondani: „*Tudom, kinek hittem*” (2Tim 1,12).

Ennek a tanúságtételnek fontos része a színeváltozás dicsősége. Előtte történt, hogy Jézus megkérdezte tanítványaitól: „Kinek tartják az emberek az Emberfiát? Hát ti kinek tartotok engem?” Péter apostol válaszolt: „Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia” (Mt 16,13–16). Ez minden tanúságtétel kiindulópontja.

Hárman voltak vele a hegyen: Péter, Jakab és János. Péter, az apostolok feje, akinek az Egyház vezetését kellett vállalnia, Jakab, aki az apostolok közül elsőként lett vértanú és János, a szeretett tanítvány. Háromféle egyéniség, három sors és mégis egyetlen hivatás, egyetlen küldetés: odaállni az emberek elé és hirdetni az üdvösség evangéliumát. Ők mondhatták el igazán, amit nekünk is vallanunk kell, hogy láttuk az ő igazságát és dicsőségét.

Szent János csodálatos bevezetéssel kezdi evangéliumát, ebben olvassuk: „Benne az élet volt, és az élet volt az emberek világossága. (...) Láttuk dicsőségét, mint az Atya Egyszülöttének dicsőségét, akit kegyelem és igazság tölt be” (Jn 1,4,14). Ő ott volt a keresztnél is, látta, ahogy a katona átdöfte Jézus oldalát, és mint szemtanú hitelesítette az evangéliumot: „Aki látta, az tett róla tanúságot, és igaz az ő tanúsága. Tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek” (Jn 20,35). Ott állunk az oltárnál mi is a keresztnél, hogy bemutassuk az ő egyetlen áldozatát. Hisszük, hogy Krisztus nélkül nincs üdvösség, de benne mindenki elnyerheti az örök életet. Az eucharisztia szentségi megkoronázása papi küldetésünknek és tanúságunknak: „Higgyétek, hogy Jézus a Messiás, az Isten Fia, s a hit által életetek legyen az ő nevében” (Jn 20,31).

Szent Péter apostol második levelében beszél a színeváltozásról: „Nem kieszt meséket vettünk alapul, amikor tudtul adtuk nektek Jézus Krisztus hatalmát és eljövételét, mert hiszen szemlélői voltunk szent fenségének. Ez a szózat hallatszott a fölséges dicsőség hazájából. »Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik.« Ezt az égből jövő szózatot mi hallottuk, amikor vele voltunk a szent hegyen” (2Pt 1,16–18).

Látnunk kell Krisztus dicsőségét az ő népében, az egyházban is. Lássuk meg kicsiben és nagyban, egyházközségünkben és a

világegyházban azt a dicsőséget, amelyet a világ sokszor megtagad, kigúnyol, mellőzni akar, de mi hisszük és hirdetjük, hogy Krisztus dicsősége tartja az embert, vezeti a történelmet, a végső kibontakozáshoz segíti a mindenséget.

Amikor Jézus tanítani küldte a hetvenkettőt, ugyanazt mondta el nekik, amivel a tizenkét apostolt küldte az evangélium hirdetésére (vö. Mt 10,5–15; Lk 9,1–6).

„Menjetek! Úgy küldelek titeket, mint a bárányokat a farkasok közé” (Lk 10,3). Jézus, az Isten Báránya, a maga sorsát osztja meg azokkal, akiket kiválaszt, de elvárja, hogy az ő lelkületével hirdessék az Isten országát. „Ha betértek egy házba, először ezt mondjátok: Békesség e háznak! Ha békesség fia lakik ott, rászáll békességetek, ha nem, visszaszáll rátok” (Lk 10,5–6). Legyen bátorságotok, legyen bizalmatok! Legyen nyugalmatok, amit nem lehet megszegényíteni, az megtart titeket. Az igazi krisztushívót nem lehet felbosszantani, nem lehet haragra gerjeszteni, benne mindig ott kell lenni Krisztus békéjének és az üdvösség reményének, hogy a visszautasítás után is tudja mondani: „Tudjátok meg, hogy közel van az Isten országa” (Lk 10,11).

És még egy fontos tanácsot adott a tanítványoknak: „Ha betértek egy házba, (...) maradjatok ott abban a házban, és azt egyétek és igyátok, amijük van. Ne járjatok házról házra. Ha egy városba betértek, és szívesen látnak titeket, egyétek, akit elétek adnak” (Lk 10,7–10). Legyetek szerények, mértéktartók, ez az egyik legbiztosabb út az emberek szívéhez, ez ad bátorságot a hiteles tanúságtételhez.

Szent Lukács leírta a hetvenkét tanítvány visszatérését, ahogy az evangéliumban hallottuk. Örültek, büszkék voltak Mesterrükre. *„Uram, nevedre még az ördögök is engedelmessé váltak nekünk.”* Jézus azonban helyreigazítja őket: *„Inkább annak örüljétek, hogy nevetek fel van írva a mennyben”* (Lk 10,17–20). Az evangélium Jézusról szól és rólunk. Az örök élet reménye ad a bátorság mellé lelkesedést, örömet a feltámadás és az élet jóhírének hirdetésére.

Szent Lukács a hetvenkét tanítvány visszatérése után mondta el Jézus gyönyörű imáját: *„Dicsőítelek, Atyám, ég és föld Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcséket és okosakat, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek. Igen, Atyám, így tetszett neked”* (Lk 10,21). Isten bölcsessége mérhetetlenül több, mint az emberek bölcsessége, ez nem fér be azok agyába, akik bölcsnek, nagyokosnak tartják magukat. Minket nem arra küldött Jézus, hogy a világ bölcsességét hirdessük, hanem az egyetlen bölcsességet: *„Mi a megfeszített Krisztust hirdetjük. Ő a zsidóknak botrány, a pogányoknak meg balgaság, a meghívottaknak azonban Krisztus Isten ereje és Isten bölcsessége”* (1Kor 1,23–24).

„Mindent átadott nekem Atyám. Senki sem tudja, hogy ki a Fiú, csak az Atya, és hogy ki az Atya, azt csak a Fiú és akinek a Fiú ki akarja nyilatkoztatni. (...) Boldog a szem, amely látja, amit

ti láttok” (Lk 10,22–23). Jézus az Isten gazdagságát hozta, és boldogan átadta tanítványainak, Egyházának, valamilyen fokon minden benne hívő embernek. Ez az ember igazi távlata, igazi dicsősége. Nem a csodatevő erő, hanem a hitnek, a szeretetnek a mélysége vezet el bennünket Istenhez, az tárja fel előttünk az Isten világát.

Jézus imáját Szent Máté evangélista is leírja, de nem adja meg annak környezetét (vö. Mt 11,23–30). Szent Lukács helyezte méltó keretbe ezt a jelenetet. A hetvenkét tanítvány tele volt élményekkel. Amikor beszámoltak, mennyi jót tehettek Jézus nevében, akkor mondta ezt az imát. A tanítványok örömeiben, az apostolkodó hetvenkettő büszkeségében látta meg az Atya nagyságát, az Isten üdvözítő szeretetének a hatalmát, rajtuk látta meg saját küldetésének méltóságát, a megváltás örök isteni tervének megvalósulását.

Jézus úgy mondta el ezt az imát, hogy *„felujjongott a Szentlélekben”* (Lk 1,21). Szent Lukács evangéliumának sajátos gondolata, hogy Jézus életének egyes állomásainál rámutat a Szentlélek működésére.

Gábor arkangyal megjelent Zakariásnak, és közölte vele, hogy öreg felesége fiút fog szülni, János lesz a neve és *„már anyja*

méhében Szentlélek fogja eltölteni” (Lk 1,15). Aztán eltelt hat hónap, és Máriához is eljött az angyal: „A Szentlélek száll rád, s a Magasságbeli ereje borít be árnyékával” (Lk 1,35). Mária sietve elindult, hogy segítsen öreg rokonának. „Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, örömben megmozdult méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel. Nagy szóval felkiáltott: »Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhed gyümölcse! Hogy lehet az, hogy Uram anyja jön hozzám?» (Lk1,41–43).

Jézust negyven napos korában felvitték Jeruzsálembe, hogy bemutatassák az Úrnak. A templomba jött az öreg próféta, Simeon is, aki „kinyilatkoztatást kapott a Szentlélektől, hogy nem hal meg addig, amíg meg nem látja az Úr Fölkentjét”. Elmondta csodálatos imádságát: „Most bocsásd el, Uram, szolgálodat...” (Lk 2,21–29) Elénekeljük naponta az alkonyati zsolozsmában, de számomra nem ez adja meg ennek az imádságnak az igazi élményét. Hányszor kereszteltem kisbabákat! A ti családokban is bizonyára vannak ilyenek. A szertartás végén a pap átveszi a gyermeket, odamegy az oltár elé, felemeli, és úgy mondja: „Most bocsásd el, Uram, szolgálodat...” Olyan elszorult szívvel, olyan keservesen boldog lélekkel soha nem énekeltem ezt az imát, mint amikor kisbaba volt a kezemben.

Itt van a kisbaba. Itt vannak az újszentelt papok. Ma is vannak újszentelt papok. A születésben mindig a befejezést ünnepeljük, a születésnap ünnepségen arra a végső, égi születésre emlékezünk: „Most bocsásd el, Uram, szolgálodat...”

De jó végig nézni rajtatok, a papi élet feleútját már megjárt papok! De jó odanézni családokra, munkásokra, küldetésetekre! Éreztétek mindig kezetekben az örök Kisdedet, az egyetlen Emberfiát, Urunkat, Jézus Krisztust!

Csodálatos az az imádság, amit Jézus a hetvenkettő visszatérésekor mondott. Ezt az imádságot Szent Máté is leírta, az ő záró mondataival fejezem be a mai ünnepet:

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok és akik terhet hordoztok, én megkönnyítlek titeket. Vegyétek magatokra az én igámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, s megtaláljátok lelketek nyugalmát. Az én igám édes, az én terhem könnyű” (Mt 11,28–30).

Ébredések – Érkezések

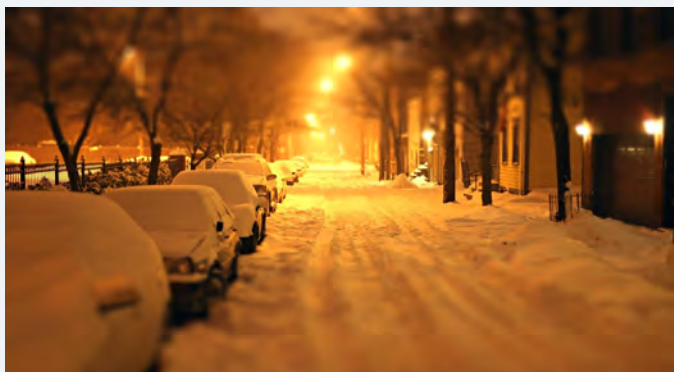
Sötétedés után érkezett, hogy azok, akik valójában azt várják, hogy észrevegyék őket. A virrasztás idejében, mikor már szinte aludt az alvajáró város. Mintha megvárta volna, hogy mindenki hazaérjen és elcsendesedjen.

Beszélik, hogy a nagyvárosok környékén – főként a magas hőkibocsátás miatt – megváltozik a klíma. Ez nyáron elviselhetetlenebbé teszi a forró napokat, télen pedig ritkábbá a hóesést az ember alkotta beton és vasdszungszenben.

De most éjjeli jöttével győzött a természet, rajta keresztül pedig a természetfeletti. Helyreállt a rend – még ha csak egy kis időre is.

Szent Miklós napján borult fehérbe a főváros. Voltak előrejelzések, és hallottuk, hogy vidéken már elkezdődött. Ott már láthatóvá vált. A napi teendőkkkel tűzdelt várakozásban azon gondolkodtam – és bíztam is benne –, hogy talán képes lesz áthatolni a városunk feletti szürke egeken is. Igen, a város légkörének „védelmi”, de valójában megsemmisítő rétegeit hosszú idő óta először tudta most áttörni a hó. Valami a gyermekkorból. A csend. Az a lassú rend. Az a felemelő ritmus.

A hálószoba melegéből nézem a szállingózást az utcai lámpafényben. Ezt a végtelen, egyenletes mozgást. Mint ősi tánc, mely hívogat. És ahogy leereszkedik előttem ez az egyszerre sűrű, de tűnékeny, varázslatos kristálylepel, úgy emelkedik fel egész

bensőmről egy súlyos, fekete függöny. Szegény magam. Régóta zuhanok, ha emelkedve is.

Hajnalok hajnalán titkon a mi utcánkban is alászáll valami háttartalan és tiszta gazdagság. Ránk hull, hogy az eredetéhez hívjon. Egy, az egek feletti magasságba. Olyan ez a várva várt havazás, mint egy meghívás egy teljesen elfeledett házba, valahol egy rejtett erdő közepén. Talán még inkább egy házikóba, melyben gyertyafényes műhely áll. Talán kovácsműhely. Az ajtaja résnyire nyílván. Csodás munka hangjai szűrődnek ki csillagvilágos udvarába. Ebben a műhelyben a békét készítik.

Most minden hópihe hangtalan földet érése kalapácsütés az üllő acélján. A béke most nekünk készül. Szemmel nem be nem látható mélységből bányászott elemekből. Teljes és végtelen fegyverzet ez a szívek üszkös örvényeiből feltörő békétlenséggel szemben. Harangok csendítő szava. Szó, mely megérkezést, hazatérést hirdet. A születésre hív.

Mint az igazság, úgy érkezett ez az éjszaka, és első dolga volt, hogy beteg, lázban forgó és rémálmában kitakarózott gyermekét, a valóságot irgalommal takarja be. Visszarendezi az én több évszázados valóságomat is. Hazám megviselt, drága testén tiz-, húsz-, néhol ötvencentis a hódunyha. Szavaink lassan eltűnnek. Már csak ennyit látok belőlük, hogy köszönöm... Ittléted... Ittlétem... „Istenem, betakartál régen.”

*

Jócskán ébredés után olvasom, hogy megérkeztek a Leopárdok is. Már talán szántják is a magyar földet így télvíz idején. Látom, hogy a lövegük végére a fotó kedvéért egy Mikulás sapkát tettek. Ezt hozta a Mikulás. Ezek a legkorszerűbb harckocsik. Honvédelmünk velük lép be a huszonegyedik századba, kis nyugati hátszéllel. Ugyanazzal, aminek segítségével a püspöki mitrából is piros bojtos sapka lett...

Megérkeztek a nagy teljesítményű szivattyúk is a Gázai övezetbe. Eddig az ott lakók kevés vizet kaptak, most már sokat fognak. Tenger lesz a föld alatt. Vörös lesz ez is. Nem értek én sokat, de most talán nagyobb szükség lenne a názareti Jézus keresztre szegezett, mindent egyben tartó, kitért karjaira, mint a kettéválasztásra. Új szelek, új szövetségek kellenek.

*

Az idei advent, a várakozás liturgikus ideje kicsivel rövidebb, mint azt megszoktuk. Megszokni az adventet... Milyen hamisan hangzik. Rövidebb, ha a napokat nézem. A *kronoszt*. De ha a várakozást mint kegyelmi időt, a *kairoszt* vizsgálom, akkor a mélységét tudnám kiemelni. Rövidségével arra a bizonyos sürgető szeretetre figyelmeztet, melynek szelíd hangja most intenzívebben ébreszti lelkelem ebben a háborúba sodort és jelekben gazdag korszakban.

Bennem is háború dúl. Pár hete derült ki, hogy nagyon becsaptak azok, akikben bízam. Sok mindenem ment kárba. Az én mulasztásom, hogy nem akartam észrevenni a nyilvánvaló előjeleket. Sokat vettek el tőlem. De mit nyerhetek lélekben? Itt az idő. Meg kell vizsgálnom bizalmam. Támadás alatt vagyok, igaz, de nem azok irányából, akik ártottak nekem. Bensőmből jön a valódi ártalom. Meg akarok érkezni a hála földjére. A harag ürege mellett el-elszundítva végül a hála tövében ébredni. Álmodom is áldást lehelni.

Esztergomba, az egykori fővárosunkba megérkeztek a harangok. Helyükre szálltak. Most ezzel lépünk be a történelem századain túli tartományokba. Fegyverkezik az egyház is. Soha le nem győzhető, az emlékezés erejében kovácsolt hadrendet állíthat vissza. Emlékezteti az ágyúkat, hogy volt idő mikor harangok voltak, a lándzsákat, hogy kezdetben sarlók, a kardokat, hogy egykoron ekevasak voltak.

Emlékszem, mikor a tavalyi év utolsó napján megszólaltak a harangok. Egyszerre a világban mindenütt. Az ég alja rendült meg akkor, és a keletkező törésvonalakon keresztül nem itteni szépségű szférák tárultak fel. Épp akkor történt, amikor az unokatestvéremmel hosszasan, szinte táncolva öleltük meg egymást. Majdnem húsz év után újra. Egy mára már elcsitult, de szomorúan hosszú, családonkon belüli hadviselés után.

Hamarosan hazaérkezik a család. Hétvége lesz. Készülök a hógolyózáporra is. Lehet, hogy majd nevetek adunk minden lövedéknek, és nem kell majd hozzá hóágyú sem. Egészen a miénk ez a téli idő. Ha megmaradunk a várakozásban, tudom, hogy nem vész el belőle semmi. Mert ami el is olvad, azt majd ajándékkul megkapjuk jövőre. A kirobbanó tavaszban, az enyhébb nyarakban, a színekben szépen száradó őszi javakban, a gyarapodó föld alatti tavakban.

Azt a szépet, ami pedig végleg elveszni látszik bennünk és körülöttünk, százsorszápon láthatjuk majd viszont eredeti állapotában, ha végleg megérkezünk.

Ha végleg felébredünk.

SZÁROVI SZENT SZERAFIM ÉLETE ÉS TANÍTÁSA

A könyv ára: 2500 Ft

**SZENT MIKLÓS KÖNYV- ÉS KEGYTÁRGYBOLT (Nyíregyháza), MISKOLCI EGYHÁZMEGYE KEGYTÁRGYBOLTJA (Miskolc),
MYRA AJÁNDÉK- ÉS KEGYTÁRGYBOLT (Debrecen), SZENT ATANÁZ KÖNYVESBOLT (Budapest),
MÁRIAPÓCS NEMZETI KEGYHELY KEGYTÁRGYBOLT (Máriapócs)**
Postaköltség ellenében megrendelhető a **GÖRÖGKATOLIKUS SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONTNÁL**
06 (42) 597 600/401, goroghir@gorogkatolikusmetropolia.hu

GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA

www.gorogkatolikus.hu

NEM VAGYOK BIZTOS ABBAN, MILYEN LESZ A MENNYBEN,
DE EGYET BIZTOSAN TUDOK. HA MEGHALUNK,
ÉS ELJÖN AZ IDŐ, HOGY AZ ÚR ÍTÉLJEN FÖLÖTTÜNK,
NEM AZT KÉRDEZI MAJD: MENNYI JÓT TETTÜNK ÉLETÜNKBEN,
HANEM MENNYI SZERETETTEL TETTÜK.

KALKUTAI SZENT TERÉZ

Tizenhárom éves a Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat

„Ez a nap más, mint a többi...” – hangzik el Halász Judit sokak által jól ismert születésnap dalában. Ez a nap most nekünk is más, mint a többi, december 6-án van ugyanis a születésnapunk, tizenhárom éves a Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat, ennek apropóján Ungvári Sándor igazgató összegezte az elmúlt időszakot és kitekintett előre.

– A Magyar Államkincstárnál szerzett tapasztalataimra építve – emlékezett vissza a 2010-es alapításra Ungvári Sándor – Dr. Seszták István – mára már főhelynök – atya mellett kezdtem el a feladatvégzésem 2011 januárjában.

Tizenhárom évet nem könnyű leírni, sőt. Mégis arra kértem a Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat vezetőjét, próbáljon meg számot vetni, hiszen biztosan élt meg mélységeket és magasságokat, szebb és nehezebb napokat.

– Az első kilenc hónap nagyon gyümölcsöző volt, mondhatni, repülőrajtot vettünk a munka terén. Azt kell látnia ebben mindenkinek, hogy a mi Szeretetszolgálatunk egy intézmények sokaságából összeálló rendszer. Az évek során volt, hogy intézményt alapítottunk, adtunk át, vettünk át, mondhatni, egy állandó kihívást adott és ad ez az életünk. Mindemellett van egy olyan fenntartói

csapatom, akiknek mindig munkát tudtam biztosítani az elmúlt tizenhárom év során, és valóban, ebben voltak magasságok és mélységek, de együtt éltük meg, együtt éltük át, segítettük egymást jóban, rosszban. Most pedig ez a kör csak még inkább kiszélesedik. Ezekre mindre nagyon büszke vagyok. Fejlesztettünk is persze intézményről intézményre, de mindenhol van egy-egy vezető, aki ebben markáns szerepet játszik. Viszont azt érzem, hogy minden ágát megnézve ennek a fának, ez egy olyan fa, mely tizenhárom éve terem, jó gyümölcsöt terem – összegzett Ungvári Sándor.

És, hogy mit jelent konkrétan az ő számára, az ő életében a Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat? Arra egy szóval válaszolt igazgató úr, majd kifejtette: „Nekem a családot jelenti! Hiszem, hogy e tevékenységemnek köszönhetem a szerető feleségem, a két szép gyermekem, egy nehéz helyzetből kerültem ki, azon segített át a Jóisten akkoriban a Szeretetszolgálatunkkal. Az első szó, ami pedig ezek után az eszembe jut, az a hála. Dolgozni kell mindezért, de hálás vagyok az Úrnak, hogy mindezt az utamba vezette, képesek talált rá, ez számomra mai napig is egy óriási ajándék” – foglalta össze gondolatait igazgató úr.

Ungvári Sándor a 2024-es évre is előre tekintett. – „Amink megvan, azt meg kell őriznünk. Ez most a legfontosabb, de fejlesztésekben is gondolkodunk úgy az épületek terén, mint a munkatársak kapcsán. Ezen kívül pedig a támogatott lakhatás projektünket szeretnénk beindítani. Az infrastrukturális része már megvan, a célunk ezután feltölteni ellátottakkal ezt az intézményünket is. Emellett a

debreceni Szent Matróna Görögkatolikus Ápoló-Gondozó Otthonban tervezünk idős gondozást integráltan megvalósítani a fogyatékos ellátás mellett.”

Ha a születésnapunkra, ha a karácsonyi ünnepkörre gondolok, a hála jut eszembe. Minden ünnep más ugyan, de abban talán megegyezhetünk, hogy a karácsony az, amikor le tudunk, vagy le kell tudunk lassítani, hálát kell adnunk mindenért. Tegyük félre a földi gondjainkat, koncentráljunk az életünk legfontosabb dolgaira ebben az időszakban hálával.

ELINDULT A SZENT LUKÁCS GÖRÖGKATOLIKUS SZERETETSZOLGÁLAT YOUTUBE CSATORNÁJA:

youtube.com/sztlukacsgorkatszeretetszolg

Okostelefonja fényképezőjével be is olvashatja a QR-kódot.

Januárban ismét indul "Élet a Lélekben" szeminárium Budapesten

Hol?

Budapest XI. kerület, Bartók Béla út 19. - Szent Imre kápolna

Mikor?

2024. január 27-étől június 1-jéig, kéthetente szombaton, 16:00-tól 18:30-ig.

A törzsanyagon felül, más hétvégi napokon, keleti keresztény egyházakhoz is szervezünk fakultatív látogatóprogramokat.

Ki szervezi?

a Dél-budai Görögkatolikus Szervezőlelkétség és a Paraklétosz Közösség

Jelentkezni lehet

a QR-kód beolvasásával megnyíló adatlapon, 2024. január 19-éig.

Vagy e-mailben: parakletosz.kozosseg@gmail.com

Ablak az örökkévalóságra:

a világ első görögkatolikus múzeuma kelet fényét hozza a nyugati keresztény kultúrába

Az egyik legnagyobb nemzetköz katolikus hírportál, a National Catholic Register közép-európai tudósítója készített interjút és riportot Nyíregyházán a Görögkatolikus Múzeumról. A cikk magyar fordítását olvashatják.

A 2023 tavaszán megnyílt Görögkatolikus Múzeum célja, hogy egyedülálló módon megőrizze a keleti katolikusok örökségének kincseit.

A világ minden tájáról érkező zarándokok és a bizánci művészet szerelmesei, akik minden évben nagy számban látogatnak el a híres könnyező Istenszülő-ikon kegyhelyére, a kelet-magyarországi Máriapócsra, mostantól a közelben található új, nyíregyházi Görögkatolikus Múzeumot is megcsodálhatják.

A több mint húszezer négyzetméteres területen elterülő kulturális központ – amely a maga nemében az első a világon – célja, hogy megismertesse a világgal a talán kevésbé ismert, az utóbbi évszázadok alatt fennmaradt művészeti kincseket.

A Rómával teljes egységben élő bizánci rítusú katolikusok száma Magyarországon a hivatalos népszámlálási adatok szerint 165 000. Az ország keleti részén, különösen Nyíregyháza, Miskolc és Debrecen – ahol a metropolitai székhely található – környékén nagy számban jelenlévő közösség története 1646-ig nyúlik vissza, amikor a ruszin ortodox papság egy része összefogott, hogy csatlakozzon a katolikus egyházhoz az akkori Magyar Királyságban.

Miután 2015-ben a magyarországi görögkatolikus egyházat sui iuris (sajátjogú) metropolitai egyházzá emelték, Ferenc pápa a tavaly áprilisi budapesti látogatása során különleges látogatással tisztelte meg a közösséget.

INTERAKTÍV MERÜLÉS A TÖRTÉNELEMBE

A 2018 óta készülő és tavaly tavasszal felavatott múzeum célja, hogy az ikonográfia szempontjából népszerűsítse e termékeny keresztény közösség örökségét, és minél szélesebb körben megismertesse lelkiségének különböző aspektusait. Számos értékes műalkotása sokáig elhanyagolt volt a közép- és kelet-európai egyházak 19. századi latinizálódása és a helyi egyházi hatóságok által megőrzésükre elkülönített források hiánya miatt.

„A kultúra latinizálódásával összefüggésben sokáig maguk a görögkatolikusok is sok történelmi művet túlságosan egzotikusnak tartottak ahhoz, hogy törődjenek megőrzésükkel, és költségvetési részese-dést szánjanak rájuk, elsőbbséget adva az iskolák és más szociális munkák finanszírozásának” – mondta a Registernek Szabó Irén, a Múzeum igazgatója.

A görögkatolikus püspöki hivatal már az 1980-as években elkezdte gyűjteni az értékes tárgyakat, köztük ikonokat, liturgikus eszközöket, textiliákat, evangéliumi könyveket és ötvösmunkákat, amelyeket a Görögkatolikus Egyházi Gyűjteménybe gyűjtöttek össze, és amelyek most az új múzeumba kerültek.

Szabó Irén – aki néprajzkutató és görögkatolikus papné (a bizánci rítus lehetővé teszi a házaspár férfiak felszentelését) – kutatásai során főként a keleti hagyományokat vizsgálta, és az évek során ennek egyik vezető magyarországi szakértőjévé vált. Elmesélte, hogy a múzeum megalakulását megelőző években szinte hetente keresték meg közösségek vagy papok, akik műtárgyakat szerettek volna felbecsültetni, hogy felajánlhassák azokat a magyarországi múzeumoknak. Így adódott a lehetőség, hogy ezeket egy helyen összegyűjtse.

A nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola szomszédságában található négyemeletes épület tematikus egységekre tagolódik, amelyek a fatemplomok történelmi korszakát, az ikonosztáziont (ikonokból készült válaszfal), az Eucharisztia misztériumát és a liturgikus év nagy ünnepeit tartalmazzák.

A tárlatot a kiállítási magyarázatokat kísérő interaktív és hangos terek egészítik ki, amelyek lehetővé teszik a látogatók számára, hogy mélyen elmerüljenek a négyszáz éves egyháztörténelemben. A gyűjtemény legrégebbi tárgya egy Szent Simeon-ikon, amely a 17. század második feléből származik.

Annak érdekében, hogy ez a dicsőséges múlt soha ne szűnjön meg táplálni a jelen hitét, egy restaurátorműhely is helyet kapott az épületben, ahol szakemberek és művészek találkozhatnak és dolgozhatnak régi műtárgyak helyrehozatalán és új ikonok készítésén..

KELETI FÉNY NYUGATON

A A görögkatolikuság a mai Közép- és Kelet-Európa számos országában elterjedt, Romániától Ukrajnán, Szlovákián és Magyarországon keresztül Lengyelországig. A helyi kultúrákkal összhangban fejlődve minden egyes helyi egyház ápolta saját művészeti, kulturális és egyházi sajátosságait.

Szabó Irén szerint Magyarországon elsősorban a 17-18. században gyökerezett meg az úgynevezett „észak-kárpáti” hagyomány (a Kárpátok hegységére utalva) a nyugati hatások és a keleti bizánci identitás megerősítése között.

„Ez egy nagyszerű, szilárd hagyomány, amely a történelmi nehézségek ellenére ma is egyesíti a görögkatolikusokat. Megőrizték rítusukat és hagyományait, hűek maradtak lelki, szellemi és anyagi örökségükhöz” – nyilatkozta Novák Katalin köztársasági elnök a múzeum április 13-i átadóján, számos vallási, politikai és kulturális vezető jelenlétében. Köztük volt Kocsis Fülöp metropolita, Giorgio Demetrio Gallaro érsek, a Keleti Egyházak Dikasztériumának korábbi titkára és több görög- és római katolikus püspök is.

Rámutatva arra, hogy a nagy görögkatolikus tanítók és művészek mindenkinél jobban megértették, hogy Kelet és Nyugat a kereszténység kulturális kreativitásán keresztül közeledik egymáshoz, Novák Katalin azt mondta, hogy a latin *Ex Oriente Lux*, „Keletről a fény” kifejezéssel összhangban a bizánci rítusú katolikusok „a Kelet fényét hozták a nyugati keresztény kultúrába”.

A múzeum fenntartói a keresztény népeket a művészet révén kívánják összehozni, ezért olyan kortárs művészeket is keresnek, akiknek munkáit a hit inspirálta (különösen Romániában, Ukrajnában és Lengyelországban, ahol erős a görögkatolikus jelenlét), hogy kiegészítsék a kiállított gyűjteményeket.

Bár a múzeum – amely a Görögkatolikus Metropólia intézménye – egy egyetemes, nem csak hívőkre korlátozódó közönségnek szól, a szervezők számára egyedülálló lehetőséget jelent arra, hogy a szíveket érzékennyé tegyék az isteni kinyilatkoztatás nagyszerű szépsége és az általa létrehozott gazdag művészeti hagyomány iránt. Az ikonok különleges jelen-

tősége a görögkatolikusok és az ortodoxok számára egyaránt abban rejlik, hogy az ikonokat a szentek közvetlen tükörképének tekintik, nem pedig pusztán ábrázolásoknak, ami kiemeli az evangelizáló jelentőségüket és a művész missziós feladatát.

„Múzeumunk hivatása a világra való nyitottság, ami nem fedheti el azt a tényt, hogy mindezen liturgikus tárgyakat, amelyek a keresztény hit kincsei, évszázadokon át átítatta az előttünk járó nemzedékek imái” – mondta Szabó Irén, kifejezve reményét, hogy ez mindenki felkelti a vágyat a szent misztériumok szemlélésére és az isteni liturgiában való részvételre.

„E művek szemlélésével” – zárta gondolatait – „a hit nagy tanúit láthatjuk, akik a látogató szemében tovább élnek, és ablakot kínálnak nekünk az örökkévalóságra”.

Fotó: Merényi Zita/Magyar Kurír,
P. Tóth Nóra, Zadubenszki Norbert/
Nyíregyházi Egyházmegye

Nyíregyházáról a líbiai pokolba

Szeptember 10-én Afrika ezidáig legnagyobb természeti katasztrófája sújtotta a földrészt: a hatalmas erejű Daniel vihar óriási mennyiségű csapadékot zúdított Líbia északi részére. A hegyekből lefolyó csapadékvíz az év nagy részében száraz hegyi csatornamederben gyűlt össze, ami tölcserként vezette a pusztító víztömeget Derna városa felé. Hajnali két óra körül átszakadt a város fölötti elavult, ötvenéves gát, majd nem sokkal később a második gát is. Az alvó városra szökőár nagyságú, 6-7 méter magas víztömeg zúdult, elmosva mindent, ami útjába került. Emeletes lakóházak, hidak, egy egész városrész tűnt el néhány perc leforgása alatt, tízezernél is több ember halálát okozva. Számos ország indított humanitárius segílyt és keresőcsapatokat a katasztrófa sújtotta területre. A magyar speciális mentők között volt a nyíregyházi Madarász Lajos, a LEGOTT Görögkatolikus Kutató-Mentőcsapat tagja is, aki civilben építési vállalkozó.

Hogy lesz valakiből kutató-mentő?

Már fiatal koromban is érdekelt a bűvárkodás. Amikor lehetőségem volt, letettem a bűvárvizsgát, majd csatlakoztam a Kelet-Magyarországi Speciális Mentő Egyesülethez, ahol különböző tanfolyamokat végeztem el, hogy más szakterületen is segítségére legyek a mentőcsoportnak. Azelőtt úgy éreztem, hogy valami még hiányzik az életemből, aztán amikor beszippantott ez a világ, rájöttem, hogy ez az, ami hiányzott. Ennek már tizenöt éve, nemrég pedig „átpártoltam” a LEGOTT Mentőcsoaphoz.

Hogyan került Líbiába?

Azért, hogy jobban tudjunk külföldön segítséget nyújtani, a LEGOTT Mentőcsoport, a szolnoki Életjel, a miskolci Spider, és a budapesti Főnix Mentőcsoport közösen létehozta a korábban KARISZ (Karitatív Szövetség) néven működő Inter Rescue USAR Teamet. Ha külföldre hívnak bennünket, akkor az Inter Rescue-t hívják, amelynek tagjaiként lehetőleg mindenhol megyünk, ahol szükség van ránk. A Hungary Helps Programért felelős államtitkár, Azbej Tristan kérte fel a magyarországi speciális mentőket, hogy segítsenek a líbiai katasztrófa helyszínén.

A LEGOTT vezetője, Kristóf Imre jelezte, hogy mivel vizes katasztrófa történt, és a tengerben is rengeteg az áldozat, szükség lesz a búvár- és szonárkezelő tudásomra.

Mit vitt magával?

Egy 35 kilós hátizsákot, melyben ruha és a szonár volt, ami egy kis monitort és egy víz alatti egységet jelent. Ilyenkor igyekszünk úgy pakolni, hogy ne mindenki ugyanazt vigye, hanem valaki gyógyszert, valaki gázpalackot, valaki tisztálkodási szert, melyeket meg tudunk osztani egymással. A személyes holmin kívül a három mentőszervezet összesen öt tonnányi felszereléssel indultk útnak.

Meséljen az útról!

Csütörtök este indultunk Ferihegyről a honvédség különgépével, és két óra múlva a törökországi Izmirben szálltunk le – a Hungary Helps így látta biztonságosnak a kiutazásunkat. A harminchét fős magyar delegációból az Inter Rescue öt fővel és három kutyával képviselte magát. Izmirben egy laktanyában szállásoltak el bennünket, ahol finom vacsorát is kaptunk. Másnap délután

érkezett meg a hajónk, amivel megkezdjük utazásunkat Líbia felé. Hadihajó lévén szigorú rend volt mindenütt. A kabinunk egy keskeny, három méter magas folyosó volt, a három méteren három ágy helyezkedett el egymáson. A lámpát nem lehetett leoltani, a hajó imbolygott, úgyhogy nem sokat aludtunk. A görög szigeteket elhagyva internetünk sem volt, úgyhogy az út nagy részét semmittevéssel töltöttük a nyílt vizen. Rettenetesen fárasztó volt. Tudva azt, hogy öt napot munka helyett tétlenkedünk, még nehezebb volt elviselni. Tobrukban kötöttünk ki, ahonnan busszal vittek bennünket Dernába. Út hol volt, hol nem. Sokszor a folyómederben tudtunk csak haladni. Dernában egy iskolaépületben volt a szállásunk, ahol matracot, pokrócot és párnát is kaptunk. Két napig nem volt vezetékes vízünk, a WC tartályát demizsonból töltöttük föl. Természetesen fürdő sem volt, de a budapestiek hoztak magukkal egy mobil tusolót.

Meséljen a munkáról!

Számunkra szokatlan habitusú, fegyveres hatóságok vettek körül mindenhol, de napközben őrizték a szállásunkat, és vizet, ételt is adtak minden nap, egy idő után pedig már az internetet is megosztották velünk, hogy tudjunk kommunikálni

az otthoniakkal. Érkezéskor nyilvánvalóvá vált, hogy nem bűvármunkára lesz szükség, és sajnos az is, hogy nem fogunk túlélőket találni. Alattunk kemény, kavicsos, törmelékes talaj takart mindent, volt, ahol a harmadik emeletig. Tíz nap telt el akkorra a katasztrófa óta. Földrengés után romok közé szorulva még van esély a túlélésre akár egy-két hétig is, de megkeményedett, törmelékes iszap alatt már nincs.

Mi öten mindvégig együtt mozogtunk, és a kutyák miatt nagyobb mozgásterünk is volt, mint másoknak. Kijelöltek nekünk egy szektort, és a következő három napban reggeltől estig ott kutattunk. Mivel a zóna fegyveresek által volt lezárva, csak mi voltunk, és egy-két helybéli, akiket visszaengedtek. Ők mutatták meg azokat a helyeket, ahol lakóházak álltak, ahol érdemes keresni. Éles törmelékek között, trópusi hőségben, 96 százalékos páratartalomban dolgoztunk. Embert próbáló volt. Egy nap után már nem bírtuk magunkon tartani a maszkot. Főleg ennek köszönhető, hogy hat kilót fogytam.

Hogy kell elképzelni a kutyás keresést?

A kutyák speciálisan kiképzett keresők, akik más-más módon jelzik a romok alatt rekedt túlélőt és az elhunytakat. Szaglásuk nagyon kifinomult, képesek a mély vízben, tömör romok, még a beton alatt is megérezni a holttestet. Sajnos Dernában mindenütt hullaszag terjengett, hiszen a sokezer holttest már tíz napja volt a romok alatt. A helyiek többször hívtak bennünket, hogy itt is érzik, ott is érzik, de a kutyáinktól biztosan tudtuk, hogy nincs ott holttest. Addig ástak, míg megtalálták a ház hűtőjét, amiből a romlott hús szaga terjengett. Egy idő után már meg tudtuk különböztetni a két szagot. A keresés úgy néz ki, hogy végigjárunk egy épületet, romhalmazt, utcarészletet, és a kutyán egyből látjuk, ha szagot fogott. Ezután megkeresi azt a pontot, ahol legerősebb a szag, és ott jelez. A helyet megjelöljük, a GPS koordinátát elküldjük a keresési központnak, akik aztán embereket küldenek, akik addig ásnak, amíg meg nem találják az áldozatot. Ez lehet tíz perc, de akár több óra is.

Hány áldozatot találtak?

Kintlétünk alatt nagyon sok alkalommal jeleztek a kutyáink. Sajnos egy jelzés nem azt jelenti, hogy egy áldozat van a romok alatt, mivel a legtöbb helyen egész családok laktak együtt. A helybéli segítők mutatták meg, hogy melyik helyen lakott népes család, több generáció is együtt. A kutya csak annyit jelez, hogy holttestet talált, az elhunytak számát nem. Sajnos olyan is volt, hogy nem találták meg a holttestet, hiába jelzett több kutya is egy helyen. Amikor arrébb lapátoltak több talicskányi romot, amott jelzett a kutya. Ez csak egyet jelentett: a pusztító erejű ár és törmelék valóságilag szétdarálta az áldozatot.

A hazaút is hasonlóan kalandos volt?

Pénteken tudtuk meg, hogy vagy szombaton, vagy vasárnap megyünk haza. Azt még nem, hogy hogyan. A Külügyminisztérium elintézte, hogy Bengáziban leszálljon értünk egy repülő. Szombaton már nem dolgoztunk, a nap táborbontással és csomagolással telt el. Vasárnap jött értünk egy busz, és elindultunk Bengázi felé. A 280 km-es út is kalandos volt, sikerült tíz óra alatt megtennünk, a buszunk ugyanis többször lefulladt. Egyik társunk az autószereléshez is kiválóan ért, amit lehetett, megjavított. Az elfolyt hűtővizet a sajátunkkal pótoltuk, az elszakadt ékszíjat azonban már nem lehetett megjavítani, másik buszt küldtek értünk. Várakozás közben egy önzetlen boltostól egy zsugor vizet kaptunk. Egyre több kíváncsiskodó sereglett körénk, de a biztonságunkra ügyelő katona egy idő után arrébb tessékelte őket. A repülőtérrel aztán két óra alatt Budapestre értünk. Összeszámoltuk: az öt tonnányi felszerelést utunk során tizenhétyszer pakoltuk át...

Szent Ambrus temploma Rómában

Kevesen ismerik Rómában a Sant’Ambrogio della Massima templomot, amely egy régi kolostorépület belső udvarán, az utcáról alig észrevehető módon bújk meg a híres Teknősbé-kás kúttal díszített tér (Piazza Mattei), és az onnan a gettó irányába vezető kis utca (Via di S. Ambrogio) egyik szögletében (1–2. kép).

1. kép

2. kép

A templom eredete homályba vész. Az ősi templom- és monostorjegyzékekben Sancta Maria de Maxima néven szerepel, vagyis eredetileg Szűz Máriának volt szentelve, azonban a 14. századtól kezdve már Szent Ambrust (339–397) is említik a patrónusai között. Mi ennek az oka? Az ősi hagyomány úgy tartja, hogy a nagy nyugati egyházatya családja az ezen a területen egykor álló házban élt. Ambrus is töltött itt némi időt, miután apja halála után visszatért Rómába, s mielőtt újra elindult volna Milánóba, hogy a consuli tisztséget betöltse. Valóban, a mai templom alatt feltárt római épületmaradványok arról tanúskodnak, hogy

egy részüket tudatosan őrizhették meg ekkora mértékben, aminek az lehetett az oka, hogy valamilyen jámbor hagyomány kapcsolódott ehhez a helyhez. Van, aki a templom elnevezésében szereplő Maxima (legnagyobb) utótagot is Szent Ambrus családi körülményeiből magyarázza: a templom mellett már 353-ban alapítottak is egy monostort, méghozzá Ambrus nővére Marcellina (330 k.–400) és fiútestvére, Satirus, a Maxima jelző pedig utalhat Marcellinára, aki elsőszülött volt, és aki a szülők halála után fivérei nevelésében is szerepet vállalt. Emlékét a Szent Ambrus templomban ma egy mellékoltár őrzi, amelynek 19. századi oltárképén két fivérével együtt látható (3. kép). A monostor ebédlőjében őriznek egy oltárkép méretű, fatáblára készült 19. századi festményt is, amely a kép alján futó olasz nyelvű felirat szerint annak a freskó-falképnek a másolata, amely a templom homlokzatát 1862. szeptember 10-i összeomlásáig díszítette (4. kép). A kompozíció valóban a külső homlokzatokon megszokott, hasonló témájú festményeket idézi: a középtengelyben Szűz Mária – mint a templom első védőszentje – ül, ölében a gyermek Jézust tartja, jobbán Szent Satirus, balján Szent Ambrus állnak, míg a trónus előtt Szent Marcellina térdel, akinek arca csak profilból látszik, mellette a monostor épülete is feltűnik. A szenteket az arany dicsfényükben lévő feliratok alapján lehet azonosítani. Érdekes, hogy Szent Ambrus itt nem püspöki ruhában látható, ahogyan várnánk, hanem az apostolokra emlékeztető viseletben jelenik meg, vonásai Szent Péterre emlékeztetnek, ami föl is ébresztheti gyanakvásunkat, hogy a pusztulása után emlékeztetőből megfestett falképen eredetileg talán nem is a két testvér, hanem a római egyház főapostolai, Szent Pál és Péter állhattak az Istenszülő Szűz két oldalán, míg a tényleges alapító, Marcellina valóban előtte térdelt. A régi falkép lehetett akár középkori is – kompozíciója alapján mindenképp –, és ha valóban így volt, akkor könnyen elképzelhető, hogy a kopottsága miatt a 19. században már nehezen azonosították a pontos részleteit. Gyanún-

3. kép

kat erősítheti, hogy a monostorban őrzik még két másik 19. századi, Szent Ambrust ábrázoló festményt is, amelyek minden bizonnyal a nagy püspök máshol található, talán „vera effigies”-nek, vagyis hiteles képmásnak tekintett portréi alapján készültek: ezek mindegyikén püspöki ruházatban láthatjuk Milánó érsekét (5. kép). Szent Satirus esetében akár helytálló is lehetne az „apostoli” öltözk, hiszen ő nem viselt egyházi rendet, Ambrushoz hasonlóan hivatalnokként dolgozott, s amikor testvérét Milánó püspökévé választották, világi tisztségét elhagyva hozzá költözött, hogy egyházmegyéje hivatali ügyinek intézésében legyen a segítségére. Ott is hunyt el 378-ban, vagyonat – kívánsá-

4. kép

ga szerint – a szegények között osztották szét. Marcellinához hasonlóan soha nem házasodott meg, feltehetően ő is tisztasági fogadalmat téve élt Ambrus mellett. A római monostorban róla is őrzik egy 19. századi portrét, amely nyilván egy ősbibb ábrázolás másolata (6. kép).

5. kép

A Szent Ambrus-templom mai formája keveset árul el ősiségéről, mivel jelenlegi alakját az 1606 és 1634 alatt folyó átépítés alatt nyerte el, amikor egy kereszt alakú, középkupolás épületté alakították át. Homlokzata meglehetősen egyszerű, az 1862-es omlás után épülhetett újjá. Belül a bal oldali első mellékoltáron lévő Útmutató Istenszülőt ábrázoló freskó az egyetlen, amelynek kompozíciója középkori (13. század). A freskó egy része azonban nemcsak formájában, hanem anyagában is megőrzött valamit a régi századokból: az Istenszülő arcának, köntösének a felső kétharmada anyagában is eredeteinek tekinthető (7. kép). A templom melletti monostorban 1860-ig bencés apácák éltek, majd a subiacói férfikongregáció vette át az épületet. 1870-ben

6. kép

az egyesült új olasz állam kisajátította az egész épületegyüttest, majd egy részét és a templomot újra visszaadták a bencés atyáknak, akik ma is gondozzák azt.

2023. szeptember 30-án a templom – 1700 éves történetében először – bíborosi címtemplommá vált. Ugyanis a Keleti Egyházak Dikasztériumának élén álló címzetes ravellói érsek, Claudio Gugerotti, Ferenc pápa frissen kinevezett bíborosa azt kérte, hogy ezt a templomot kaphassa meg (8-9. kép). Ennek oka, hogy amíg ő az ezredforduló előtt a Keleti Egyházak Kongregációjának (ma: Dikasztérium) altitkáráként dolgozott, ebben a monostorban lakott mint a Don Nicola Mazza papi kongregáció tagja. Ez a veronai eredetű papi közösség azzal a céllal jött létre, hogy szegény diákok tanulmányait segítse. Rómában, a bencés atyák engedélyével ebben a házban egyetemisták számára fiúkollégiumot működtettek, így Don Claudio a hivatali munka mellett az egyetemi ifjúság nevelésével is aktívan foglalkozott. Egyszer nekem is volt szerencsém egy hónapot ebben a házban tölteni.

Gugerotti bíboros még két évtizedes diplomáciai szolgálata előtt több alkalommal járt Magyarországon, legutóbb Ferenc pápát is elkísérte apostoli útja alkalmából. Ismeri a magyar kultúrát, a magyar görögkatolikusokat, nagyra tartja egyházunk értékeit. Kívánjuk, hogy amikor december 7-én, Szent Ambrus ünnepén birtokba veszi római címtemplomát, a nagy egyházatya példája is legyen számára igazi erőforrás munkája során!

A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE CENTENÁRIUMI ESEMÉNYNAPTÁRA, 2024

Március 24.	A miskolci és a sajópálfalai kerület 100 napos ima „stafétaátadása”
Április 5.	Miskolc: Centenárium Szépséges Pászká
Május 19.	A sajópálfalai kegytemplom búcsúja (pünkösdi búcsú)
Május 25.	Egyházmegyei ministránstalálkozó Sajópálfalán
Május 31 – jún. 1.	Kerékpáros zarándoklat Máriapócsra a Hernádnémeti zarándokkertből
Június 1.	Egyházmegyei hálaadó centenáriumi zarándoklat Máriapócsra
Június 13.	Centenárium Akrofeszt
Június 25–26.	Eparchiai gyűlés, Miskolcon
Június 28.	Hittanos tanévzáró Sajópálfalán
Július	A Sajópálfalai és a Sátoraljaújhelyi kerület 100 napos ima „stafétaátadása”
Július 8–11.	Zsolozsmás tábor Irotán
Július 18–20.	22+ zarándoklat Máriapócsra
Július 22–25.	Centenárium zarándoklat anyaegyházmegyénkbe, Eperjesre
Július 28 – aug. 3.	Ministráns zarándoklat Rómába
Augusztus 6.	Centenárium családi nap Múcsonyban
Augusztus 25.	Ruszin búcsú Sajópálfalán
Október 20.	A sajópálfalai kegykép búcsúja, a centenáriumi év lezárása

SAJÓPÁLFALAI BÚCSÚREND – 2024

Május 19.	A kegytemplom búcsúja (pünkösdi búcsú)
Május 25.	Egyházmegyei ministránstalálkozó Sajópálfalán
Június 28.	Hittanos tanévzáró Sajópálfalán
Augusztus 25.	Ruszin búcsú
Október 20.	A kegykép búcsúja, a centenáriumi év lezárása

„Ki adna nekem szárnyakat, mint a madárnak, hogy repüljek”

CSODÁLATOS DOLOG A SZERELEM. AZ EMBER MEGNYÍLIK A MÁSIK ELŐTT, FELTÁRJA TITKOS – TALÁN MÉG ÖNMAGA ELŐTT IS REJTETT – MÉLYEIT. E VALLOMÁSOKBAN A SZAVAK ÚJ ÉLETRE KELNEK, TÖBBLETTARTALOMMAL JELENNEK MEG, KÉPESEK HORDOZNI AZ EMBER SZEMÉLYÉT.

De bármennyire is igyekszünk kifejezni magunkat, „kihordani” szavainkon lényünket, a szavak elégtelenek a feltáulásra. Bármennyire is kimondom magam, hosszú végeláthatatlan meghitt beszélgetésekbe is sűrítethetem magam, a vallomásokban mindig van valami, amit nem tudok kimondani, s ha kimondom, az nem azonos azzal, ami bent van, a titok beljebb húzódik. „Bent” mindig több van, mint amit ki tudok mondani. Csak Isten tudja magát adekvát módon kimondani, egyedül az Isten Igéje, az Isten kimondott szava az, ami hordozza Isten teljes lényegét. „Benne lakik az Istenség teljessége” – mondja Szent Pál Krisztusról. Ember nem képes teljesen, adekvát módon kimondani önmagát, a szerelemben sem. „Nem érez az, ki érez szavakkal mondhatót” – írja Vörösmarty Mihály.

Vagyis nem érez az, aki csupán szavakkal kimondhatót érez. Hogy küszködik Radnóti Miklós a vallomással, pedig neki igazán volt szóincse, tehetsége:

*„Mióta készülök, hogy elmondjam neked
szerelmem rejtett csillagrendszerét:
egy képben csak talán, s csupán a lényegét.
De nyüzsgő s áradó vagy bennem, mint a lét...
Hasonlat mit sem ér. Felötlik, s eldobom.”*

Ezt a küzdelmet fejezik ki a fiatalok az énekükben: „Hogyan mondjam el neked, amit nem lehet, mert szó az nincs, csak képzelet...”

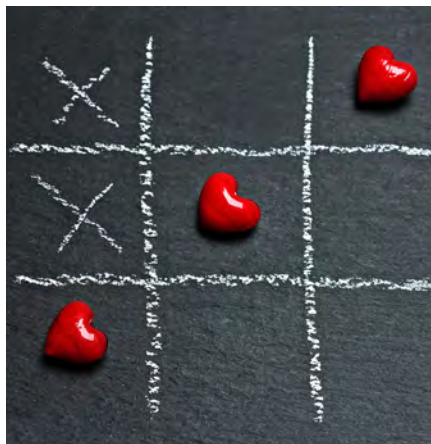

Aztán jön a tett, az élet, amelyen keresztül próbáljuk átadni önmagunkat a másiknak, s közeledünk. S érezzük, hogy minél közelebb kerülök a másikhoz, annál jobban érzem a távolságot, hogy mennyire más a másik, mennyi lehetősége van még a közeledésre. S ha egy-egy kegyelmi pillanatban az ember úgy érzi, hogy valamelyest sikerült eggyé válni, azonosulni a másikkal, a következő pillanatban az ember „viszszahull” önmagába, vagy akaratlanul visszalopja önmagát, s csak újabb áldozatok, erőfeszítések árán tud újból ajándékká válni a másik ember számára.

De ami lehetetlen az embernél, az lehetséges Istennél. Az Atya teljesen átadja magát, egész lényegét a Fiúnak, a Fiú teljesen befogadja az Atyát, az isteni lényegét, ezért az egy és ugyanazon isteni lényeg birtokolja az Atya, Fiú és Szentlélek. Az ember nem tudja átadni magát maradéktalanul, még a szerelemben sem, és kimondani önmagát teljesen szavain keresztül. Érezzük tehát végességünket, mind szavainkban, mind tetteinkben, hogy mennyire lehatárolt ezeken keresztül közeledni egymáshoz. Minden közeledés, eggyé válási kísérlet újabb közeledés, eggyé válás csíráját hordja magában. Vágyaink túlmutatnak a lehetőségeinken az örökkévalóságot, a végtelent, a teljességet és a tökéletességet kívánja.

Mély érzést fejez ki a költő: *„Te vagy a tudóm, a levegőm, nélküled megfulladok. A csendem is te vagy, nélküled ízekre tép a zaj. S a zürzavar is te vagy, minden percemben, porcikámban. Én már sehol se vagyok, én már Te vagyok.”* Mély vágy ez, de csak vágy. (Az Istennél valóság, az Atya egy a Fiúval a Szentlélekben.)

Érezzük a vallomásainkban szavaink végességét, életünkben pedig tetteink korlátozottságát, hogy vágyaink túlmutatnak lehetőségeinken, ugyanakkor a lehetőségeket sohasem merítjük ki. De ha valaki tud valamiről, ami a korlátan túl van, az megsejt valamit a háttérben lét létezéséből, és az Ő segítségét kéri. Emberfeletti vágyainkhoz emberfeletti erők kellene, önmagunkon túlmutató törekvéseinkhez felülről jövő erő szükséges. Ezért minden igazi szerelemben nagyon sok ima száll fel az Egek Urához. Mert a szerelem értékesebb annál, hogy a jóságos Istennek, a legnagyobb szeretetnek ne legyen ajánlva. Pont amiatt, mert az igazi szerelmes szerel-

mét örökké tartónak, végtelennek kívánja, és ő saját erejéből nem tudja olyanná tenni, az örökkévaló Isten elé viszi, mert ő megtudja ezt tenni. *„Ki adna nekem szárnyakat, mint a madárnak, hogy repüljek?”* A madárnak ahhoz, hogy felrepüljön, az egész égboltra szüksége van. Az ember pedig bármekkora is tud dobni, az mindig leesik. Isten áldja, védje őrizze minden ember tiszta végtelenséget vágyó drága szép szerelmét.

Hív a tenger

MINT JÓ KENYÉR, MÁR A NAP IS LASSABBAN KÉL. ŐSZ VAN.

ISKOLAIDŐ.

VONATHANG SUHAN ÁT A KERTÜNK ALATT.

Kibotorkálok a mosdóba. A csapból áramló sugárból merítve arcom is lassan mosom. A csobogás és a víz érintése egy tengert láttat meg bennem. Egy belső, valóságos tengert. Emlékek jó illatát hullámozza. Hunyorgó szemekkel felegyenesedek a reggeli félhomályban. Közben még nedves arccal tekintek bele a párás tükörbe. Egy pillanatig nem tudom eldönteni: verejtek vagy mosdóvíz borít be?

A korai napsugarak a zárt ablakon át lépnek be, és szinte áthömpölyögnek falainkon is. Egyszerre vad vizek bösz özönét látom, és a neonlámpákon is túli új fények felé fordulok. A Napba nézek. Tüköröződik rajtam az idő rozsdás vasfogának nyoma. Úgy tűnik az örök ragyogás bennem ezen az éjjelen megint kopott pár száz évet. Vajon míg aludtam hány élet, s hány álom lett oda?

Gyermekeink kacarásznak, táncolnak, esernyővel kardoznak. A nagyobbik még édesanyjával a földrajzleckéjét ismételteti. Készülődnek, készülődünk. Valószínűleg megint rendesen kapkodnunk kell majd, hogy elérjük a nem is túl távoli csatlakozást. Minden reggel olyan, mint egy exodus. Ilyenkor elhagyva a házat, sietve, feszült figyelemmel szoktuk megtenni első lépéseinket. Egyszerre bízva, remélve és kérdve: mi végre? Nem baj, ha a nyugalmat ilyenkor mint az utcai viselet alatti hálóruhát magamon felejttem.

Tenger. Tenger. Tenger. Mennyi embernek, népeknek, nemzetnek van benne része!

Időnként ez a hullámozó talajú ország, a vizek sivataga, ez az oszthatatlan egy is gazdát cserél. Partjait átnevezik, határait adják-veszik. Egyesek nagyokat veszednek rajta. Aztán a vérre menő, égért

és földért dúló háborúktól pedig újra meg újra vörössé válik. Vörössé a Nap, és vörössé az ember. Ha majd új nap kél, akkor új tenger is kell.

Milyen kevés, akár egy vedernyi víz is elég ahhoz, hogy tengert lássak, és milyen sok, milyen hosszú ideje özönlő medernyi hazugság kell ahhoz, hogy ne lássam meg: „Csak a másikkban moshatom meg arcomat.” Hogy csak a másikkban olthatom el szomjamat.

Azt hiszem, ha van is tengere a hazugságoknak, akkor az nem lehet olyan, mint a tenger. Talán nem szerencsés, hogy hozzáköttük szavunkkal a hazugságot egy olyan titok képéhez, mint a tenger. Így ahhoz is, amit a tengeren át mint harmadnapra teremtetten keresztül sugall és áraszt felénk a Teremtő.

A hazugságok tengere biztos, hogy nem úgy hullámozik, mint vizeknek e csodás mélysége. Nincsenek fodrai, sem tajtékja. Nincs ölelő, csöndes öble, nem ringatja lapos kehelyként végtelen színekben pezsgő korallmedence. Nem otthona az életnek, nem köti meg a jót, s nem veti ki magából a rosszat.

A hazugság talán inkább egy massa, ragasztószerű képződmény minden korlátlan és hatalmasnak látszó kiterjedése ellenére. Tengerre hasonlító, de me-

rőben más minőségű, csalóka nyugalma valóság az. Inkább mocsár, táptalan láp, mely gölemszerű mozgásával a mozdulatlanságba húz.

Mintha a mosdókagyló előtt állva, ennek a tengernek látszó valóságnak a partján állnék most, sokadmagammal. Az utunkat állja, és nekünk tovább kellene haladnunk. Együtt.

Vajon milyen erő, milyen irányú szél lenne képes egy éjjelen szétválasztani a hazugságok tengerét előttünk? Még inkább bennünk.

Kivonulok a nappaliba, és látom, a gyerekek majdnem útra készek már. Még kenyereket szelek, uzsonnát készítek nekik. Az egyiknek ilyet, a másiknak olyat. Csomagolás után aztán a sietségben összekeverem azokat, mert utána már nem látszik, melyikbe mit is tettem. Ilyenkor arra gondolok, hogy valami apró jellel kellene ellátnom a kis ételcsomagot, hogy meg tudjam különböztetni őket. Vagy csak jobban kellene figyelnem a már meglévő jelekre.

A vasúttal átvágunk a reggeli csúcson, és végül is beérkezünk. Nem késtünk el. Az iskola lépcsőjén állva, búcsúzásakor a gyermekek mosolygó arcának visszfényében is megmártózom még. Istenem, micsoda energia meríthető ezeken a vízlépcsőkön...

Aztán a hazafelé tartó úton egyszerre elszoruló torokkal látom meg a telefon képernyőjén hullámzó képeket. Nézem, ahogy ezen a szent földünkön valahol a háborúba haladó katonáknak a nép ételt s italt dob. Mint virágot, és így illatozó áldozatot a bevonuló honvédeknek. Van, hogy a robogó gépszörnyek sötét, szűk kamrájába vagy rideg fedélzetére esik, van, hogy az azokon ülők kezébe, van, hogy a lánctalpak alá, van, hogy az útszéltre.

Kóla kartonszámra, ásványvíz, virsli, sokféle ízletes eledel. Rögtönzött svédasztal, acél tankok árnyékában. És kenyér...

Elgondolkodom, hogy a szívükben mit visznek magukkal ezek a katonák? Jó illatú-e áldozatuk?

Közmondásunk, a Biblia és azon belül az Újszövetség – még pontosabban a megfeszített Názáreti Jézus – egyik alaptanítását, az ellenség szeretetét így rögzítette, mondhatni magyarosította: „Ha megdobnak kövel, dobd vissza kenyérral.”

Át kell jutnom, ha nedves lábbal is a hazugság tengernyi valóságán. Azon felülkerekedve annak sikamlós felszínén járva sokakkal együtt kell meglátnom az igazságot. Az igazságot, hogy a kenyér erősebb, mint a kő, táplálóbb, mint a vas, élesebb, mint a kard. Hogy néhány cseppnyi tiszt-

ta víz megállítja az legtávolabbi özönt is. Hogy az ima, az élet kultúráját építő, békére hívó szó legyőzhetetlen fegyverhez juttathat el.

Talán ha mind csak egy kis kenyeret és iható vizet vinnénk magunkkal a benső tengerünkön való átkelésünk idején, harci erszény, löporos tarisznya, vasszekér, vaskard helyett, akkor legyőznénk az igazi ellenségünket. Akkor talán az elesett gyermekünket, legszebb álmainkat temető, földmarkoló karunk és kezünk lassan felemelkedne, hogy kitárt erővel állítsa meg, hogy üldözöttekből üldözőkké legyünk. Akkor talán átélhetnénk, hogy „ha gyenge vagyok, akkor vagyok erős”. Hogy ha nagyot álmodva teszek egy kicsit is, akkor vagyok a hős.

Mikor ezeket a sorokat írom már újabb napra ébredtünk. Nincs iskola. Közeledik a szünet. Egyszer csak az elsőszülött kislányom libben be a dolgozószobámba és azt kérdezi: Apa nem látta az egyik könyvem? – Az a címe, hogy „Hív a tenger”...

Megbillen lelkem ladikja. Felállok az asztal partjai mellől. Abbahagyom a félkész írást.

Gyere kislányom, – mondom neki. Menjünk, keressük meg. Hallgassuk, hogyan hív. Közel lehet, biztos megtaláljuk.

Mária út – idén is

MI TESZ EGY BICIKLITÚRÁT SPORTZARÁNDOKLATTÁ? AZ, HOGY A BICIKLITÚRÁRA (IS) JELLEMZŐ TESTI TERHELÉS MELLETT VAN EGY GAZDAG LELKI TARTALMA: NAPINDÍTÓ SZENT LITURGIA, ÚT KÖZBEN RÓZSAFÜZÉR-IMÁDSÁG, ELMÉLKEDÉS, TÖRTÉNETEK A SZENTEK ÉLETÉRŐL. EZT TAPASZTALTAM MEG A KIS CSAPATOMMAL AZ IDEI ÉV NYARÁN IS, ISMÉT EGY ÚJ ÚTVONALON.

Az Európai Máriás Háló 2002-ben jött létre, a (részben vagy egészben) katolikus országok legnagyobb Mária-kegyhelyeit fűzi össze. Néhány éve azt tűztem ki célul, hogy azokat a helyszíneket, amelyek kerékpárral nincsenek elérhetetlen távolságban, évek alatt végiglátogattuk. A nyugat-keleti Mária-út egyébként is Mariazelltől (Ausztria) Csíksomlyóig (Erdély) vezet, Máriapócson és Mátraverebély-Szentkúton át (így Magyarország egyedülként két kegyhelyet adott); az észak-déli Mária-út pedig Częstochowától (Lengyelország) Međugorjéig (Bosznia-Hercegovina) tart. Tavaly már Vilniusig (Litvánia) is eltekertünk; az ott található Hajnal-kapu Mária-kegyképe az észak-déli Mária-út meghosszabbítása.

Idén új úticélt kellett találni. Ezért esett a választásom az Európai Máriás Háló tőlünk délebbi, de nem túl messze lévő állomásaira: Máriabeszterce (Horvátország) és Brezjére (Szlovénia). Csapatársaim voltak az utunk során: Koncz Ákos (Szeged), Hegedűs Katalin (Fényeslitke), Lehel Gábor és Dr. Földesy Éva házaspár (Budapest), Csókáné Kiss Ágnes (Kistarcsa) és Kovács Éva (Sopron). A kísérő autónkat Székely Gyöngyi (Martonvásár) vezette.

Ehhez az első éjszakát (július 6.) Pécsen töltöttük, ahol Zajác Gábor paptestvérem igen nagy szeretettel fogadott minket. Épp ezen az estén kezdődött a Zsolnay Fényfesztivál, így a város ikonikus épületein és utcáin mindenféle érdekes fényfestéssel találkozhattunk.

Utunk védőszentjéül Szent László királyt választottam, ha már Horvátország volt az egyik úti cél. Erényes életéről, lovagkirályi erényeiről mindig példát vehetünk, de elsősorban azért lett kísérő védőszentünk, mert ő vette birtokba Horvátországot, miután a horvát király gyermektelenül halt meg, és az özvegy királyné, Ilona (Szent László nővére) az anarchiát elkerülendő kérte őt erre. A harmonikus együttélés a Szent Korona alatt perszonálunióban – tudjuk – 1918-ig tartott. A szünetekben és esténként tehát jó adalékot és elmélkedési anyagot adott egy-két epizód Szent László királyunk életéből.

Zarándokutunkat egy pécsi Szent Liturgia után a máriagyúdi kegytemplomból indítottuk, ahol 2020-ban, az észak-déli Mária-út második harmada során már jártunk. Máriagyúd ugyan nem tagja az Európai Máriás Hálónak, de – jelentős kegyhely és zarándokhely lévén – igencsak alkalmas helyszín volt az indulásra. Pécsről idáig tehát még autóval utaztunk el. Az első napon 80 kilométer várt ránk, teljesen sík területen. Somogyi Antal barátom – aki 2020-ban kísérőnk volt autóval – az általa igazgatott sellyei középiskolában intézett nekünk ebédet. Örömteli élmény volt őt is viszontlátni. Egész nap a legjobb időjárásban volt részünk: felhős ég csapadék nélkül, és 22-24 fok. Nem is kívánhattunk volna jobbat. Drávamásítól Barcsig a Dráva folyó partján kiépített kerékpárúton vezetett az utunk. Máskor ezen esélyes hódokat, őzeket, vaddisznókat látni, de nekünk nem volt ilyen szerencsénk. Este azért a barcsi gyógyfürdőt meglátogattuk – jól esett egy kicsit ázni a gyógyvízben, majd az esti ima után nyugovóra térni.

A második napunk reggelén Barcson indult a nap a reggeli Szent Liturgiával, és Sass Rudolf plébános atya vendégszeretettel is megérezhettük: reggelivel bocsátott minket utunkra. Berzence után átléptük a horvát határt, ami 1868-tól, a horvát-magyar kiegyezéstől némi határmódosítás után belső határ is volt Magyarország és Horvát-Szlavónország között, avagy Somogy és Belovár-Kőrös vármegyék határán. Azért lehetett ez a határ, mert egykor itt folyt a Dráva. Góla és Gotalovo horvát falvak után kerekedtünk át a Dráva-hídon. Kaproncáig sima utunk volt, a várost elérve azonban defektet kapott a biciklim. Szerencsére a városban volt lehetőség megjavítani. Kőrösön csak egy komolyabb emelkedővel kellett megküzdenünk, ami után kellemes volt egy nagyot gurulni. Ez 109 kilométert jelentett aznapra. A tisztálkodás és zuhanyzás után még kellemes esti programot jelentett a városnézés – úgyszemint jártunk még ott korábban.

Másnap – vasárnap lévén – a püspöki székesegyházba mentünk el a Szent Liturgiára. Szerettünk volna Milán Stipić püspökkel is találkozni, de ő ekkor Szlovéniában volt. Ma is kevesen tudnak a horvát görögkatolikusokról, hiszen a teljes horvát nemzet szinte egyöntetűen római katolikus. De azért léteznek, még ha nem is túl nagy számban, s a Kőrösi Egyházmegye Horvátország és Bosznia-Hercegovina egész területére kiterjed.

A harmadik napunkon állt előttünk a legkisebb táv: mindössze 44 kilométer Máriabeszterceig, amit a Szent Liturgia után könnyedén le is nyomtunk. Igaz, három óra körül érkeztünk, így már már igencsak éhesek voltunk. A délutáni ebéd után a kegytemplomot és a kegyszobrot tekintettük meg.

Máriabeszterce kegyszobra egy 15. századi népi alkotás, amelyet 1544-ben menekítettek ide egy törökök ellen vívott vesztes csata után, majd elásták, de 1588-ban újra előkerült. 1650-ben a templom oldalfalában rejtették el, ahonnan 1684-ben ismét csodás módon előbukkant. A kegyhely ezután óriási iramban fejlődött: zarándokok érkeztek, a bazilikát is több ízben bővítették, barokk stílusban átépítették, új főoltárt adtak hozzá. 1880-ban egy tűzvész ismét sértetlenül vészelt át a kegyszobor. 1884-ben a települést a vasút is elérte, ami további fejlődésre adott lehetőséget. 1923-ban XI. Piusz pápa a kegytemplomot *basilica*

minor rangra emelte. 1935-ben a zágrábi püspök a kegyzobrot megkoronázta. A Tito-féle kommunizmusban a zárándoklatokat korlátozták, de a horvát hitéletnek nem sikerült gátat szabni. Nagy esemény volt a helyiek számára II. János Pál pápa látogatása 1998-ban.

A szállás elfoglalása és a tisztálkodás után pedig mi lehetett volna más esti program, mint városnézés a közeli Zágrábban. Egészen idáig minden szerencsésen sikerült, azonban a hazaúton az autónk akkumulátora és generátora megadta magát; az előbbi teljesen elromlott, az utóbbit javítani kellett. A hajnali órákban el is vitték az autót Zágráb mellé, így viszont nem tudunk továbbmenni.

A szállásadónk jó volt hozzánk, még egy éjszakát ott tölthetünk. Kedden kaptuk csak vissza az autónkat: akkumulátorcsere, generátorjavítás, ez egy kisebb vagyon volt... Az ötödik napon végre teljesítettük a negyedik napra kitűzött távot, Máriabesztercétől – Szlovéniába átlépve – Trebnjéig, 115 kilométer dimbes-dombos terepen. Trebnjétől Breznjéig pedig autóval fejeztük be utunkat. Ez lett volna az ötödik nap távja.

Brezje a szlovének lelki központja a megkoronázott Mária-kegyképpel, amelynek szintén komoly története van. A kegyképet 1814-ben festette Leopold Layer. 1863-ban már csodás gyógyulás is történt általa, majd 1907-ben Dr. Anton Bonaventura Jeglič püspök megkoronázta a képet. II. János Pál pápa 1988-ban a kegytemplomnak a *basilica minor* címet adományozta, majd 1996-ban ellátogatott oda. A kegykép előtt a paraklizs ájtatosságot imádkoztuk el. Zárándokutunk kerékpáros szakasza ezzel a helyszínnel zárult.

A következő reggelen a kegytemplomban bemutatott Szent Liturgia után autóval keltünk útra, hogy elérjük a talpalatnyi szlovén tengerpartot. Koperben nem kevés magyar turistával találkoztunk, és nagy meglepetésünkre pécsiek hallgatták meg, amikor délben a püspöki székesegyházban magyarul énekeltük el az *Úr anyala* imádságot. Innen Izolába autóval átgurulva a délután fürdéssel, úszással telt.

Az utolsó napon már csak a hazaút volt hátra, de Ljubljanát azért nem hagyhattuk ki: a belvárosban megnéztük a püspöki székesegyházat, egy gyönyörű római katolikus plébániatemplomot és a szerbek ortodox templomát. Utóbbiban Szűz Mária magasztaló énekét énekeltük el, majd a Valóban méltó kezdetű énekünket, amit a jelenlévő szerbek örömmel hallgattak meg. Ha már máriás zárándokúton vettünk részt, akkor ezt éreztük odaillőnek.

Hálásak vagyunk mindnyájan a jó Istennek, a drága Szűzanyánknak, és nem utolsó sorban Szent László királynak, hogy épségben elértük a célállomásokat, még ha idén egy komolyabb gond is akadt az autóval. De személyi sérülés nem történt, és ez a lényeg.

S a folytatás? Messze van még. De hátha megengedi még a jó Isten, hogy az Európai Máriás Háló további kegyhelyeit is felkeressük előbb vagy utóbb...

SZILVÁSY ZALÁN

Gróf Esterházy János hazaszeretete

Az Istenünk, Hazánk és Családunk iránti hármas szeretetáram és ezek harmonikus együtt-hullámzása az emberi mivoltunk kibontakozásának és fenntartásának alapját adja. Társadalmainkban a ma sokat hangoztatott fenntartható fejlődés – és az annál mérhetetlenül fontosabb „fenntartható békesség” – valójában csak úgy lehetséges, ha ezek a lelki erők, ezek a szeretetválaszok a szívek mélységeiben egészségesen támogatva és építve vannak. A sorrendiségük mellett az is lényeges, hogy egyik a másik nélkül nem állhat fent, nem lehet teljes.

A hogy legnagyobbjaink, úgy Esterházy János személyes istenkapcsolatát, az időn és számos szenvedésen túl már „szavakba nem önthető sóhajú” (Róm 8,26) vágyát is az őseitől kapott áldozatos hazaszeretet talaja táplálta. Ő az a sudár jegenyenyár, amely csodálatos módon két tölgyből, a szülők révén magyar és lengyel gyökérből sarjadva, nemzetünk útja mentén az égre mutatva áll. Apai örökségét – a „légy mindig jó magyar, fiam...” intelmét – sokszorozva megtartotta, és édesanyjának a keresztény hitben hűséges megmaradását és itt maradását is valóra váltotta. Benne megláthatjuk, hogy bár tájainkon már egyre ritkulnak, de nemes alakjakkal a „jegenyefák mégis az égig nőnek”.

Amint az Isten iránti szeretetre, úgy a helyes hazaszeretetre is igaz annak az „előbb való szeretetnek” a benső törvénye, amelynek titkáról János apostol levelében olvashatunk: „Azért szerettük (az Istent), mert ő **előbb** szeretett minket.”

Ha „tükör által és homályosan is” (1Kor 13,12), de ezen szeretet-
titok és kölcsönösség megrendítő kirajzolódása látható barátunk és társunk, Isten Szolgája Esterházy János életútjában is. János „Azért szerette a hazát, mert a Haza előbb szerette őt.”

Amint kérdés lehet a világban, egy adott társadalomban az Isten önmagáról kinyilatkoztatott történelmi és történelmen túli valósága, úgy kérdés lehet a haza valósága is. Valóság számomra a haza? Ha igen, milyen közvetlen és közvetett formákban testesül meg ez ma számomra? Ma egy olyan korszakban élünk, amikor a haza valóságát súlyos halotti leplek fedik, több rétegben. Arcának körvonalai még kiolvashatóak, köztünk léte igaz, de lüktető intenzitása, életadó jelenléte már alig tapasztalható. A helyes hazaszeretet magyar örökségünk, és minden nemzet egyik alapköve. Átvettem ezt az örökséget? Be tudtam fogadni?

Esterházy János korában az öröklött haza eszméje és az egészséges *hazatudat* még kitapintható, érzékelhető része volt a magyar öntudatnak. Akkor még az egyszerű, sokszor tanulatlan, de a mindennapi kenyeréért becsülettel megdolgozó, valóban

bölcs napszámos ember is felismerhetően hordozta és artikulálta a haza égbe nyúló földi valóságát. Biztos, hogy a földdel való szoros, közvetlen kapcsolata miatt is. Az anyaföld, amely szintén mint szülő táplál, akkor sokak mindennapi kemény valósága volt. És tudhatjuk, hogy azért is, mert egykor többek voltak a nemcsak származásukból eredően nemes, a lehetőségeik miatt tanultabb lelkek, akik a megszentelt magyar történelem ismeretében, a haza minden tagja iránti hálás odaadásban, és a kisebbségekre is fordított figyelemben a példájuk által egysége-síteni tudták a nemzet nagyobbik részének közösségét. Ez volt a magyar nemesség megtartó, építő szerepe, kezdve az Árpád-háztól. Ez kell legyen ma is egy előjogokkal és államszervező hatalommal felruházott politikus útja. **Nemesíteni.** Nemesebbé tenni egy nemzetet itt, keresztény földön, különösen is a kinyilatkoztatás titka által.

Az Esterházyak vezekényi áldozatakapcsán ezt olvashatjuk:

„E familiák generációi fontos szerepet vállaltak a törökellenes harcokban: tagjaik tisztségeiktől függően nemegyszer személyesen álltak a rájuk bízott királyi haderő, várkatonaság vagy saját magánföldesúri csapataik élére. Katonai akcióik révén nem pusztán a birtokaikon élők és vagyonuk megóvására törekedtek, hanem cselekvő módon vették ki részüket a védelmi rendszer fenntartásából, a végvidéken élő népszerűség és a haza védelméből.”

A végvidéken, azaz a periférián. Gondolatainkat most ebbe az irányba nem visszük tovább, mert az messze vezetne, de egyvalamit itt meg kell jegyezni: Esterházy János Trianon utáni áldozata a természete és jelentősége szerint ugyanolyan, mint Szigetvárnál Zrínyi Miklós és a vár megmaradt védőinek pillanatnyi kitörése Mohács után negyven évvel. Ugyanazon a szellemi vérvonalon lüktető hazaszeretet táplálta János tettét, mint a magyar történelem vezetésre rendelt nagy nemzeti honvédőit. Jánosnál ez a valóság nem egy napokig, hetekig tartó csatában, vagy egy rövid idejű hősiességbe sűrítve jelenik meg, hanem 12 évre kifeszítve. Továbbá egy olyan tiszta Istenszeretet bontakozik ki benne, amely Krisztusi magaslatokra emeli fel őt. A szellemi végvidékekre. A krisztusi ellenségszeretet sokszor még a Krisztust ismerőknek is ismeretlen, periférikus tájaira. Ritka kincseket rejtő vidék ez – különösen Trianon után –, ahonnan kellő áldozattal „kibányászhatóak” a szellemi Haza alapjainak szilárdságát biztosító nemes lelki elemek.

Esterházy János az ellenséggel való többdimenziós küzdelmében felismeri, hogy az igazi ellenség nem a másik embert, nem a másik nemzetet jelenti. Bennünk van az, tehát belülről támad, és a történelemben időről időre egymás ellen fordítja a testvériségre teremtett emberiség egyes részeit. Így jut el oda, hogy hazaszeretete a hegyi beszéd egyik titkában, az ellenségei, pontosabban az ellenségesek iránti szeretetben jut a csúcusra. Ahogy Krisztus,

úgy János is legyőzve győz. Látszólag értelmetlen halállal, még a sírhelytől is megfosztva, mégis kirobbanó emlékének fénye, már a földi pályája vége felé, a pislákoló gyertyalánggá nemesült életében is, az öröklét isteni tartományába hatol.

Ő is mint újkori Zrínyi, keresi és végül az életével fel is mutatja az elérhető és választható, az „ellenségeskedést megszüntető” gyógyírt a bajainkra. Krisztust az Ő áldozatot hozó halálában is követve, ma átnyújtja nekünk „a közöny áfiuma elleni orvosságot.”

János bátyánk mint egy az Esterházyak közül, minden ember öntudatlanul is közös valósága, a teremtő Isten igazsága erejében szólt, és bátran küzdött a közös haza nemzeteket egyesítő valóságának fennmaradásáért.

Ha kellő bátorsággal és nyitott szívvel beletekintek bizonyos fennmaradt írásokba, töredékekbe és – Esterházy János unokaöccse, Mycielsi Péter egykori példáját is követve – János nővére, Mariska naplójába, akkor hol találom Esterházy János életében erre az „előbbszeretetre” adott viszonzszeretet nyomait és jeleit?

Sőt, még mielőtt ezeket a sokszor csak csendes, szinte kézmozdulatnyi, de mégis sugárzó válasz-jeleket keresem a háborús idő sodrásában, a „szalonnaszagú vállalatokszobák reflektorfényű ólmelegében”, a koncentrációs táborok és börtönök égető hidegében, a kórtermek fullasztó levegőjében, felteszem a kérdést: hol találom mindezek előtt magának az előbbszeretetnek a nyomait? Magyar hazánk, őseink, most Esterházy Jánoson keresztül felénk is áradó szeretetének a valóságát?

Minden bizonnyal első királyunk, István király életéig kell visszamennem. Életéig és haláláig. Az ő halála előtti közvetlen pillanatokig. Nemzetünk és hazánk Isten Anyjának való felajánlásáig. István király békevágyáig, az ő „előbbszeretetéig”. Ezért kell bátorságot vennem, és így beletekintennem egy másik Mária, egy másik együtt szenvedő asszony naplójába is. Szűz Mária, a Megváltó Anyjának szívbeli „naplójába”. Általa jutok el Krisztusig, Esterházy János hazaszeretetének és minden igaz hazaszeretetének a forrásáig. Innen kell kiindulnom, és haladnom a hazasze-

retet hajszályökérzetében évszázadról évszázadra, egy a hazát vére árán is védő és gazdagító nemesi család sarjának életén át, egészen a máig. A saját hazaszeretetemig.

Nehézséget jelent erről a szeretetről, erről a megmaradt valóságról beszélni napjainkban. Személyes okokból is nehéz, hisz itt most rám is mint egyre a sok közül, igaz a Szent Ágostoni szállóige: „*Benedd kell égnie annak, amit lánggra akarsz lobbantani másokban.*” De nehéz az anyagi-szellemi környezet, a kultúra és a hozzá való viszonyunk megváltozásának a szívekben rejlő okai miatt is. Miközben élet-halál kérdés, hogy sikerül-e felszítani a hazaszeretetet tiszta tüzet is a lelkekben. Nehéz, mert a korszellem minden lopott és kicsalt hatalmával ellenáll az igaz hazaszeretetnek, a nemzeti jellegnek, a röghöz kötöttség békéjének, valódi őseink nyom-

és irányvonalában való minden megmaradási törekvésnek.

Egykor találóan és örök érvényűen fogalmazott részben erről a benső tusakodásról a nagy gondolkodó, Pascal. Ő így ír a lélek és a helyesen értelmezett „test” ellettétéről és küzdelméről: „*Minden emberi gond abból ered, hogy nem akarunk ott maradni, ahol megszülettünk.*” Vagy más fordításban ugyanez: „*Minden nyomorúságunk annak tudható be, hogy képtelenek vagyunk csendben, egymagunkban megmaradni egy szobában.*”

Esterházy János képes volt, és képes lett erre a maradásra. Ezért lett az ő maradása és kitartása a mi megmaradásunk. A magyarság és a magyarságon keresztül a közép-európai népek, különösen a szomszédságban is testvéreink megmaradásának záloga Krisztusban. Ő képessé

vált erre a látszólag egymagában való létre is. Képesé vált rá a börtönök fokozódó magányában. Mert ott már sosem volt egészen egyedül. Mert a többi rabra való – a kommunista rezsim szerint – „nem jó” hatása miatt elkülönítve, magánzárkába csukva is egyre teljesebben vele volt Isten, vele a hazája, szűkebb s tágabb családja. Vele volt a kitartó imádság, a nagy „köz-munka”, a mindennapi liturgia valóban kapcsolatteremtő erejében. Esterházy Jánosban egyre inkább égett az az évezredes tűz, amelyet lánggra akart lobbantani másokban.

A szeretetben előbb való részesedése által az ember képesé lehet arra, hogy a szeretteiért tudatosan – nem ösztönösen! – a számára szenvedést okozó, szűkebb utat válassza, a kényelmesebb helyett. Választási szabadságunknak egyedülálló magassága és mélysége van, ugyanakkor a szeretet törvénye alatt áll. Ez a keresztény ember választási törvénye.

Minden tiszta szeretet forrása az a misztérium, ami valójában az „előbbszerettség”. Ez az a szeretet, amely Istentől van, és aki maga az Isten. A mi édes Istenünk. Ez az „előbbszerettség” az oka a teremtettségnek, egyáltalán a létezésnek. A létezők közül kiemelkedik az ember, mint az ő lelkéből részesült lény, mint Isten képmása és mint ilyen a legnemesebb és legteljesebb szeretetválaszra képes és arra rendelt te-

remtmény. Létének titka és célja a szeretetre való válaszadás képessége és annak fejlesztése. Bizonyos válaszaink minősége és iránya meghatározza egész földi és örök életünk perspektíváját.

Válaszunk egyben a választásunk is. A választásom részesít. Részesít a választott valóság természetében és annak Istennel való kapcsolatától függően az Istenben is.

Vannak öröklött, hozott valóságok, amelyek az ember számára nem lehetnek választás kérdései. Ilyen valóság a szülőföld. Jó, ha ez egybeesik a hazával. Erre az eleve elrendeltségre elgondolkodtatóan rímel az a tény, hogy a legtöbbszörben még ma is ott a kiolthatatlan vágy, hogy ez a föld egybeessen egykor a földdel, „*ahol majd sírjaink homorulnak*” vagy domborulnak. Nagy titok, hogy még azokban is ott lehet ez a tiszta vágy, ez a **vég-ső választás**, akik rövid földi útjuk során nem éltek Istenes életet, nem keresték és nem áldották őt.

Esterházy János halála előtti végső vágya, hogy átszállítsák a nyitrai börtönbe, közelebb a szülőföldjéhez, nem valósult meg. Ha beteljesült volna, akkor az az égi jelű, Istenben szép földi életének érthető bekeretezése lett volna. De ezt a keretet szétfeszítette az Isten túlradó szeretete és annak krisztusi beteljesülést adott.

Már a holttest megtapasztalhatóságának a hiánya is ezt jelzi, de tömegsír és a sírhant nélküliség még inkább hirdeti a nekünk adatott nagy jelet, a Feltámadott győzelmét a halál felett. Istenünk más értelmű keretet akart adni. „*Az én gondolataim nem a ti gondolataitok...*” (Iz 55,8), „*mert amit mi veszteségnek tartunk, – azt Ő az üdvösségünkre fordítja...*”

Az isteni gondviselés, János életfogytig és azután is tartó haza és egységépítő hatását a sírhely egyfajta hiányával is fokozta. Azért, hogy ebben a végtelenbe homoruló hiányban, ebben az „üres sírban” János emléke végül is kapuvá emelkedjen, tiszta forrassá mélyüljön, amelyből a „*legyőzve győzés*” titka döbbenetes erővel tör fel. Világítótoronnyá épül, melynek fénye Alsóbodokon keresztül az egész felvidéket, a Kárpát-medencét és Európát bevilágítja. Ezért van a látszólag nem a megszokott módon létező sírhely és annak élő, teremtő erejű szimbóluma itt ezen a földön. Azért, hogy János „*mindenkinek mindene lehessen*”. (1 Kor 9,22)

Ebben a megszentelt térben megtapasztalhatóak János egész életének idejét végigkísérő és ugyanakkor hiszem, hogy egyben utolsó szavai: „*Mert elválaszthatatlanul összenöttem ezzel a talajjal, amelyet elődeim, őseim vérükkel, verejtékkel tettek termékennyé.*”

Összenőtt, mint gyökér a földdel. Mint jegenye az éggel. Mint lélek az imádságban Istennel. Elválaszthatatlanul.

Ahogy mi is, magyarok, szlovákok, lengyelek, és évezrede óta együttélők össze vagyunk és összenöhetünk vele, a közös Isten, Haza, Család titkában, Krisztus a mi Urunk által.

Végig fogták a kezem

- interjú dr. Sereghy Xéniával

Gyermekkorában csak németül beszélhetett a vacsora asztalnál, 22 évesen pedig már Münchenben tanult teológiát. Egyébként dietetikusként végzett a Semmelweis Egyetemen, mostanában pedig két betűt gyakorol leírni a neve elé: dr. Még számára is hihetetlen ugyanis, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézetében doktori fokozatot szerzett. Ő dr. Sereghy Xénia.

Szüleim nagyon következetesek voltak: minden olyan ötletüket végigvitték az életem során, amellyel csak gyarapodhatok, és ami által több lehetek. Ilyen volt az idegen nyelv ismerete is. Abban viszont nagy szabadságom volt, hogy mit tanuljak mellette. Régi vágyam volt, hogy teológiát hallgassak. Édesapám nagyon inspiráló volt, több konferenciára is ő adott ötletet, hogy mi legyen az előadásom témája. Kifejezetten büszke volt arra, hogy tovább viszem a családi hagyományt: dédnagyapám ugyanis, Balogh György, kánonjogi doktor volt. Ráadásul én vagyok az a szerencsés, aki megörökölte a diplomáját, és mai napig kint van a polcomon.

A teológia után újabb szenvedély: a kánonjog. Ezen belül is a keleti büntetőjog. Sok embernek ez nagyon idegen terep.

A kánonjog a katolikus egyház joga, mind a keleti, mind a latin egyházaknak megvan a saját törvénykönyve. Én a keleti katolikus egyházak büntetőjogával foglalkoztam doktori értekezésemben. „A keleti kánonjog lehetséges alternatívái a latin büntetőjog megújításához” – ez lett a címe.

Mit tart a legfontosabb különbségnek a világi és az egyházi büntetőjog között?

Talán a legegyszerűbben úgy tudnám megfogalmazni, hogy itt a lelkek üdvössége a legfontosabb. Vagyis nem a megtorlás a cél, hanem az, hogy minden ember üdvözüljön. Ezzel szemben a magyar jogrendszerben úgynevezett megtorló büntetések érvényesülnek. A kánonjog célja, hogy rábírdja az embert, hogy elgondolkozzon cselekedetein, azáltal, hogy egy időre kizárja az elkövetőt az egyház lelki javaiából. A keleti törvénykönyvben hangsúlyos szerepe van a büntetendő cselekmények által okozott sebek orvoslásának úgy, hogy közben maga az elkövető ne kerüljön reménytelen helyzetbe, ugyanakkor a szükséges korlátok megmaradjanak.

Talán egy példa sokat segítene az olvasóknak, hogyan képzeljék ezt el?

Nagyon abszurd a példa, de sajnós aktuális: az abortusz. Ha valaki sikeresen elköveti ezt a cselekményt, akkor ez az egyházban büntetendő cselekménynek minősül. Azért kap büntetést az illető,

hogy elgondolkozzon. A latin egyházban például automatikus kiközösítéssel, a keleti katolikus egyházakban nagyobb kiközösítéssel jár, nem járulhat például az illető szentségekhöz, amíg meg nem bánja a tettét. Tehát ő addig az egyházi javakból egy időre ki van zárva. Az a célja ezeknek a büntetéseknek, hogy meggyógyítsák az embert. A keleti felfogás ugyanis a bűncselekményre betegségként tekint. Erre kapjuk az orvosságot, a büntetést, ez segít minket meggyógyulni, hogy újból egészségesek legyünk, hiszen minden jóakarató keresztény emberben ott kell, legyen a kiengesztelődés vágya, a vágy a sebek gyógyítására, az elkövetett tettei szakadás megszüntetésére, hogy így álljunk az Isten színe előtt.

Van különbség a latin és a keleti büntetőjog között is. Jelentős az eltérés?

Megemlíteném, hogy a keletiben nagyon erősen jelen van a gyógyító jelleg, már a büntetőjogi rész első kánonjában megjelenik: az elveszett juhnak a képe, Lukács evangéliumából, vagy Pál apostol Timóteushoz írt második leveléből: „érvelj, ints, buzdíts nagy türelemmel és hozzáértéssel!” Érdemes tudni, hogy 2021-ben megreformált latin büntetőjogban is erősebben jelenik meg már a gyógyító jelleg.

Biztos sokan segítették céljai elérésében. Kiket említene meg?

Szabó Péter professzor úr volt a téma-vezetőm, a legvégsőig ott volt velem és biztatott. Ő volt az, aki a tanítási gyakorlatot is biztosította számomra, hogy órákat tarthattam. Emellett nagyon sokat tanultam a gyakorlatban Galambvári Péter atyától, aki a Miskolci Bíróság bírósági helynöke. Persze a családom és a közeli barátaim végig támogattak, még a védésre is elkísértek. Egyébként még mindig nehéz felfogni, hogy sikerült, és hogy leírják a nevem elé ezt a két betűt: dr!

A szülei biztosan nagyon büszkék odafent. Sajnos, nem lehetek végig Önnel.

Édesanyámat akkor veszítettem el, amikor elkezdtem a kánonjogi tanulmányaimat. Az első vizsgaidőszakom végén hunyt el, de végig volt egy olyan érzés

Valószínűleg az is jó érzéssel töltötte el ismerőseit és családját, hogy a tavalyi, első metropóliai gyűlésen, Máriapócson előadást tartott a szinódusi út kapcsán. Akkor szó volt az első hét esztendő munkásságáról: a saját és közös rendezvényekről, eseményekről, a liturgikus életről, de akkor összegezték a szinódusi út során beérkezett vélemények összességét is. Ez adta a metropóliai gyűlés fő anyagát. Jelentős feladata volt benne.

Igen, előadást tartottam azon a gyűlésen. A személyes tapasztalatokat mondtam el, hogy a világegyházban hogyan, milyen módon kezelték a szinódusi út feladatait. Hatalmas megtiszteltetés és óriási feladat volt számomra, hogy a szinódusra való felkészülésben részt vehettem.

Mi volt konkrétan a feladata?

Nekem kellett koordinálni a főegyházmegegyében a szinódusi csoportokat. Miután helyi szinten megtörténtek a találkozók, akkor a bejövő anyagokat közösen átvastuk, összefoglaltuk, és elkészítettük a főegyházmegegye szintézisét, hogy milyen következtetéseket vontunk le ezekből a beszélgetésekből, mely kérdések foglalkoztatják a híveket. Min érdemes javítani, vagy éppen mi működik nagyon jól. Ezeket a végén egy dokumentumban összegeztük, majd a két másik egyházmegyével

együtt a hierarchák segítségével elkészült a Metropólia szintézise. Az országos után a kontinentális szakasz következett: akkor például azt a megtisztelő feladatot kaptam, hogy online résztvevőként jelen voltam a prágai ülésen. Itt megszületett Európa saját következtetése, ez jutott el a Szentzsékhez, és az összes kontinens beérkezett szintéziseiből készítette el a szinódusi titkárság azt az instrumentum laborist, amellyel a mostani szinódus során foglalkoztak.

Biztosan nyomon követte a szinódusi utat és olvasta a beszámolókat. Aktív résztvevőként van-e valamilyen elvárása, gondolata, honnan hová kellene eljutnia az egyháznak?

Nagyon sok alkalommal felmerült még parókiális szinten is, hogy be kellene vonni a közös munkába laikusokat. A lelki atyák le vannak terhelve, éppen ezért a hozzáértő szakemberekkel lehetne előrevinni az egyházat, hogy ne csak hitoktatóként lehessen valaki jelen, hanem akár más területen is, saját szaktudása által gyarapodjon az egyház. Ez lehet a legfőbb üzenet szerintem: hallgassuk meg a másikat! Ha meghallgatom, lehet, hogy előbbre jutunk az ötlete által. Így lehetne az egyház az, aminek valóban lennie kellene: egy szeretetközösség, így talán a lelkek üdvösségére irányuló feladat is jobban meg tudna valósulni.

bennem, mintha fogta volna a kezem. Nagyon büszke volt rám, hogy belevágtam. Bár, amikor elkezdtem a teológiai tanulmányaimat – szintén szenvedélyből – akkor azt kérdezte: mégis, mit fogok ezzel kezdeni? Búcsúzásként mégis annyit kért édesapámtól, hogy ne hagyjam abba a kánonjogi tanulmányaimat! Sajnos már ő sem élhette meg a doktori címet... De igen, én is bízom benne, hogy büszkék a lányukra.

A Szentföld érdekességei XXI.

A Szentföld állatvilága 5.

IVANCSÓ BAZIL

FŰRÉSZPIKKELYES VIPERA

Magyarországon két viperafaj él: a keresztés és a parlagi vipera. Mérjük csak a kisemlősök esetében lehet halálos, alacsony toxicitása miatt az emberi szervezetre kevésbé veszélyes; az ellenszérumot beadni mégis indokolt, hogy ne lépjen fel részleges bénulás.

A Szentföldön ezzel szemben a fűrészpikkelyes vipera az elterjedt. Az előbbi a Jordán völgyében jellemző, az utóbbi a Holt-

tengertől délre, a teljes Sínai-félszigeten, Egyiptomban, és az Arab-félszigeten.

Az evangéliumokban először Keresztelő Szent János szavaiból találkozhatunk vele: „Viperák fajzata! Ki tanított arra, hogy fussatok a fenyegető megtorlás elöl?” (Mt 3,7; Lk 3,7). Természetesen Jézus példabeszédeiben is feltűnik, amikor a farizeusoknak válaszol azon vádjára, hogy ő az ördögök fejedelmével üzné ki az ördögöket: „Viperák fajzata! Hogyan beszélhettek jót, holott gonoszak vagytok? Hiszen a szív bőségéből szól a száj” (Mt 12,34). Vagy amikor már Jeruzsálemben, a bevonulása után korholja az írástudókat és farizeusokat: „Kígyók, viperák fajzatai! Hogyan is kerülnétek el a kárhozható ítéletet?” (Mt 23,33).

Ha nem is mindig kimondottan viperaként, de kígyóként is előfordul más helyein is az evangéliumoknak: „Ki ad közületek fiának követ, ha kenyeret kér? Vagy ha halat kér, ki ad neki kígyót?” (Mt 7,9-10; vö. Lk 11,11). A tanítványok elküldésekor: „Legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és ártatlanok, mint a galambok” (Mt 10,16). A lazább tanítványi körhöz tartozó hetven további tanítvány visszatérésekor: „Hatalmat adtam nektek, hogy kígyókon és skorpiókon járjatok, hatalmat adtam nektek minden ellenséges erő fölött: semmi sem fog ártani nektek” (Lk 10,19). A Nikodémussal való éjjeli beszélgetésekor: „Amint Mózes fölállította a kígyót a pusztában, úgy fogják fölmagasztalni az Emberfiát is, hogy mindaz, aki hisz benne, el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,15). Márk evan-

Érdeemes folytatni sorozatunkat a Szentföldön élő állatokról, hiszen Jézus is gyakran említ bizonyos fajokat példabeszédeiben.

géliuma végén pedig Jézus a mennybemenetele előtt így búcsúzik az apostolaitól: „A hívőket ezek a jelek fogják kísérni: az én nevemben ördögöt üznek, új nyelveken beszélnek, kígyókat vesznek majd a kezükbe, és ha valami halálos mérget isznak, nem árt meg nekik, betegekre teszik a kezüket és azok meggyógyulnak” (Mk 16,17-18).

A fűrészpikkelyes vipera mérge rendkívül veszélyes az emberre is. Olyan szövetbontó enzimeket tartalmaz, amelyek a szervezet minden részében, beleértve a vesét és az agyat is, vérzéseket okozhatnak. A marás helyén a szövetek gyakran elhalnak.

SÁRGA SKORPIÓ

Jézus ezt a Szentföldön élő fajt említi a hetven tanítványa visszatérésekor: „Hatalmat adtam nektek, hogy kígyókon és skorpiókon járjatok, hatalmat adtam nektek minden ellenséges erő fölött: semmi sem fog ártani nektek” (Lk 10,19). De a skorpiókról beszél egy másik alkalommal is: „Ha pedig valakitől közületek kenyeret kér a fia, talán követ ad neki? S ha halat

kér, talán kígyót ad hal helyett? Vagy ha tojást kér, talán skorpiót ad neki?” (Lk 11,11-12)

A skorpiókat sokan rovaroknak tartják, ám valójában az ízeltlábúak törzsén belül a pókszabásúak osztályába tartoznak. A sárga skorpió testhossza körülbelül 8 cm, potroha két részre tagolódik: a 7 szelvényből álló előpotrohra, és a 6 szelvényből álló, vékonyabb utópotrohra. Az utópotroha kampós, hegyes tövisben végződik, ami méregmiriggyel van kapcsolatban. Támadáskor az utópotroh az előpotrohra kunkorodik úgy, hogy a tövis a fej magasságában van. Négy pár lába van. Tapogatólába hatalmas ollóban végződik. Elevenszülő. Légcsöve nincs, 4 pár tüdeje van. Mérge emberre nem jelent halálos veszélyt, de marása így is rendkívül fájdalmas.

EGYPÚPÚ TEVE

A Szentföldön, az Arab-félszigeten és a Szaharában az egypúpú teve őshonos; a kétpúpú teve lakhelye Kis-Ázsiától Kazahsztánon át Kína tengerpartjáig terjed.

Mintegy négyezer évvel ezelőtt házasította az ember. Házasítása az arabok történetének fontos állomása volt, mert a mostoha körülményeket jól bíró állat kiváló nyersanyagforrásnak és teherhordónak bizonyult. Nem véletlen, hogy az arabok első ismert említése, mely egy Kr. e. 9. századi asszír feliraton látható, velük együtt a tevéket is említi. A teve a beduinok életének meghatározó részévé vált: húsvat és tejüket elfogyasztották, bőrüket kicserézték, trágyájukat eltűzeltek, illetve általuk és velük kereskedtek. A törzs vagyonának jelentős részét tevényájuk tették ki. Nem véletlen, hogy egy-egy teve megölése komoly háborúskodáshoz is vezethetett még a 6. században is.

A tevéknek a távolsági kereskedelemben is rendkívül nagy szerep jutott. Jemenből tevekaravánok szállították az Indiai-óce-

ánon hozott vagy helyben megtermelt fűszereket és egyéb luxusjavakat. Szeszélyes és változó hangulatú állat, de mint háts- és teherhordó, nincs párja. 130 kg-os teherrel akár napi 150 kilométert is képes megtenni – de ez már komoly igénybevételt jelent számára, átlagosan inkább 40–80 kilométerre lehet számítani tőle. Háziállatként igen elterjedt faj. Marmagassága kb. 1,8–2,1 méter, testhossza 250–350 centiméter, farokhossza 50 centiméter, testtömege széles skálán, 300–726 kilogramm között mozoghat. A két nem meglehetősen hasonló, bár a csődörök némileg nagyobbak. Nyaka hosszú, a hátán látható púp felhalmozott zsírt tartalmaz. Finom, gyapjas szőr borítja az állat fejét, torkát és nyakát, illetve a púpját; védelmet nyújtva számára a perzselő nap sugaraival szemben. Lába hosszú és kecses, könyökén és térdén jól kivehető párnák védik a letérdeplő állatot. Minden

támadja; ilyenkor az emberre is veszélyes lehet. A teve szaporodási ideje mintegy 9 hét. 15 hónap vemhesség után ellik egy csikót. A fiatal tevék 3-4 éves korukban válnak ivaréretté. Az anya egy évnél is tovább szoptatja a kicsit. Tápláléka fűfélék, más lágyszárú növények és levelek. Hetekig képes élni víz nélkül. Testsúlyának egyharmadát kitevő vizet is veszíthet anélkül, hogy megsínylené. Akár 50 évig is élhet.

Az evangéliumokban először Keresztelő Szent János jellemzésekor olvashatunk róla: *„János teveszörből készült ruhát viselt, csípője körül pedig bőrvet; eledele sáska és vadméz volt”* (Mt 3,4; Mk 1,6). Természetesen Jézus példabeszédeiben is helyet kap. Először a gazdag ifjúval való találkozás után vonja le a tanulságot: *„Ismét mondom nektek: könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gaz-*

egy-egy végtag két hatalmas, bőrkeményedéses lábujjban végződik. Ügetés közben szétterpeszti ujjait, így kevésbé süpped bele a homokba. Homokviharban teljesen be tudja zárni ferde metszésű orrnyílásait. Színe szürkésbarna.

Alapvetően békés állat, de a hím a párzási időszakban agresszív válik, ellenfeleit köpködéssel, harapással és rúgásokkal

dagnak Isten országába jutni” (Mt 19,24; Mk 10,25; Lk 18,25). A Jeruzsálembé való bevonulása után pedig korholja az írástudókat és farizeusokat: *„Ti vak vezetők! Kiszűritek a szűnyogot, a tevét pedig lenyelitek!”* (Mt 23,24). Említése az Ószövetségben sokkal több helyütt is előfordul, mivel a zsidóknál is nagyon kedvelt háziállat volt.

Új kalandok új helyen

– interjú **Pintér Gábor** hondurasi nunciussal

NEKÜNK, MAGYAROKNAK BÜSZKESÉG, HOGY A SZENTSZÉKI DIPLOMÁCIÁBAN – TÖBB ÉV KIHAGYÁS UTÁN – ÚJRA DOLGOZIK MAGYAR NUNCIUS, PINTÉR GÁBOR ÉRSEK SZEMÉLYÉBEN. ELSŐ ÁLLOMÁSHELYE BELARUSZ (FEHÉROROSZORSZÁG) VOLT, A LEGÚJABB PEDIG HONDURAS. A BELARUSZBAN TÖLTÖTT ÉVEI SORÁN IS KÉRDEZTEM AZ OTTANI LELKIPÁSZTORI TAPASZTALATAIRÓL; MOSTANI INTERJÚM OKÁT ÉS AKTUALITÁSÁT AZ ÚJABB ÁLLOMÁSHELYE ADJA.

Hogyan tekint vissza a belorusszai három évre, milyen tapasztalatokat szerzett?

Egészen pontosan 3 év és 5 hónapot töltöttem Belaruszban. Számomra csodálatos időszak volt, rengeteg pozitív élménnyel és tapasztalattal távoztam ebből az országból. Lehetőségem volt megismerni a szláv népek történelmét, valamint ennek az országnak az egyháztörténetét: benne mind az ortodox, mind a katolikus egyházét. Megismerhettem, hogy mekkora harmóniában tudnak együtt élni ortodoxok és katolikusok. Ebben az országban ez különösképpen is jelen van, hiszen 20% a katolikusok aránya, és közel 80% az ortodoxok száma. Kelet-Európához viszonyítva ez a 20% elég magas szám. Láthattam, hogyan élnek együtt a két keresztény közösség hagyományai, szokásai, és hogy ezt nagyon jól is lehet csinálni. Megismertem egy olyan népet, amelynek a mentalitása nagyon sok szempontból hasonlít a mi gondolkodásmódunkhoz. Ez a nép nagyra értékeli a szabadságot és függetlenséget, hiszen sok évszázadon keresztül ennek hiányában élt. Megismerhettem egy olyan klérust: püspököket, papokat, szerzeteseket, akik fáradhatatlan és hősies munkával végzik a lelkipásztori tevékenységüket. Megismertem egy olyan népet, amely nagyon vallásos; nemcsak kultúrájában, szokásaiban, hanem lelkiületében is hordozza a hitet, mély gyökerekkel, minden nehézség ellenére, így a szovjet idők kommunista egyházüldözései ellenére is.

2020 augusztusában több minden megváltozott ebben az országban, társadalmilag, politikailag, gazdaságilag is. Ezek a változások hatással voltak az egyházra is. Ez már az én ottani szolgálatom után történt, és annyira belenyúl a jelenbe, hogy külön elemzést kíván – és inkább másoktól.

Mi alapján döntött úgy a pápa, hogy új szolgálati helyet ad? Átlagosan mennyi ideig képviseli egy nuncius a Szentszékét egy-egy állomáshelyen?

Nehéz átlagos időt mondani, hogy mennyi időt tölt egy-egy nuncius egy adott országban. Évtizedekkel ezelőtt ez sokkal általánosabb és kiszámíthatóbb volt. Mára viszont a világon nagyon felgyorsult. Ennek értelmében a diplomáciai munka is hatalmas sebességet vett. Olyan dinamizmust kíván, és sokszor olyan

gyors reakciót a mindennapi eseményekre, hogy előre nehezen lehetne kiszámítani, hogy egy nuncius mennyi időt fog dolgozni az adott országban.

A pápának sok körülményt kell figyelembe vennie: nem csak az illető személyével kapcsolatban, hanem azzal is, hogy melyik ország mekkora figyelmet – ebből következően milyen képességekkel és talentumokkal rendelkező nunciust igényel. Ebben természetesen a nyelvtudás is benne foglaltatik.

Az áthelyezés is ilyen: a pápa figyelembe veszi, hogy az adott országban mire van szükség. Az én esetemben is volt több indok, aminek okán az áthelyezésem mellett döntött.

Milyenek az eddigi tapasztalatai Hondurasban? Beszélhetünk-e mély hitről, intenzív vallásgyakorlásról?

Immáron Hondurasban is több mint három évet töltöttem. Rengeteg tapasztalatot szereztem, rengeteg ismerettel gyarapodtam. Nehéz lenne ezeket egy csoportba szedni, de megpróbálok egy-két konkrétumra reagálni.

Mély hitű emberek élnek egész Latin-Amerikában. (Sőt Észak-Amerikában is, de ez most nem a mi témánk.) Mexikótól délre a hit, az emberek Isten-közelsége szinte kézzel fogható. A hitük is

sok évszázadra nyúlik vissza, megtartva a hagyományait. Ez a vallásos mentalitás az, amely megőrzi őket minden nehézség ellenére – mert rengeteg nehézséggel küzdenek. A szegénység alapvetően nagy probléma, hiszen Honduras az egész amerikai kontinens második legszegényebb országa (Haiti után). Nagy a munkanélküliség. Sok család próbálkozik az Egyesült Államokba való vándorlással. Ebbe vetik a reményüket, aztán csalódnak, mert nem tudnak átjutni. Nagy probléma a maffia jelenléte. Különböző maffiacsoportok uralják az ország különböző részeit. Ebben benne van a gazdaság, a közlekedés, a kábítószer-kereskedelem és még sorolhatnám. Ebből kifolyólag nem beszélhetünk közbiztonságról. Mindennaposak a gyilkosságok. Az ezer főre jutó gyilkosságok száma itt a legmagasabb az egész Földön. Sötétedés után sem a városokban, sem a falvakban nem ajánlott kint tartózkodni.

Az emberek nagy bizonytalanságban (és sokszor félelemben) élnek. Senki sem tudja, hogy mikor fogják leütni, kirabolni, vagy egy taxiban agyonlőni, mert a maffia úgy dönt, hogy arra a taxira szüksége van azonnal. Ennek ellenére Hondurasban demokráciáról beszélhetünk, mivel szabad választások voltak az utóbbi 30 évben, tehát a politikai kiegyensúlyozottság megvan, legalább ez reménykeltő. Politikai játszmák persze folynak, de ez nem hasonlítható össze a környék országáival, ahol a demokrácia közel sem ilyen egyértelmű.

A vallásgyakorlás viszont példás, szemmel látható, része az emberek és az ország életének. Az ima, a zarándoklatok, a vasárnapi és a hétköznapi szentmise természetes dolog mindenki számára. Ehhez persze hozzá tartozik, hogy mindezek ellenére a katolikusok száma négy évtized alatt lényegesen lecsökkent. Nehéz statisztikákat mondani, de kb. 95%-ról 55%-ra csökkent, legalábbis a nyilvántartások szerint. Ennek több oka is lehet. A Katolikus Egyház minden hősiessége ellenére sem rendelkezik elegendő kapacitással, hogy az emberek lelki igényeit kielégítse. Az ország lakosságának a száma negyven év alatt a négyszeresére nőtt: két és fél millióról 10 millióra. A katolikus egyház kapacitása nem növekedett a négyszeresére, sőt a misszioná-

riusok száma lecsökkent. Emiatt az egész országban (amely Magyarországnál nem sokkal nagyobb területű, 120 ezer km²) mindössze 350 katolikus pap szolgál. Ennek következtében óriási plébániák vannak. Egy-egy plébániának akár 80-120 kis falut is el kell látnia. Ez a hézag is hozzájárult ahhoz, hogy az amerikai protestáns kisegyházak, szekták is megjelentek, és a lakosság kb. 40%-a hozzájuk tartozik. Ez nem jelenti azt, hogy az emberek elhagyták volna a katolikus hitüket. Nagyon sokan eljárnak zarándoklatokra, hatalmas a Mária-tisztelet. Ők mindössze lelkipásztorra vágnak. És az amerikai kisegyházak 80-100 fős csoportokat tudnak létrehozni, és mindenütt van egy lelkipásztoruk, aki együtt él és tevékenykedik velük. A katolikus pap pedig a legkisebb falvakba sokszor évente csak egyszer tud eljutni. Amikor viszont megjelenik a pap, akkor mindnyájan elmennek szentmisére, gyónnak, áldoznak. Tehát ilyen kettősség van az életükben. Ez azt is jelenti, hogy ha a katolikus egyház meg tudná szervezni, hogy nagyobb kapacitással legyen jelen, akkor ez a statisztika biztos, hogy visszafordítható lenne. Így Latin-Amerika országai közül Hondurasban a legnagyobb a protestáns kisegyházak százalékos aránya.

Hány egyházmegye van? Milyenek az arányok a templomba járókat tekintve? Miből élnek az ottani emberek?

Hondurasban tizenkét egyházmegye van, mindegyikük rendkívül jól szervezett. És noha papok és szerzetesek száma – Európával összehasonlítva – lényegesen kevesebb egy-egy egyházmegyében, de a laikusok ott megmentették az utóbbi évtizedekben a katolikus egyházat. Ők olyan laikusok, akik egy alapképzést kapnak, és jelen vannak a kis falvakban is; együtt imádkoznak mindazokkal, akik összegyűlnek. Megpróbálják megtartani és fenntartani a katolikus egyház jelenlétét. Ők a hitoktatók is egyben. Családokat látogatnak, tartják a kapcsolatot mindenkivel.

A templomba járók száma nagyon magas – összességében is, és Európával összehasonlítva is. A templomaink telve vannak. A katolikusoknak 60-65%-a minden vasárnap részt vesz a szentmiséken, a nagy ünnepeken pedig mindenki.

Törzsi vallások egyáltalán nincsenek jelen Hondurasban, viszont az elmondottak alapján már nem beszélhetünk homogén katolikus országról – persze csak a fentebb bemutatott statisztikák szerint.

Az itteni emberek elsősorban a mezőgazdaságból élnek. Az egyik legnagyobb bevételi forrás a kávéexport. Jelentős a kakaótermelés, a banán, az ananász, a mangó, más gyümölcsök; pálmaolajat is nagy mennyiségben termelnek. A szolgáltatóipar is jelentős, hiszen az ország két óceánra nyílik: északon az Atlanti-óceán, délen a Csendes-óceán, a partok pedig vonzzák a turistákat. A covid-járvány óta kezd újjáéledni a turizmus, és ez is jelentős számú embernek ad munkát.

Az ország népességének egy része afrikai gyökerű, hiszen évszázadokkal ezelőtt rabszolgaként hurcolták ide az őseiket, de ők ugyanúgy keresztények, mint mindenki más is.

Mi a helyzet a szomszédos Nicaraguában? Sok rosszat hallhattunk onnan 2018 óta... Daniel Ortega diktátor üldözi az egyházat, miközben magát Isten küldöttének tartja. 6 év alatt 190 célzott támadás történt, Rolando José Álvarez Lagos püspököt letartóztatták, több papot és seminaristát száműzött az Egyesült Államokba, elvéve állampolgárságukat; az egyházi médiát betiltotta, és más hasonló szörnyűségeket is végbevitt. Tehát mindennapos és kézzel fogható a keresztényüldözés.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban nem mondhatok el mindent aktív diplomataként és egy szomszédos ország szentszéki nagyköveteént, mivel az ország legnagyobb konfliktusa épp az Apostoli Szentszékkal van.

Annyit elmondhatok, hogy Nicaraguában a politikai helyzet rendkívül összetett és bonyolult – ez Európából alig látszik. Az ellenzéki pártok be lettek tiltva, vezetőik börtönben vannak. A jelenlegi rezsim számára a katolikus egyház ellenzéket jelent – holott maga az egyház semmilyen politikai tevékenységet nem vállalt. Mindössze annyiról van szó, hogy bizonyos társadalmi igazságtalanságok miatt az egyház a nép mellé állt és fölemelte és fölemeli a szavát. Ezt a rezsim nem tudja elviselni. Ezért jöttek a retorziók, amelyek érintették a Rolando püspököt, de papokat, szerzeteseket és laikus embereket is. Nagy szüksége

van a nicagaruai népnek az imáinkra, hiszen – a hondurasiakhoz hasonlóan – nagyon vallásos népről van szó. Náluk az ország lakosságának több mint 90%-a katolikus és buzgó vallásgyakorlók; ott nincsenek jelen az amerikai kisegyházak.

Mi a helyzet a tervezett Nicaragua-csatornával, amely a Panama-csatornához hasonlóan kötné össze a két óceánt? Az országnak komoly bevételt hozna, és a Panama-csatorna forgalmát is csökkentené. Elkezdődtek az előkészületei, és erre válaszul világszintű tiltakozás történt a hatalmas környezetkárosítás ellen – ami valóban környezetrombolással járna.

A Nicaragua-csatorna terve teljes egészében megszűnt. Valóban voltak tervek, előkészületek, befektetések, de mindez olyan nagy költséget jelentene – nem beszélve a környezet tönkretételéről –, hogy ezt teljes egészében elvetették, mivel az állam önállóan képtelen lenne finanszírozni, nemzetközi befektetések pedig nincsenek.

Visszatérve Hondurashoz: tud-e az egyház fejlődni?

Az egyház szabadon működhet itt Hondurasban, és politikai befolyásoktól mentesen – ez nagy érték. A létszámbeli leépülés ellenére nagyon dinamikus egyház van szó, hatalmas erővel. Ez azt jelenti, hogy hatalmas tömegeket tud megmozgatni az egyház – akár plébániai, akár egyházmegyei, akár országos szinten. Nagyon sok fiatal van, akikre számíthatunk. A fiatal házaspárokat és fiatal családokra is.

Összetartanak-e Közép-Amerika államai? Gondolhatunk itt gazdasági, politikai szövetségekre vagy egyéb összefogásokra.

Egyértelműen nem, és nincs is ilyen szándék. Legfeljebb bizonyos adminisztratív ügyekben, például egységesítették az autók rendszámabláját; az útlevelek vízum nélkül is érvényesek Közép-Amerika öt országában, de ezek inkább gyakorlati dolgok. Politikában, gazdaságban, egyéb dolgokban nincs összetartás és ez nem is várható el, hiszen ezek az országok csak távolról

néznek ki egységesnek és egymásra utaltak, de itt minden országnak megvan a maga történelme, hagyományai, kultúrája – ahogyan Európában is minden kisebb-nagyobb országnak megvan a külön identitása. Itt nem kis területű országokról van szó (Magyarországnál egyedül csak El Salvador kisebb), nem kicsi népességgel. Talán nem is gondolnánk, de még a spanyol nyelv használatában is vannak különbségek.

Panama gazdag ország a csatornája okán? A Karib-szigetvilág banánközvérségének nem volna jobb egyesülni, vagy például Jamaicába beolvadni? Mi a helyzet Puerto Ricóval, ami az USA gyarmata, és régóta szó van róla, hogy talán az 51. tagállam lesz?

A környéken valóban Panama és Costa Rica a két leggazdagabb ország, ahol a népesség életszínvonala jóval fölül van a többi közép-amerikai országénak. Ennek sok oka van; a Panama-csatorna rendszeres magas bevétele ugyanúgy közre játszik, mint egyéb más gazdasági tevékenységek és a turizmus. A többi országra ez – így Hondurasra is – nincs hatással.

A Karibi-szigetvilágban valóban kis országocskákról beszélhetünk, amelyek az évszázadok alatt jelentősen elkülönültek. Más a nyelvhasználat, a kultúra, a hagyományok, még az ételek is, nem beszélve a politikai különbségekről, tehát szó sincs arról, hogy egyesülni akarnának egymással, vagy egy nagyobb országba beolvadni; megvan a maguk identitása, és a szigeteken élők nagyon ragaszkodnak a saját múltjukhoz.

Puerto Rico helyzete semmiképp sem gyarmati. A helyzete a Hawaii-szigetekhez hasonlítható: egy külső területe az Egyesült Államoknak, de szerkezetileg nem tagolták bele. Valóban régóta szó van róla, hogy tagállamként az Egyesült Államokhoz csatlóznának, de ennek sok ellenzője is van, legfőképpen ott, és pont azért, mert nekik is megvan az identitásuk, így nem szeretnék beolvadni az Egyesült Államokba. Ebből a helyzetből azonban profitálnak, mert jelentős juttatásokat élveznek onnan, így még kevésbé hajlandóak lemondani a jelenlegi státuszról. Ennek alapján – meglátásom szerint – a jelenlegi állapot még sokáig fenn fog maradni.

A spanyol hódítás óta miért van olyan sok államocska Közép-Amerikában?

A 80-120 ezer négyzetkilométeres országokat semmiképpen nem mondanám államocskának. Egységtörökvések valóban voltak, főként a spanyolok részéről. Könnyebb lett volna kormányozni és fenntartani a fennhatóságot, ha ezek a területek egybe tartoztak volna. Amikor viszont ezek az országok létrejöttek, nagyjából kétszáz évvel ezelőtt, akkor egy nagyon rövid ideig a mai öt közép-amerikai ország egyetlen országgént létezett. De mivel ez nem működött, ezért rövid idő alatt különváltak, és a fentebb bemutatott okok által azóta is külön járják az útjukat. A tisztelet ma is megvan, de ezzel együtt a távolságtartás is.

Az észak- és dél-amerikai kontinenst miért nem kötik össze vasútvonalak a teherszállítás végett?

Ennek két fő oka van. Egyrészt geológiailag irdatlan nagy különbségek vannak bizonyos tájak között, és hatalmas hegyrendszerek, amit vasúttal áthidalni lehetetlen, ha pedig meg is találnánk a módját, elképesztő összegbe kerülne. Másrészt fölösleges, mivel az áruszállítást vízi úton meg tudják oldani. A két amerikai kontinens mindkét oldalán ki van ehhez építve az infrastruktúra, így semmit sem kell vonatra rakni. Közúti rendszer viszont van: egy pánamerikai rendszer, amelynek az útminősége nagyon jó, még itt Hondurasban is. Itt persze ez az egyetlen kétszer két sávos autópálya, ami valóban jó, és átszeli az országot észak-dél irányban. Így Kanadától Chile legalsó részéig el lehet jutni közúton. A kamionos szállítás is jelentős.

Mit tudhatunk Honduras történelméről?

Érdekességként azzal kezdeném, hogy maga a szó: „honduras” spanyolul azt jelenti, hogy ’mélységek’. Ezt az elnevezést onnan kapta, hogy két óceán (Atlanti és Csendes) között fekszik. Ezen

óceánokban még a partok mentén is nagy mélységek voltak, ami megnehezítette a hajók kikötését – ezért adták neki ezt az iro-rikus nevet.

Egészen a korai időktől kezdve indián bennszülött jelenlét volt, akik több különböző, kisebb törzsből éltek, állami szervezetség nélkül. Ez egészen a 8. századig így volt. Onnantól kezdve a Maja Birodalom részévé vált ez a terület is. A Maja Birodalom uralma mintegy három évszázadot ölelt át. Noha egy nagyon jól szervezett birodalom volt, három évszázad után megszűnt – máig ismeretlen és tisztázatlan okokból. Ezek után egy újabb indián államszervezet jött, amit Nagy Nakaya-nak hívtak – de kevésbé szervezett volt a maja igazgatásnál. Kr. u. 1000-tól az 1200-ig terjedő időszakot öleli fel. Ezek után nem volt szervezetség ezen a területen egészen a spanyolok megérkezéséig, ami az 1500-as évekre tehető. Kolumbusz Kristóf 1502-ben pillantotta meg Honduras partjait, de csak Mexikó meghódítása után, tehát az 1520-as évek közepén igázták le a területet. Innentől spanyol fennhatóság volt három évszázadon keresztül. 1821-ben létre jött a Közép-Amerikai Egyesült Tartományoknak nevezett államszervezet. Ezt fentebb említettem: megpróbálták a Közép-Amerikában élő népeket egy államszervezet alá vonni, és ez a próbálkozás néhány éven át tartott, mígnem 1838-ban szétesett – innentől kezdve beszélhetünk az önálló Hondurasi Köztársaságról.

A további történelme rendkívül bonyolult és viszontagságos. A kevesebb, mint 200 év alatt 144 államcsíny, puccs történt az országban – a kisebbektől az egészen véresig. Az ilyenek sokszor megdőntötték a törvényes hatalmat. Istennek hála az utóbbi két évtizedben ez már nem jellemző. Mindnyájan bízunk benne, hogy már nem is lesz.

Köszönjük szépen a válaszait! Isten áldása legyen az ott végzett feladatain és munkáján, Honduras népén, valamint a teljes latin-amerikai katolicizmuson!

Szerzetesi fogadalomtételt ünnepelt a metropólia

AZ ISTENSZÜLŐ SZÜLETÉSÉNEK ÜNNEPÉN, NOVICIÁTUSÁNAK LETELTE UTÁN TETT SZERZETESI FOGADALMAT SAJÓPÁLFALÁN ANNA NÖVÉR.

A keleti egyházakban a szerzetesjelölt a fogadalomtétellel kap új nevet. A szerzetesség egyik ősi hagyománya szerint megtartja keresztnévének első betűjét, jelezve, hogy a keresztségi kegyelem folytatódik az életében. Az új név a Szent Liturgia keretében tartott szertartás során hangzik el először.

„Óáltala, elköteleződése és megszentelése által Isten egész közösségünknek, egész egyházunknak utat mutat a keresztény élet felé” – mondta Atanáz püspök a Szent Liturgián.

Az ünnepi Szent Liturgiát a sajópálfalai templomban Fülöp metropolita, Ábel és Atanáz püspökök végezték, főként olyan atyák koncelebrálásával, akik Anna nővért a szerzetesség felé vezető úton támogatták.

Miközben a tékozló fiú tropárját énekelte a kórus, a szerzetesjelölt hosszú, fehér vezekelőingben, mezítláb, kibontott hajjal, nincstelenül lépett Isten elé. A templomhajón keresztül haladva három leborulást végzett.

„Az irgalmasság Istene, mint a gyermekeit szerető Atya, látva alázatodat és őszinte megtéréseidet, úgy fogad téged vissza, gyermekem, mint a tékozló fiút, téged, aki bűnbánó életet kezdesz és teljes szívedből meghajolsz előtte” – szólította meg a püspök, aki az ikonosztáz előtt várta.

A kis angyali öltözet feladásának szertartása a jelölt fogadalomtételével folytatódott. Ebben több olyan intelem is elhangzik, amelyek között nemcsak egy szerzetes, hanem minden megkeresztelt ember találhat megszívlelendőket: tedd teljessé megszentelődésedet az Isten félelmében, vesd le a világi élet önhittségét, teljesítsd zúgolódás nélkül a rád bízott szolgálatot, légy állhatatos az imádságban, ne légy rest a virrasztásban, ne hagyj föl a böjtteléssel, ne becsülj semmit többre az Úrnál, maradj mindig megfontolt! A szertartásban több olyan imádság és mozzanat ismétlődik meg, amely a keresztség felvételekor is jelen van.

Ezután következett a szerzetesi ruha fölvétele. Minden egyes ruhadarab a krisztusi élet egyes mozzanatát jelképezi. Elsőként a **paramandiászt** kapja meg a volt novícia, hogy ez „állandóan

emlékeztesse Krisztus édes igájára, és hogy vegye magára és viselje a könnyű terhet, a test minden vágyának megfékezésére.” A *köntös* a „lelki öröm ruhája”, a *bőröv* az „igazság ereje”, a *mandiász* az „üdvösség ruhája”, a *kamilavka* az „üdvösség és remény sisakja”. Legvégül a sarut, a „készség saruját” veszi fel, a „békesség evangéliumának hirdetésére, hogy készséges és figyelmes legyen az engedelmesség minden formájára és jó cselekedetre”.

A nővér számára választott Anna név három, a Szentírás ó- és újszövetségi írásából megismert viselőjét állította a figyelem középpontjába Atanáz püspök az ünnepi homíliában.

Az ünnepen emlegetett Anna mélységes fájdalommal panaszkolta el imádságában gyermektelenségét. Isten meghallgatta őt, és hallatlan öröme váltotta azt a szomorúságot. „Az igazéletű Joákim és Anna világra szóló örömet árasztott ránk” – idézte az ünnepet megelőző virrasztás énekeinek sorát a főpásztor, majd így folytatta:

„Azt az ószövetségi Annát, aki keserű fájdalmában a sílói kultusz helyen szívéből imádkozott, még a pap sem értette (1Sám 1,1-28). A szív imádságában egy fogadalom is rejlett, hiszen Anna megfogadta, ha imádsága meghallgatásra talál, a születendő gyermek életének valamennyi napján Istennek fog szolgálni, Istennek lesz szentelve. Egy szerzetesi fogadalom föleleveníti ezeket a hajdani emlékeket, föleleveníti az Istennek szenteltség minden elemét. Azt, ahogyan majd az újszövetségi szerző emlegeti, hogy *a nem házias asszony és a szűz arra gondol, ami az Istené, hogy testben és lélekben szent legyen* (1Kor 7, 34). Igen, erről van ma szó; egyházunknak jobban szüksége van erre, mint odakint a száraz, szomjas földnek az esőre. Szükségünk van azokra a személyekre, akik keresztségi fogadalmukat fölelevenítve, elmélyítve teljesen az Úrnak akarnak tetszeni, mindenben az Úrnak akarnak szolgálni, testben és lélekben egyaránt szentek akarnak lenni.”

Végül, a most örökfogadalmat tett nővért az újszövetségi Anna pártfogásába is ajánlotta Atanáz püspök: „Anna prófétaasszony, Fánuel leánya, életét a templomban töltötte. Böjtot és imádkozott éjjel és nappal. Amikor az Úr Jézussal találkozott, örömeben mindenkinek újságolta ezt, és erejéhez képest dicsőítette az Istent (Lk 2,36-38). Őt is felkérem ma Anna nővérünk pártfogására, hogy a mindenkor szűz Istenszülő mellett ez a prófétaasszony legyen védőszentje Anna nővérünknek szerzetesi életének útján. Segítsen kiesdeni az állhatatosság kegyelmét, hogy amit ma itt fogadalomban hallottunk, az valósággá váljon, és a nehéz pillanatokban is az egyház épülésére – különösen pedig Anna nővérünk üdvösségére és javára – valósuljon meg. Adja meg a mindenkor szűz Istenszülő könyörgésére, Anna prófétaasszony esdeklésére a mindenható Isten, hogy ő ezt a szerzetesi utat boldogan és áldozatkészen járja végig, és az apostol instrukciója szerint testben és lélekben szent legyen.”

Anna nővér mélyen hívő katolikus családban nőtt fel. Szülei szeretetben nevelték a keresztyén értékekre, most is örömmel álltak mellette. Monostorba lépése előtt Sajópetriben tevékenykedett, a Haza-Várlak Tanodában oktatta-nevelte a gyermekeket. A mos-

tani nevelők, a régi munkatársak Thodory Ferenc parókus kíséretében érkeztek és köszöntötték a szerzetesnővért. Kiss Attila Gellért sajpóálfalai parókus arra mutatott rá, hogy a szerzetesség nélkül az egyház elhal, hiszen ők tartják fenn az élő kapcsolatot a „szőlőkével”.

A megszentelt élet gyarapodásának együtt örvendeztek a liturgián megjelent női és férfi sztudita, bencés, és domonkos szerzetesek, Szent Ferenc kistestvérei, valamint a fokoláre mozgalom és a szociális testvérek képviselői is.

Fülöp metropolita úgy fogalmazott, hogy a szerzetesek láthatóvá teszik azt a boldog életet, amely abból fakad, hogy mindenről lemondanak, mindent átadnak az Istennek, az Isten pedig mindent megad nekik.

Köszöntőjét intelmmel zárta a metropolita:

„Tanuljunk ebből mindnyájan!”

VÁNDOR ILKA

fotó: Farkas Friderika

Nyílt nap a főiskolán és a szemináriumban

Nagy volt az érdeklődés a főiskola nyílt tanítási napján, melyet 2023. november 24-én tartottunk a pályaválasztás előtt álló, középiskolás érdeklődők részére.

A program a Szent Péter-teremben kezdődött, ahol egy közös imádság után dr. Odrobina László rektor köszöntötte a megjelent diákokat és kísérőiket. A hallgatósághoz ezután dr. Inánts-Pap Ágnes tanárnő szolt, beszédében azt hangsúlyozta ki, hogy milyen sokféle munka- és karrierlehetőséget tartogat az intézményünkben tanuló hallgatók számára egyházunk sokoldalú intézményrendszere.

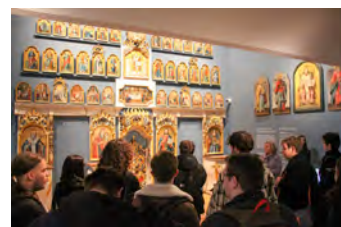
A diákokhoz ezután papnövendékek és civil hallgatók szoltak, akik egyaránt személyes életpéldájukkal álltak a kö-

zönség elé, amelyben pályaválasztásukról, hozzánk vezető útjukról és a főiskolai életről meséltek.

Az érdeklődők ezután tanórákon vehettek részt. A szervezők igyekeztek minél szélesebb palettán bemutatni az oktatást, így volt lehetőség egyháztörténet, kánonjog és liturgikus görög órán vagy akár egy szakmai önismereti kurzuson részt venni, de a görögkatolikus egyházművészet óra is igazi különlegességnek számított a Görögkatolikus Múzeum kiállítóterében.

A papi hivatás iránt érdeklődő fiatalok a tanórák látogatását követően a Papnevelő Intézet életébe is betekintést nyerhettek. A kispapokkal közösen elfogyasztott ebéd után a nap hátralevő részét a szemináriumban töltötték, az ő nyílt napjuk a másnap reggeli Szent Liturgiával ért véget.

NEMES, SZÉP ÉLETHEZ
NEM KELLENEK NAGY CSELEKEDETEK,
CSUPÁN TISZTA SZÍV ÉS SOK-SOK SZERETET.
PÁZMÁNY PÉTER

„Nekem van szülőföldem, ahol felnőttem,

Zsúfolásig megtelt a főiskola Szent Péter-terme szeptember 19-én a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége és a Bessenyei Társaság közös rendezvényén, melynek meghívott vendége **lancu Laura** moldvai származású József Attila-díjas költőnő, néprajzkutató volt.

lancu Laura egy korábbi estjén és itt is elmondta, gyakran tér vissza szülőföldjére, szüleinek, rokonságának meglátogatása és gyűjtés céljából is. Azt szokták mondani neki: *„A beszéde elmeszült, de nem tetszik ritted, hogy elmentél itthonról.”* Vagyis: a beszéde megváltozott, de nem látszik rajta, hogy elment otthonról. Az est első felében néprajzkutatóként állt a közönség elé: a moldvai csángók történetét foglalta össze – a személyes

érintettség miatt talán a megszokottól eltérően – azzal a céllal is, hogy a közönség őt magát jobban megismerhesse.

A történeti források szerint Moldvába a magyar királyság területéről érkeztek magyarok kifejezetten a katolicizmus terjesztése céljából. Mátyás király koráig a magyar királyság hűbérterületeként több népcsoport élt itt békében egymás mellett, az etnikumok létszáma nagyjából egyensúlyban volt. A terület elrománosodása és a moldvai csángók hányattatott története a 16. századtól kezdődött. Az itt élő magyarságnak innentől kezdve nem volt kapcsolata az anyanemzettel, és ez a történetük alakulásával egy másfajta identitástudatot eredményezett. *„Mi a titka a fennmaradásuknak?”* – tette fel a kérdést lancu Laura. – *„Erre észszerű ok nincsen.”*

és van hazám ahol élek”

A terület egy ideig lengyel fennhatóság alá került, vallási életét pedig sokáig egyenesen Rómából irányították. Abban, hogy a magyarul egyáltalán nem beszélő egyházi közegben is megmaradtak a magyarok, a népi kultúrának és népi vallásosságának nagy jelentősége volt. Táncczos Vilmos etnográfus szavaival: „Vallási önellátásra kellett berendezkedni.” Moldova Róma keleti bástyája, katolikus szigete az ortodox területen, melynek egyházpolitikai szerepe jelentős volt. Ilyen értelemben itt történelmi képződmény katolikusnak lenni, az etnikai eredet és a nyelvi kérdés háttérbe szorul, mert a hangsúly a katolikusságon van az ortodox közegben, mind a saját identitástudatban, mind pedig politikai és hatalmi környezet meghatározásában.

A csángó szó eredetével kapcsolatban Iancu Laura elmondta, hogy a szó eredetének és jelentésének meghatározásában máig nincs egyetértés a nyelvészek között. A szó maga nem régen forog közszájon, hiszen a 18. századtól kapta fel a közbeszéd a Moldván kívüli területeken, ám egészen az 1990-es évekig ők nem ismerték magukra nézve ezt a kifejezést, egyszerűen csak a moldvai magyarok elnevezés volt az elfogadott. Táncczos Vilmos legutolsó kutatása szerint 40-42 000 főt számlál a magyarok száma a területen. Vannak kompakt magyar falvak, kétnyelvűek és asszimilálódtak is. Ma már jelentős, hogy 32 településen van magyar nyelvű oktatás, amelynek keretében heti három órában mint idegen nyelv tanulhatják a magyart. Ez nagyon nagy lépés ahhoz képest, hogy a nyolcvanas években az udvarról kitérve sem lehetett magyarul megszólalni!

„Erős láncszem szeretnék lenni” – mondja a Magyarfaluból származó költő önmagáról. És ez a láncszem nemcsak gyermekként, kutatóként, hanem költőként is kapcsolódik a gyökerekhez.

„Amit nem tudok megírni a tudományban, azt a művészet eszközével próbálom kifejezni.”

Ez a kapcsolat azonban különös is, melyet a taszítás és kötődés egyszerre határoz meg

Iancu Laura életében. A kislány, aki élete első 7-8 évében nem hagyta el a falut, s akinek elvágyódása nem álmokkal és ambíciókkal teli volt, egyszerűen csak el akart jönni egy olyan világból, ahol még a gyermekek életét is elsősorban a munka, és nem a

tanulás határozta meg. A csíkszeredai középiskola után a budapesti tanítóképző következett, majd politológiai, teológiai és néprajzi tanulmányok.

Iancu Laura így fogalmaz a fővárosban töltött első időkről: „Borzasztó sok szégyent megéltem.” Hatalmas volt a távolság, nemcsak földrajzi értelemben, de az eddigi tanulmányokban, tapasztalatokban az élet szinte minden területén.

A nagyvárosi környezet felforgató hatással volt hitére és istenkapcsolatára is: „Nekem el kellett veszítenem a hitem, hogy megtaláljam Istent.” Teológiát is azért kezdett tanulni, mert azt élte meg, hogy „Minden rossz, amit eddig gondoltam egyházzól, papról, hitről.” Moldvában a pap szakrális személy, akitől az emberek mintha még Istentől is jobban félnének. A moldvai magyaroknál különválasztható az istenhit és az intézményes vallásgyakorlás. Az istenhit megáll akkor is, ha nincs ott az egyház mögötte. A hitben egyszerre van jelen a „porszem vagyok” és a „legnagyobb vagyok, akiért Isten a fiát adta” érzés. És a moldvai magyarok olyan különös módon kapcsolódnak a hitük által természetéhez, hogy Iancu Laura szerint: „Az orvos után az emberi természet legjobb ismerői a moldvai magyarok.”

Verset írni is ezekben az első budapesti években kezdett. Ahogy ő fogalmaz: „Nem tudtam mit művelek. Előbb megtörtént, mint megértettem...” Füzetekbe jegyzetelt, eleinte kedvenc költőinek ártírt verseit jegyezte le. Ezekből született meg első kötete 2004-ben **Pár csángó szó** címmel. Magát „küzdő, kereső, tanulni akaró embernek” nevezi, akinek költészete nem simul be sehova, akinek megvan a maga helye ebben a nagyon sokszínű, szabad poétikai környezetben. Az alkotás számára különleges, rengeteg időt igénylő folyamat, amelyben csak lassan formálódnak a szavak. A versnek idő kell, hogy megszülessen. Ha ezt az alkotó nem adja oda, nem szólal meg a vers.

A versek mellett Iancu Laura írt már drámát, prózát, regényt. Nemsokára meg-

jelenik egy önéletrajzi ihletésű kötete **Olvasmány az éjszaka cselekedeteiből** címmel, ami a nyolcvanas évek Moldvájába kalauzolja el az olvasókat, s ami a szerző megfogalmazása szerint egyfajta személyiségrajz lesz. Néprajzkutatói munkásságát köteleesség- küldetés- és feladattudat jellemzi, a „Ki fog ezzel foglalkozni, ha én nem?” érzése, amellyel szülőföldjének világszinten páratlan népköltészetét szeretné az emberekkel megismertetni és az utókornak megörökíteni. Iancu Laura lírikus és prózai művei mellett kutatóként csángó népmesék, illetve fényképek gyűjteményeit és tanulmányköteteket is jegyez.

Az est végén Iancu Laura verseiből olvasott fel a közönségnek, akik kérdéseket is tehettek fel a találkozó végén.

NÉHÁNY A FELOLVASOTT VERSEK KÖZÜL:

Ta-ní-tás

Be irigyeltem, Gyermejkézus,
makulátlan talpadat!
Enyém bocskort növesztett
és '91 tele is ráfogyott!
Szád végétől
nem hullott
morzsa,
és ruha takarta pocakodat,
amikor vad hajjal énekeltem
hozzád
oláhul egyszer,
máskor
csak úgy, magyar szavakat.
Tanítottam:
É-des-a-nya! Gyere, és mondd utánam!
Szótagolva még szebb, mint
egybemondva!
Szád járását tisztán
látom,
de a hangod ma is
néma.

***

Újabbán

Hazakísérem minden este
A bőgő földet ringató anyámat,
Újabbán nem tudja, hol keresse,
Hol találja a szülőházat.
Szőnyeget hajt az unott hóesés,
Ha keze volna, fehérbe takarná,
Egy szál ingbe, hogy megfagyjon, és
Reggelre harmattá altatná.
A kapuban még megölelem.
Ágynak esik, és értem mond imát.
Kit őrzök? – kérdik. Azt felelem,
Hogy megvirradjon, az éjszakát.

***

Füst

Örökösen meghátrál a füst,
mint koldus, aki fél kezét nyújtani.
Magam sem tudom, miként kezd
mindig havazni, ha gondolatban
érted megyek! Kódúton. Senkiföldjén.
Tudom, hogy megölelnél.
Fél percig hallgatnám szíved.
Ennyi az idő. A többi: rettenet.

***

Amikor harmadszor szóltak

egy homokvárból érkeztem vissza
sziklára épült országba
végigjártam száz ideiglenes
esztendőt mintha templom
mintha anyám méhe lett volna
olykor-olykor az otthonom
szerettem ahogy szerették
bomlásnak indult nyelvemet
szerettem '38-ban csókolni
imádkozó kezüket lőtt lábukat
szerettem a boncasztalon is
bajnok Aranycsapat hazámat
értem ha volt is az indulásra
mit értem el vele az irgalom
erdőt növesztett törésre hegre
fáiból temetek negyvenegy éve
értem nem volt a maradásra
térképéből soha nem lesz haza

***

A tónál

csodák ha vannak is
másokkal esnek meg
a kavicsot a tóba dobom
fodrosodik a víz a kacsák felrepülnek
ha megátkoznak hát így jártam
a bűnnél édesebb a megtérés
gallérom nem lesz fehérebb
sem a szíven a tövisfolt
mert tudd hogy én
holtamból is felriadok
s hogy vannak tüzek
kicsik nagyok közepesek
amelyek ki nem alszanak és én én
is csak tűz vagyok

***

Felhősödik s az Isten
most éppen háttal van,
mereng, mintha anyámat
látnám ujját tördelni szorgosan,
már csak ül, már csak öregszik,
örökölt golycsingében;
pohár vízért sem kiált már
tegnap óta Isten.

A nyolcadik kontinens

Geológusok nemrégiben fejezték be a Zélandiának nevezett egykori kontinens feltérképezését – ezzel több, mint ötmillió négyzetkilométernyi elsüllyedt szárazföld dokumentálása ért a végére.

LEMEZMOZGÁSOK

Mégis miért és mitől süllyedhet el egy egész kontinens? A teljes választ csak a Jóisten tudja, hiszen az ő akaratába és teremtő művébe fér bele az élővilág megteremtése és alakítása. De természetesen a geológusok is válaszolnak a tudomány válaszával: Antarktika a tektonikus mozgások által nyomást gyakorolt Zélandia kérgére, kelet felé taszította a kontinens, így az olyan mélyre csúszott a Csendes-óceánban, hogy évmilliók alatt teljesen ellepte a víz. Azóta maga a kőzetlemez is kettétört (ahogyan Afrika hasad napjainkban); Új-Zéland két szigete, és a közöttük lévő 300 méternél mélyebb árok is ezt tanúsítja.

Mi is ez a nyolcadik kontinens? Az általunk ismert hét földrész mellett – Európa, Afrika, Ázsia, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika (az „Antarktisz kifejezés a jégmezőt is jelöli, amely értelem szerűen jóval nagyobb felületet jelent a kőzetlemeznél) – Zélandia a nyolcadik, területe 4,9 millió négyzetkilométer, vagyis több mint a fele a jelenlegi legkisebb kontinens, Ausztrália területének – ezzel a legkisebb földrész lenne, ha el nem süllyedt volna.

Zélandia története egybeforr a Pangea (ekkor a kontinensek egy nagy szárazföldet alkottak), majd a Gondwana szuperkontinens történetével (amely a mai Afrikát, Dél-Amerikát, Antarktikt, Ausztráliát és Zélandiát foglalta magában). Zélandia 60-85 millió éve szakadt el Ausztráliától, amellyel együtt mintegy 85-130 millió éve vált külön Antarktiktól. Alakja hosszúságos, északon Új-Kaledóniától, délen Új-Zéland szubantarktikus szigeteiig nyúlik,

ami megfelel Skandinávia északi csücske és Kréta szigete közti távolságnak. Egyedüli jelentős földterületei Új-Zéland két szigete, valamint Új-Kaledónia (Franciaország külbirtoka), ezek mellett csak jelentéktelen területű szigetei emelkednek ki a Csendes-óceánból. A szárazföld a korábbi kontinensnek csupán hat százaléka. Új-Zéland két fő szigete önmagában nincs akkora területű, hogy megilletné a kontinens elnevezés. Bár korábban, amíg

a tengerfenék mélységét nem mérték radarral, addig Új-Zéland két szigetét Ausztrália leszakadt részeinek tekintették – hiszen a partvonalak látszólag olyan jól összepasszolnak, mint Afrika és Madagaszkár, vagy Afrika és Dél-Amerika. A látszat azonban ebben az esetben csal.

ÉLŐVILÁG

A hívő ember természetesen az egész teremtés szépségére rá szokott csodálkozni. Az azonban Isten további ajándéka, hogy Ausztrália még azelőtt levált a Gondwana szuperkontinensről, hogy oda be tudtak volna jutni a méhlepényes emlősök. Így maradhatott meg ott az egészen egyedülálló emlősvilág: az erszéyes emlősök és az öt tojásrakó emlősfaj (kacsacsőrű emlős és négy hangyászsunfaj), utóbbiak valódi átmentet jelentenek a hüllők és az emlősök között.

Zélandia pedig – szintén mondható: Isten ajándékaként – annyira hamar szakadt el Ausztáliától, hogy oda jóformán még az emlősök sem tudták betenni a lábukat. Új-Zélandon az ember érkezése előtt mindössze két (erszéyes) denevérfaj élt, ezért a madárvilág lett egészen egyedülálló: ragadozó emlősök hiányában az évmilliók alatt számos madár veszítette el a repülési képességét, és tért vissza a földre. Ezek között a legismertebb a kivi. A két denevérfaj pedig – felfoghatatlanul bravúrosan – igen csak nagy távolságot megtéve, még Zélandia süllyedése előtt re-

pülhetett át Ausztráliából a távolodó kontinensre, amelyből lassacskán már csak Új-Zéland maradt. Új-Kaledóniában az ember érkezése előtt hat emlősfaj (mind denevér) élt, ami úgyszintén különlegessé tette a madárvilágot.

A természetkárosítás pedig – ami az ember életének a velejárója – sajnos Új-Zélandon is tetten érhető. Az ember (hajókon) behurcolta a patkányt, amely földön fészkelő, röpképtelen madarak fészkeit dülja fel és rabolja ki. A macskák pedig az utcán élve könnyen elvadulnak, és ha feléled a bennük rejlő ragadozó-ösztön, komoly veszélyt jelenthetnek a madarakra nézve.

Ausztráliában sajnos ugyanez a helyzet. Az ember betelepítette a nyulat, hogy az emberek ott is tudjanak rá vadászni. Azonban ott nem volt természetes ősellensége; az erszéyes farkas pedig csak ritkán vadászott rá, így három évvel később húszezer nyúl szaladgált a kontinensen, húsz évvel később 10 millió, ötven évvel később pedig 75 millió. Élőhely-foglalásukkal az őshonos erszéyes emlősöket is elkezdtek visszaszorítani, a farmerek terményeiben pedig óriási károkat tettek. Csapdákkal, puskákkal nem lehetett ellenük védekezni, ezért végül egy mesterségesen elterjesztett vírussal tizedelték meg őket.

Ezek a példák is igazolják, hogy a gondolkodás nélküli emberi tevékenységnek sajnos sokszor nyomasztó és visszafordíthatatlan következményei vannak.

ÉGHAJLAT

Új-Zéland déli szigetének éghajlata óceáni, az északi szigetét szubtrópusi, a hegyekben hegyvidéki éghajlat a jellemző. Új-Kaledónia éghajlata trópusi.

Érdekes eljátszani a gondolattal, hogy milyen éghajlata lenne a kontinensnek, ha ma is kiemelkedne az óceánból. Ausztrália kelet-nyugati hosszúsága jelentősebb, mint az észak-déli – emiatt a kontinens fele sivatag. Zélandia ezzel szemben észak-déli irányban elterülő kontinens volna, amely így a szelek által olyannyira sok csapadékot kapna, hogy – Új-Zéland ma is magas hegyei kivételével – végtelen trópusi, szubtrópusi esőerdők, legdélebben pedig mérsékelt égövi erdőségek borítanák, mely az állat- és növényfajokban további változatosságot eredményezne.

Istennek azonban így is hálásak lehetünk a gondoskodásáért, Ausztrália, Új-Zéland és Új-Kaledónia egészen különleges élővilágáért. Csak vigyáztunk volna jobban... Hiszen Isten azért adta az embernek a földi élővilágot, „*hogy művelje és őrizze azt*” (Ter 2,15).

**„Mily nagyszerűek a te műveid, Uram!
Bölcsességben alkottál mindent!”**
103. zsoltár)

M E S E K U C K Ó

MÉSZÁROS ANDREA

A farsangi jelmezverseny

Egyszer volt, hol nem volt, egy kisváros. Ebben a pici városkában minden évben megrendezték a farsangi mulatságot. Egy hatalmas jelmezbál volt ez, rengeteg fánkkal és mindenféle más finomsággal.

Az emberek már hetekkel korábban megkezdtek a készülődést a jelmezbálra. Mindenki arról beszélt, hogy abban az évben milyen jelmezt fog felhúzni. Teljesen mindegy, hogy kisgyerekről vagy idős emberről beszélünk, a legfontosabb téma januárban és februárban mindig a farsangi bál volt.

Fontos kikötés volt ugyanis a bál résztvevői számára, hogy kizárólag saját készítésű jelmezben jelenhetnek meg. Emiatt a teljes kreativitásukra és kézügyességükre szükségük volt.

Így történt ez a legutóbbi farsang idején is. Volt a bálon hercegnő, tündér, király, boszorkány, hóember, kutya, cica, bohóc, szuperhős, rendőr, orvos, tűzoltó, de még béka jelmez is. Mindenki csodásan festett a jelmezében.

Azonban valakire furcsán néztek. Ő nem a hagyományos színes, vidám jelmezt öltötte fel magára, hanem egy szürk, szürke színű kezeslábas ruhát. Az arcát és a haját is szürkére festette. Tanakodtak is az emberek:

- Vajon ő minek öltözött?
- Miért így néz ki?

Néhányan még ki is nevették:

- Látom, más színre nem futotta! – mondták gúnyolódva.

Azonban még nem említettem, hogy ezen a bálon volt jelmezverseny is. Ott mindenki bemutatta, hogy milyen csodás jelmezt készített magának. Legutoljára a szürke emberre került a sor.

Felment a színpadra, és szemléltette, hogy ő mi valójában: egy élő, mozgó kőszobor.

Ekkor jöttek rá, hogy valójában ő a legkreatívabb! Hiába egyszerű, szürke, mégis az ő jelmeze a legcsodálatosabb, hiszen ez az ötlet eddig senkinek nem jutott az eszébe.

Nem is csoda, hogy azok, akik kinevették és gúnyolódtak, elszégyellték magukat. Viszont amint kihirdették, hogy a jelmezverseny első helyezettje a legkreatívabb, legkülönlegesebb jelmez, azaz a szürke ember lett, óriási vastappsal ünnepelték meg őt.

Az emberek mosolyogva, boldogan mulattak egész éjjel, és mindenki megtanulta, hogy a farsang az arról szól, hogy kifejezzük a kreativitásunkat és az egyéniségünket, bármilyen jelmezben is tündököljünk.

Játékötletek

ZSINEGPÁRBAJ

Ezt a játékot bátran játszhatjátok az iskolában vagy otthon is. Nincs másra szükség, csak egy hosszú, lehetőleg több méteres (akár 8–10) zsinigre vagy fonalra. Szinte bármi jó, amit fel lehet tekerni, csak legyen erős, nem selymes felületű, hogy ne szakadjon el és ne csússzon szét.

A zsinieg közepét jelöljük meg egy színes cérnával vagy csomóval. A párbajozók egymással szemben helyezkednek el, mindkettejük kezében ott a zsinieg egy-egy vége. Amikor a játékvezető jelez, a játékosok elkezdik feltekerni a kezükre a zsinieget. Aki hamarabb ér a közepére, az nyer.

Figyeljünk arra, hogy a zsinieget ne rántsuk ki a másik játékos kezéből!

Hogy fokozzuk az izgalmakat, a játékvezető mérheti is, melyik játékosnak mennyi idő alatt sikerült a feladat. A végső nyertes lehet a leggyorsabb játékos, de kieséses alapon versenyezhetnek is egymással a fordulók győztesei.

KUKORICAPATTOGTATÁS

Gondolnád, hogy a pattogatott kukorica nemcsak finom rágcálnivaló, de játszani is lehet vele?

A játék kezdetén készítsd el az „eszközöket”: pattogtass kukoricát.

Készítsetek elő annyi szívószálat, amennyi játékos van, és kétszer annyi tálkát vagy műanyag poharat. A kukoricát egyenlően osszuk el és tegyük a tálkába. Minden játékos kap egy üres tálkát is. A feladat az, hogy a szívószál segítségével a játékosok átpakolják a szemeket az üres tálkába. Az nyer, aki a leggyorsabban végez.

Ha kicsit bonyolultabb feladatra vágytok, alkossatok három-négyfős csapatokat. A csapattagok sorakozzanak fel az asztal mellett. Az első játékos előtt van a kukoricás tálka, az utolsó előtt az üres. Az első játékos felvesz egy kukoricát a szívószál segítségével, amit a mellette álló játékosnak a kezeit nem használva, a szívószál segítségével kell átvennie. Ha sikerült, ő is átadja, az utolsó játékos pedig az üres tálba helyezi. Játsszatok időre: melyik csapat hány szem kukoricát juttat az üres tálba három perc alatt? De lehet az a csapat is a győztes, amelyiknél előbb elfogy a kukorica. Mindegyik változat esetében nagyon figyeljetelek arra, hogy a csapatok egyforma számú kukoricát kapjanak.

Találós kérdések

Vonalat húz a hóba,
pedig nincsen vonalzója.
Repül, pedig nincsen szárnya,
ha nem hiszed, ülj fel rája!

Hóval, faggal nem törődik,
Türi némán, szótlanul,
De mikor a tavaszt érzi,
Mint a patak, könnye hull.

Egy kis házban öt kis szoba,
öt kis ember bújik oda.

Fölül vastag, alul vékony,
hogyha nap süt, folyékony.
Kicsit répa, kicsit csap.
De nem répa és nem is csap.

Vízkeresztet tekintjük a kezdetének,
Hogy húshagyó keddre véget érjen,
Azonban a kettő közötti napokban,
Ideje van a jelmezeknek, s maszkoknak.

M E S E K U C K Ó

MÓRA FERENC

A kíváncsi hópelyhek

A nap éppen lement, mikor az erdő felett elkezdett esni a hó.

– No, anyó – mondta varjú apó a feleségének a nyárfahegyben –, azt hiszem, holnap fehér abrosznál esszük az egerpecsenyét.

Nemsokára a búzamezők fölött kezdtek táncolni a hópihéek.

– Gyertek, gyertek – csalogatták őket a szántóföldek –, jó ám a vetésnek a jó puha hó. Az tart meleget a búzaszemnek, hogy meg ne fagyjon a földben.

A falu már rég elcsendesedett, mire a hófelhők odaértek föléje.

– No, ezt a falut megtréfáljuk – mondták a hópelyhek. – Reggel maga se ismer magára, olyan fehérre meszeljük még a háztetőket is.

Voltak kíváncsi hópelyhek is. Messze az ég alján nagy világosság látszott. Ott a város lámpái világítottak, s ezek a kíváncsi hópelyhek a várost akarták látni.

– Majd meglátjátok, hogy megbecsülnek ott minket – mondták a falura, mezőre hulló testvéreiknek. – Még székkal is megkínálnak, talán hintóba is ültetnek.

Azzal a kíváncsi hópelyhek elszálltak a város fölé, s ott lehullottak a háztetőkre, az utcákra, a terekre. Alig várták a reggelt, hogy szétnézzenek a városban.

De mire kireggeledett, akkorra a hópelyheknek beesteledett. Jöttek a hóhányó munkások, megkínálták a havat seprűvel és lapátal. Aztán rakásra rakták, úgy hordták ki a városból.

Lekotorták a havat a tetőkről is, és elsárosodva vitték a többi után. Mire delet harangoztak, locspocs lett a városi hóból, így járták meg a kíváncsi hópelyhek! Az erdők, mezők hava pedig tavaszig megmaradt ragyogó fehérén.

Kézművesség

Karácsonyi füzér

HOZZÁVALÓK: színes papír (minél több színben), ceruza, vonalzó, olló, ragasztó, ragasztható, mozgó szem (elhagyható).

ELKÉSZÍTÉS: A színes papírokból vágj egyforma méretű papírcsíkokat. Ha kisebb elemekből álló füzért szeretnél, a szélességük legyen 1–1,5 cm, ha nagyobbat, akkor lehet 3–4 is. A hosszúságuk lehet akár 7–8 cm is. Hogy biztosan egyformák legyenek, előbb mérd ki és rajzold le a papírra, mekkora csíkokkal szeretnél dolgozni.

Vedd elő az első papírcsíkot, ragasztózd meg jó alaposan az egyik végét, majd hajtsd rá a másikat, és finoman simítsd el. A folytatáshoz a papírcsik egyik végét dugd át a már összeragasztott csíkon, s így ragaszd meg a következőt. Ezt addig ismételd meg, míg el nem éred a neked tetsző hosszút. Ha a füzér már elkészült, a legelső papírgyűrűre rajzolj, ragassz vagy készíts a maradék papírból szemet, orrot, szájat. Az elkészült füzért felteheted a karácsonyfára, de akár a falra vagy az ajtóra is.

Rénszarvas papírcsíkokból

HOZZÁVALÓK: világos és sötétbarna, piros, fehér és fekete színes papír, olló, ragasztó, tű, cérna.

ELKÉSZÍTÉS: A világosabb papírból vágj ki négy darab, nagyjából 20–22 cm hosszú és 1,5 cm széles papírcsíkot. A csíkokat helyezd egymásra, majd a közepükön finoman túrd ketté őket. Figyelj rá, hogy a tűrvonal pont középen legyen, mert ez segít majd az összeállításban.

Az első papírcsik közepét kend be ragasztóval, majd helyezd rá vele merőlegesen a következő csíkot. A két papír + jelet formázzon. Középen nyomkodd meg kicsit a lapokat, hogy biztosan összeragadjanak. Ezután ragasztózd be a felső csík közepét, majd helyezd rá a következőt. Igyekezz a harmadik csíkot az első kettő közepére rakni. Ragasztózd be a felső csík közepét, helyezd rá az utolsó lapot. Így egy csillagformát kapsz.

Ha ezzel megvagy, ragaszd össze az első csík két végét, majd egyesével a többi véget is hajtsd rá. Ez lesz a rénszarvas feje. A sötétebb papírból vágj ki két szarvformát, a fehérből és a feketéből készíts szemet, a pirosból orrot. Egyenként ragaszd rá az apró részeket a rénszarvas fejére. Ha a dísz fel szeretnéd akasztani valahova, fűzz be cérnát egy tűbe, a végére köss görcsöt, majd húzd át a két szarv között.

VERSSAROK

UDUD ISTVÁN

Ég a gyertya

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék!
Karácsonyfa-
gyertya köré
mind ide gyűljék!

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék!
Csillagszóró
száz sziporka
mind ide hulljék!

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék!
Béke,
szeretet,
igazság
el sose múljék!

A történelmet látjuk, és éljük meg. 1976 után először ér úgy véget egy naptári év, hogy a magyar labdarúgó válogatott nem szenved vereséget. 12 meccs óta veretlenek vagyunk, ez a leghosszabb aktív sorozat Európában – de egyébként a világon is csak Algéria és Kolumbia előz meg minket. Közben csoportelsőként, és veretlenül jutottunk ki az Európa-bajnokságra, válogatottunk nem omlik össze, ha gólt kap, van világklasszis játékosunk, van fantasztikus szövetségi kapitányunk és mindehhez még hozzájön egy olyan fanatikus szurkolótábor, ami párját ritkítja, talán az egész világon. Érdemes megbarátkozni a gondolattal: zsinórban harmadszor leszünk ott az Európa-bajnokságon!

„Én elhiszem, hogy rúgott kettőt Szoboszlai, de előtte a bolgárok ellen belepüfölte a kapusba a ziccet. Meg mi az, hogy a szurkolókkal iszik a meccs után? Hát milyen példát mutat... Nagy segítség ez a magyar családoknak! Ennek a Nagy Ádámnak is elmondhatnák három különböző nyelven, hogy hová kell passzolnia. Kerkez Milos hogy lehet olyan dilettáns idióta, hogy sárga lappal a birtokában belemegy egy kockázatos párharcba? Dibusz Dénes hogy lehet ennyire vonalkapus? Ha az ellenfél szögletet vagy szabadrúgást rúghat, az már fél gólt jelent... Annak a Callum Styles-nak is, milyen a haja már. Meg a Marco Rossinak is. Ja, neki az nincs is...” – Az ember már csak olyan különös teremtmény, hogy neki semmi nem jó, sosincs meglegedve és hajlamos mindenben a rosszat keresni (ahelyett, hogy inkább Rossit keresné...). Ha van rajtunk sapka, az a baj, ha meg nincs, akkor az. November 19-én éppenséggel sok mindenkin volt a Puskás Ferenc Stadionban, mert nem volt az a pálinkamennyiség (még a B közepben sem...), ami athéni nyárrá varázsolta volna az esős, hideg, borzasztóan cudar időjárást. De legalább a játékosok nem fáztak meg a zöld gyepen: ezt a szó szoros és átvitt értelmében is érthetjük, mert csapatkapitányunk vezetésével előzékenyen adták

„Ez jó mulatság, férfimunka volt!”

– veretlenül és csoportelsőként
OTT VAGYUNK AZ EB-N!

át a kivonulás után melegítő pulcsijaikat az őket kísérő gyermekeknek. Ők pulcsit kaptak tőlük, az ellenfél játékosai meg zakót – de erről majd kicsit később. Szokatlan időpontban (délután 3 órakor nem sűrűn rendeznek válogatott meccset...) és szokatlan körülmények között, a továbbjutás biztos tudatában játszottunk Montenegro ellen; jó volt úgy válogatott meccsen szurkolni, hogy a tét nem minket nyomott agyon, és nem nekünk kellett egy másik meccs számunkra ideális forgatókönyve miatt izgulni. 30 éven keresztül hallgathattuk a negativizmust, szidtuk

a futballunkat, sajnáltattuk magunkat – most itt az idő, hogy forduljon a mentalitásunk! Hagyjuk abba a káromást és a vészmadárkodást, mert már nem áll jól, és jelenleg nem is hiteles! **Ünnepeljünk és legyünk büszkék! Mert Szoboszlai világklasszis, Nagy Ádámnak szuper a passzjátéka, Kerkez Milos nagyon fiatalon játszhat már a Premier League-ben, Dibusz Dénes légiósként is megállhatná a helyét, Marco Rossi pedig Willi Orbán honosítása mellett a másik legjobb dolog, ami a magyar focival az elmúlt 5 évben történt!**

tett, és három nappal később a bolgárok Szerbiában is bizonyították, hogy egyáltalán nem olyan gyengék, mint amilyenek az eredményeik alapján tűnnek: a 2-2-ért a hazai pályán játszó szerbeknek kellett teperniük, akik ugyanúgy tudtak örülni neki, mint mi pár nappal korábban, mert a szerbek, akik rendszeres vb résztvevők, Eb-n 2000-ben jártak utoljára. Az volt az első kontinenstorna, amit figyelemmel követtem, ők akkor még leánykori nevükön, Jugoszláviaként versenyeztek.

Nagyon vártam a Montenegró elleni meccset. Már a szerbek ellen is szerettem volna felmenni, de akkor bizonyos arcátlan jegyzőreknak hála (akik 70 és 150 ezer forint között árulták az általuk megvett rengeteg belépőt – köszönjük a semmit!), ez nem sikerült. Rozsályban, kivetítőn, remek társaságban néztük azt a csodálatos meccset, nem panaszkodom, jó volt az is. Ám utolsó hazai selejtezőnkre csodával határos módon sikerült jegyhez jutni, és **annak fényében, hogy a továbbjutás már megvolt, ha gálameccsre nem is, de örömfutballra azért készülhettünk.**

A meccs előtt kérdezték tőlem, hogy mire számítok. Az volt az érzésem, hogy ha mi rúgjuk az első gólt, sok gólos meccs lesz, ha viszont Montenegró, akkor nem lesz sok gól. Sajnos mi kaptuk az elsőt, és több mint egy órán keresztül úgy tűnt, nekem lesz igazam. A montenegróiak ugyan nem tölték be a buszt a kapujuk elé, de erőtlenségeinket rendre visszaverték, és amire számítani lehetett, erdész énjük is előjött: elég favágó stílusban futballoztak és védtek az előnyüket. Szerencsére a holland spori már az első csúnyább faultra lapot adott, és később is, ha kellett, a zsebéhez nyúlt – nem engedte a durva, erőszakos játékot. Az első félidőben magyar támadójáték, mint olyan, nem igazán létezett, így ebből a játékrészből egy védő teljesítményét emelném ki.

Az olasz másodosztályú Parma fiatal védője, Balogh Botond először játszott kezdőként a válogatottban (korábban egy meccsen kapott már néhány percet), és egyáltalán nem lógott ki a csapatból. A hajrában egy nagyobb hibája volt, egyébként összességében nem látszott rajta a rutintalanság és a megilletődöttség. Támadásban Montenegró sem nyújtott többet az első 45 percben, de egy gyermekhibából kaptunk egy leventególt, csak hogy ne érezzük annyira kényelme-

sen magunkat a félidőben. Ekkor szerintem sokakban megfogalmazódott néhány keserű kérdés. Tényleg léteznek, hogy hazai pályán vereséggel zárjuk az évet, egyúttal veretlenségünket is az utolsó pillanatban veszítjük el? Léteznek, hogy a biztosnak tűnő csoportelőségről is lecsúszunk? Léteznek, hogy ebbe belenyugszanak a fiúk és a kapitány?

Nem nyugodtak bele, és ez a folytatás után elég hamar ki is derült. A második félidőre muszáj volt változtatni, már csak a 65 ezer fagyoskodó ember kedvéért is. **A válogatott két leggyengébb játékosát, Bolla Bendegúzt és Gazdag Dánielt le is kapta a pályáról Marco Rossi.** Mindkét játékos rejtély számomra: játszanak klubjukban, jó hírek is érkeznek róluk, de a nemzeti csapatban nem ez volt az első rossz meccsük. Meglehet,

még a kapitány sem tudja, hol akarja őket igazán játszani, de a szurkolók felől talán már nem feltétel nélküli a bizalom az irányukba. Mondjuk elég, ha Marco Rossi bizalmát élvezik... A cserék mindenesetre beváltak, **a fehérvári Kalmár Zsolttal és az exfehérvári Loic Negóval sokkal támadóbb szellemű lett a csapat.** Kalmárt sokat szidtuk a helyszínen, az a helyzet, hogy felvételről újraneztem a meccset, és tv-n keresztül sokkal jobbnak tűnt, mint élőben... Bár sokáig azt hittük, a montenegrói kapus húzza az időt, le kellett cserélni Milan Mijatovic-ot, és egy 15 évesnek kinéző, egyébként 24 éves, és a kapusként alacsonynak számító, 181 cm-es magasságú, éppen most debütáló Filip Djukicnak kellett beállnia a háló elé. Na, ez a csere megzavarta a montenegróiakat. **Szoboszlai Dominik** addig is sokat vállalt magára, de nem minden megoldása jött be, a kapura egyáltalán nem volt veszélyes. Egészen a 66. percig. Akkor a Liverpool középpályása megelégtelte, hogy a vendégek nyolcása, Marko Jankovic folyamatosan cukkolja, és **lőtt egy olyan gólt, amire tényleg csak a világlégklasszisok képesek.** Négy védő között vitte be a labdát, csel csel követett, majd tökéletesen kilőtte a hosszú alsót. Láttam már élőben néhány szemre is tetszetős gólt. Ami hirtelen eszembe jut: 2009-ben a Debrecen – Levszki Szofia BL selejtezőn Varga József és Rudolf Gergely gólja, 2015-ben a norvégok ellen Priskin Tamás dugója, majd 2019-ben, a később Puskás díjjal is jutalmazott Zsóri Dániel ollózása a Fradi ellen. Hát ez a gól talán mindet kenterbe verte. Nem csoda, hogy rögtön

Messihez hasonlították, ilyen gólt ő rúgott túl sokat fénykorában... A hétvégén a Liverpoollal komoly rangadót játszott csapatkapitányunk, nem lennék meglepve, ha a Manchester City-t trenírozó Pep Guardiola már előre vakargatta kopasz buksiját, hogyan állítsa meg Ruben Diassal és Josko Gvardiállal, aki egyébként az előző szezonban még csapattársa volt Dominiknak... Gondolkodtam azon, hogyan lehetne röviden jellemezni Szoboszlait, és ez jutott eszembe: **ő az a játékos, aki a különbséget tudja jelenteni egy meccsen.** Gera Zoltán, bármennyire is szerettem, és volt az elmúlt 25 év legjobb magyar labdarúgója, nem ilyen volt. Dzsudzsák Balázs, Szalai Ádám nem ilyenek voltak. Jó játékosok voltak mindhárman, rúgtak győztes gólokat is, de rájuk valahogy nem illett ez a leírás. Nem ilyen karakterek voltak. Szoboszlai Dominik a különbséget jelentheti a meccsen. **Milyen régóta vártunk már egy ilyen játékosra!** Ezt meccs közben fogalmaztam meg magamban, és ugyanezt mondta róla a találkozó után Marco Rossi is. Mindezek ellenére, hogy ilyen okosságok jutnak eszembe, nem tervezek leülni mellé, se helyette a kispadra – bár ötleteket szívesen adok neki a továbbiakban is... :)

Bár Szoboszlai zsenialitásának köszönhető elsősorban a magyar egyenlítés, meg kell, hogy említsem **Nagy Ádám** nevét, akitől a labdát kapta. **Nagyon kritikus helyzetben tette jó helyre a lasztit, mert 3 montenegrói vihette volna kapura a labdát, ha Nagy Ádám elvétí a passzt** – teljesen mindegy, hogy tudatos

volt-e az a labda, vagy csak felszabadításnak szánta, és véletlenül szállt Dominik felé, a lényeg a végeredmény, hogy így gólpasz lett belőle, és Montenegro helyett mi rúgtunk gólt. Sőt, a védők még ki sem csomózták az első gól előtt összegabalyodott lábaikat, amikor Szoboszlai Dominik az ellenkező oldalon játszott össze Ádám Martinnal, s a visszakapott labdát már csak be kellett löni. **Ádám Martin**, aki nyilatkozataiban egyszerű, mint a faék, még csak olyan vicceseket sem mond nyilatkozataiban, mint Böde Dani, és elképzelhetetlennek tartom, hogy normális esetben első számú centre legyen a magyar válogatottnak, **szenzációs gólpaszot adott, és emiatt meg kell őt is dicsérni.** Mert szerintem egyébként elképesztően lomha és körülményes tunyacsáp a fckó. Nagy bajban lennénk, ha nem tudnánk, hogy Szalai Ádám visszavonulása után van egy Varga Barnabásunk, aki most sérült, és egyébként Ádám Martinnal és a mindkét meccsen csereként pályára lépve ritka keveset mutató Németh Andrással kellene utaznunk az Eb-re. De ami szép, az szép: a félidőben azt írtam ki Facebookon, hogy a felátóról bárki beállhatna Ádám Martin helyére, de olyan gólpaszot biztos nem tudott volna adni akárki, az valóban pazar volt!

Másfél perc leforgása alatt megfordítottuk a meccset, ekkor már én nem is fáztam – érdekes, a lelkiállapotunk pozitív változása is mennyire tud melegíteni... :) A pályán is voltak azért meleg pillanatok,

mert Montenegro nem adta fel: főleg, mert hozzájuk is eljutott a hír, hogy Bulgária vezet Szerbiában, és egy győzelemmel akár ki is juthatnak az Eb-re! Ekkor **Dibusz Dénes percei következtek**, aki lehet, hogy a mérkőzés első 75 percében stadionújságot osztogatott a szektorok között unalmában, vagy a Keleti pályaudvaron kávézott, de amikor kellett, a helyén volt. Azért nehéz egy kapusnak, mert lehet, hogy a mérkőzés nagy részében nincs dolga, de a semmiből is hoznia kell a bravúrt. **Dibusz Dénes valami félelmetesen jól védett!** Előbb egy ziccet háritott, bár ott volt egy picit szerencséje is, mert elakadt benne a labda. Aztán Stevan Joveticnek volt egy sunyi emelése, ami befért volna, de ő kitalolta – majd az ismétlést is háritotta. Hiába rúgták az utóbbi már lestről, ez a védés az önbizalmának biztos, hogy jót tett, mert amúgy hatalmas bravúr volt! De **az igazi show a 86. percben következett: ekkor körülbelül 10 másodpercen belül kellett négyszer védenie – abból minimum kétszer bravúrral...** Erről a bravúrsorozatról eszembe jutott az utolsó válogatott meccs, amin kint voltam, tavaly szeptemberben, az olaszok elleni Nemzetek Ligája találkozón (Szalai Ádám búcsúmeccse). Azon a mérkőzésen az olasz Európa-bajnok Gianluigi Donnarummanak volt, azt hiszem, ugyanúgy négyes védési sorozata, mint most Dibusznak. (Megnéztem, neki csak háromszor kellett védenie, a negyedik lövés védőről pattant le.) Elképesztő volt ez az ember! **Ki gondolta volna bő egy**

éve, amikor tudtuk, hogy **Gulácsi Péter nagyon súlyos sérülést szenvedett, és emiatt nélküle kell majd kivívunk az Eb részvételt, hogy Dibusz Dénes ennyire beválik majd, ennyire jól fogja pótolni? Most pedig már úgy érzem (és nem csak a Fradista énem mondatja ezt velem), hogy hiba lenne visszaadni az első számú kapuspozíciót a posztját sajnos a Lipcsénél is elvesztő Gulácsinak.** Dibusz Dénes megharcolt a helyéért, emlékezzünk, a szerbek ellen milyen bravúrokat mutatott be mindkét meccsen, és Montenegrot is az ő védéseinek köszönhetően győztük le.

Mondom ezt annak ellenére, hogy **a 93. percben megrúgtuk a harmadikat** is: Loic Nego csodálatos labdaszerzését a középpályán ki kell emelni, meg az indítását is, ami után Szoboszlait nagyon csúnyán felrúgták. Őt szabályosan egyébként sem lehetett megállítani egész meccsen, de szerintem ez volt a legcsúnyább fault vele szemben. Végül nemes bosszút állt: szabadrúgását a kapus csak oldalra tudta ütni, **Nagy Ádám pedig meglepetésében bevágta a labdát a kapuba. Talán ő is megdöbbsen ezen a lehetőségen: 77 válogatott meccsén ez mindössze a második gólja volt, amit egyébként maradéktalanul megérdemelt, mert a mezőny egyik legjobbjává volt.** Talán ő kapja a legtöbb kritikát a jelenlegi keretből, amit én egyébként nem értek, mert szinte mindig stabil, jó játékot nyújt. Ő labdaszerző középpályás. Ami az ő feladata, azt ellátja. Olyan tért ölelő átadásokat, mint amilyeneket David Beckhamtól vagy Xabi Alonsótól láttunk, tőle ne várjunk. A gólokat se neki kell lönie. Az általam nagyon nem kedvelt Sergio Busquets-nek látványos volt a játéka? Egy fenét! Gólerős sem volt. De kihagyhatatlannak számított a Barcelonából és a spanyol válogatottból is. Amit Nagy Ádámtól el lehet várni, azt ő megcsinálja. Nem annyira kreatív, de a passzpontossága mindig az egyik legjobb a csapatban. A klubváltáson viszont el kell gondolkodnia, mert az olasz másodosztályú Pisában szinte semennyit sem játszik. Ha Schäfer András visszatér, ő tökéletes párja és kiegészítője lesz szerintem Nagy Ádámnak. Majd ő fog kreatívkodni. Egyébként a Schäfer helyett beépülő Callum Styles is jól játszik szerintem, rá sem lehet panasz!

Szóval nyertünk az év utolsó válogatott meccsén Montenegro ellen, és Marco Rossi is látványosan jobb kedélyállapotban fogadta a gratulációkat, meg a riporteri kérdéseket, mint a bolgárok ellen pár nappal korábban. (Bezzeg Szoboszlai húzta a száját – de azt valószínűleg a szurkolók között lehúzott pálinka miatt tette... :)) Ha ismeri Vörösmarty Mihály Gondolatok a könyvtárban című versét (ha öt megmagyarosítva már Vörös Márknak hívják...), talán ő is büszkén meri mondani: „*Ez jó mulatság, férfimunka volt!*” Egyébként **az olasz-magyar szövetségi kapitányunknak ez volt az 59. válogatott meccse, amivel már negyedik az örök ranglistán!!! A 61 meccsnél megálló Mészöly Kálmánt és az Aranycsapat egykori sikerkovácsát, a 69 meccsig jutó Sebes Gusztávot már 2024-ben jó eséllyel meg fogja előzni.** Vagy legalábbis utoléri. És ez nagyon kemény! Olaszként sikerült elfogadtatnia magát egy nagyon kritikus országban. Baróti Lajos 117 mec-

csen volt szövetségi kapitány, ha az ő rekordját is meg akarja dönteni Rossi, akkor már most szerződést kell vele hosszabbítani 2032-ig... Az 59 meccsből egyébként 29 zárult győzelemmel, 14 döntetlen mellett mindössze 16-szor kaptunk ki. Ebből

egyed sem idén kellett átelnünk; 2023-ban nem kapott ki a nemzeti csapat: 10 meccs, 6 győzelem és 4 döntetlen. 18 rúgott és 8 kapott gól! Bravó! Legutóbb 1976-ban zártunk veretlenül naptári évet, de akkor 5 győzelmet és 5 döntetlent hoztunk, szóval idén felülmúltuk azt a 47 évvel ezelőtti teljesítményt! Korábban 3 olyan év volt, amikor nem kaptunk ki egyszer sem: 1951, 1953 és 1955.

Bár még nagyon távolinak tűnik 2024 júniusa, a játék kedvéért elgondolkodtam azon, hogyan nézhet ki az Eb keret. Ami fontos, hogy a 2021-es Eb-vel ellentétben, amikor a covid miatt 26 fős kerettel lehetett nevezni, jövőre újra 23 ember alkotja a csapatokat, s 3 kapusnak mindenképpen kell lennie. Tehát 20 mezőnyjátékost nevezhet Rossi! Idei 10 mérkőzésünket mindössze ketten játszották végig: **Dibusz Dénes** és **Szalai Attila**. Minden meccsen pályára lépett **Szoboszlai Dominik, Lang Ádám** és **Nagy Ádám**. Csak sérülés miatt hiányzott **Willi Orbán** és **Sallai Roland**. Beépült a csapatba idén **Kerkez Milos** és **Varga Barnabás**. Azt hiszem, kijelenthetjük, hogy ők kilencen alkotják a válogatott gerincét. Optimális esetben ők ott lesznek Németországban. Én azt gondolom, ha nem üt be a krach, bizalmat fog kapni a keretben **Fiola Attila, Loic Nego, Ádám Martin, Botka Endre, Callum Styles** és **Kalmár Zsolt** is. Negónak nagyon jót tett a klubváltás, hihetetlen, hogy a Fehérvárnak nem kellett – a francia élvonalbeli Le Havre-nak húzóembere, és jó teljesítményéből a válogatott is profitál. Fiola és Kalmár legnagyobb ellenfelei a sérülékenységük. Botka Endre több poszton is bevethető, de elveszítette kezdő pozícióját a Fradiban, neki lehet, hogy meg kell majd küzdenie az Eb-részvételért. Ez eddig már 15 fő. Fogynak a helyek...

Szerintem sérüléséből felépülve **Gulácsi Péter** és **Schäfer András** is biztosan visszakérül majd a keretbe. Én nem felejtkeznék meg **Kleinheisler Lászlóról** sem! Hoppá! Máris 18 embernél tartunk! Kell még egy kapus, aki a **Szappanos Péter, Demjén Patrik, Megyeri Balázs** hármasból kerülhet ki. A nemzetközi rutin az utóbbi mellett szól, de harmadik opciónak az első kettő is jó választás lesz. Ez így 19. Maradt mindössze 4 hely... **Balogh Botond** elég meggyőző játékot nyújtott Montenegro ellen, ő a jövő em-

bere lesz, éppen ezért őt biztosan nem hagynám itthon. Ez így 20. Ha innen nézzük, és ezt eddig papírformának tekintjük, mindössze 3 helyért megy a harc. Most jut eszembe **Nagy Zsolt** neve. Ő is bejátszotta magát, személyes pechje, hogy bár tavaly a németek és az angolok elleni gólját nem fogjuk soha elfelejteni, súlyos sérülése alatt berobbant posztján Kerkez Milos, és a Puskás Akadémia középpályása így alighanem csak tartalék lehet majd. De egy sikeres tavasz után szerintem ő be fog kerülni a keretbe.

És már csak két hely kiadó! **Gazdag Dániel**, **Bolla Bendegúz**, **Csoboth Kevin**, **Németh András** állandó kerettagok, és közel is vannak a tűzhöz, biztos szeretnének ott lenni az Európa-bajnokságon. Mint ahogy az a két kecskeméti is, **Horváth Krisztofer** és **Szuhodovszki Soma**, akik vasárnap csereként léptek pályára, és nem lógtak ki lefelé. Törökországban egész jól futballozik állítólag **Mocsi Attila**, de a válogatottban még nem mutatkozott be. **Vécsei Bálint**nak hiba volt Japánba igazolnia a Fradiból, pedig az első Eb selejtezős gólunkat még ő rúgta Bulgária ellen. Aztán ott van még **Sigér Dávid** is, aki felépült hosszú sérüléséből, és kulcszereplője a Fradinak Sztankovicsnál – kérdés, vele fog-e még számolni Marco Rossi. Luxus lenne, ha nem, de néhányan láthatóan megelőzik a posztján... A maradék két helyre minimum nyolcan-kilencen pályáznak, és akkor arról még nem is beszéltünk, hogy vajon az U21-es válogatottból **Vancsa Zalán**, **Gruber Zsombor** vagy

Lisztes Krisztián nem lépnek-e szintet addigra? Utóbbi éppen akkor válik majd hivatalosan a Frankfurt játékosává, a motivációval biztosan nem lesz gondja...

Ez még a jövő zenéje. Most még élvezzük a jelent – nem elfelejtve és eltemetve a hibákat és a gyengeségeket. Mert legyünk őszinték: azok is vannak. Hogy Willi Orbán nélkül nincs igazi vezére a védelemnek. Hogy Montenegró ellen a második félidőben nagyon lehetett érezni, hogy vagy Szoboszlai Dominik megcsinálja a csejt, a lövőhelyzetet megteremti, és eldönti a meccset, vagy senki. Hogy a nálunk pápíron gyengébb csapatok ellen, hiába van nálunk többet a labda, még nem mindig tudunk dominálni és helyzeteket kialakítani. Hogy az utánpótlás-képzésünk még mindig rémgyenge. Hogy szerencsénk van a honosításokkal, meg azzal, hogy olyan edzőnk van, mint Marco Rossi. Ne felejtsük el azt se, mennyire megérettük 3-4 kulcsemberünk hiányát az ősszel. Azért nem minden fenéig tejfel mifelénk sem, és mindig van hová fejlődni. Ám erre a válogatottra én mégiscsak úgy tudok tekinteni, mint egy reményekkel teli együttes, amire büszkének kell lennünk.

Nagyon jó átélni azt, hogy újra futball-láz van Magyarországon. Ez nagyrészt ez a válogatott sikeres szereplésének is köszönhető. De van itt más tényező is. Egy gondolat erejéig hadd időzzek el itt. A Fradi sikeres nemzetközi kupaszereplését is jó látni. Kivéve annak, aki annyira elvakult ellendrukker, hogy inkább szurkol a nemzetközi meccseken a Ferencváros aktuális ellenfelének. Ez sajnálatos dolog, de van ilyen. Mert lehet NERencvárosozni, meg hogy mennyire sok a légiós (ami egyébként már világtrend, és nem csak a labdarúgásban – érdekes, azon senki nem volt kiakadva, amikor a győri vagy a veszprémi kézisek értek el remek nemzet-

közi eredményeket tele légiósokkal...), de **ha van egy magyar klub, ami sikeresen szerepel, az a magyar labdarúgás érdekeit is szolgálja**. En annak idején teljes szívből tudtam szurkolni a Lokinak és a Vidinek, és örültem a nemzetközi sikereknek... Persze, jobb lenne, ha több ilyen versenyképes klubunk lehetne... Az ősszel kétszer is láttam a Fradit, mindkétszer telt ház fogadta. Nagyecseden kupameccsen a 4 éves fiammal voltam, 8-0-ra nyertek a zöld-fehérek, ott kicsit beleszagoltunk a mennyei megyei ízébe is. Októberben pedig Diósgyőrben voltam bajnok. Egész Miskolcon érezni lehetett, itt bizony készülnek a meccsre, várják a Fradit (mondjuk hetekkel a meccs előtt ment is már a nem túl sportszerű üzengetés a felek között...), egyébként is, a Diósgyőr az ország egyik legjobb szurkolótáborra. Parázs hangulat és izgalmas meccs volt, több, mint tizenkétezer nézővel! Bár gyakrabban lehetne ezt átélni, igazi futballhangulat volt, a futballt ünnepelték Miskolcon! Egy héttel később a Fradi – Újpest derbin is telt ház volt, ez húszezer embert jelentett. Szüleink, nagyszüleink mesélnek nekünk a kettős rangadóról, meg arról, hogy régen a 30-40 000 ember természetes volt egy bajnok. Jó lehetett azokat átélni. Más időkét élünk. De a futballunkra lassan újra büszkének lehetünk!

További érdekes és humoros (nem csak) fociról szóló írásokat olvashat a

lacusatya.blog.hu

oldalon.

fotók: M4, Híradó, Nemzet Sport, MTI, Demokrata, Csakfoci, origo, index, Eurosport

Megáldották

a megújult nyíregyházi Szent Miklós-székesegyházat

CSODATÉVŐ SZENT MIKLÓS PÜSPÖK MEGAJÁNDÉKOZTA A NYÍREGYHÁZIAKAT EGY CSODÁVAL: A TÖBB MINT 120 ÉVES SZENT MIKLÓS-SZÉKESEGYHÁZ ÚJ RUHÁBA ÖLTÖZTETVE TÜNDÖKÖL A VÁROS SZÍVÉBEN. VILÁGOSSÁGÁRA, MELYET VALÓSÁGOSAN ÉS JELKÉPESEN IS MAGÁBAN HORDOZ, „OLY NAGY SZÜKSÉGE VAN ENNEK A MAI, SOKSZOR SZOMORÚ ÉS SÖTÉTBEAJLÓ VILÁGNAK” – HANGZOTTAK A TANÍTÁS SZAVAI A TEMPLOM MEGÁLDÁSÁNAK DECEMBER 9-I ÜNNEPÉN. EZEN A NAPON AZ EGYHÁZMEGYE ÉS AZ ORSZÁG SZÁMOS TELEPÜLÉSÉRŐL IS ÉRKEZTEK ÜNNEPLŐ KERESZTÉNYEK A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE SZÍVÉBE.

Hosszú menetben indult el az asszisztencia és a papság kilenc püspökkel együtt a püspöki hivatal udvaráról a Szent Miklós-székesegyház felé december 9-én.

A liturgiát celebráló Kocsis Fülöp érsek-metropolita, Szocska A. Ábel nyíregyházi megyéspüspök, dr. Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök atyákkal együtt vonult dr. Veres András győri megyéspüspök, az MKPK elnöke, Udvardy György veszprémi érsek, az MKPK elnökhelyettese, dr. Keresztes Szilárd kiérdemesült görögkatolikus püspök, dr. Ternyák Csaba, egri érsek-metropolita, Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök, Palánki Ferenc debrecen-nyíregyházi megyéspüspök. A püspökök, a helynök atyák, az esperesek, valamint az egyházmegye számos papja, hét diakónus és papnövendékek alkották a harangszóra induló több mint félszáz fős menetet.

„A szolgálattevők arany ruhát öltöttek erre a ragyogó ünnepre. S bár a nap nem bújt elő a felhők mögül, a templom is új fényt kapott, új szépségében tündököl” – ahogyan Fülöp atya fogalmazott.

A templomfestés megáldásának szertartását a templom belsejében, az ikonosztázion előtt kezdték, ahol térdhajtásos imákkal kísérvé adtak hálát és kérték a Szentlélek kegyelmét.

A három görögkatolikus főpásztor ezt követően a templom négy égtáj felé elhelyezkedő falait megkenete szentelt olajjal kereszt alakban, meghintette szenteltvízzel és megtömjénezte. A helynök atyák közben a templomkülsőt hintették meg szenteltvízzel.

A püspök- és paptársak jelenlétében Szent Liturgiát celebráltak a görögkatolikus hierarchák, a főcelebráns Kocsis Fülöp érsek-metropolita atya volt, aki az ünnepi szentbeszédet tartotta, melynek szövegét hamarosan teljes terjedelmében olvashatja honlapunkon.

„Aki ide belép, a szeme önkéntelenül is végigpásztázza ezeket a csodálatos ikonokat, és jó esetben világosság gyúl a lelkében” – mondta Fülöp atya. „De ahhoz, hogy ez a világosság felgyúljon a lélekben, a szemlélőnek kell, hogy nyitott legyen a szeme, hogy meglássa a belső fényt. Kell, hogy nyitott legyen a füle, hogy meghallja ezeknek az ikonoknak, a templom dicsőségének az üzenetét. Ez a templom rejtett módon közvetíti az isteni üzenetet.

Mert sokszor süketek, olykor vakok vagyunk, meglátni azt az isteni dicsőséget, amellyel az Ő meg akar ajándékozni minket. Az olvasmányban hallott ószövetségi történetet idézte fel szemléltető példa gyanánt ehhez.

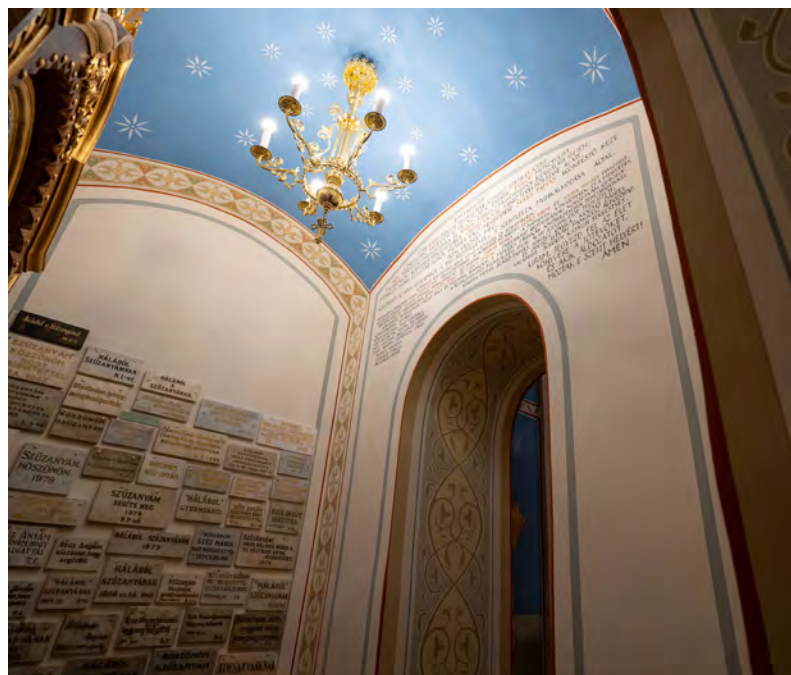
Az imádság és a templom is kiemeli, fölemeli az embert. Ez a templom új fényt kapott, új szépségben tündöklük. Miként görögkatolikus egyházunk is igyekszik ezt az új fényt, ezt az új tündöklést megtartani és megőrizni. Arra építünk, amit kaptunk, de feladatunk, hogy új ragyogással, új világossággal töltsük meg az egyházunkat. Azzal a világossággal, amelyre ennek a mai, sokszor szomorú és sötétbehajló világnak oly nagy szüksége van. A templomunkkal, az egyházunkkal, az énekünkkel, a liturgiánkkal ezt a fényt, ezt a világosságot kínáljuk föl.

Áldott legyen az Isten, aki meghív bennünket erre a világosságra, aki lejön közénk, és innen, a földről bennünk, velünk együtt akar minket fölemelni” – zárta gondolatait a hierarcha.

Az ünnepség meghívott vendégei között ott voltak mindazok, akik valamilyen formában részt vettek a felújításban: ikon- és templomfestő művészek, kivitelezők, építésügyi munkatársak.

Nevüket egy felirat örzi a templomhajóban elhelyezkedő, Mária-pócsi Szűz tiszteletére készített kápolna falán:

Ezen Szent Miklós tiszteletére szentelt isteni és szent székes-egyház kifestetett az Úr 2021-2023. évében, Fülöp metropolita, Abel nyiregyházi megyéspüspök és Atanáz miskolci megyéspüspök szolgálata idején, Magyarország Kormánya támogatásából, Orbán Viktor miniszterelnöksége alatt. A tervezői munka és a szent ikonok falakra való megfestése Seres Tamás ikonfestő keze által valósult meg, készítetett az Atya akaratából, a Fiú segítségével, a Szentlélek munkálkodása által. A templom kifestésében résztvevő művészek és szakemberek: ikonográfiai tanácsadó: Terdik Szilveszter művészettörténész. Az ikonfestő fő segédei: Rémes Tibor és Vajda Mihály diakónus. Vezető díszítőfestő: Hacker Johanna templomfestő, fő segédje: Urbán Ben-ce. A diadalívek, a pilaszterek, és a mellvédek díszítőfestése és márványozása: Ádám Zsófia Teréz és Varga Ferenc. Faszobrász restaurátor: Kolozsvári Gergely. Kőszobrász restaurátor: Mézes Attila és Muzamel Bernadett. A művészi munkák kivitelezésében tehetségükkel közreműködtek továbbá: Bóka Krisztina, Filó Veronika, Földvári Eszter, Kicsák Erzsébet, Nagy Krisztina, Sikli Kincső Mirjam, Szanyi Brigitta, Szemerszki Mária, Tornyai Veronika, Ostorics Marcell, Őri Károly Péter. A templomfestés munkálatai ideje alatt szolgálatot teljesített: Kruppa Tamás, Szabó Tamás, Ignác Gyula, Kocsis Dániel és Orosz István Mokiosz áldozópap, valamint Szegedi Katalin sekrestyés. Uram, jegyezd fel az élet könyvébe a jötevőket, és akik áldozatot hoztak e szent helyért! Amen

A vendégek soraiban a hívek mellett testvéregyházak vezetői, lelkeszei, valamint állami, vármegyei és városi vezetők foglaltak helyet. Soltész Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára, Román István főispán, dr. Simon Miklós országgyűlési képviselő, Seszták Oszkár, a vármegyei közgyűlés elnöke, Kiss András, a közgyűlés tagja, dr. Kovács Ferenc polgármester, dr. Vinnai Győző országgyűlési képviselő.

A záróáldás után Szabó Tamás pasztorális helynök atya, a székesegyház parókusa köszöntötte mindazokat, akik jelen voltak vagy online követték a szertartást. „Az emberi cselekedetek legnemesebbje és legszebbje, mikor hálát adhatunk. Hálát adtunk az Úristennek mindazokért, a javakért, melyekre méltatott minket” – kezdte, majd ünnepi beszédének megtartására kérte fel Soltész Miklós államtitkárt.

A politikus meghatottan állt a mikrofon előtt, s elevenítette fel, mennyi minden történt az egyházakkal, egyházakért az elmúlt időszakban: templomok, közösségi épületek újultak, szépültek meg vagy épültek fel. Ugyanígy iskolák és óvodák is, valamint a

rászoruló, elesett emberek vagy hátrányban lévők megsegítését szolgáló helyek is. Mindez örömmel tölti el nemcsak az egyház, de az ország vezetőit is.

„Megújulnak és megszépülnek mindezek az épületek és tárgyak, a közösségi helyek. De mit sem érnek, hogyha kívül csillognak, kívül-belül szépek, de nem tudjuk megtölteni őket lélekkel és tartalommal” – mondta.

„Mindannyiunknak felelőssége, és nemcsak az egyházi vezetőknek, püspököknek, papoknak és lelkészeknek, hanem mindenkinek, aki az egyházban él és az egyházban gondolkodik, hogy ezeket a helyeket, így a templomainkat, iskoláinkat, óvodáinkat is, úgy töltsük meg, hogy annak kifelé hatása legyen a társadalomra” – hangzott. Majd megköszönte Ábel püspök atyának,

de a jelenlévő egyházi vezetőknek egyaránt „a fáradozást, amit a lelkekért, az emberekért, családokért és egész nemzetünkért tesznek.”

A nyíregyházi megyéspüspök az államtitkárnak hálája jeléül egy Szent Miklós-ikont adományozott, és köszönetének tolmácsolását kérte Orbán Viktor miniszterelnök felé, aki szintén elősegítette a székesegyház felújítását.

Az egyházmegyéért végzett kiemelkedő munkát Szent Miklós ünnepén az egyházmegye legmagasabb kitüntetésével köszöni meg a főpásztor. Idén a paptestvérek közül Fülöp metropolita atya, a civil testvérek közül Seres Tamás, a székesegyház ikon- és templomfestő művésze, restaurátor kapta.

Fülöp atyát az alábbi szavakkal méltatta Szabó Tamás pasztorális helynök:

Egy jelmondat mindig hűen mutat rá arra a személyre, személyiségre, aki azt magának, mint saját élet- és sorvezetőjét választja. Kocsis Fülöp szerzetes, metropolita jelmondata „Erőm a gyöngeségben”, ez a Szent Pál-i gondolat, mely minden kétséget kizáróan rámutat Fülöp atya személyiségére, a benne lakó, Lélekből fakadó látásmódra, lelki szemléletmódra. A hívő ember valódi ereje, ha ki meri mondani, hogy gyönges, mert függ Valakitől, aki azonban kegyelmet, segítséget, s végeredményben erőt ad mindenhez és mindenkihez (és mindenkinek is). Így válhat az ember őszinte önvallomása, igazi erőforrássá, igazi erővé.

Kocsis Fülöp idén töltötte be 60. születésnapját, s szívesen és gyakran emlékezik meg arról, hogy milyen szerető, kedves, lelkileg mindig megerősítő nagy, keresztény, vallásos családba született, három nővére után, pedagógus szülei nagy-nagy öröme. A krisztusi család által alkotott közösség egész életében igen meghatározó, hiszen Fülöp atya gyakran beszél arról, hogy

szerzetesként, nőtlen papként gyermekei nem lehetnek, de püspökként, a Jóisten számos pap- és hívő családdal ajándékozta és ajándékozza meg.

Tanulmányait az érettségig Szegeden végezte, mely város azóta is igen meghatározó életében. Kispapi éveit Nyíregyházán töltötte, ahol a papnövendékek baráti közössége mellett már érlelődött benne a szerzetesség, melynek egyik jele volt, hogy nőtlenül vállalta a papi szolgálatot. Szentelése előtt Rómában tanult a szaléziak egyetemén, mégpedig ifjúságpsztorációt. Ennek eredményeképpen is szolgálatát a rendszerváltás követően elsőként visszaadott katolikus iskolában, Hajdúdorogon kezdte, majd Tiszaeszláron és Tornabarakonyban teljesített papi szolgálatot, mindvégig érezve, hogy a mindenkit hívó Krisztus neki egy sajátos hivatást szán: szerzetesnek kell lennie.

1995-1999 között a belgiumi Chevetogne szerzetesi közösségében készült a szerzetesek „örök elköteleződésére”, és Atanáz atyával együtt 1999-ben Dámócon szerzetesházat alapítottak, hogy Magyarországon megteremtse azt a monasztikus életformát, mely a keleti kereszténység egyik legfőbb megtartó ereje, a lelki élet forrása.

2008-ban, a Jóisten kegyelme nem más irányba, csak más földi megvalósítás útjára hívta Fülöp atyát, és hajdúdorogi püspök lett: szerzetes-püspök, akinek fiatalos dinamizmusa és nyitottsága mellett szerzetesi alázata és elhivatottsága igen szép harmonikus képet mutatott, melyet jól jellemez jelmondata: „erőm a gyöngeségben”.

Nyíregyházán, beköltözve a püspöki palotába, mely egy néhány négyzetméteres szerzetesi cella, szerzetesi hozzáállással építette a reá bízott egyházat, egyházmegyét, kezdetben még miskolci kormányzóként is. Számos templomnak, iskolának, köztük a

Nyíregyháza központjában helyet kapó Szent Miklós Görögkatolikus Óvoda és Iskolának, egyéb intézménynek adott életet, gyakran új falakkal is kiegészülve, de az épületek és intézmények építése mellett legfőbb célkitűzése az egyházi, liturgikus élet megújítása volt, benne az eredeti bizánci és szláv hagyományok újra-felfedezése saját és egyházunk élete számára. Legyen az imádság a hívő ember életének legfőbb irányítója. Tudva, hogy a magát gyöngének, elesettnek érző ember ebben a dimenzióban találhatja meg valódi erejét. A Hajdúdorogi Főegyházmegye alapításának centenáriuma méltó ünnepe volt a Kárpát-medencei magyarajkú

azt, amellyel segítette a Nyíregyházi Egyházmegye létrejöttét és folyamatos fejlődését.

„Erőm a gyöngeségben”, jelmondat és gondolat, immár sokunk életének vezérfonala is, hiszen egyre inkább azt érezzük, hogy „erőnk a gyöngeségben”, s ezzel együtt kérjük a mindenható Isten kegyelmét és segítségét.

Ezzel együtt pedig nagy tisztelettel és szeretettel kérjük továbbra is Fülöp metropolita atyai gondoskodását és folyamatos imádságát. Isten áldja és éltesse Fülöp metropolita atyát.

zöművészeti Szakközépiskolában végezte. 2006-tól a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem festőrestaurátor szakán folytatta felsőfokú tanulmányait, ahol 2011-ben diplomázott.

Az egyetemi évek alatt – tehetsége egyértelmű jeleként – több ösztöndíjat is elnyert, a tudományos és művészi témájú diákversenyeken több alkalommal első helyezést kapott.

Egyetemi tanulmányai alatt elsajátította és nagy jártasságra tett szert különböző korok eltérő festéstechnikáiban, majd fokozatosan a hagyományos ikonfestés

görögkatolikusságnak, s talán ez is megmutatta, hogy egyházunk megérett egy magasabb egyházkormányzati egységbe való besorolásba, melynek eredményeképpen létrejött a Magyarországi Sajátjogú Metropolitai Egyház, benne a három egyházmegyével. A Hajdúdorogi Főegyházmegye, a Miskolci Egyházmegye és a nevében új, de hagyományaiban és történelmében komoly gyökerekkel és múlttal rendelkező Nyíregyházi Egyházmegye által alkotott erős kötelék és az erre épülő magyar görögkatolikus egyház minden kétséget kizáróan sokat köszönhet a 2015-ben metropolitává lett Fülöp atya imáinak, szerzetesi, papi és püspöki szolgálatának.

Tudjuk, hogy azóta is, bár Debrecenben él, szívében gyakran megemlékezik minden görögkatolikusról, köztük a Nyíregyházi Egyházmegye papjairól és híveiről, így köszönjük neki mind-

Szocska A. Ábel megyéspüspök, a Nyíregyházi Egyházmegye főpásztora a papság és a hívek nevében is tisztelettel és szeretettel köszöni meg excellenciás és főtisztelendő Kocsis Fülöp metropolita atyának az egyházmegyéért végzett áldozatos munkáját, és hálája s elismerése jeléül az egyházmegye kitüntetésében, a Szent Miklós-díjban részesíti.

A Szent Miklós-díj laikus kitüntetettjét, Seres Tamás ikonfestő-restaurátort az alábbi szavakkal méltatták:

Seres Tamás 1987. május 11-én született Miskolcon, gyermekkorát a szép fekvésű észak-borsodi településen, Szendrőn töltötte. Nagyszülei révén Irotán érték az első, görögkatolikus egyházunkhoz kapcsolódó élmények.

Középszkolai tanulmányait a miskolci Avasi Gimnáziumban és az Óbudai Kép-

mellett kötelezte el magát. 2009 márciusában részt vett Dimitris Siregelas görög ikonfestő kurzusán Budapesten, hogy tudását tovább mélyítse.

2011-ben a diplomamunkája egy 1750 körül készült Útmutató Istenszülő-ikon volt, amely a határon túli Nagypeleske magyar görögkatolikus templomából származik. A roppant rossz állapotú fatábla és festmény restaurálása igazi szakmai kihívást jelentett egy végzős hallgató számára, amelynek sikeréről az ikon napjainkban is tanúskodik.

Seres Tamásnak a kultusz szolgálatába állított első ikonjai, szakrális témájú képei még egyetemista korában születtek: például egy Krisztus születése-ikon az ináncsi görögkatolikus kápolnába; stációsorozat a sümegi ferences templomba; Szent Miklós ikonja a szendrői görögkatolikus kápolnába.

Végzősként már komolyabb megrendeléseket kapott: a budapesti Központi Sze­minárium görögkatolikus kápolnájába két alapképet, Szent István első vértanú, fődiakónus ikonját pedig a hajdúdorogi székesegyházba festette meg. Ekkor készítette el a miskolci püspöki székház homlokzati falképeit is.

2011-ben bízta meg Kocsis Fülöp hajdúdorogi püspök a nyíregyházi Szent Miklós-templom új képállványa ikonjainak megfestésével, amellyel nem oly rég (már májdnem) elkészült. Ezekon a monumentális ikonokon egyértelműen megfigyelhetjük, hogy Tamás hihetetlenül pre-

sorozatot festett – a kisebb képek esetében mások aktív bevonásával – az eichstätt-i (Németország) Collegium Orientale számára. Ez a munka hat évig tartott, a kész ikonok megszentelését Orosz Atanáz miskolci püspök végezte 2019 nyarán.

Az ikonfestés mellett a restaurátori munkát is folytatja: két évig a miskolci Herman Ottó Múzeumban dolgozott festőrestaurátorként, majd a nyíregyházi Egyházművészeti Gyűjtemény alkalmazottja lett. Ezen a területen is kiemelkedő munkát végzett az utóbbi években, amikor a számos görögkatolikus műtárgy res-

Tamás a képzőművészetén kívül más művészeti ágakban is jártas: 2000-től kántori szolgálatot végez szülővárosában, a szendrői Assisi Szent Ferenc plébánia-templomban, de aktívan énekel a bizánci zenét művelő miskolci Szent Naum Kamarakórusban is.

Végül, de nem utolsósorban: a falképfestészetben több jelentős munkája született: ő készítette a nyírszőlői és a nyírpazonyi görögkatolikus templom díszítőfestésének terveit; a miskolci székesegyház főhomlokzatán lévő falképeket, amelyeket Miskolc városa nívódíjjal jutalmazott; nagyszabású Istenszülő oltal-

fotók: P. Tóth Nóra

cízen dolgozik: a képek mind technikai, mind esztétikai szempontból ritka magas művészi színvonalat képviselnek, amely a bizánci hagyományt nem ismerő szakembereket is elismerésre készíti.

Seres Tamás alig több mint egy évtizedre visszanyúló munkássága ma már oly sokoldalú, hogy minden egyes elemének felsorolására itt nem is vállalkozhatunk, csupán néhány fontos munkájára szeretném még felhívni a figyelmet.

Több ikonosztáziót is tervezett, melyeknek ikonjait ő maga festette: a miskolci püspöki székház kápolnája számára (2012–2013); a sajpálfalvai Kenethozókról nevezett női monostor kápolnájába, és a nyíregyházi szeminárium kápolnába.

Nem ikonosztáz, de mennyiségében ahhoz hasonló, 27 ikonból álló Akathisztosz-

taurálását végző csapatot megszervezte, munkáját koordinálta, miközben maga is aktívan velük dolgozott, aminek kimagasló eredménye a Görögkatolikus Múzeum állandó kiállításán tekinthető meg.

Seres Tamás oktatói munkát is végez: ikonfestő kurzusokat tart Magyar- és Németországban, óraadó tanár az alma materében, a budapesti Képzőművészeti Egyetemen.

ma kompozíciót festett az ózdi templom főhomlokzatára is. Sajópálfalán egy úti ikon, illetve a Kenethozókról nevezett női monostor homlokzati képe az ő munkája.

Ebben a sorozatban mindenképp kiemelkedő jelentőségű lett a nyíregyházi székesegyház kifestése, amelynek megszentelésére ma gyűltünk össze! Ez az első olyan templom, amelyben Tamás lehetőséget kapott arra, hogy a teljes belső festői programot kidolgozza és elkészítse.

Mindezek fényében Szocska A. Ábel megyéspüspök, a Nyíregyházi Egyházmegye főpásztora a papság és a hívek nevében is tisztelettel és szeretettel köszöni meg Seres Tamás ikonfestő-restaurátor úrnak az egyházmegyéért végzett áldozatos munkáját, és hálája s elismerése jeléül az egyházmegye kitüntetésében, a Szent Miklós-díjban részesíti.

Június 2.

Június 11.

Június 25.

Június 4.

Június 15-16.

Június 26-30.

Június 1. Magyar görögkatolikus lelkeszség alakult Bécsben. Vezetésével Papp György atyát bízták meg, munkáját Peczár Péter káplán segíti.

Június 1. Második alkalommal rendezték meg a Szent Péter és Pál napot Nyírlugoson. A szentek nevét viselő görögkatolikus általános iskola növendékei számára vetélkedőt szerveztek, az iskolai Kavalkádban pedig játékos produkciókat adtak elő a tanulók.

Június 2. Újrarendezésének 25. évfordulóját ünnepelte a nyíregyházi Szent Miklós Görögkatolikus Általános Iskola. Bár az intézmény története 1806-ra nyúlik vissza, 1948-ban államosították, 1998-ban pedig ebben az iskolában indult újra a görögkatolikus oktatás.

Június 4. Püspöki liturgiával és áldással zárultak a Szentháromság templom felújítási munkálatai Alsógagyron. A templom külső részén kijavították a megromlódott falrészeket, az ikonosztázion boltíve fölé pedig régi magyar és falucímert festettek fel.

Június 4. Hálaadó Szent Liturgiával ünnepelték meg a templom külső felújításának befejezését a demecseri görögkatolikusok. A szertartás előtt Ábel püspök megszentelte az épületet.

Június 8. Egyházmegyéink sajtószínterei és a sajtóval foglalkozó munkatársai számára rendezett

szakmai napot a Görögkatolikus Metropólia Sajtó- és Média Központja Máriapócsan.

Június 9. Második alkalommal szerveztek hozzátartozói napot a nyírvasvári Szent Simeon és Anna Szeretothonban.

Június 10. Fennállásának 10. évfordulója alkalmából szervezett sportnapot Kazincbarcikán a Szent Zotikosz Gyermekvédelmi Intézmény.

Június 11. Keresztet áldott meg Fülöp metropolita Zalabesenyőben.

Június 15-16. A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán rendezték meg az Egyháztörténelem IX. Országos Találkozóját. A kétnapos programon főleg az emlékhelyek, múzeumok és múzeumpedagógia kérdéseit, lehetőségeit vitatták meg.

Június 15-18. A legmagasabb elismerést, nagydíjat nyert a Salzburgi Nemzetközi Kórusversenyen a Lautitia Kóruscsalád gyermekkarja.

Június 20. Négynapos lelkigyakorlatot szerveztek a Miskolci Egyházmegye papjai számára Máriapócsan, melyhez a testvéregyházmegek több papja is csatlakozott. A közel 100 résztvevőnek Székely János püspök tartott elmélkedéseket.

Június 24. Megtartották a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola 72. tanévzáró és diplomaosztó ünnepségét Nyíregyházán.

Június 25. Dr. Bába Miklós pappá szentelésének 100. évfordulója alkalmából nyílt emlékkiállítás a hajdúböszörményi görögkatolikus templom toronygalériájában.

Június 25. Szent Liturgián búcsúzott el híveitől a Nyíregyházi Egyházmegye három nyugdíjba vonuló papja, Jaczkó Sándor, Kocsis Imre és dr. Soltész Mihály. Sándor atyát 1974-ben szentelték pappá, 1987 óta szolgálat Balkányban. Imre atya Nyírbélteken búcsúzott el híveitől, ahol papi szolgálata 43 évéből 8 esztendő töltött. Mihály atyát szintén 1974-ben szentelték pappá, 2014 óta szolgált Napkoron.

Június 26-30. Pálházán szervezte meg a Görögtűz+ tábor a Görögkatolikus Metropólia. A három egyházmegye közreműködésével zajló táborba a 14-20 év közötti fiatalokat, a Görögtűz tábor egykori résztvevőit várták.

Június 29. Püspöki dicsérettel és a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia által alapított Szent Gellért-díjjal jutalmazták a Nyíregyházi Egyházmegye három pedagógusát, Drabik Csaba Mihályt, Pásztor Lászlóét és Garajné Hajagos Andreát.

Július 2.

Július 12-17.

Augusztus 6.

Július 3-7.

Július 24-27.

Szeptember 2.

Július 1. Családi napot szervezett Edelényben a Miskolci Egyházmegye. A szervezők a gyerekeknek főként játékos programlehetőségekkel, a felnőtteknek pedig előadással készültek a családdal töltött minőségi idő témában.

Július 2. A görögkatolikus parókia megalapításának 50. évfordulóját ünnepelték Sajószentpéteren. Az ünnepi liturgián adtak hálát az ünneplők az elmúlt 5 évtizedben elért eredményekért.

Július 2. Templombúcsút tartottak Rozsályban. Az ünnepi liturgiát Szabó Tamás pasztorális helynök atya vezette, aki a szertartás végén a felújított közösségi házat is megszentelte.

Július 2. Ábel püspök szentelte meg a különböző pályázati és a közösség saját forrásaiból kívül-belül felújított templomot Kállósejmenben.

Július 3-7. Ötödik alkalommal szervezték meg a liturgikusének-tábort görögkatolikus gyermekek számára Debrecenben, a Szent Efrém Általános Iskolában.

Július 15. Ötödik alkalommal szervezték meg a hajdúdorogi apák családi napját, melynek a Szent Bazil Általános Iskola adott otthont.

Július 15. Máriapócsra zárandokoltak a rókahegyi és jósavárosi görögkatolikusok Nyír-

egyházáról. A két csapat gyalogosan tette meg a kegyhelyig tartó több mint 30 kilométeres utat.

Július 17-22. Mintegy 90 család részvételével tartották meg az idei görögkatolikus családtábort Balatonföldváron.

Július 20. A dunaújvárosi görögkatolikus templomban szentelte diakónussá Gaál Richárd alszerpapot, érseki titkárt Fülöp metropolita.

Július 24-27. Irotán megtartották a Miskolci Egyházmegye 30. zsolozsmás táborát. A jelenlévők a már megszokott napirendet követték: vecsernye, kis esti és éjféλι zsolozsma, utrenye, imaórák, ezek között pedig folyamatos zsolttár-olvasás.

Július 28. Letették a város első, Szent Anna oltalma alatt épülő görögkatolikus bölcsődéjének alapkövét Debrecen tócsóvölgyi városrészeiben.

Augusztus 1-5. Bodajkon szervezték meg kispapjaink és önkéntes segítőik a 26. Szent Damján Tábor értelmi és testi fogyatékkal élő gyermekek és fiatalok számára.

Augusztus 6. Templombúcsút és az egyházközség fenntartásában működő Szent Miklós Szeretetotthon működésének 25. évfordulóját ünnepelték Mándokon.

Augusztus 13. Hívei körében, a Fő utcai templomban tartotta meg ezüstmiséjét Maklár Ákos, a Budai Görögkatolikus Parókia parókusa.

Augusztus 14-19. Huszonegyedik alkalommal rendezték meg az Ifjúsági Gyalogos Zarándoklatot. A résztvevők Sáropatakról Máriapócsig mintegy 100 kilométert tettek meg.

Augusztus 19. A hátrányos helyzetű diákok felzárkóztatásáért végzett munkája elismeréseként Magyar Bronz Érdemkereszt kitüntetéssel kapott Makkai Marianna Ágnes tisztelendő asszony, a miskolci Fáy András Görögkatolikus Technikum és Szakgimnázium tanára.

Augusztus 20. Szent István apostoli királyunk és az államalapítás ünnepén tartották meg Máriapócson a Nagyboldogasszony-napi búcsút.

Augusztus 24. Székesfehérváron tartották meg a Budapesti Helynökség papcsaládjainak találkozóját.

Szeptember 2. Pappá szentelésének 25. évfordulóját ünnepelte dr. Sivadó Csaba Újfehértón. Parókus atya ezüstmiséjére jelenlegi és korábbi szolgálati helyeiről is érkeztek hívek.

Szeptember 3.

Szeptember 17.

Szeptember 18.

Szeptember 6.

Szeptember 10.

Szeptember 24.

Szeptember 3. Templombúcsút, templom- és parókiaszentelést ünnepeltek, valamint Hazaváró Fesztivált rendeztek Timáron. A hatodik alkalommal megrendezett Helyi Ízek Fesztiválját a görögkatolikus templom búcsúünnepéhez kötik, részben azért, mert ennek megálmodója Revák István helyi görögkatolikus parókus volt.

Szeptember 3. Püspöki liturgiával, a korábban itt szolgáló parókusok koncelebrálásával ünnepelték a templomszentelés 50. évfordulóját Selyeben.

Szeptember 3. Megtartották az első görögkatolikus Szent Liturgiát Füzesgyarmaton, a római katolikus templomban. Innentől minden hónap első vasárnapján lesz lehetőségük a helyieknek együtt imádkozni.

Szeptember 5. Idén is megszervezték a Hajdúdorogtól Máriapócsig tartó gyalogos zarándoklatot a pócsi kegykép elvitelének és hazahozatalának emlékére.

Szeptember 6. Alapköletételt ünnepeltek Máriapócscon. A Nyíregyházi Egyházmegye fenntartásában működő Ékes virágszál Görögkatolikus Óvoda főzőkonyhával és éttermmel bővül, illetve összeépítik az óvoda és a görögkatolikus iskola közötti területet.

Szeptember 9. Nílus püspök, a Munkácsi Egyházmegye apostoli adminisztrátorának kérésére Ábel püspök a Munkácsi Egyházmegye diakónusává szentelte Levcsenkó Dávid kárpátaljai származású alszerpapot.

Szeptember 10. Templombúcsút és szentelési évfordulót ünnepeltek Szikszón. Béres Gábor atyát pappá szentelésének 25. évfordulója alkalmából köszöntötték hívei.

Szeptember 14. Keresztet állítottak és áldottak meg a 40 éve szentelt templom udvarán Edelényben. Az évforduló alkalmából tartott ünnepi liturgiát és a keresztszentelést Atanáz püspök vezette.

Szeptember 14–15. Szakmai nappal egybekötött lelkigyakorlatot szervezett a Nyíregyházi Egyházmegye a fenntartásában működő oktatási-nevelési intézmények vezetői számára.

Szeptember 16–17. Lelkigyakorlattal egybekötve tartották meg a cigány közösségek zarándoklatát Máriapócscon. A kegyhelyre cigánypasztorációban tevékenykedők és szolgálattevők is érkeztek az egész ország területéről.

Szeptember 17. Idén is csatlakozott az Ars Sacra fesztivál országos programsorozathoz a Miskolci Egyházmegye. A székesegyházban a költészet, a festészet és a zene segítségével mutatták be egyházunk értékeit.

Szeptember 17. Hálaadó szentliturgiát tartottak Sajóvámoston. A közösség a templom megépítésének 40. évfordulóját ünnepelte, s a liturgián többen jelen voltak az egykori templomépítők közül.

Szeptember 18–21. A görögországi Nea Makri városában tartották az európai keleti püspökök találkozóját. A magyar görögkatolikus egyházat Fülöp metropolita, Atanáz és Ábel püspök, valamint Nyírán János fődiakónus képviselte.

Szeptember 23. Színházi előadással ünnepelte a Szent Zotikosz Gyermekevédelmi Intézmény fennállásának 10. évfordulóját a Miskolci Egyházmegye. Az intézmény 13 lakásotthonban és mintegy 200 nevelőszülőnél közel 1000 gyermekről gondoskodik.

Szeptember 24. Jubileumi templombúcsút ünnepeltek Mátészalkán: 75 éve ajánlották a Szűzanya oltalmába és szentelték fel a helyi görögkatolikus templomot.

Szeptember 29. Két rendezvényt, a hagyományok számító Kutatók Éjszakájával és egy új kezdeményezéssel, a Görögbe Fogadlak nyitott udvarral várta az érdeklődőket a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola.

Október 1.

Október 14.

Október 21.

Október 6-7.

Október 15.

Október 26.

Szeptember 29. Csaknem 130 ember zárán-dokolt a békéért Mátészalkáról Máriapócsra. A zárán-dokokhoz több mint 50 kárpátaljai fiatal is csatlakozott.

Október 1. Római katolikus és református testvéreikkel együtt, gyalogosan zárán-dokoltak Máriapócsra a kislétai görögkatolikusok.

Október 4. Megkezdődött a katolikus egyház püspökeinek tanácskozása a Vatikánban. A hónap végéig tartó szinóduson 464 egyházi elöljáró, szerzetes, laikus és szakértő vitatta meg a Ferenc pápa által megjelölt „Szinodális egyházért. Közösség, részvétel, misszió” témát.

Október 6-7. A Görögkatolikus Metropólia ministránsai számára rendeztek kétnapos találkozót Nyíregyházán. Az összejövetelen csaknem nyolcvan, 14-24 éves fiatal vett részt.

Október 7. Tizenkettedik alkalommal adták át a Caritas Hungarica-díjat, mellyel a példaeértékű karitatív munkát végző önkénteseket tünteti ki a Katolikus Egyház hivatalos segítség-szervezete.

Október 13-14. Szakmai fejlődés és lelki töltekezés céljából találkoztak Máriapócsra egyházunk hitoktatói.

Október 14. Az ország egész területéről zárán-dokoltak Máriapócsra a görögkatolikus egyház fenntartásban működő szociális intézmények és szeretetszolgálatok munkatársai és ellátottai.

Október 15. A kegykép visszahozatalának ötvenedik évfordulójára emlékeztek Sajópálfalán. Az Istenanyát és a gyermek Jézust ábrázoló kép 1717. január 6. és február 16. között könnyezett.

Október 15. Megújult a templom körüli tér, a térburkolat, a parókia, a közösségi ház, és napelemparkkal is bővült a templom udvara Beregdarócon. A munkálatok eredményét Ábel püspök áldotta meg.

Október 18. Máriapócsra tartották meg a Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat munkatársai részére szervezett Szent Lukács napot. A találkozó célja 2014-es létrehozása óta a közösségépítés, a lélek megújítása és erősítése.

Október 21. Keresztet Szentelt Ábel püspök Tuzséron. A Művészetek Háza udvarán felállított kereszt két sopronkövesdi zárán-doknak köszönhető. Mihóca László és Grubits János felajánlása Fülöp érsek-metropolita támogatásával festett korpusszal is kiegészült.

Október 21. Nyolcadik alkalommal szerveztek jótékonyági bált Nyírlugoson. A befolyt adományokkal a filiális templom, Szabadságtelep közösségét kívánták támogatni, hozzájárulva a kerítés, a mozgáskorlátozott feljáró és az előtető kialakításának finanszírozásához.

Október 22. Ábel püspök a nyíregyházi Szent Miklós-székesegyházban diakónussá szentelte Elek Ádámot. Az újszenteltet a megyéspüspök a Nyíregyháza-huszártelepi Szervezőlel-késztségre helyezte.

Október 23. Nemzeti ünnepünk alkalmából Boncz László-díjjal tüntették ki Figezki Tamást és Rózsahegyiné Juhász Évát. A díjat Debrecen Város a gyermekvédelem, gyermekjólét, családsegítés, idősgondozás és a fogyatékos személyek ellátása területén végzett kiemelkedő tevékenység elismeréseként adja át évről évre.

Október 26. Letették az új görögkatolikus bölcsőde alapkövét Rakamason. Az intézmény 48 gyerek számára biztosít majd helyet, emellett 12 embernek állást.

Október 27. Debrecenben szervezték meg idén a pap-kispap focit. A mérkőzés célja nemcsak a közös sport és a verseny, hanem hogy lehetőséget kínáljon a papoknak és a kispapoknak egymás megismerésére. A találkozót idén a papok nyerték.

November 5.

November 12.

November 26.

November 8.

November 26.

November 30.

Október 28. Hajdúdorogon rendezték meg a Szent Péter és Pál Görögkatolikus Gyermekvédelmi Központ Focikupáját. A 8 csapat részvételével zajló tornát a Bihari Betyárok (Gyermekotthoni Központ Hajdú-Bihar Vármegye) nyerték. Különdíjat kapott a legjobb játékos, kapus és gólkirály, a Fair Play Díjat pedig a Nánásiak csapat érdemelte ki.

Október 29. Az elmúlt évben történt rekonstrukciós munkálatok után a baskói görögkatolikus templom tetőzete is megújult. A munkálatok befejezése alkalmából adott áldást Atanáz püspök a Miskolci Egyházmegye egyik legrégebbi egyházközségében.

November 5. Búcsúünnepet tartottak Nyírkátnán, melyen Ábel püspök megszentelte a templom felújított toronyóráját és a 2023 szeptemberében megrongált, immáron helyrehozott és új helyen álló útmenti keresztet.

November 8. A gyermekvédelem területén működő intézményei munkatársait és nevelőszülőit látta vendégül a debreceni Érseki Hivatalban a Hajdúdorogi Főegyházmegye. Az alkalmon kitüntetések is átadtak.

November 9. Negyven, a Nyíregyházi Egyházmegyében szociális területen dolgozó, s abban kiemelkedő munkát végző szakember vett át oklevelet Ábel püspöktől Nyíregyházán.

November 12. Megtartották a Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelt templom búcsúját Napkoron. Az ünnepi liturgián iktatták be az egyházközség új parókusát, Mosolygó Tamást.

November 17. *Erőforrásaink* címmel tartott országos konferenciát a Boldog Ceferino Intézet Gödöllő-Máriabesnyőn, melyre az ország egész területéről 120 érdeklődő érkezett.

November 19. Ábel püspök megszentelte a megújult Istenszülő születése görögkatolikus templomot és a megújult haranglábat Kántorjánosiban.

November 24. Nyílt napot rendezett a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola pályaválasztás előtt ellő fiatalok részére.

November 25. Továbbképzést szervezett a kötelékéhez tartozó települések kántorai számára a Miskolci Egyházmegye, melyen az adventtől vízkeresztig tartó időszak dallamaival foglalkoztak.

November 25. A szegények világnapja alkalmából disznótoros menüvel vendégelte meg a Napfényt az Életnek Alapítvány gondozottjait a Miskolci Egyházmegyei Karitás.

November 26. Templomtornyot és kilátót szentelt Nyírbogáton, a templom búcsúünnepén Ábel püspök.

November 26. Az ifjúsági világnap alkalmából rendezett találkozót a Miskolci Egyházmegye ifjúsági bizottsága. Atanáz püspök az összegyűjtöten adta át az oltár mellett végzett lelkiismeretes szolgálata elismeréseként a Szent István diakónus díjat Mező Dániel kázinbarcikai fiatalnak.

November 30. Kettős kitüntetésben részesült Imre Margit Ágota bazilissza szerzetesnővér: a település polgármesterétől Máriapócsért emlékérmét kapott, Magyarország köztársasági elnöke pedig a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesítette.